

Zane Grey - Do posljednjeg čovjeka

GLAVA 1

Na uzbrdici pustog i suhog kraja, Jean Isbel se ulogori na rubu cedrova u malenoj kamenitoj guduri koja je mamila zelenilom svojih vrba i topola i obećavala vodu i travu. Umorne životinje, a naročito mazga koja je ponijela veoma težak teret, sada su se zadovoljno valjale po tlu. Skidajući mamuze i Jean zadovoljno uzdahne. Nije navikao na jaru, na zasljepljujući sunce i prašinu pusta kraja. Svom se dužinom opružio kraj bistra potocića koji je žuborio preko crvena kamenja i halapljivo se napio. Voda je bila hladna, ali je imala opor okus - okus alkalija, koji mu se nije svidio. Otkad je napustio Oregon, još nije okusio ukusnu, čistu i hladnu vodu. Žalio je za njom kao što je žalio i za oregonskim veličanstvenim, hladovitim šumama koje je obožavao. Sva je prilika da će mu divlja i beskrajna Arizona biti odvratna. Dok je bez žurbe završio sve svoje poslove u logoru, sumrak je pao i kojoti su se počeli oglašavati. Jean je slušao njihovo zavijanje i šum svježeg vjetra među cedrovima i osjetio zadovoljstvo što su mu bar ti zvuči poznati. Cedrovina je davala dobru vatru. Vonj njezina dima bio je Jeanu nov i ugodan. "A moglo bi se dogoditi da i zavolim Arizonu", poluglasno će, "Ali, ne... ja žudim za vodopadima i tamnozelenim šumama. Mora biti da to govori indijanska krv iz mene... Nije važno, otac me hitno treba, i mislim da ću ovdje dugo ostati!" Bacio je nekoliko grana na vatru, pri čijem svjetlu otvori očevo pismo, nadajući se da će ponovnim čitanjem bolje shvatiti njegov zagonetni sadržaj. Dva je mjeseca putovalo do njega, najprije u nečijem džepu, potom poštanskom kočijom i vlakom, zatim brodom i najzad ponovo vlakom. Bilo je napisano olovkom, na listu otrgnutom iz nekog starog bloka, pa bi ga bilo teško čitati čak i da je rukopis bio čitljiviji. "Otac nikada nije imao lijep rukopis, ali još nikad nisam vidio da ovako ružno piše", reče glasno razmišljajući. Travnata dolina, Arizona Sinejean, dođi kući. Ovdje ti je dom i tu si potreban. Kad smo napustili Oregon, vjerovali smo da ćeš brzo za nama. Ali, prošle su godine. Ja starim, sine, a ti si mi uvijek bio najpouzdaniji sin. Ne mislim reći da si bio baš jako postojan. Samo što se tvoja razuzdanost najviše očitovala u ljubavi prema šumama. Ti si više nalik na majku, dok su tvoja braća Bili i Guy više na mene. U tebi teče indijanska krv Jean, i baš to indijansko u tebi, sad će mi najviše trebati. Bogat sam, imam mnogo konja i goveda. Moji su pašnjaci među najboljima u cijelom kraju. U posljednje smo vrijeme gubili stoku. Ali, to nije sve i nije ono najgore. U Tontu su se pojavili ovčari, sad im ovce pasu i u Travnatoj dolini. U ovom kraju govedari i ovčari nikako ne idu zajedno. Teška nas vremena čekaju. Imam daleko više razloga zbog kojih se uzrujavam i trebam tebe, ali moram se strpiti dok ne dođeš, jer se to mora usmeno reći. Bez obzira što sad radiš, prekini posao i odmah put pod noge da stigneš u Travnatu dolinu do proljeća. Molim te, pobrini se da doneseš nešto oružja i mnogo municije. Sve to dobro sakrij među ostalim stvarima. Ako koga srećeš kad budeš silazio u Tonto, nemoj mnogo pričati, ali dobro slušaj što se govori. I na kraju, sine, neka te ništa ne sprečava da dođeš. Vjerojatno ćeš imati djevojku u Oregonu, pa povedi i nju. Mnogo te voli tvoj tata, Gaston Isbel Jean se zamisli nad pismom. Koliko se sjećao, otac još nikad nije tražio pomoć, pa je ovakav ton u pismu značio pravo iznenađenje i šok. Tjednima je putovao i razmišljao, ali nije uspio dokučiti što zapravo stoji između tih redaka. "Da, stari oče" - razmišljao je, osjećajući kako ga obuzimaju toplina i sjeta. "Imat

će preko šezdeset. Doduše, dobro se držao... Sad je bogat, ali gubi stoku, i prijeti mu da ga ovčari istjeraju s pašnjaka. Otac može podnositi stokokradice, ali ovčare nikako." Milina što je preplavila Jeana pretvori se u hladnu, razumnu odlučnost koja je uvijek slijedila iza svakog čitanja očeva pisma. Činilo mu se kao da mu žilama teče nekakva struja, osjećajući kako u njemu povremeno buja i kako ga grije. Takvo je čuvstvo stvaralo nemir, jer je bivao svjestan da u njemu leži stanovito drugo, skriveno "ja", dublje, snažnije i od njegove bezbrižne, nehajne i sanjalačke naravi, čak njoj posve suprotno. Za Oregon su ga vezivale samo grandiozne, mirne šume i bučne, šumovite rijeke. Nije mu bilo lako ostaviti Oregon. I cijelim putem niz obalu, brodom do San Diega, pa kočijom preko Sierra Madrea, i najzad na ovom posljednjem dijelu puta na konju, osjećao je kako se iz njega povlači mirna i zadovoljna priroda i prevladava ono tamno i neznano što u sebi krije prijeteću snagu. No, usprkos svojoj vjernosti Oregonu i tuzi za njim, morao je sam sebi priznati kako ga živo zanima pustolovna budućnost, i kako potajice uživa u divljoj i goloj Arizoni. Nebo je nad njim bilo drugačije od oregonskog, bliže, prostranije, s jačim plavetnilom, nalik tamnom, zvijezdama opločenom svodu. Nad njim je lebdio snažan miris kadulje i cedrova, pomiješan s vonjem dima, i sve to je utišavalo i uspavljivalo njegov duh. U zoru je smotao ćebe, navukao čizme i poletno otpočeo dan što će ga još više približiti budućnosti koja ga doziva. Bijeli mrzao koji je prštao pod nogama, i hladan zrak koji mu je štipao obraze, ličili su onima s oregonskih visoravni i na isti ga način tjerali na djelo. Ali ipak nisu bili isti. Osjećao se kao opijen jakim, slatkim vinom. Konj i mazga lijepo su se odmarali tijekom noći, u maloj su se guduri obilno napasli i napojili. Jean pojaha konja i ude među cedrove, radostan što su iza njega ostale beskrajne milje pustoši. Vidjelo se da se po stazi kojom je jahao malo gazilo. Prema oskudnim obavijestima što ih je dobio u posljednjem naselju, ta je staza vodila do takozvanih Urvina, koje su se dizale iznad Bazena Tonta, a s njih se mogla vidjeti Travnata dolina. Uzbrdica je bila toliko blaga da se mogla mogla osjetiti samo na dužim i otvorenijim dijelovima. Ali, Jean je prema drveću znao da se tlo penje. Cedrovi su najprije bili rijetko razbacani, niski, iskrivljeni, potom su postajali gušći, lisnatiji, zeleniji, tamniji, i najzad, veoma visoki i razgranati. Na otvorenim zaravnima bogato su rasle kadulje i trava. Zatim je došao pojas pinija, među kojima se isticala pokoja smreka šarene kore. Kad je naišao na prvi bor, Jean ga pozdravi srdačnim pljeskom po njegovoj hrapavoj, suroj kori. Bio je to zapravo malen, slabo razvijen bor koji se borio za život. Sljedeći je bio veći, potom ih je bilo više, i na kraju prevladaše i gordo nadvisiše ostalo stablje. Miris borovih iglica miješao se s drugim mirisima, a vjetar koji ih je raznosio bio je ugodan. Otprilike sat vremena nakon prvih borova prošao je područje cedrova i pinija i zatekao se u sve gušćoj i dubljoj šumi. Na otvorenim mjestima bilo je izbijeljene trave, a sitno je raslinje osim u klancima bilo rijetko. Jean je pogledom tražio neće li gdje zapaziti vjevericu, pticu, jelena ili neku drugu zvijerku. Zaključio je da je šuma nenastanjena, znači bez vode. Oko podne zastao je kod jedne bare što se očito stvorila topljenjem snijega, i pustio konja i mazgu da se napoje. U mulju je opazio tragove nekoliko jelena i neke krupne ptice, po svoj prilici divljeg purana. Kod močvare se staza račvala. Jean nije znao da li da produži lijevo ili desno. "Na kraju krajeva, mislim da je svejedno", zagundao je i već je htio uzjahati kad je opazio da je konj načulio uši. Okrenu se i pogleda niz stazu. Začu se topot konjskih kopita u kasu i trenutak kasnije pojavi se konjanik. Gradeći se kao da priteže kolan na sedlu, Jean je preko svog konja pozorno motrio jahača koji je nailazio. U ovoj će ga zemlji svaki čovjek zanimati. Izdaleka jahač je izgledao poput svih Arizonaca koje je

Jean vidio; divno se držao u sedlu, bio je visok i vitak čovjek. Imao je crn sombrero široka oboda i zaprašenu crvenu maramu. Prsluk mu je bio raskopčan, a na sebi nije imao kaputa. Jahač dotjera konja kasom i zastade na nekoliko koraka od Jeana. - Zdravo, strance! - reče suho. - Zdravo i tebi! - odvrati Jean. Nagonski je osjećao da ovaj susret krije nešto značajno. Oštre oči bljesnule su preko njega i njegove opreme. Jahačevo je lice bilo preplanulo, boje prašine, izduženo, mršavo i tvrdih crta, preko usana padao mu je dugačak žuti brk, a oči su mu bile prodorne i inteligentne. Vidjelo se da je već pokupio sve iskustvo koje se moglo steći na Zapadu, iako nije bio star. Kad je sjahao, Jean primijeti da je veoma visok, čak i za Arizonca. - Naišao sam na tvoje tragove na putu - reče neznanac, skidajući konju žvale da bi ga napojio. - Kuda si se zaputio? - Čini mi se da sam zalutao - odvrati Jean. - Ovaj mi je kraj nepoznat. - Da, vidi se to po tragovima i posljednjem logoru. A kamo si krenuo prije no što si zalutao? Neznančev je ton bio usiljeno miran, sa suhim i oporim prizvukom. Jean osjeti da ne odaje prijateljstvo ni ljubaznost. - U Travnatu dolinu. Ja sam Isbel - kratko je odvratio. Jahač je pričekao da se konj napoji, pa mu ponovo natakne đem, a zatim izduži nogu i sjedne u sedlo. - Znao sam ja da si ti Jean Isbel - odvrati. - U Tontu i svaka ptica na grani zna da je stari Gass Isbel poručio sinu da dođe. - Kad si znao, zašto si me pitao? - neuvijeno će Jean. - Htio sam čuti što ćeš mi odgovoriti. - Tako? Dobro, ali znaj da mene nije briga što ćeš ti misliti. Pogledi im se sukobiše i oni se čvrsto zagledaše jedan u drugog, uzajamno se odmjeravajući. - Pa to se zna - opet će jahač. Govorio je sporo, a spori su mu bili i pokreti duge preplanule šake kojom je vadio cigaretu iz prsluka. - Ali, s obzirom da si ti Isbel, ja ću svoje reći, htio ti to ili ne. Zovem se Colter i jedan sam od ovčara na koje bjesni Gass Isbel. - Colter. Drago mi je što smo se upoznali - odvrati Jean. - Tko mom ocu učini krivo, čini ga i meni. - Svakako, da nije tako, ti ne bi bio Isbel - mrko se nasmije Colter. - Vidi se da još nisi naišao na nekoga iz Tonta. Reći ću ti da je tvoj stari kao žena blebetao u Greavesovoj trgovini. Pohvalio se tobom, kako se znaš tući, te kako znaš pucati i kako si u stanju naći najzamršeniji trag čovjeku ili konju. Pohvalio se da ćeš potjerati sve ovčare iz doline. Ali, ja ću ti nešto reći, tek toliko da znaš što mi želimo: naše će ovce pasti u Travnatoj dolini. - Vaše?... Čije? - osorno će Jean. - Kako?... Pa, ovčara koji žive oko Tonta, od Crnog vrha do Apačkog kraja. - Coltere, ja Arizonu ne poznajem - odgovori Jean polako. - Malo znam o rančerima i ovčarima. Točno je da me otac pozvao. Vjerujem i da me je hvalio, jer je sklon hvalisanju. Osim toga, sad je već star. Ne mogu ga spriječiti da se sa mnom hvali. Ali, ako je to već učinio, i ako je u svojoj borbi protiv vas ovčara u pravu, ja ću učiniti sve što je u mojoj moći da opravdam njegovo hvalisanje. - Primam upozorenje. Izgleda da se nas dvojica razumijemo i to je jako korisno. Ti, pak, svom starom prenesi ono što sam ti rekao - odbrusi Colter i okrene konja ulijevo. Put koji vodi na jug, tvoj je put. Kad dođeš do Urvina, vidjet ćeš ravnicu usred Bazena. To je Travnata dolina. Odjahao je i izgubio se među drvećem. Jean se nasloni na konja i stane razmišljati. Colter nije ostavio simpatičan dojam, ne zbog svojih namjera, već zbog nečeg neprijateljskog što je iz njega zračilo. Imao je tvrde crte lica, neiskren ton i način govora koji je Jean susretao kod nečasnih ljudi. Čak i da nije došao ovdje s određenom predrasudom, da nije imao pojma o očevim neprilikama i sukobu s ovčarima, i da se s Colterom samo mimoišao i izmijenio pozdrav, Jean ne bi stekao povoljan dojam o tom čovjeku. Neugodno ga se dojmio, izazvavši u Jeanu posebnu antipatiju. "Ah!" uzdahne mladić. "Zbogom snovi o lovu i pecanju! Tata mi je povjerio ozbiljan, muški posao." Pojahao je konja i potjerao mazgu desnom stazom. Nešto hodom, nešto kasom, putovao

je cijelo popodne, a pred sumrak je zašao u gustu borovu šumu. U zaklonu, na sjevernim kosinama klanaca u zelenilu se bjelasalo više snježnih naslaga. Kad se našao u toj zoni raskošne i guste šume, Jean se odupre tmurnim predosjećajima. Veličanstveni borovi među kojima se našao nisu isto što i divovske jele Oregona, ali će se u njihovu hladu svaki ljubitelj šume ipak osjećati sretnim. Još se neko vrijeme penjao, i najzad se našao na ravnu tlu gdje se šuma oko njega širila kao u kakvu parku, mjestimice je ravan bila obrubljena gusto obraslim jarugama. No, taj je dio šume samo naizgled bio ravan, a zapravo je to bila blaga uzbrdica, koju ju je Jean uočio čim se našao na višoj zaravni, gdje je pokraj borova izraslo lijepo drveće za koje je zaključio da su omorike. Debelih kora, simetričnih širokih grana, skladna oblika, te su se četinjače dizale i svojim srebrnkastim perjanicama stremile k nebu. S grana se poput krasne koprane spuštala i leljala sivozelena mahovina. Zrak je bio nešto hladniji i vlažniji; u njemu se osjećao miris i okus snijega. Jean se ulogori na prvom pogodnom mjestu. Ispod borova koji su tiho šumjeli bilo mu je ugodno, pa je zaboravio na beskrajni prostor što se oko njega prostire. Probudio ga je ćurlik divljih purana. Prva mu je misao bila kako zapravo nema mnogo razlike između ćurlika divljeg i pitomog purana. Ustao je, dohvatio pušku i zaputio se u sivu tmicu praskozorja ne bi li pronašao purana. Ali, bilo je još pretamno, a kad je svanulo, purana više nigdje nije bilo. Mazga je bila odlutala i izgubio je dosta vremena dok ju je pronašao. Nakon toga, spremio je doručak i tovario konja i mazgu, te je kasno krenuo. Na posljednjem dijelu svoga dugog putovanja usporio je tempo. Izmorila ga je žurba. Nakon dugih tjedana na žarkom suncu, izložen prašini i vjetru, svjež, mirisna, tamnozeleno i smeđa šuma došla je kao melem. Zato nije želio žuriti stjenovitom stazom. U svakom slučaju, bio je siguran da će toga dana stići do Urvina. Povremeno je gubio put koji se mjestimice zbog neupotrebe zatro. Od vremena do vremena, Jean bi prešao preko neke stare staze, a kad je dublje zašao u šumu, uočio je da se na svakom vlažnom ili prašnjavom mjestu vide tragovi purana, jelena i medvjeda. Iznenadilo ga je mnoštvo medvjedih tragova. Nešto kasnije, svojim je oštrim njuhom osjetio vonj ovaca i ubrzo je naišao na široku stazu koju su utrle ovce. Po tragovima je zaključio da su ovce tuda prošle dan ranije. Čim je do njega dopro vonj ovaca, osjetio je antipatiju. Odmah je shvatio da je ta antipatija nerazumna, jer je bio pripremljen da prijekim okom gleda na ovce i ovčare. No, uz to, smetalo ga je i što je to stado ovaca na svom putu za sobom ostavilo širok utrenik na kojem nije bilo ni travke. Gdje ovce pasu, tu više trava ne raste. Sat kasnije, našao se na jednom hrptu ispod kojeg se spuštala duga padina, po kojoj je rasla nova trava, a cvijeće 12 je odasvud izbijalo. Drveće je tu bilo raštrkano, a isticali su se sivi, čvornati i krivi hrastovi. Začuo je melodioznu zvonjavu zvončića, blejanje ovaca i sitno, umiljato meketanje jagnjadi. Pošao je prema mjestu gdje se stado trebalo nalaziti, i uto neki pas izleti iz hrastova gustiša i zalaja na nj. Očutio je miris logorske vatre i ubrzo spazio stup plavičasta dima i mali usiljeni šator. Iza hrastova gaja Jean naiđe na mladića, Meksikanca, naoružana puškom. Mladić je imao tamnoputo, ljubazno lice i na Jeanov pozdrav otpozdravi s "buenos dias". Jean je slabo znao španjolski, pa je iz mladićevih odgovora na jednostavna pitanja što mu ih je postavio shvatio samo to, da momak nije sam i da je "doba jagnjenja". Da je to točno, svjedočila je buka, jer se činilo da je šuma puna blejanja. Oko logora, na sve strane, na padinama, na proplancima, posvuda su bile ovce. Nešto malo ih je paslo, a više ih je ležalo. Ponajviše ih je dojilo pahuljaste janjčice koji su glavinjali na još nesigurnim nožicama. Posvuda je bilo malenih, tek ojanjenih janjaca. Svojim su piskavim blejanjem i meketanjem nadvisivali glasove svojih majki.

Jean sjaha i povede konja prema logoru gdje je očekivao da će naći kakvog starijeg Meksikanca, od kojeg bi mogao dobiti tražena obavještenja. Momak je išao pored njega. Sto su se više spuštali, sve se slabije čulo ovčje blejanje. - Halo! - veselo je viknuo Jean kad se primakao šatoru. Nije bilo odgovora. Ispustio je uzde iz ruku i polako krenuo naprijed, osvrćući se ne bi li koga ugledao. Nato začu nečiji glas, od kojeg se trgne. - Brojutro, strance. Iza jednog bora istupi djevojka. U ruci je stezala pušku. Njezino je lice bilo preplanulo, ali nije bila Meksikanka. Čim je to uočio, i naslutio da ga je ona iz prikrajka motrila, Jean se zbuni. - Oprostite... gospođice - izmuca. - Nisam očekivao da ću naići na... ženu... Izgubio sam se... tražim Urvine... nadao sam se da ću naići na pastira koji će mi pokazati put. Ali, eto, ne razumijem ovog dječaka. Dok je govorio, učinilo mu se da su napetosti iščekivanja iščezle s njena lica. Iščezao je i prvotni nagovještaj neprijateljstva. Zapravo, Jean nije bio siguran je li pogodio prirodu tog izraza, ali je znao da je, sasvim sigurno, bilo nečega što je sada nestalo. - Bit će mi drago da vas uputim kamo trebate ići - odvrati djevojka. - Hvala, gospođice. Sad već lakše dišem. Dug je put od San Diega. Ispekao sam se i nagutao prašine. Iscrpljen sam. Ali, ove su šume pravi lijek umornim i bolnim očima. - Iz San Diega? Vi ste s obale? - Jesam. Bio je skinuo sombrero čim je opazio djevojku i još uvijek ga je držao u ruci, možda pomalo i presmjerno. To je privuklo njezinu pažnju. - Stavite šešir na glavu, strance. Još nisam bila u prilici da muškarac stoji preda mnom sa šešikom u ruci. Kad je to izgovorila, nasmijala se sitnim smijehom u kojem su se iskrenost i iznenađenje miješali s gorčinom. Jean sjede ispod jednog bora, nasloni se leđima na stablo, odloži sombrero kraj sebe i pažljivo se zagleda u djevojku, kao da je pažljivijim motrenjem htio provjeriti prvi, na brzinu stvoren dojam. U susretu s Colterom oćutio je čudan predosjećaj, a u susretu s ovom djevojkom, taj je osjećaj bio još snažniji. Djevojka je napola sjedila, a napola se naslanjala na neki panj, a preko koljena je prebacila kratku pušku. Gledala ga je otvoreno i radoznalo, pogledom koji je Jeanu bio posve nov. Oči su joj bile široke, ovalne, bistre i mirne, u njihovim je jantarno-smedim dubinama zapazio misaonost. Rekao bi da te oči prodiru u samu njegovu intimu i Jean prvi obori pogled. Tad uoči njezinu već otrcanu, grubo izrađenu suknju, gole, preplanule, snažne i zaobljene gležnjeve, i iznošene mokasine od sirove kože, u kojima se naslućivalo lijepo oblikovano stopalo. Jean se ponovo upiljio u nju i opazio da je lice napola okrenula u stranu, te da joj se preplanuo obraz izmrljan crvenilom. Taj je trenutak stidljivosti na neki način izdvojio djevojku iz surove i divlje šumske okoline. No, njezino se držanje izmijenilo. Izmijenio se i znatiželjan, smion, gotovo drzak pogled što joj je isprva zračio iz očiju. - Jeste li iz Texasa? - upita Jean. - Dakako - razvuče ona teksaški. Čuo je spori južnjački naglasak, uhu ugodan. - Kako ste to pogodili? - Prepoznati Teksašanina nije teško. U kraju iz kojega ja dolazim ima mnogo pionira i rančera iz Države Osamljene Zvijezde. Kod nekih sam i ja radio. Vjerujte, najugodnije mi je slušati kad govori žena iz Texasa. - Upoznali ste mnogo Tekšašanki? - upita ga, ponovo okrećući lice prema njemu. - Jesam, podosta njih. - Jeste li išli s njima? - Jesam li išao s njima? Hoćete reći, pravio im društvo? Pa, i jesam... pomalo - nasmije se Jean. - Nedjeljom, ili na plesu, ali to svake prestupne godine, i pogdjekad na jahanju. - Sad mi je jasno - odvrati djevojka. - Što vam je jasno? - Otkud vam maniri. Oh, ni ja nisam zaboravila. Kad sam živjela u Texasu, imala sam prijatelje... Prije tri godine. A čini mi se kao da je prošlo mnogo više vremena. Tri bijedne godine u ovoj proklesoj zemlji! Ugrizla se za usnu, očito da spriječi dalje nehotično ispovijedanje jednom strancu. Upravo je taj gest naveo Jeana da baci pogled na njene usne. Ni svojom ljepotom,

obličjem, punoćom i bojom nisu mogle prikriti sjetu i gorčinu. I tada je Jean cijelo njezino ozareno i preplanulo lice ugledao u drugom svjetlu. Uočio je da je to lice mlade, neiskusne djevojke, da odiše suspregnutim ali snažnim čuvstvima i silnom snagom. Kad je tome dodao njenu sramežljivost, patetičnost i prikrivenu žudnju za poštovanjem, Jeana zagolica još veća znatiželja. - Vi mi laskate - rekao je u nadi da će je ponovo oraspoložiti. - Ja sam običan grubijan, lovac i alas, drvosječa i tragač. Nisam se školovao, niti sam bio u društvu finih djevojaka kao što ste vi. - Zar sam ja fina? - brzo upita. - Bez dvojbe - osmjehne se Jean. - I u ovim krpama? - U njezinu se glasu osjeti bijes. Pogledajte koliko je rupa na meni. - Pokazala mu je poderotine na izlizanim rukavima bluze od jelenje kože, iz kojih je ponegdje virila njena obla, smeđa mišica. - Krpam, kad imam s čim... Pogledajte mi suknju... to nije suknja, već prljava krpetina. I imam samo još jednu... Pogledajte! Ponovo je rumenilo obojilo njezine obraze, obojilo ih i uljepšalo, i pojačalo snagu njezine geste. Stid sada nije mogao zaustaviti gnjev. Činilo se kao da je u njoj provalio dugo suzdržavani jal. Otrcanu je suknju zadigla gotovo do koljena. - Nemam čarapa! Nemam cipela!... Otkud može jedna djevojka biti fina kada na sebi nema urednu i čistu odjeću, odjeću kakva pristoji ženi? - Otkud može jedna djevojka... - zamucuo je Jean. - Gospođice, molim vas, oprostite mi što sam vas toliko uznemirio i naljutio. Mislim da vas shvaćam. Ne srećete mnogo ljudi, a ja sam poveo nezgodan razgovor... isprovocirao sam vaše osjećaje. Tko ste i što ste, to me se ne smije ticati. Ali, eto, slučaj je htio da se upoznamo. I mislim da se nešto dogodilo... možda više meni nego vama... Dopustite mi da vam nešto kažem što se tiče odjeće i žena. Mnoge žene vole nositi lijepu odjeću i misle da postaju finije ili bolje time što im 16 odjeća daje ljepši izgled. Varaju se. I vi se varate. Možda je pretjerano tražiti od djevojke kakva ste vi da bude sretna u krpama. Ali, vi to možete biti jer ste lijepi i fini i, bar po mom sudu, na mnoge ljude morate ostaviti daleko jači dojam nego mnoge lijepo odjevene žene. - Strance, morate mi oprostiti što sam onako planula i što od sebe pravim budalu - odvratila djevojka došavši k sebi. - Najblaže rečeno, to nije bilo lijepo od mene. No, ja ni ne želim da ljudi o meni misle bolje nego što zaslužujem. Znaite, moja je majka umrla u Texasu, a ja živim sama u ovom divljem kraju, sama žena među surovim i grubim muškarcima. Susret s vama danas podsjetio me na moju zlu sudbinu i na sirovu sredinu u kojoj živim. Jean suzdrža svoju radoznalost i pokuša zatamiti sve jače čuvstvo koje mu je govorilo da mu se djevojka dopada i da je sažaljiva. - Čuvate li i vi ovce? - upita. - Čuvam, ponekad. Moj otac živi tu, u jednom kanjonu. On je ovčar. U posljednje vrijeme neki su nam pastiri ubijeni. Sada nam nedostaje ljudstvo, pa i ja moram raditi. Ali, ovčarenje mi se dopada, a šumu obožavam. Uostalom, obožavam i cijeli Tonto. Da nije drugih stvari, ovdje bih sigurno bila sretna. - Kažete da su vam neki pastiri ubijeni! - uzviknu Jean. Tko ih je ubio? Zašto? - Znaite, rančeri iz Bazena i ovčari s Urvina gledaju se poput psa i mačke. Tata kaže da će još svašta biti. A ja mu odgovaram da bih voljela da ga rančeri potjeraju natrag u Texas. - Pa... zar ste vi na strani rančera? - upita Jean, trudeći se da mu ton bude indiferentan. - Nisam. Ta, jasno je da ću uvijek držati očevu stranu žustro odvratila. - Ali, po mom sudu, u ovoj razmirici rančeri imaju nešto više prava. Staglišće - Zašto tako mislite? - Zato što trave zaista ima na sve strane. Kad je već tako, onda ne razumijem zašto se ovčari iz petnih žila upinju da rančerima unište pašnjake i da ih upropaste. Zbog toga je i počela gužva, a tko zna kako će završiti. Dobro neće biti, jer su ovdje gotovo sami Teksašani. - To sam već čuo - odgovori Jean. - A čuo sam i da su gotovo svi ti Teksašani morali pobjeći iz Texasa. Je li to točno? - Bogme jest - ona će staloženo. - Ali, ne savjetujem

vam, strance, da tako nešto izjavljujete na drugim mjestima. Jer, moj tata, na primjer, nije pobjegao iz Texasa, premda, s druge strane, ne razumijem što ga je natjeralo da dođe baš ovdje. Stvorio je prilično stado, ali nije onoliko bogat koliko je bio u Texasu. - Hoćete li ovdje ostati za stalno? - odjednom upita Jean. - Ako ostanem, morat će mi iskopati grob - mračno odvratiti. - Ah, nema smisla da razbijam glavu s takvim stvarima. Ljudi neprekidno odlaze nekamo. Čovjek nikad ne zna.... Ali, ja vas zadržavam, strance. Sad je bila neraspložena, a po njezinu se glasu osjećalo da je odsutna duhom. Jean odmah ustade i pođe po svog konja. Ako djevojka ne želi dalje razgovarati, on joj neće dosađivati. Mazga je bila odlutala među ovce. Jean je dovede i povede konja k mjestu gdje je stajala djevojka. Sad mu se učinila višom, a premda nije bila snažne grade, vidjelo se da je jaka i gipka, na njoj je bilo nečega što je odgovaralo okolišu. Jean se nevoljko spremao rastati s njom. - Na kojoj su strani Urvine? - upitao je okrećući se da pritegne kolan na sedlu. - Prema jugu - uprla je ona prstom. - Do tamo imate svega milju. Poći ću s vama nizbrdo... Da se niste kojim slučajem zaputili u Travnatu dolinu? 18 Zastrepio je da ga ne upita kako se zove. Ali, ona ništa ne reče, već samo dohvati pušku i krene. Jean zakorača uz nju. - Ako vi idete pješice, ni ja neću jahati. Tako se našao pokraj djevojke koja je hodala korakom prave goranke. Njezina smeđokosa glava dosezala mu je do ramena. Malu, zgodnu, lijepo oblikovanu glavu znala je držati, kosa joj je bila mekana i smeđa, spletena u pletenicu, ne baš jako urednu, vezanu kožnim remenčićima. Cio je njen izgled odisao siromaštvom. Neko je vrijeme Jean pustio da među njima vlada šutnja. Htio je dobro promisliti što će kazati, a uz to je osjećao neodređeno zadovoljstvo što šutke hoda pokraj nje. Crte njezina profila bile su izvanredno lijepe i čiste. Blaga krivulja njezinih mekanih usnica nije se mogla vidjeti iz profila. Nekoliko puta djevojka pokuša započeti razgovor, ali ga Jean ne prihvati, očigledno na njezino nezadovoljstvo. Konačno, nakon što je odlučio što će reći, Jean će odjednom: - Meni se ova zgoda dopala. A vama? - Zgoda! To što ste mene sreli u šumi? - zvonko se nasmijala. - Mora biti da ste veoma željni "zgoda" strance. - Pitao sam dopada li se vama? - insistirao je, pretražujući pogledom njezino lice, napola okrenuto u stranu. - Dopalo bi mi se - odvrtila je neposrednim i iskrenim tonom - da se nisam onako glupo ponijela. Rijetko nailazim na čovjeka s kojim bih voljela porazgovarati. Zašto mi ne bi bilo ugodno naići na neznanca, na čovjeka koji je nov u ovom divljem kraju? - Takvi smo, kakvi smo - jednostavno će Jean. - Ja ne mislim da ste se glupo ponijeli. Kad bih tako mislio, ne bih se zaželio ponovo naći s vama. - Zar želite? Njezino se preplanulo lice iznenađeno okrene prema njemu, ozareno nečim, valjda radošću, pomisli Jean. Kako je htio da mu držanje bude spokojno i ljubazno, ali ne previše žustro i zainteresirano, morao se odreći užitka da gleda u njene oči, u kojima se izraz mijenjao. - Želim, svakako. Možda sam presmion s obzirom na kratko poznanstvo. Ali, nemojte mi zamjeriti, tko zna hoće li mi se ukazati druga prilika da vam to kažem. Čim je to izrekao, Jean osjeti olakšanje i oduševljenje. Bio se pobojavao da neće smjeti izgovoriti te riječi. Djevojka je nepromijenjenim korakom išla dalje, samo je glavu nešto prignula i oborila oči. Njezini zlatnosmeđi, preplanuli obrazi, na kojima su se nazirale plavkaste žilice ne promijeniše boju. No, on zamijeti kako joj tek ovlaš podrhtava grlo i to mu skrene pozornost na njegove krasne obrise i uzdrhtalost, na fini luk gdje vrat prelazi u rame. Da, pomislio je, u tom titraju grla krije se djevojčina slabost. Njime progovara njezina putenost i ženstvenost koja tjera na laž korak čovjeka brđanina i čvrsti stisak preplanule šake koja drži pušku. Na Jeana je to djelovalo na neobjašnjiv način, ne bi znao protumačiti ni toplinu što ga je naglo prožela, niti uzvik

koji mu se tog trena oteo: - Djevojko, mi smo neznanci, ali što onda? Upoznali smo se, i kažem vam, to meni nešto predstavlja. S nekim sam se djevojkama mjesecima družio, pa nisam osjetio ništa ni blizu nalik ovome što sada osjećam. Niti znam tko ste, niti me za to briga. O vama sam koješta pogodio. Niste sretni. Čamite. I kad ne bih želio da vas ponovo zbog sebe vidim, onda bih to svakako želio radi vas. Ponešto od onog što ste mi rekli nikad neću zaboraviti. Ja imam sestru, ali znam da vi nemate brata. I mislim... Pri tome, u svojoj žustrini, a bez smišljene nakane, Jean uzme djevojčinu ruku. Taj dodir zaustavi bujicu njegovih riječi i on se odjednom zaprepasti nad svojom drskošću. Ali, djevojka niti ne pokuša povući ruku. I tako je Jean, duboko udahnuvši i trudeći se da dođe k sebi nakon prvog zaprepaštenja, zadržao iskušenje, dapače čak mu se učinilo da mu djevojka uzvraća slabašnim i toplim stiskom. Uostalom, mlada je, bez prijatelja, od krvi i mesa. Koliko ona pati, Jean je najbolje osjetio upravo po ruci koju je držao. Potom, upravo u trenutku kad je htio opet progovoriti, ona izvuče svoju ruku iz njegove. - Ovo su Urvine - rekla je svojim neobičnim južnjačkim naglaskom. - Ono je Bazen Tonta. Jean se sav bio usredotočio samo na djevojkicu. Išao je ukorak s njom, ne gledajući što je pred njim. Na njezine riječi, naglo je podigao glavu. Zagledao se u čudu. Iz ponora koji je zjapio pred njima zračila je silna, privlačna moć. Dižući pogled, spazio je crnogoricom obrastao bazen rijeke neviđeno divlji i crn, što se prostirao kojih stotinjak milja preko plavih divljina do planinskog lanca, koji se kao u plavičastoj kopreni dizao k nebu. Prizor je odavao dojam prekrasna zaljeva s triju strana opkoljena strmim, stepenastim stijenama, a s četvrte strane, gdje je sada Jean stajao, zatvorena liticom, toliko visokom da se njemu činilo kao da će dotaći sam nebeski svod. - Tamo, jugoistočno, to je Sierra Anchas - reče djevojka. - Ono ždrijelo tamo je prolaz preko kojeg se ovce tjeraju za Phoenix i Maricopu. Ona tvrda brda na jugu su Mazatzali. Na zapadu su Četiri vrha. A ovo, gdje mi stojimo, to su Urvine. U prvi mah Jean nije dobro uočio prirodu Urvina. Ali, kad je pogledao prema zapadu, ugledao je predivan prizor. U isprekidanoj liniji protezao se džinovski crveni i žuti kameni zid, bedem grandioznih razmjera. Moćne i opasne bile su izbočine tog zida, što su stršale iznad bezdana. Kao da posežu k suncu koje se priklanja zapadu. U podnožju litica ležale su duge, upečatljivo lijepe kosine, poprskane crnogoricom, koje su se gubile u pustoj, crnoj masi šume. Jean je šutke zurio u neviđenu divljinu i krš, u velebne dubine i visine, kakve samo priroda može stvoriti. - Strance, pogledajte dolje - reče djevojka. Iskusno je Jeanovo oko umjelo ocijeniti dimenzije. Kad je spustio pogled u dubinu ispod nogu, osjetio je da mu se u glavi muti. Litica se okomito spuštala u bezdan, u dnu kojeg su ispucane, oštre stijene prelazile u crvenkaste, cedrovima obrasle padine što su se spuštale do gudura zagušenih gustom šumom, iz kojih je dopirao tutanj nemirnih voda. Potom su se padine nizale, a brežuljci i kanjoni smjenjivali su se jedan za drugim, sve do crnih dubina stravične zdjele u dnu, po čijoj bi se divljini reklo da je posve neprohodna. - Prekrasno! - usklikne Jean. - Zaista jest! - šapne djevojka. - To je prava Arizona. To je ono što obožavam! Visine i dubine, strašnu divljinu! - I to biste željeli napustiti? - I bih i ne bih. Ne poričem da ovdje čovjek može uživati savršen mir. Ali, ne odlazim često u Bazen, a čovjek ne može živjeti samo od lijepih prizora. - Dijete drago, čak i da ga rijetko gledate, ovaj bi prizor morao liječiti svaki jad. Sad ne žalim što sam došao ovamo. I drago mi je što ste mi vi prvi pokazali ovaj prizor. I djevojka je očarano zurila u magična prostranstva zabiti, u sliku koja svojom ljepotom i veličanstvenošću čovjeka mora dirnuti u samo srce. Jean opet uze djevojčinu ruku. - Djevojko, obećajte mi da ćete se sa mnom opet sastati na ovom mjestu

- reče osluškajući kako mu vlastiti glas zvonko bruji u ušima. - Hoću, svakako - ona tiho odvrati i okrene lice k njemu. Jeanu se učini kao da tek sad prvi put gleda to lice. Takvu ljepotu još nikad nije vidio. Njezina prilika, koja se ocrtavala na pozadini koju je sačinjavao prekrasan prizor što ga je maločas ugledao, nosila je pečat nečeg posebno umiljatog, mladenačkog - nečeg što je Jean uočio, ali nije shvatio. Njezin je lik nedvosmisleno govorio da pripada onom prizoru, 22 da ja dijelom njega. Ona je Jeanu opet zurila u oči, kao da u njima traži zagubljeni dio sebe, neostvoreni dio, dosad još nepoznat. Upitne, čeznutljive, pune nade, radosne - njezine su se oči činile iznenađenim jer otkrivaju nepoznat dio svoje duše. Potom joj se usne rastave. Njihov je drhtaj na Jeana djelovao kao magnet. Nevidljiva i neodoljiva snaga natjera ga da se prigne i poljubi te usne. Međutim, taj nehотиčni i nepristojni čin razbije čar trenutka. Otrgnuo se od nje, kao da očekuje šamar. - Djevojko... ja... ovaj - zamuca zaprepašteno, najedanput shvaćajući što je učinio i zbog toga pokunjen - poljubio sam vas... ali kunem vam se... nije bilo zlonamjerno... ni pomislio nisam... Ali, iz nje ne izbije bijes koji je očekivao. Teško dišući stajao je pred njom, jednu je ruku ispružio kao da ju njome zaklinje. Valjda joj je ista sila koja ju je maločas preobrazila, sad vratila staro držanje. - Da, sad vidim da sam se malo zaletjela kad sam vas nazvala džentlmenom - rekla je suho i gorko. - Strance, prilično ste nagli. - Valjda se niste uvrijedili? - žurno upita. - Oh, već su me prije ljubili. Svi su muškarci isti. - Nije istina - odvrati Jean strastveno, naglo razočaran što je uništen čar trenutka. - Nemojte mene svrstavati među one druge koji su vas ljubili. Ja sam to nesvjesno učinio, i na koljenima bih vas molio da mi oprostite... Ali sad to svakako ne bih učinio... a niti bih vas ponovo poljubio... čak i da vi to želite. U njezinu je čudnom pogledu Jean nazirao neodređenu dvojbu, kao da ga ispituje. - Gospođice, oprostite mi ove moje riječi. Žao mi je. Nisam htio biti bezobrazan. Nije bilo lijepo od mene što sam vas poljubio, bilo je podmuklo. I to sam učinio osamljenoj djevojci koja je na sve načine pokazala koliko mi želi izaći u susret! Ni sam ne znam kako sam mogao zaboraviti na pristojnost. Još jednom vas molim da mi oprostite. Svrnula je pogled u stranu i trenutak kasnije prstom uprla u Bazen. - Ono je Travnata dolina. Ona duga siva mrlja usred crnine. Otrprilike petnaest milja udaljeno. Idite rubom Urvine dok ne naidete na jednu stazu. Nikako je ne možete mimoići. Njome se spustite u dolinu. - Veoma sam vam zahvalan - odvrati Jean nevoljko se mireći s takvim oproštajem. Okrenuo je konja, stavio nogu u stremen pa je oklijevajući, pogledao preko sedla u djevojku. U njezinu se odsutnom pogledu, kojim je zurila u ljubičaste dubine, nazirala samotnost i tuga. Nije mislila na prizor što se u svojoj veličanstvenosti prostirao pred njom. Jeanu padne na pamet da je možda mislila na promjenu koja je nastala na njemu, u njegovu držanju i iskazivanju osjećaja, možda je mislila na nešto čega je i sam bio svjestan, ali nije znao objasniti. - Znači, sad se opraštamo - reče on krzmajući. - Adios, senor - odgovorila je, ponovo gledajući u njega. Prebacila je kratku pušku na rame, upola se okrenula, spremna krenuti. - Adios, znači zbogom? - upita on. - Da, zbogom do sutra, ili zbogom zauvijek. Uzmite kako vam drago. - Onda, sastat ćemo se sutra ovdje? Rekao je to žustro, po nagonu, bez obzira na neshvatljivu silu koja ga je maločas promijenila! - Jesam li rekla da neću doći? - Niste. Ali, mislio sam da ne želite nakon... - odvratio je, ali je zbunjeno zastao. 24 - Ponavljam da će mi biti drago da se nađem s vama. Recimo prekosutra, sredinom popodneva. Upravo ovdje. Donesite mi novosti iz Travnate doline. - Krasno. Hvala vam. To će biti... jako lijepo. Dok je govorio, Jean je osjećao kako ga prožimaju uzbuđenje i oduševljenje, nalik osjećaju kojeg je uvijek osjećao kad se dječjački radovao nekoj

uzbudljivoj zgodi što mu predstoji. Začudi se takvu osjećaju i k tome se osjeti nesigurnim. Morat će o svemu dobro razmisliti. - Strance, ako se dobro sjećam, niste mi rekli čak ni svoje ime - reče djevojka. - Nisam vam rekao, tako je. Ali, zar je ime važno? Baš zato sam kazao da me nije briga ni tko ste ni što ste. Zar ne možete i vi osjećati isto prema meni? - Da, i ja sam to isto osjetila - odvrati zatečena, ali ga je mirno i netremice promatrala svojim smeđim očima. - No, sad ste me natjerali da promislim. - Najbolje da se sastanemo, a da jedno o drugome ne znamo više od onog što sada znamo. - Takav način se i meni sviđa. U ovoj velikoj i divljoj Arizoni ni muškarac ni žena ne znače mnogo. Bilo kako bilo, što je jedno ime? Ali, usprkos tome, ljude i stvari moramo razlikovati. Ako tvrdite da je pošteno da mi ne kažete svoje ime, zvat ću vas kratko "strancem" i zadovoljit ću se time. - Pošteno? Ne, nije pošteno - nato će Jean, doveden u škripac. - Zovem se Jean... Jean Isbel. - Isbel! - djevojka uzvikne i naglo se trgne. - Valjda niste sin staroga Gastona Isbela... Jer, znam oba njegova sina. - Ja sam treći - odgovori Jean, s olakšanjem što se je odao. - Najmlađi. Imam dvadeset i četiri godine. Dosad sam stalno bio u Oregonu. Na putu sam... Njezino preplanulo lice osu se bljedilom, oči joj stadoše sijevati. Vitka joj se prilika ukoči. - A ja sam Ellen Jorth - strastveno plane. - Kazuje li vam to štogod? - Još nikad nisam čuo to ime - na to će Jean. - Dakako, shvatio sam da pripadate ovčarima koji su se zakrvili s mojim ocem. Zbog toga sam vam preko volje rekao da sam Jean Isbel... Ellen Jorth. I čudno je i lijepo... Mislim da vam mogu biti dobar prijatelj koliko i... - Ne postoji taj Isbel koji bi meni mogao biti prijatelj odsiječe ona hladno i oporo. Sad je pred njim stajala posve drugačija djevojka, lišena svoje mirnoće i tuge, njegov protivnik i neprijatelj. Trenutak je tako stajala, zatim se naglo okrene i pode u šumu. Zaprepašten, Jean je promatrao kako odmiče svojim lakim i sigurnim hodom: želio je poći za njom, dozvati je, ali gnjev izazvan njezinim naglo iskazanim neprijateljstvom zadrži ga i ne dade mu da je oslovi. Gledao je za njom kako nestaje, a kad je zelenilo šume progutalo njezinu vitku priliku, on više nije odolio snažnoj želji da pode za njom. 26 I GLAVA 2 Ali, na elastičnom prostiraču od borovih iglica, mokasinke Ellen Jorth nisu ostavljale nikakve tragove, a njezina se prilika nije nazirala. Nakon kratkog i uzaludnog traganja, njegova želja da je nade izbljedi i ponos mu pritekne u pomoć. Vрати se svom konju, zajaše ga i pode, tjerajući pred sobom natovarenu mazgu. Odlučnost i kretanje ubrzo mu donesoše olakšanje. Urvine su na tom mjestu bile gusto obrasle borovim šumarcima, koje je morao zaobilaziti, jer je zbog njih povremeno s očiju gubio ljubičasto udolje. Ali, svaki put kad bi izbio na čistinu i kad bi ponovo ugledao tu divljinu, njene boje i daljine, sve više joj se divio. Od Jume do Malog Colorada upoznao je Arizonu kao beskonačnu vjetrušinom brisanu, suncem spaljenu pustoš. Ovaj, crnom šumom obrastao i stijenjem opasan kraj neutrtih staza, bio je svijet koji će ga zadovoljiti. Jeana je neki nagon dozivao k samotnim, pustim krajevima, po čijim bi prostranstvima mogao slobodno vrludati i tako udovoljiti svom drugom "ja", tom čudnovatom "ja", kojem je oduvijek stremio, ali do sada zaludu. U njegovu je živom duhu svakog časa iskrsavala slika svijetlog lica Ellen Jorth, sjećao se njezina pogleda i riječi. "Baš sam ispio budala", glasno je prekoračio sebe, osjećajući se strahovito poniženim. "Uopće nije zapazila koliko sam bio iskren." Toliko se živo prisjećao svih detalja doživljenih s djevojkom da se uznemirio i zbunio. Dogodilo mu se nešto što je gotovo nemoguće - da u takvu samotnu kraju naiđe na onakvu djevojku. Od iznenađenja je otupio. Mora biti da su ga od samog prvog trenutka privukli čar njezine pojave i njezino dopadljivo držanje, samo što on toga nije bio svjestan. Tek kad je rekla: "Oh, već

su me prije ljubili", zastali su njegovi osjećaji koji su se dotad nerazborito razbuktavali. Upravo su te riječi bile presudne za promjenu koju je on sada pokušavao analizirati. U njemu je nešto, nepoznat glas, nekakva misao zborila u djevojčinu obranu čak i prije no što je postao svjestan da ju je samozvano počeo osuđivati. Sad je ta obrana u njemu snažno odjekivala i bio je primoran da poslušaj taj glas. Dobro mu je došao da opravda sebe, svoje zapanjujuće prepuštanje slatkom i sentimentalnom zanosu, i tako umiri povrijeđeni ponos. Sad je shvaćao da je u djevojčinu izgledu, u njezinu držanju i glasu morao već na prvi pogled prepoznati ono što je nazivao "plemenitom pasminom". Njezina nečista i otrcana odjeća nije mogla prikriti tu odliku. Jean se dobro sjećao izgleda i držanja nekih otmjenih i dobro odgojenih djevojaka iz čestitih obitelji, a sjećao se i svoje sestre. Usprkos svom sadašnjem okolišu, Ellen Jorth spada upravo u takvu vrstu djevojaka. Pošteno je to priznao, iako je najprije zadovoljio svoj sebični ponos. I tada, otmajući se nedokučivom, nestvarnom, upravo fantastičnom caru koji se u njega uvlačio nalik dječaćkom snu o zabranjenim ljepotama, Jeanove su misli stigle do onog trena u maloj drami što se odigrala u šumi kad je poljubio Ellen Jorth i ona mu to nije zamjerila. Zašto nije reagirala? Raspršila se iluzija o njoj, raspršila se slika satkana od finoće i plemenitosti. "Oh, već su me prije ljubili!" Prisjećajući se toga, bilo mu je sada gore negoli u prvom trenutku razočaranja. Te riječi izgovarala je s gorčinom, sa snažnim prezirom prema sebi, njemu i svim muškarcima. Dodala je da su svi muškarci isti. Jeana je to zaboljelo, kako bi moralo zaboljeti svakog pristojnog čovjeka. Prirodno, svaki bi duhom i tijelom zdrav mladić zaželio poljubiti onakve crvene i slatke usne. No, što ako su te usne namijenjene drugima, a ne njemu? Jean se sjeti kako još od svojih djetinjih igara nije poljubio žensko biće, sve dok mu se preplanula Ellen Jorth nije našla na putu. Čudio se tome. Štoviše, čudio se sebi što je tom trenutku pridao toliki značaj. Napokon, zar to nije bila beznačajna zgoda? Zašto bi se toga morao sjećati? Zašto bi o tome morao razmišljati? I što znači ono slabašno, ali duboko i rastuće uzbuđenje koje prati neke njegove misli? Tako zamišljen, tek je u posljednjem trenutku spazio da upravo prelazi preko dobro ugažene staze koja se kroz gust borik spušta niz Urvine. Mazgu nije morao tjerati, sama je išla putem. Kad je stigao na rub strmine, samo jedan pogled niz nju natjerao ga je da odmah sjaše s konja. Staza je bila uska, strma, pretrpana kamenjem, zmijolika, nalik oštrici pile. Kad se našao na strmini, s natovarenom mazgom i nemirnim konjem, Jean nije imao vremena da se prepušta mislima, i tek je ponekad uspio preko cedrovih vrhova baciti pogled na prostrano plavo udolje, zadrijevano pod suncem što se primicalo zapadu. Kamenje se kotrljalo, prašina dizala, cedrovi su suvarci pucketali, crvena zemlja se u malim odroncima otkidala i kotrljala, željezne su potkove odjekivale na kamenju. Pri vrhu, gdje je počinjala, padina je bila uska, pa se postepeno lepezasto širila. Jean se otprilike stotinjak stopa spuštao padinom, koja se potom pretvorila u terasastu zaravan. Tu više nije bilo cedrova i kleka, a borovi su ponovo skrili sunce. Duboke su se jaruge crnjele žbunjem. Odnekud je dopirao huk vodenog brzaka, Jeanovim ušima veoma ugodan. Staza je bila išarana starim i novim tragovima jelena i medvjeda. Šumoviti hrptovi, kojima je Jean prelazio, bili su tek podnožje strašne padine koja se dizala nad njima i završavala silnim žutim, kamenim zidom, s ponekim zelenim udubljenjem, išaran mrljama trošnosti, raspucan i pećinama izdubljen. Kad je sišao još niže, začuo je zuj pčela, a huk brze vode i rastući šapat povjetarca ispune ga zadovoljstvom. Ni ovčari, poput Coltera, niti djevojka kakva je Ellen Jorth, pa ni sve ono što ga prema očevim pismima čeka ili mu prijeti, neće promijeniti Jeanovu indijansku

prirodu. Na taj se zaključak odmah nadoveže drugi, koji ga svojim prodornim značenjem uznemiri. Upravo su vanjski utjecaji, koje je odbacio, u njemu isprovocirali ono nešto indijansko što je oduvijek naslućivao, ali nikad nije upoznao. Ovaj je dan pun događaja donio Jeanu koješta novo, nad čim se i te kako treba zamisliti. Staza ga je dovela do kamenita dna široka kanjona, gdje je golemo drveće svojim lišćem stvaralo takvu gustu nadstrešnicu da sunčevi zraci uopće nisu prodirali, a lijepi se potok zahuktalo pjenio. Tu je Jean konačno okusio vodu koja se mogla mjeriti s vodom iz njegovih oregonskih izvora. "A"! uskliknuo je, "ovo je prava divota!" Taman, sjenovit, uokviren paprati i mahovinom, bio je taj vodeni tok. Posvuda je bilo tragova divljači, počevši od velikih koje je utisnuo grizli, do sićušnih, nalik ptičjima, koje je ostavila vjeverica. Jean je začuo dobro poznat šum kad suvarak krene pod nogom jelena. Vjeverice su neprekidno brbljale. Mirišljiv i svjež zaklon ispod Urvina u njegove je misli prizvao uspomene na zabiti oregonskih šuma. Konačno je osjetio da mu ovdje neće nedostajati ništa od onoga što je volio tamo u Oregonu. Ali, u njemu se zadržao neodređen osjećaj da s njim ipak nije sve u redu - osjetio je nejasnu brigu, žaljenje - neka se sjena uporno nadvisivala nad njim. Zatim je ponovo živnula - ponovnim prizivanjem jasnija i produbljenija slika očiju i usana, slika koju mora zaboraviti. Već na prvi pogled, ovo neravno tlo udolja s Urvina činilo se divljim, krševitim, a sad je, promatrano izbliza, taj dojam bio još snažniji. Dolje je sve bilo golemo, tvrdo, stjenovito. Jean nije našao ni jedno mjesto gdje bi barem nekoliko jardi tla bilo ravno. Kamenje poput kuća veliko, našlo se potoku na putu. Omorike, osam stopa široke, natjecale su se s borovima tko će koga nadvisiti. Jaruga je bila pravi pravcati kanjon iz kojeg su se povremeno, kroz granje, nazirale daleke Urvine. Njušeci sad medvjeda, sad pumu, mazga se plašila i jurila niz neravnu stazu, dovodeći u opasnost Jeanovu opremu. Nije je bilo nimalo lako spriječiti da bježi, niti je kasnije nagnati da lagano kaska. Ali, zahvaljujući njezinu strahu, Jean je brže prevalio put. Računao je da se nekih desetak milja udaljio od Urvina. Tlo i šuma mijenjali su izgled. Staza je skrenula prema jugoistoku. Umjesto gudura s crvenkastim stijenama i gustom šumom, sad je nalazio brežuljke; neki su bili visoki, a neki tek male glavice. Borje je postalo rjeđe, a cedrovi gušći. Umjesto smrekovih šumaraka, sad je bilo sve više lijepe manzanite. Ubrzo se na južnim padinama pojavile kaktusi i patuljasti hrastovi. Da nije bilo dobro utrte staze, slabo bi se proveo u takvu gustišu. Spazio je nekoliko jelena, jednog kojota, te malen čopor životinja koje mu se izdaleka učiniše divljim konjima. Više nije bilo tragova purana. Prešao je nekoliko sićušnih potočića i na kraju došao do mjesta gdje se staza završavala, zapravo se slila u grubu cestu, koja je, vidjelo se, često upotrebljavana. Tog su dana njom prošle ovce, goveda i konji. Cesta je skretala prema jugu i Jean je sa zadovoljstvom iščekivao na što će naići. Kao i staza, i cesta je vodila nizbrdo, ali ne onako strmo, a bila je oivičena cedrovima i pinijama, borovima, klekama, mescalom i manzanitom. Posve naglo, iza jednog zavijutka, pred Jeanovim se očima ukazala mala, močvarna i travnata ravan. Ta je zelena oaza usred crvene divljine i šumovita krša, predstavljala još jedno iznenađenje udolja Tonta. Iza te ravni, kraj se širio i blago valjao, njegovu su tamnozelenu šumu prekidale travnate utrine, i Jean je najzad ušao u dugu i prostranu, sivozelenu dolinu opkoljenu brežuljcima obraslim crnogoricom. Po dolini je opazio stoku, a uzduž njezina ruba brvnare i korale. Kao naseobina, Travnata se dolina nije mogla pohvaliti naročitom naseljenošću. Brvnare i kuće bile su malobrojne, raštrkane, kao da njihovi stanovnici nisu htjeli smetati jedan drugom. Ali, jedina se trgovina, kamenom ozidana i poput svih ostalih zgrada izolirana, Jeanu učinila

upadljivom. Doduše, nije odavala dojam utvrđenja, ali je po njoj zaključio da ako nije građena radi obrane takav dojam pruža zbog svoje izduženosti, niskih zidova i stijene na kojoj, otprilike u visini ramena, zjape crni prozori. Za jednu je prečagu bilo vezano nekoliko po izgledu dobrih konja. Inače, ovu trgovinu usred Travnate doline, a i sve što je spadalo u njezin neposredan okoliš, zaprašen i nečist, odavali su vremešnost i trošnost. Pustivši uzde iz ruke, Jean siđe, pope se na nizak trijem i ude u trgovinu kroz široko otvorena vrata. U tami koja je vladala u prostoriji neko je nejasno lice Jeanu izmaklo iz vida upravo u trenutku kad je ulazio. Po tome je znao da je njegov dolazak uočen. U prednjem dijelu dugačke prostorije niska stropa bila su četiri čovjeka, naizgled zadubljena u šahovsku ploču. Dvojica su igrala, a dvojica promatrala. Jedan od kibica, čovjek usukana lica i poodmaklih godina, kao slučajno je podigao pogled u trenutku kad je Jean ušao. Ali, ma koliko kratkotrajan bio taj pogled, Jean je spazio oči koje su mu instinktivno ulile nepovjerenje. Bile su to oči koje kriju svoju pozornost. U njima nije bilo ni znatiželje ni prijateljstva. Gledale su u njega kao kroz staklo. - Dobro večer - reče Jean. Nakon stanke, koja se njemu učinila dovoljnom da ga uvjeri kako ga prisutni nisu čuli, čovjek usukana lica odvrati: - Zdravo, Isbel! Ton mu je bio bezličan, suh, ležeran, a ipak pun određenog značenja. Izoštrenih osjetila, Jean je štošta primijetio. Nijedan od tih brkajlija koji su na glavi nosili šešire spuštenih oboda, nijedan od tih Teksašana - Jean ih je odmah svrstao u taj soj - nije ga poznao, ali su svi znali da ga u Travnatoj dolini očekuju i prepoznali su ga. Osim onoga koji mu je otpozdravio, ostalima su lica bila zaklonjena sjenkom koju su stvarali široki obodi šešira. Otrcane odjeće, opasani revolverima, zaprašenih čizama, ostavili su na Jeana dojam prikrivene snage, kakav je ostavio i Colter. - Molim vas, hoće li mi netko reći, gdje ću naći svoga oca, Gastona Isbela? - upita Jean uljudno. Nitko se ne osvrne na njegove riječi. Kao da uopće nije progovorio. Iščekujući, napola u čudu a napola bijesan, Jean brzim pogledom prijeđe preko prostorije. Zirkajući kroz tamu, vidio je da u trgovini, s obzirom na njezinu prostranost, nema baš mnogo robe. Dugačak, grubo izdjeljan šank bio je pretrpan vrećama i tekstilom; na nekim su policama bile naslagane gomile konzervi, dok su neke police bile prazne; iza šanka je bila oniža polica pretovarena kutijama s municijom, a kraj nje soška s puškama. Na šanku su ležali i otvoreni sanduci s duhanom za žvakanje, čiji je miris nadjačao samo miris ruma. Hitar se Jeanov pogled vrati ljudima, trojici koji nisu skidali oči s masne šahovske ploče. Četvrti, onaj koji je progovorio, i sada se udostojio baciti pogled na Jeana. Na njegovu koščatu licu nije bilo puno mesa, ali mu je fizionomija bila upadljiva. Mršavu je bradu gladio krupnom, gipkom šakom, po kojoj se vidjelo da je svikla uzdi više nego pili ili plugu. Bila je to ruka neradnika. Cijelim je svojim izgledom čovjek odavao neradnika, pa i svojim škrtim, lijenim govorom. Kao malo kad u životu, Jean je osjetio da se pred njim nalazi čovjek koji silovito budi oprez. - Zašto ne - lijeno razvuče Teksašanin. - Stari Gass živi otprilike milju niz dolinu. Sporim je pokretom svoje velike šake neodređeno pokazao prema jugu, potom je, kao da je zaboravio svog sugovornika, ponovo pažnju posvetio šahu. Progundavši "hvala", Jean iziđe, pojaha konja i potjera mazgu niz cestu. "Izgleda da mi je danas suđeno da nalijećem na one naopake", reče on sebi u bradu. "Koliko se sjećam, tata je bio čovjek sposoban da stvori i očuva prijateljstvo. A sad bih se mogao kladiti da će ovdje biti paklene vatre." Iza trgovine, u uvalicama u podnožju brežuljaka dizale su se zgodne i, barem po izgledu, udobne kućice. Cesta je skretala prema zapadu i Jean ugleda svoj prvi zalaz sunca u Bazenu Tonta. Bila je to uistinu raskošna slika. Sreo je jednog dječaka koji

je gonio kravu. - Zdravo mladiću! - usrdno mu reče. -Ja sam Jean Isbel. Zalutao sam u Travnatoj dolini. Hoćeš li mi reći gdje mi živi otac? - Da. Samo produžite ravno, ne možete mu mimoići kuću - vedro se osmijehne dječak. - On vas čeka. - Otkud ti to znaš, mladiću? - upita Jean, ganut dječakovim osmijehom. - Ah, znam. Već cijela dolina zna da ste dojahali. A ja sam to osobno rekao vašem ocu i on mi je za to dao dolar. -Je li mu bilo drago? - upita Jean, osjećajući kako mu se grlo čudnovato steže. -I te kako! - A tko je tebi rekao da sam danas dojahao? - Čuo sam u trgovini - dječak će povjerljivim tonom. Jedan je pastir razgovarao o tome s Greavesom. Greaves je trgovac. Ja sam sjedio ispred trgovine, ali sam čuo. Vijest je donio Meksikanac koji je danas dojahao s Urvina. Tu se dječak oprezno ogleda, potom šapne: - A Meksikanca je netko poslao. Više ništa nisam čuo, ali mi se čini da su ovčari bili veoma bijesni i kiseli. Jedan od njih udario me nogom kad je izišao, neka ga vrag nosi. Danas je sretan dan za nas rančere. - Kako to misliš, mladiću? - Pa, brzo će započeti veliki obračun. To moj tata kaže, a on jaše za vašeg tatu. A kad dođe do obračuna, vi ćete biti ovdje. - Ah, tako! - nasmije se Jean. - Pa što onda, mali moj? Dječak ga pogleda svojim svijetlim očima. - Ma hajte, ne možete mi tek tako podvaliti! Zar vi niste Indijanac, Jean Isbel? Zar niste tragač kojeg nijedan razbojnik ne može prevariti? Zar u tuči niste gori od grizlija?... Je li tako ili nije? Dječaku, koji mu je nanizao tolike hvale, Jean zaželi sretan put i produži dalje. Očito je njegovu ulasku u Travnatu dolinu prethodio glas koji neće biti lako opravdati. Prvi pogled na budući dom uzbudio je Jeana. Bila je to velika, niska brvnara što se isticala na šumovitoj glavici na rubu doline. Iza zgrade, ležali su koralni, staje i pojate. Ispred nje, protezale su se livade, po kojima su pasla mnogobrojna goveda i konji. Pri zalazu sunca slika je bila još upečatljivija. Činilo se da na rancu vladaju blagostanje, napredak i mir. Jeanu je izgledalo kao da mu, revanjem i mukanjem magarci i krave žele dobrodošlicu. Jedan je pas zalajao. Svježi večernji vjetar hladio je Jeanu obraze i donio miris izgorjela drveta i pržene slanine. Konji na pašnjaku dojuriše k ogradi i rzanjem pozdraviše pridošlice. Jean opazi vranca bijele gubice koji ga na prvi pogled oduševi. - Zdravo, Bijela njuško! Budi siguran da ću te jahati - dobaci Jean konju. Potom se na blagoj padini ukazala prilika Jeanova oca - ista prilika koju je već tisuću puta gledao, gologlava, u košulji zasukanih rukava, duga koraka. Jean mu mahne rukom i zazva ga. - Bog, izgubljeni sine! - odjeknuo je odgovor. Da, glas je bio očevo... i u Jeanu uskrснуše uspomene iz djetinjstva. On jače podbode konja. Ali ne, otac više nije isti... kosa mu je sijeda. - Stigao sam, tata - reče Jean i side s konja. Proželo ga je duboko, mirno čuvstvo i smirilo njegovu žustrinu i pritisak koji je osjećao u prsima. - Sinko, presretan sam što si ovdje - odvratu mu otac, čvrsto mu stežući šaku. - Pazi, pazi, koliki si! Narastao si. Jako sličiš majci. Po željeznom stisku očeve šake, po pokretu kojim je starac podigao lijepu glavu, po njegovim prodornim očima ozarenim snažnim i finim svjetlom, Jean je uočio da se očevo duh nije promijenio. Ali, čak ni poznati osmijeh nije mogao prikriti bore i sjene koje Jean nije poznavao. - Tata, i ja sam sretan, koliko i ti - razdragano odvratu Jean. - Sad, kad te gledam, čini mi se da je cijela vječnost protekla otkad smo se rastali. Jesi li zdrav, tata, je li sve u redu? - Što se tiče zdravlja, ne mogu se požaliti, sine. Jašem po cijeli dan, kao što sam uvijek radio. Hodi. Pusti životinje, drugi će se za njih pobrinuti, ne brini. Dođi da te ostali pozdrave... Eh, najzad si stigao! Na kućnom trijemu stajala je grupica koja ga je šutke iščekivala. Tu su bila i djeca koja su sramežljivo, ali široko rastvorenih očiju, motrila što se događa. Tamno sestrino lice odgovaralo je slici koju je nosio u pamćenju. Samo mu se u trenutku kad ga je zagrlila učinila višom i ženstvenijom. Oh, Jean, Jean, ne znaš koliko mi je drago

što si došao! - klicala je i jače ga stezala. Jean je osjetio ne samo njezino uzbuđenje zbog sjećanja na prošlost, već i zabrinutost zbog sadašnjosti. Sjetio se i tetke Mary, iako je nije bio vidio dugi niz godina. Njegova su se polubraća, Bili i Guy, malo promijenili, jedino su narasli i okrupnjeli. Bili je podsjećao na starog Isbela, premda mu je izgled odavao više šaljivca nego ozbiljna čovjeka. Guy je bio manji, žilaviji, tvrd kao kamen, očiju koje su se iskrile na preplanulu, mirnu licu, a noge su mu bile krive, baš kao u kauboja. Oba su se brata oženila u Arizoni. Billova je žena Kate bila dobro građena, zgodna, imala je troje djece. Guyeva je žena bila mlada, riđokosa, pjegava lica na kojem su se ucrtale lijepe bore što govore o snazi i tegobnu životu. Gledajući je, Jean se sjeti da mu je netko pisao o njezinoj životnoj tragediji. Kad je bila mlada, Apači su poklali cijelu njezinu obitelj. Jeana su zatim pozdravila djeca, sramežljiva ali i duboko uzbuđena. Preplavila ga je već zaboravljena toplina koju čovjek osjeća u roditeljskom domu. Divno je bilo doći svom domu, obitelji koja ga voli i radosno dočekuje. Ali, učinilo mu se da tu ima još nečega. Opazio je i sjenu u očima žena i osjetio da je njegovo prisustvo unijelo pouzdanje među sve njih. - Sinko, Tonto je zemlja meda i mlijeka - reče mu otac, dok je Jean kao očaran zurio u prebogatu trpezu. Na zadovoljstvo tetke Mary i divljenje djece, Jean se obrano pogosti. "Oh, pa on je premro od gladi", šapne jedan mališan svojoj sestrici. Djeci je neobični stric odmah bio simpatičan. Za večerom je popustila početna usiljenost, svi su u isti mah govorili, te Jean i da je htio ne bi stigao ni jednu izustiti. Na svjetlu jake lampe otac je radosno gledao Jeana, po njemu se vidjelo da je presretan i da mu je poraslo pouzdanje. Nakon večere, muškarci pođoše u susjednu sobu, udobnu i zgodno namještenu. Imala je golem kameni kamin, strop je bio nizak, a stijene od tesanih dasaka, na malim prozorima bili su drveni kapci koji su se zatvarali iznutra, ostali su namještaj činili stol, stolice i tepih, sve izrađeno na rancu. - Jean, sjećaš li se onog željeza? - upita rančer, pokazujući na stijenu iznad kamina. Tamo su o jelenje rogovlje bile obješene dvije puške: jedna mušketa kojom se Jeanov otac borio u ratu za oslobođenje, a druga teška, duga nabijača, kremenjača tipa Kentuckv, iz koje je Jean naučio pucati. - Kako ih se ne bih sjećao, tata - odvrati Jean i s poštovanjem, ganut uspomenu, pažljivo skide stare puške. - Jean, ne znaš ti baratati tim starim oružjem - dobaci Guy Isbel, na što Bili nadoveza kako je Jean, po svoj prilici, živio udobnim i mirnim životom u Oregonu, ali i dometne: - No, moram priznati da revolver nosiš kao pravi Teksašanin. - Čujte, ponio sam sa sobom par pušaka - veselo će Jean. - Jadna mazga, gotovo su joj se leđa slomila pod teretom oružja i municije. Tata, zašto si mi pisao da ponesem oružja? - Sinko, trebaš znati da je u Tontu vatreno oružje najskuplje. Ali, bez obzira na to, htio sam da dođeš što bolje naoružan. Kao da je njegov spokojan, otegnut glas prekinuo dotadašnji veseo razgovor i šaljiv ton. Tek tada Jean osjeti napetu atmosferu u kući. Braća kao da su jedva čekala da mu nešto kažu, a očevo ga je pogled podsjetio na neke kritične trenutke iz prošlosti. No, ulazak djece i žena spriječi muškarce da mu se povjere. Po djeci se vidjelo da pucaju od uzbuđenja i znatiželje. Na čelu je umarširao najmlađi mališan. Djetetu je ta čast stvarala istodobno ponos i strašno iskušenje. Iako je i sam gorio od znatiželje, brat i sestra morali su ga nagovarati i naprosto gurnuti naprijed. - Hajde Lee, reci: Striče Jean, što si nam donio? Dijete je trenutak oklijevalo, gledajući u Jeana sramežljivim, prestrašenim pogledom, a potom stekavši pouzdanje iz stričeva držanja hrabro izbacilo pitanje od ogromna značaja. - Sto kažeš, što sam vam donio? - oduševi se Jean, uzimajući dijete na koljena. - To bi htio znati? Nisam vas zaboravio, Lee. Sjetio sam se svih vas. Oh, vjeruj da mi nije bilo lako sa sobom vući vreću punu darova... Dobro, Lee, pogodi što

sam ti donio. - Valjda pušku - reče Lee. - Pušku! Dobro da nisi rekao revolver! Vidi ti velikog četverogodišnjeg teksaškog revolveraša! - nasmije se Jean. Nisi pogodio, pokušaj još jednom. Leejev brat i sestra više nisu mogli izdržati mučenje, njihovu strpljenju bio je kraj i oni se, uz veselu vrisku, sručiše na Jeana. - Tata, gdje je moja vreća? - uzvikne Jean. - Ovi će me mali Apači skalpirati. - Na trijemu je, tamo su je ostavili - odvrati rančer. Guy otvori vrata i izađe. - Pobogu, ovdje su tri zavežljaja - dovikne izvana. - Koji hoćeš, Jean? - Onaj dugački, teški koji je zavezan. Teturajući pod teretom, Guy se vrati u sobu gdje ga dječaci dočekaše oduševljenom vriskom, a ženama se oči radosno zacakliše. Sve je to Jean uočio. Sad je bio sretan što se zadržao u San Francisku upravo zato jer je susret s obitelji u dalekoj divljoj Arizoni zamišljao baš ovako. Guy je spustio na pod vreću iz koje se začu metalno struganje i škripa. - Neka mi nitko ne prilazi, dajte mi mjesta - zapovjednički će Jean. - Ljudi moji, znajte da se ovakve stvari ne događaju često. Vreća što je sad gledate težila je otprilike stotinu funti kad sam je na ramenu nosio niz Market Street u Friscu. Na brodu mi je ukradoše. U San Diegu sam sredio lopova i opet došao do vreće. Od San Diega do Yume nosio ju je magarac koji se jednom izgubio na putu i dugo ga nisam mogao naći. Već sam mislio da više neću vidjeti ni magarca ni vreće. Zatim je prošla put uz Colorado, od Yume do Ehrenberga. gdje sam je prebacio na krov poštanske kočije. Iza toga, jurili su nas banditi, pa u onoj trci umalo nije pala s kola. Ponovo se našla na leđima konju koga je svojom težinom, uz ostali teret, iscrpila i srušila. Tko zna gdje bi sada bila da nije naišao jedan prijevoznik s kojim sam prošao put od Phoenixa do staze za Santa Fe. Posljednji dio puta, kad je vreća oderala leđa jednoj mazgi, bio je najgori i pun opasnosti. Dvaput je mazga sve zbacila sa sebe. Onda, niza stazu što se spušta u ovu dolinu, opet je prijetila opasnost da mi se sve ne raspe. Najzad sam je uspio dovući dovde... A sad ću je otvoriti. Nakon duge i uzbudljive uvodne riječi koja je u žena probudila znatiželju i izazvala uzbuđenje, a djecu oduševila, Jean sporo razveza mnogobrojne čvorove kojima je vreća bila stegnuta i otvori je. Tri puške, umotane u platno, odložio je u stranu i uz njih dugačak, veoma težak paket, stisnut dvjema tankim a širokim daskama. U tom je paketu zveckalo nešto metalno. "Oh, ja znam što tu imaš!" uzvikne Lee, prekinuvši napetost i muk. Potom Jean otvori jedan dugačak i ravan paket i pred zanimjelom i očaranom djecom poreda predivne predmete o kojima nisu ni sanjali - slikovnice, usne harmonike, lutke, dječji revolver i pušku, krasnu pištaljku i lovački rog, te najzad kutiju bombona. Pred blagom na podu, koje je bilo prečarobno da bi se odmah smjelo dirnuti, dva dječčića i njihova sestra jednostavno klekoše. Jeana je to ganulo i ispunilo zadovoljstvom, ali je ipak i u tom trenu osjetio prisustvo sjenke koja se nadnijela nad nevinom dječicom, rođenom u divljem mjestu i u divljem vremenu. Nakon djece, na red je došla Jeanova sestra, kojoj je brat donio lijep materijal za haljinu, vrpce, čipku, rupčiče, dugmad, više jardi platna, pribor za šivanje i cijelu kutiju konaca, češalj četku i zrcalo, te najzad španjolski broš optočen granatima. "Ovo je za tebe, Ann", rekao je, "priznajem ti da sam pitao jednu svoju prijateljicu u Oregonu da mi kaže što bi se mojoj sestri moglo dopasti". Bilo je očigledno da su ukusi dviju djevojaka bili slični. Ann je zaprepastila tolika briga, bila je kao ošamućena, a kad je došla k sebi, stisnula je Jeana takvom snagom da mu je oduzela dah. Vidjelo se da više nije dijete. Tetka Mary znalački pogleda Jeana. - Ann nisi mogao ljepše obradovati. Znaš. Jean, ona je zaručena, a u takvim prilikama ovakve stvari strašno mnogo znače djevojkama... Ann, ovo ćeš nositi kad se budeš udavala! Govoreći to, tetka je pokazivala na lijep materijal koji je Ann raširila. - Je li točno što kaže tetka? - upita Jean. Sestrino je

crvenilo bilo rječito. Jean je zamijetio da joj rumenilo lijepo pristaje. - A ovo je, tetka Mary - nastavi Jean - za tebe. Donio sam ponešto i svojim novim sestrama. Raspodjela darova usrećila je sve prisutne i zadala posla podjednako i ženama i djeci. Ostao je još jedan paket, posljednji iz vreće. Jean ga dohvati, podiže i već je htio nešto reći, ali ga u tome spriječe sjećanja. Posve je jasno vidio mala stopala i prste koji su virili iz otrcanih mokasina, a zatim gole, glatke i skladne gležnjeve, izgrebene trnjem. Tu je sliku tren kasnije dopunilo usplamtjelo lice Ellen Jorth u trenutku kad se unijelo u njegovu, nakon što mu je gnjevno predočila svoje siromaštvo. Sada, u trenutku radosti u kojoj je uživao i koju je pružio svojim, Jeanu se događaj u šumi činio mnogo daljim nego što je zapravo bio. Ta se slika u njemu usadila, i koliko god ga je privlačila, toliko ga je i smetala. Polako je odložio paket u stranu i ništa ne reče od onoga što je mislio. - Tata, tebi i braći nisam donio puno toga. Nekoliko noževa, nešto lula i malo duhana. I oružje, dakako. - Pa ti si pravi Djed Božićnjak, Jean - reče mu otac. Gledaj što rade djeca. Pogledaj Mary i, pobogu, pogledaj Ann. Ah, sad vidim da starim. Već sam zaboravio što ženama predstavljaju te drangulije. Ovdje smo odvojeni od svijeta. Baš je dobro što si bio daleko od nas, Jean, jer si nam došavši sa svim tim stvarima, priredio veliko veselje. Ne mogu ti iskazati, sine, koliko si me zadužio. Ja nisam imao vremena misliti na te potrebe. Surova strana života svega me zaokupila, a čovjeku dobro čini da na tu stranu ponekad i zaboravi i da uživa u radosnom osmijehu žena i u veselju djece. U tom trenutku na otvorena vrata ude visok, mlad muškarac. Po odjeći i izgledu, odavao je jahača. Na njemu se sve, čak i lice, osim očiju, činilo starim, ali su mu oči bile mlade, tamne, lijepe i iz njih je zračio mekan pogled. - Bog svima - kratko reče. Ann, koja je bila na koljenima, ustane. Po njezinu držanju Jean je odmah shvatio tko je došljak. - Jean, ovo je moj prijatelj, Andrew Colmor. a Čim je Colmoru stisnuo ruku i pogledao u njegove inteligentne oči, Jeanu je bilo drago što je Ann poklonila srce čovjeku takva kova. Slijedeće je čuvstvo bilo slično onom što ga je osjetio nakon razgovora na cesti s dječakom koji mu se divio. Colmorovo divljenje prema njemu očito je bilo izgrađeno na temelju Anninih pohvala. Jeana su stale opsjedati sumnje. Hoće li biti dostojan imena i glasa koji su prije njega stigli u Travnatu dolinu? Ovdje, u Bazenu Tonto, život mjere mjerilima drugačijim od onih na koje je navikao. Djecu, koja su na grudi stiskala svoja blaga, otjeraše u krevet u neku udaljenu prostoriju iz koje je kasnije dopirao njihov smijeh i razgovor. Oko Jeana se okupiše zainteresirani slušači. S kakvom su žudnjom ti osamljeni pioniri slušali novosti iz daleka svijeta! Jean im je pričao dok nije promukao. Zauzvrat, oni su mu pripovijedali koješta što nije uspjelo stati u ona kratka i rijetka pisma koja je primao dok je bio sam u Oregonu. A o ovčarima i stokokradicama - ni riječi! To je Jean uočio, i baš zato što mu nitko ništa nije govorio, počeo se jače brinuti. No, sve zajedno uzevši, ta je večer predstavljala radostan sastanak svih preživjelih članova obitelji Isbel. Jean shvati da zbog toga otac mora biti jako zadovoljan. - Svi ćemo zajedno živjeti ovdje. Ranč sam podigao ja govorio je otac - i imam pravo na najveći dio ove doline. Ann ćemo podići brvнару, čim se ona odluči. A ti, Jeane, gdje je tvoja djevojka? Pisao sam ti da je dovedeš. - Ali, oče, nemam je. - Draže bi mi bilo da je imaš. Ovako ti može pasti na pamet da se udvaraš nevaljalicama iz Tonta, a to mi se, bome, ne bi dopalo. - Oče, u cijeloj dolini nema te koju bi Jean dvaput pogledao - uvjerljivo će Ann. Jean smijehom otkloni odgovor, ali mu se u misli uvukao nemir. Kao i sve tetke, tetka Mary uze proricati kako će Jean unijeti pošast i pokoru među žene u dolini. A Jean odgovori da se barem jedan član njihova klana mora oduprijeti ludostima, tučama, ljubavima i brakovima koji su prorijedili obitelj.

- Ja ću biti posljednji Isbel koji će podleći. - Sine, mudro zboriš - prihvati otac. - Tvoje me riječi podsjećaju na strica po kojem si dobio ime, na Jeana Isbela!... Bio mi je mladi brat, a živa vatra. Majka nam je bila kreolka iz Louisiane, a Jean je od nje naslijedio temperamentnu ćud. Kad je izbio rat za oslobođenje, Jean i ja pošli smo s ustanicima. Ja nisam ni stigao u borbu, ranilo me na putu za bojište. Ali, Jean je tri godine krvario i tek je onda poginuo. Njegova je četa dobila naređenje da se bori do posljednjeg čovjeka. I Jean je poginuo kao posljednji čovjek. Najzad je Jean ostao nasamo s ocem. - Valjda si navikao spavati pod otvorenim nebom - iznenada će rančer. - Uglavnom tako spavam. - U kući ima mjesta, ali više volim da spavaš vani. Uzmi deke i pušku, pokazat ću ti gdje ćeš spavati. Izašli su na trijem, gdje Jean dohvati i prebaci na rame ceradu i čebad. Njegova puška u koricama, bila je prislonjena na vrata. Otac je uzme, izvuče dopola iz uloška, pogleda, pa će: - Ha, kalibar četrdeset i četiri. U pravim rukama, nema bolje puške. Uto dokasa krupan, sivi pas i stade njušiti Jeana. - A, ovo ti je prijatelj koji će s tobom spavati, Vujo. Tako ga zovemo jer je upola vuk. Majka mu je bila moja miljenica, a otac ogromna šumska vučina; dvije godine smo ga gonili dok ga nismo ubili. U Bazenu ima krvožednih vukova. Noć je bila hladna i tiha, tamu je blažila svjetlost mjeseca i zvijezda. Miris sijena miješao se s mirisom cedrovine. Jean pođe za ocem iza kuće pa uz blag nagib do prvog reda cedrova. Tu je, ispod nekoliko stabala gustih, niskih grana, ležao neprobojno crn mrak. Sinko, tvoj je stric Jean bio Liggettov izviđač, a Liggett je bio jedan od najboljih boraca koje je imao buntovnički Jug. A ti ćeš biti izviđač Isbelovih iz Tonta. Ne vjerujem da će ti biti lakše nego što je bilo tvom stricu... Prostri čebad u ovoj tmici. Odatle možeš sve vidjeti, a tebe nitko ne vidi... Znaš, čudne se stvari događaju kod nas. Da Vujo zna govoriti, sigurno bismo svašta čuli. Bili i Guy su spavali vani, nalazili su i slijedili nečije sumnjive tragove, ali uzalud. Taj koji je ovuda njuškao bio je prelukav za njih. Radi se o izvanredno vještima tipovima koji dobro poznaju kraj... A prije tri dana, tek što se razdanilo, izađem ti ja na stražnja vrata, kadli me netko od tih gubavaca o kojima ti govorim pokuša ustrijeliti. Ama, za dlaku mi je promašio glavu! Sutra ću ti pokazati rupu u gredi na vratima. Vidjet ćeš da se u nju zabilo i nekoliko mojih sijedih dlaka. - Oče! - zapanjeno će Jean, - pa to je strašno! Plašiš me! - Nema koristi od uzbudivanja - mirno će rančer. - Oni će me sigurno ubiti. Zato sam te zvao da što prije dođeš. .. Hajde sad, zavuci se tu! Spavaj. Budi siguran da će te Vujo probuditi ako samo išta sušne ili ako osjeti nečiji miris. . . Laku noć, sine. Vjeruj mi, noćas ću mirno spavati. Jean izmuca "laku noć" i ostade gledajući kako otac odlazi. Glava mu se bjelasala na svjetlu zvijezda. Najzad se njegova visoka, crna prilika izgubi, začu se kako se zatvaraju vrata, nastaje tišina. Vujo lizne ruku Jeanu, kojega gane topli, prijateljski dodir psa. Trenutak je sjedio na smotanim pokrivačima, misli su mu stalno bile usredotočene na očevu izjavu: "Oni će me sigurno ubiti!", koja ga je zapanjila. Prenuo se, razmetao deke i prostro ležaj. Kad se najzad udobno smjestio, duboko je uzdahnuo od olakšanja. Konačno se može odmoriti! Kad se ispružio, osjetio je da ga svi mišići bole i peku. Do njegovih je čula dopirala hladna tama osvjetljena zvijezdama, miris cedrovine, žalopojka vjetra, muk. Nakon mnogih tjedana duga i zamorna puta, najzad je stigao kući. Toplina dočeka još ga je preplavljivala, ali je njome zaparala oštrica ledene stvarnosti. Sta predstoji? Sjenke u tetkinim očima tetke i svježim, mladim očima sestre povezivao je s očevim proročanskim riječima. Daleko li je početak ovog dana kad je na jutarnjoj svježini krenuo iz svog posljednjeg logorišta, jahao smeđim stazama kroz suncem obasjanu šumu i čuo blejanje jaganjaca. Sjetio se Ellen Jorth. Zar se s njom upoznao tek jutros? Sad je ona

tamo gore, u šumi, pod borovima. Tko je ona? Kakav joj je bio život? Progonila ga je slika kako diže suknju, njezine gorke riječi i strastveno zažareno lice. "Možda sam je pogrešno shvatio", pomisli Jean. "U svakom slučaju bila je iskrena." Postidio se, ali i uzbudio pri pomisli koja se u njega opasno uvukla - bi li smio otići gore, naći je i uručiti joj paketić koji je s ostalim darovima donio iz grada? Sto bi to značilo ubogoj, odrpanoj, neurednoj a lijepoj Ellen Jorth? Ta ga je misao sve jače osvajala. Nije joj se mogao suprotstaviti. Tvrdo se odupirao, ali zaludu. Peklo ga je njezino siromaštvo koje toliko ponižava. I tako su mu misli vrludale od jedne do druge slike, od jednih do drugih djevojačkih riječi i pokreta. Bira ih je i odbacivao, dok mu ponovo nisu oštro i zvonko odjeknule riječi: "Već su me prije ljubili!" Osjeti ih kao kakav ubod. Tko? Ne jedan, već više njih, mnogi, to je htjela reći! Ah, do vraga! Ta, samo je osjetio sućut prema jednoj neobičnoj djevojci na koju je naišao u šumi. Sutra će je već zaboraviti. U Travnatoj dolini čeka ga i te kakav posao. S nemirom je stao razmišljati o očevim riječima, dok ga najzad san nije svladao. Probudio ga hladan dodir na obrazu i otegnuto cviljenje. Kraj njega je stajao pas Vujo, nakostriješen, načuljenih ušiju. Samo što nije svanulo. U daljini je zakukurikao pijetao. "Što je, Vujo?" šapne Jean i sjedne. Pas je nanjušio ili čuo nešto sumnjivo - čovjeka ili životinju? GLAVA 3 Zvijezda Danica, velika, plavičastobijela, koja dominira na bistrom noćnom nebu, zablistala je iznad mutnih, mračnih, kamenih bedema na kraju doline. Mjesec se izgubio, a ! sve su ostale zvijezde izbljedjele. Napregnuto Jeanovo uho čulo je mukao topot mnogih papaka. Dolazio je iz doline, iz kraja ispod južne kosine. Vujo je čekao nalog da pojuri. Jean ga zadrža rukom. "Miruj Vujo", šapne psu. Obuo je čizme, navukao kaput, dohvatio pušku i krenuo na otvoreno. Vidjelo se da je Vujo dobro izdresiran; bio je spreman da svakog trenu jurne u lov na ono što ga je uznemirilo. Jean zaključio da je pas nanjušio neku zvijer. Da se radilo o ljudima, pomisli Jean, Vujo svakako ne bi ovoliko žudio da se od njega otrgne; možda to uopće ne bi želio. U jutarnjoj tišini Jean je začas ocijenio da lagani povjetarac koji je sa sobom donio mukao topot kopita, puše s juga. . Obišao je kuću zdesna i krenuo duž padine uz rub cedrova. Odjednom mu pade na pamet kako je uistinu iskusan u ovom zanatu. Osim nekoliko godina koje je proveo u školi, ;! stalno je bio na otvorenom. Sve je svoje slobodno vrijeme provodio u lovu i ribolovu. Bila mu je urođena ljubav prema divljini. U tom je trenutku pomislio kako se može pouzdati u svoj nagon i spretnost, i kako pomoću njih, ako ih usmjeri k određenom smjeru i nemilosrdnom cilju, koješta može izvesti. Bit će da to zna i njegov otac; stari Teksašanin ima dobre razloge kad se toliko uzda u njega. Svakih nekoliko koraka zastajkivao je i osluškivao. Još je bila noć, u tamnosivu mraku teško je bilo razabrati sve predmete uokolo, ukoliko baš nisu bili nadohvat ruke. Vujo je sve više brzao i žudio da se zaleti u tamu. Kad je odmakao oko pola milje od kuće, Jean začu topot raštrkane stoke i trku, a nešto dalje odjeknulo je prigušeno mukanje teleta. "Aha? Tu smo!" usklikne. "Oborio ga kuguar ili kakva druga zvijer." Ispalio je metak u zrak i proderao se iz sveg grla. Morao se još jednom snažno izderati da bi zadržao Vuju. Krenuo je dalje i tabao čas lijevo, čas desno, naprijed i natrag da bi uplašio zvijer koja je vrebala na stoku. Više je puta čuo kako pred njim bježi stoka, ali je nije vidio. Pustio je psa, u nadi da će on naći kakav trag. Ali, Vujo se više ne vrati niti se oglasi. Počelo je svitati. Na prvom svjetlu zore Jean je nastavio potragu i najzad se spotakao o zaklano tele koje je ležalo u udolici gdje se za kiše skupljala voda. Na mekanu tlu ležali su tragovi velikih vučjih šapa. "Vuci", reče Jean pošto je kleknuo i dlanom prekrio trag. "I u Oregonu sam ih vidio, ali nikad ovolike... Gdje li se Vujo izgubio? Hm, upola je vuk, ne

znam može li se čovjek pouzdati u njega. Ako se tuda vrzmala kakva vučica, kladim se da je otišao s njom." Našavši tragove dvaju vukova, krenuo je njima, ali ih je izgubio u travi. No, voden njihovim pravcem, nastavio je put i kosinom se popeo do ruba cedrova, gdje je u prašini iznova naišao na tragove. "Nisu se jako uplašili", zagundao je gledajući u tragove što su ukazivali da su se zvijeri udaljile sporim kasom. "U redu, mili moji, zaratili ste se sa mnom." U mnogim bezuspješnim hajkama Jean je naučio da su od svih divljih životinja vukovi najinteligentniji i najoprezniji. S vrha glavice gledao je kako izlazi sunce i više se nije čudio ocu što je toliko hvalio ljepotu, položaj i bogatstvo Travnate doline. No, dolina je bila toliko prostrana, da su se na njoj mogli obogatiti mnogi rančeri. Jean odluči da će razmišljati o očevim spekulacijama s Travnatom dolinom tek kad mu situacija postane jasnija. Osjetio je da će zavoljeti prekrasan kraj. Zaželio je da po njemu slobodno jaše, lovi i po miloj volji luta. Odbacio je svaku zlu slutnju. Nekada vrag nije onoliko crn koliko izgleda. Zato će biti optimist sve dok ne bude siguran da nešto ne valja. Jutro je bilo čisto i vedro, na kamenju se caklio mraz. Travnata dolina blistala se kao izglacano srebro, išarano bezbrojnim crnim točkama. Magarci su jedan drugom slali svoje poruke; ždrebad je đipala na pašnjacima: pastusi su rzali; krave su mukale. Iznad kuće, na rancu, nisko je lebdio oblak plavog dima što se polako osipao na vjetru. Daleko u dolini jedna se skupina jahača kretala prema selu. Gledajući ih zamišljeno, Jean pomisli kako je po prirodi podozriv prema svakome tko mu je nov i stran. Iza daleka sela nadimalo se tamnozeleno predbrežje, nakon kojeg su se dizale kamenite strmine što su se završavale Urvinama, crvenim, crnoobrubljenim bedemom, koji se samotan, spokojan, tajanstven, krasan na jutarnjem sunčevu svjetlu, isticao na pozadini neba. Nepoznate daljine oduvijek su izazivale Jeana da im priđe, da po njima istražuje i iznalazi, ali ga još nijedan prizor divljine nije tako silno mamio. Ponovo ga je stalo progoniti suptilno i nejasno čuvstvo uz koje je sinoć zaspao. Nakon što se vratio kući, obišao je njezinu stranu prema dolini da sve pregleda po danu. Po načinu gradnje bilo je jasno da je otac mislio na budućnost; živopisna i čvrsta brvnara očito je građena u tri maha. Kod cijele je gradnje upotrijebljeno malo čavala i dasaka, a nimalo stakla. Osnovni elementi s pomoću kojih je podignuta nastamba Isbelovih, bile su snažne i vješte ruke, sjekira i pila. - Dobro jutro, sine - s trijema se čuo očev radostan glas. - Čuli smo kad si pucao. Prasak tvoje puške bio je draži uhu od svake glazbe. Bili Isbel podiže oči sa svog posla i veselo upita Jeana spava li ikad noću. Guy Isbel se nasmije, u njegovu je pogledu bilo topline i poštovanja. - Indijance stari! - tiho je razvukao. - Jesi li što pogodio? - Ništa. Pucao sam da uplašim zvijeri; kasnije sam utvrdio da su to bili vukovi. Čuo sam kad su oborili tele. Našao sam im tragove, bila su to dva krupna vuka. I tele sam našao. Meso se može iskoristiti. Oče, gubiš mnogo stoke. - Sine, to si odmah pogodio. Nešto zbog medvjeda i vukova, a nešto zbog dvonožnih vukova i ja sam prošle godine izgubio stoke u vrijednosti od pet tisuća dolara. - Nemoguće! - zaprepašteno uzvikne Jean. Za njega je taj iznos bio pravo bogatstvo. - Moguće, i te kako! - dobaci otac. Jean strese glavom kao da ne može shvatiti kako može doći do tolikog gubitka pokraj tako pametnih i sposobnih ljudi. - Ali, oče, pa to je strašno! Kako može doći do toga? Što rade pastiri i kauboiji? Što rade Bili i Guy? Očigledno dirnut u bolno mjesto, Bili ozbiljno, čak ljutito, šakom priprijeti Jeanu. - Što radimo Guy i ja, je li? Slavni brate, jašemo po cijeli dan, u dvadeset i četiri sata jedva spavamo tri, i sve to zaludu. - Jean, tko god dođe ovdje prvi put, zaprepasti se - pomirljivo će Guy. - Sine, da bi shvatio našu muku, moraš još nešto znati: ovdje se vrzmaju dva-tri čopora vukova, a zimi je paklenski teško s njima

izaći na kraj. Puma ima kao mrava i kad padne snijeg, vrebaju kao lude. Tu i tamo, i medvjedi nam ubiju po koju kravu. Kad god se pojavi grizli s Mazatzala, znamo da će klati stoku. Ja sam se udružio s još nekoliko rančera. Zajedno radimo, ali ni udruženi ne možemo istrijebiti zvijeri. A onda, prije dvije godine, u Tontu se pojavila Družina krivog noža. - Družina krivog noža? Divna li imena! - reče Jean. Tko su ti? - Lopovi, sine. I to pravi, nepatvoreni teksaški razbojnici. U državi Osamljene zvijezde postalo im je prevruće, pa su pošli stopama brojnih Tekšašana koji su izvan domaje potražili zdraviju klimu. U cijelom Tontu nema više od tri stotine useljenika što poštenih a što nepoštenih, a od toga je oko dvije stotine Tekšašana. Veseo doziv iz kuhinje prekine razgovor. - Na zajuttrak! Dok su jeli, rančer je Billu i Guyu nalagao što će toga dana raditi. Iz toga je Jean stvorio sliku o zamašnosti i težini poslova kojima su se bavili Isbelovi. Nakon doručka, Jeanova braća s dječjim ushićenjem dohvatiše nove puške. Bile su to vinčesterke kalibra četrdeset i četiri, po Jeanovu mišljenju najbolje puške. Sad su bile odmotane, očišćene i spremne za probu. Jean je prvi iz njih pucao; bio je zadovoljan postignutim rezultatom, a ostali su ostali zapanjeni. Bili je dosad imao staru henrijevku, a Guy, što se pušaka tiče, nije bio izbirljiv. Rančer se najviše uzdao u staru pušku za lov na bizone, zvanu "bizonka". - Ja ostajem vjeran svojoj staroj miljenici - reče on. Gdje će se ja u starosti privikavati novitetima. Ali vi, momci, dobro vježbajte s tim puškama, pucajte na svakog kojota koji se ukaže. Očevo zanimanje za puške i gađanje Jean nikako nije mogao povezati s nekakvim posebnim, opasnim nakanama. Jer, otac i braća oduvijek su bili takvi. Pionirima su puške bile važne koliko i plugovi, a što se tiče gađanja, na granici nije bilo čovjeka koji se nije trudio da postane što bolji strijelac. Članovi obitelji Isbel neprekidno su se međusobno nadmetali. Čak je i Ann bila dobar strijelac. Ali, oni nisu trebali biti vješti u baratanju vatrenim oružjem kao Jean, kojem je to diktirao život na otvorenom. Bili i Guy su u prvom redu bili rančeri; u tome su bili na oca. Jean se ponadao da je otac u svom pismu pretjerao, a da su njegove sinočnje riječi "oni će me sigurno ubiti" samo odraz trenutačna crna raspoloženja. Ali, dok se tješio i gajio nadu, sjećao se zla glasa koji uživaju Tekšašani zbog lakoće kojom posežu za oružjem i upuštaju se u krvave zavade, u beskrajne krvne osvete. U Oregonu su Isbelovi živjeli u radinosti i miroljubivoj sredini, među pionirima iz svih krajeva Sjedinjenih Država. Zna se, život nije bio lak, bio je primitivan, bilo je i tučnjava, ali Isbelovi nikoga nisu ubili. A sada, našli su se u divljoj i rijetko naseljenoj zemlji, okruženi ljudima njihova soja. Stoga se Jean pobojavao da su njegove nade da se radi o očevim trenutačnim crnim raspoloženjima samo prazne i puste želje. Ipak, odlučno se prihvatio vedrijih misli, odbijajući čudnu turobnost koja se nametala. Bez obzira koliko su prilike u Travnatoj dolini loše, njima se može odvažno i pametno doskočiti. Može, dakle, biti siguran da su i te prilike prolazne. U svojim razmišljanjima, Jean nije htio uzeti u obzir i stari, neumitni zakon Zapada - da u divljim krajevima i u divlja vremena neke ljude valja ukloniti kako bi se zle prilike popravile. - Jean, obiđi ranč s momcima- reče otac. - Upoznaj se sa susjedima, a svakako potraži Jima Blaisdella. Pogledaj stoku, izaberi sebi konja. - Već sam ga izabrao - spremno će Jean. - Uzet ću vranca s bijelom gubicom. - Vidim da znaš što je konj, sinko. I po mome je ukusu to najbolji konj. Momci imaju drugačija mišljenja. Naročito Bili; on traži neku naročitu ljepotu u konjima. Dobro, uzmi ga, odmah ga pojasi... i neka ti bude sretno. Svoga je vranca Jean nazvao "Bljedolikim" i zavolio ga još prije nego ga je pojahao. Bljedoliki je bio konj žive, ali i blage ćudi. Nisu ga naglo ukrotili, već su ga postupno pripitomili. Nije znao što su udarci, bič i mamuze. Činio je

sve ono što je jahač od njega zahtijevao. Na bogatu pašnjaku paslo je više od stotinu konja. Bio je užitak gledati kako pastusi naglo dižu glave, ćule uši, ržu i njište spazivši Jeana koji je ujahao među njih. Čitavi čopori ždrebadi bježali su uzvijorenih griva i repova. Iza pašnjaka pružala se prostrana sivozelena ravan išarana tisućama goveda. Prizor je bio prekrasan. Jeana su braća vodila posvuda. Upoznaše ga s nekim pastirima i jahačima koji su radili za starog Isbela, među kojima se našao i jedan div prosijede kose, očiju suženih i crvenih od duga jahanja na suncu, vjetru i prašini. Zvao se Evarts, sin mu je bio dječak kojega je Jean sreo blizu sela. Evarts je drao tele koje su zaklali vuci. - Dobro došao, momče - reče on. Već je bilo vrijeme da dođeš kući. Čuli smo da imaš oko stvoreno za tragove. Možda ti se posreći da ubiješ gadove koji nam kolju stoku. Samo jedan od njih preklao je devet grla za posljednja dva mjeseca i to samo što ja znam. Prema jugoistoku Travnata dolina se širila. Jean je pokušavao od oka ocijeniti koliko dolina ima četvornih milja, ali nije uspio. No, bogatom je nije činilo prostranstvo, već prekrasni pašnjaci. Ispod zapadne padine ležalo je nekoliko rančeva. Jean je doznao da su rančeri zauzeli sve livade, otvorene šumarke i udolja što su se smjestila između brežuljaka, znači dijelove doline gdje je bilo trave i vode. A svakog ljeta dolazilo je po nekoliko novih obitelji. Blaisdell je bio Teksašanin naročito upadljiva izgleda, kako po široku licu smionih crta i krupnoj glavi guste žute kose nalik lavljoj grivi, tako i po načinu govora i autoritativnu tonu. Bio je mlađi od Jeanova oca. Razvlačio je riječi po teksaški, a u njegovim je plavim očima plamtjela mladenačka vatra. Umnogome se razlikovao od "klasičnih" Tekšašana koje je Jean upoznao - od vižljastih, krakatih ljudi mršava lica i prodorna, smotrena pogleda. Znatiželjno i pomno, neko je vrijeme motrio i mjerio Jeana. U njegovu je pogledu bilo iskrenosti i ljubaznosti, ali se vidjelo da provjerava dojmove ranije stečene iz pričanja, kao čovjek navikao da sam donosi sud o bližnjemu, pogotovo onda kad za to postoje i osobni razlozi. - Sličan si svojoj sestri Ann - napokon će Blaisdell. Smatraj to komplimentom, mladiću. Oboje ste nalik majci. Ali, ti si ipak Isbel. Znaš, u Teksasu ima ljudi koji još nikad nisu navukli rukavicu na desnu šaku. Vjerujem da među njima ima dosta takvih koji bi, da te negdje iznebuha sretnu, pomislili da si izišao iz groba i odmah bi pograbili revolver. Dubok Blaisdellov smijeh ugodno je bučao. Duhovitom je primjedbom pobudio Jeana da se upita tko li su bili negdašnji Isbeli, kojih danas više nema. I druge su Blaisdellove riječi ostavile dubok dojam na Jeana. Seoba Tekšašana u Bazen Tonta izazvala je česte razmirice. - Novajlije koje pristizu stječu prve dojmove o Tontu iz priča prvih useljenika na koje naiđu - reče Blaisdell. - Čini mi se da prvi dojmovi ostaju u čovjeku urezani do smrti. Toliko su snažni! Moj je otac pričao kako je u karavani kojom je on došao bilo ljudi koji su iz Texasa morali pobjeći, no kleo se da on nije bio od tih. I tu priču već dvadeset godina ponavljaju svi oni koji dolaze iz Texasa. Naravno, o notornim razbojnicima, stokokradicama, nema smisla govoriti. Na primjer o Daggsu i ljudima njegova kova. Ne može se reći da ih ovdje nema. Nema zakona. Vlasništvo se iz dana u dan sve manje poštuje. Daggs i njegova Družina krivog noža gospodare i harače. Mali rančer ne može sačuvati ni onoliko stoke koliko mu treba da naplati svoj trud. U doba o kojem je Blaisdell govorio, broj rančera i ovčara u Tontu, u odnosu na njegovo prostranstvo, nije bio velik. Ali, s obzirom na divljinu i krševitost kraja, relativno mali broj useljenika koncentrirao se u Travnatoj dolini i u njoj okolnim, koliko-toliko pitomim, krajevima. Prirodno, s porastom broja useljenika razvijao se i uzgoj stoke, čime su veliku važnost dobila prava na vodu i na pašnjake. Ovčari su ljeti držali svoja stada gore, na Urvinama, a zimi dolje, u Bazenu. Jedan jedini

ovčar mogao bi dognati nekoliko tisuća ovaca i njima opasati nečiji ranč i začas ga upropastiti. I rančer i ovčar imali su pravo da svoja stada puštaju na pašu gdje im je drago. Zna se, od tog prava izuzimalo se nekoliko jutara obrađene zemlje koje je rančer mogao nazivati isključivo svojom. Ali, na takvu je ograničenu prostoru mogao uzgajati malo stoke. Blaisdell je tvrdio da su ovčari bili nekorektni, jer su se, da su htjeli, bez ikakve štete, uz malo više rada, mogli držati brežuljaka, a dolinu i ravni prepustiti rančerima. Ranije je bilo mjesta za sve; kasnije su pašnjaci ugroženi dolaskom novih ovčara. Međutim, po Blaisdellovu mišljenju, kradljivci stoke predstavljali su veću opasnost nego ovčari, najprije zato što nitko nije znao tko su ti lopovi, a drugo, što je još značajnije, nisu krali ovce već isključivo goveda. - I tako - zaključio Blaisdell - u Texasu je bilo previše ljudi, i zlikovaca i poštenjačina, pa se u Tontu našlo puno prvih i malo drugih. Što se tiče ovčara, oni su se osmjelili i ojačali. Sad imaju centre za kupoprodaju vune i ovaca u Marciopi i Phoenixu. - Tako!... A što bi se iz svega toga trebalo izleći? - upita Jean. - Pitaj oca - odgovori Blaisdell. - I hoću, ali bio bih ti zahvalan ako izneseš svoje mišljenje. - Pa, kratko i jasno rečeno: rančeri Teksasani ni za živu glavu neće dozvoliti da ovčari zavladaju u kraju koji su oni prvi naselili. - Tko je Greaves? - opet će Jean. - Na mene je ostavio čudan dojam. - Greavesa je teško "izvagati". Ne možeš ga uhvatiti ni za glavu ni za rep. Naizgled je dobar prema ovdašnjoj sirotinji. Tvrdi da je iz Missourija. - Ha-ha! Iz tog kraja sam i ja došao, ali znam da se zove Texas. Kad je došao u Tonto, bio je pravi golač, tako reći ni gaća nije imao. A onda je odjednom stao graditi kamenu kuću i dovoziti potrepštine iz Phoenixa. Kupuje i prodaje mnogo robe. Neko se vrijeme činilo da je zauzeo nekakav srednji, nepristran stav i prema rančerima i ovčarima. I jedni i drugi sastajali su se u njegovoj trgovini, on je slušao njihove žalbe i priče o nedaćama. U posljednje vrijeme priklonio se ovčarima. No, još ga zbog toga nitko nije napao. Već je vrijeme da ga netko raskrinka. - Među ovdašnjim ovčarima valjda ima i poštenih ljudi? - upita Jean. - Dakako, ima i takvih s kojima se može razgovarati. Ali, posljednji, koji su se na nas okomili posljednjih nekoliko godina, e, s njima ćemo se bome gadno dohvatiti. - A kakav je... Jorth? - nastavi Jean krzmajući, kao da se u strahu od neugodna odgovora skanjuje postaviti pitanje. - Jorth će biti kolovođa ovčara koji su pritisli nas rančere. Doduše, on ne prijeti niti se okolo pravi važan, kako to čine drugi. Ali, on svoja stada neprestano širi i uvećava. Ove zime stada su mu bila u dolini, svuda oko nas. S Jorthom se moramo obračunati. - Tko je on? - Ne bih ti znao reći. Kako ja pretpostavljam, mora da se već odavno poznaje s tvojim ocem, vjerojatno još iz Texasa, ali mi to tvoj otac nije potvrdio. Ja sam Jortha vidio samo jednom i to u Greavesovoj trgovini. Tog dana su se Jorth i tvoj otac sreli prvi put u ovom kraju. Znam kako ljudi reagiraju u takvim situacijama. Samo su se ukočili i zagledali jedan u drugog. Tvoj je otac bio spreman da trgne, ali Jorth nije ničim pokazao da se želio mašiti revolvera. Jean osjeti kako klupko, u kojem se već našao, postaje gušće i zamršenije. Tuga, što ju je poslije tog saznanja osjetio, nije bila izazvana samo brigom za svoje. - U šumi, na Urvinama, kad sam dolazio ovamo sreo sam nekog Coltera. Tko je taj? - Colter? Za toga još nisam čuo. Kako izgleda? Jean opiše Coltera na način koji je odavao njegov izvanredan dar zapažanja. - Njega ne poznajem - odvrati Blaisdell. - No, to samo dokazuje ono što tvrdim: da svaka protuha koja luta šumama sebe prikazuje ovčarom. - Colter me iznenadio jer me nazvao imenom - nastavi Jean. - Malo smo porazgovarali, ali ne baš prijateljski. Pričao mi je kako se već zna da je otac poslao po mene da istjeram ovčare iz ovog kraja. - Da, točno, to svi znaju - prihvati Blaisdell. - Ti si ovdje već

žigosan. - Tko je širio te glasine? - Nitko to ne prima kao glasine. Među ovčarima tvoj dolazak djeluje gore nego meci. - Zbog toga je Colter bio pomalo bijesan. Rekao mi je da će oni dognati stoku u Travnatu dolinu, pa neka kažem ocu da to primi na znanje. Blaisdell je sjedio na stolici nagnutoj unazad, a nogama u teškim čizmama naslonio se na ogradu trijema. S treskom spusti noge. Žile mu na vratu nabreknuše od nagle navale krvi, u očima mu zaigra plavkasta vatra. - Jest, vraga! - uzvikne bijesno i zaprepašteno. Po nagloj promjeni kojom je sa starog stočara u trenutku nestalo teksaškog mirna i spokojnog držanja, Jean je procijenio težinu nevolje koja je zaprijetila. Blaisdell upo glasa opsova i žestokim pokretom raširi ruke, kao da time odbacuje i posljednju dvojbu ili nadu, pa se opet uspokoji. Preplanulu šaku položi na Jeanovo koljeno. - Ja sam to nagovijestio još prije dvije godine - reče on tiho. - Ratovat ćemo za Travnatu dolinu. Tek kasno tog popodneva Jeanov otac započne razgovor o problemu koji ga je najviše mučio. U zgodnom trenutku povukao je Jeana za sobom i s njim se sklonio među cedrove. - Sinko, mrsko mi je kvariti veselje zbog tvog povratka kući - reče stari, ne krijući uzbuđenje - ali, dajem ti časnu riječ prisiljen sam na to! - Oče, s pravom si me nazvao zabludjelim sinom. Zaboravio sam svoje obveze prema tebi. Sad sam spreman to nadoknaditi - ganuto će Jean. - Raduju me tvoje riječi, sinko... Sjednimo tu, da malo porazgovaramo. Kao prvo, što ti je rekao Jim Blaisdell? Sin ukratko ispriča ocu svoj razgovor sa susjedom. Potom ponovo spomenu susret s Colterom i zaključí priču Blaisdellovom reakcijom na ovčarevu prijetnju. Ukoliko je Jean očekivao da će otac skočiti poput razjarena lava, grdno se prevario. Slušajući o Colteru i njegovoj prijetnji, rančer se ni ne pomače. - Pa - starac će zamišljeno - ja ću ti ukazati na dva momenta iz Jimovih riječi. Bit će rata za Travnatu dolinu, to je sigurno. Jimovo mišljenje o uzrocima toga rata dijele i ostali rančeri. Bit će to crna stranica u povijesti Bazena; rat između suparnika, ovčara i rančera; stara pjesma o borbi radi prava na vodu i pašnjake... Ali, sine moj, nije tako! To zapravo neće biti rat između ovčara i rančera, već rat koji će ga povesti pošteni rančeri protiv kradljivaca stoke koji se kriju pod krinkom ovčara!... Upamti, ne omalovažavam sukob između ovčara i rančera u Arizoni. Taj je sukob ozbiljna činjenica, važno životno pitanje. Spor će moći riješiti samo zakon i red. Jednog će dana sama vlast odlučivati da se ovcama zabrani paša u kraju gdje pasu goveda... Stoga, dobro pamti sinko, otac ti hoće reći pravu istinu. U ovoj borbi, koja će progutati i ponekog Isbela, a možda i sve Isbele, ti si na pravednoj strani. Kad to zna, čovjek se stoput bolje može tući od onog koji zna da je lopov i lažov. Stari rančer obrisa znojno čelo i polako i duboko uzdahne. Jean je osjećao da se u starcu diže silno čuvstvo. Upitljivo je gledao očevo inteligentno, naborano lice. Očeve su oči odavale turobne, zabrinjavajuće misli koje nisu potaknute samo brigama materijalne prirode. - Sad prijeđimo na ono što ti je Jim rekao: kako se priča da si došao otjerati ovčare iz doline... Jean, tu sam priču ja širio. Imao sam razloga za to. Znam te ovčare i znam kakav ugled uživa revolveraš među Teksasanima. Neki kažu da sam se samo hvalio. Neki opet tvrde da sam senilan starac, da drugo ne znam doli sliniti o svom sinu miljeniku. Ali, to govore oni koji me mrze i koji se boje. Istina je, sine, pričao sam to namjerno, ali sam pri tome bio miran i čiste savjesti. Osjećao sam da ćeš ti učiniti ono što bih ja učinio da sam trideset godina mladi. Dapače, računao sam da ćeš ti učiniti i više jer sam znao kakva krv teče u tebi. Jean, u tebi ima indijanske, teksaške i francuske krvi, a izvještio si se u oregonskim šumama. Još dok si bio dječak, malo je bilo meni poznatih strijelaca koji bi te mogli nadmašiti, a što se tiče oka i sluha i traganja za konjem, ravna ti još nisam našao. Kad su u pitanju umijeća koja krase

šumskog čovjeka ni tu ti nema premca... I tako, imajući sve to u vidu, kao i nevolje što predstoje Isbelovima, ja sam te hvalio kad god bi se za to ukazala prilika, naročito pred ljudima na koje će to ostaviti dojam. Na primjer, nema tome davno, utvrdio sam da mi nedostaje nešto stoke, pa kad sam se našao u Greavesovoj trgovini, bome sam se razvezao. Bila je subota uvečer, gostionica je bila puna; bilo je tu ljudi koje sam ja zapisao u crnu knjigu. Greavesa su moje riječi malo bocnule. Rekao mi je: "U redu, Gass, možda imaš pravo kad tvrdiš da među nama mora biti lopova koji krađu stoku, ali zar to ne mogu biti i tvoji prijatelji i rođaci, kao što mogu biti Meekerovi, ili moji, ili ma koga drugog?" I tu ti se nas dvojica počupasmo. Ja se na njega izderah: "Tako mi Boga, ne mogu biti! Prošlost i moja i svih mojih, svakome je poznata. A za tebe, Greaves, i tvoje, najmanje što mogu reći je da vam se prošlost gubi mutnim stazama." Nato će on zloćudno: "Pa, ako bi se ispitale sve mutne staze u Tontu, ti bi se sigurno iznenadio." Tek sam onda zagrmio. Bila je to prilika koju sam čekao. Zaprijetio sam da će se naći netko tko će tim stazama na koje on aludira poći ravno do jazbine razbojnika. Rekao sam da sam pozvao tebe, a kad ti dođeš, onda će se ti tajanstveni, nedokučivi lopovi, vrački znojiti, ma tko oni bili. Greaves odgovori da se i on tome nada, ali se boji da preuveličavam sposobnosti svoga sina Indijanca. Počele su padati teške riječi. Blaisdell nas stade umirivati. U trenutku kad sam odlazio, dobacio sam mu još i ovo: "Greaves, s obzirom da si Teksašanin, morao bi znati kakvi su Isbelovi. Možda imaš razloga da mi se rugaš što se pozivam na sina Jeana. Uistinu, on je upola Indijanac, no tim gore po one koji će mu se naći na putu. Kažem ti, Greaves, Jean je naša crna ovca. Ako uzmeš u obzir što on zna i umije, doći ćeš do zaključka da ne zaostaje za Pogginom, Riđim Kingfisherom, Hardinom, ili za bilo kojim od tekšaških revolveraša, kojih ćeš se ti svakako sjećati... Greaves, evo ovdje sada oko tebe ima ljudi koje će moj sin Indijanac ščepati za gušu!" Jean je pognuo glavu, zaprepašteno shvaćajući kakvu je famu o njemu stvorio otac, dobacivši izazov ljudima iz Bazena na koje je pala njegova sumnja. Kakvim ga je teretom opteretio! Teretom strašna glasa i ogromna povjerenja! Trnci su prolazili njime; čudnovata, vrela čuvstva šibala su njime i stapala se u užarenu masu koja prijete da svakog trenutka prsne. Drugo, potisnuto "ja", slabim je glasom prosvjedovalo. - Sinko, da nisam bio siguran u neizbježnost krvoprolića, sigurno ne bih stvarao takvu famu - nastavi rančer. - Ovo što ću ti sad reći, isključivo je moja tajna. Moji sinovi i Ann ne znaju ništa o tome. Jim Blaisdell sumnja da postoji nešto, ali ne zna što. Ja sigurno nikome neću o tome govoriti, samo tebi. Ali, ti mi moraš obećati da ćeš tu tajnu čuvati i nakon moje smrti. - Čuvat ću je, oče - reče Jean. - Dobro. A sad me poslušaj - reče starac teško dišući. Stisnuo je šake a lice mu se grčilo. - Ovčar s kojim ovdje ratujem zove se Jorth. On je moj životni neprijatelj. Rodom smo iz istog mjesta; kao djeca igrali smo se zajedno, a kao dječaci smo se tukli. Nismo se slagali. Obojica smo se zaljubili u istu djevojku. Neko vrijeme nas je to zabavljalo, bilo nam je kao da se igramo. Zvala se Ellen Sutton, bila je iz stare južnjačke obitelji. Prava ljepotica, s mnogo prosaca, teško joj je bilo odlučiti se. Ali, ja sam je pridobio i mi smo se vjerali. Uto je izbio rat. Prijavio sam se u vojsku zajedno s bratom Jeanom. On mi je savjetovao da oženim Ellen, ali ja nisam htio. Tu sam napravio neoprostivu grešku. Nedugo nakon našeg odlaska, prestala mi je pisati. No, nisam posumnjao u nju. Vremena su bila strašna, svugdje je vladao metež. Zatim sam ranjen i obreo sam se u bolnici. Godinu dana kasnije poslali su me kući. U tom trenu Jean skrenu pogled s očeva lica. - Lee Jorth se izvukao, nije otišao u vojsku - nastavi rančer potištenijim i muklijim glasom. - Oženio se mojom zaručnicom, Ellen... Jurio ju je poput

psa, nije joj dao mira... I Ellen se udala za njega. Kad sam napokon došao k sebi, otišao sam do njih... Lee Jorth je ostao onakav kakvog sam poznavao, lagao je Ellen o meni, pričao joj da sam nečastan... Ali, mislim da to i nije bilo presudno. Lagao on ili ne lagao, Ellen je bila nevjernica. I tako, u mojoj odsutnosti ona se njemu priklonila. Vidio sam da ga voli kako mene nikad nije voljela, što je u meni ubilo svaku velikodušnost. Da je bila silom oteta, prevarom, lažima, da je to bar malo žalila, možda bih im oprostio. Ali, ona ga je naprosto obožavala. Bila mu je robinja. I tako, naučio sam što znači mržnja. - Kao i mnoge Južnjake, rat je upropastio i Suttona. Lee Jorth se bavio uzgojem stoke. Dobio je pašnjake Suttonovih i u nekoliko godina dobro je napredovao. U to doba svaki je rančer bio pomalo i tat. Naime, svaki je stočar dotjerao i žigosao po koje tele za koje se ne bi mogao zakleti da je njegovo. Isbelovi su bili najjači rančeri u cijelom kraju. Ja sam Leeju Jorthu namjestio zamku, uhvatio sam ga gdje žigoše moju telad koju sam ja već označio, i dokazao da je lopov. Od njega sam napravio stokokradicu. Upropastio sam ga. Sretosmo se. Ali, Jorth nije bio čovjek od trzaja, niti bi se usudio trgnuti na jednog Isbela. Napustio je kraj. Imao je prijatelje i rođake, pomogao mu da opet počne uzgajati stoku. No, počeo se kockati i spetljao se sa sumnjivim društvom. Išlo mu je sa zla na gore i na koncu se vratio kući. Kad sam vidio koliko se promijenila lijepa i gorda Ellen Sutton, i kako svejednako obožava Jortha, gotovo sam izludio, rastrzan između samilosti i mržnje... Mislim da u Teksasina mržnja nadjača sva ostala čuvstva. Mene je sreća počela napuštati. Poput većine mladića onog vremena, kockao sam se i pio. Jedne večeri naišao sam na Jortha i nekog tipa, vješta kockara. Opelješio me. Posvađasmo se. Revolveri izletješe iz korica. Kockara sam ucmekao... U to vrijeme već su djelovali Teksaski jahači... I tako, sine, kad sam govorio da nisam pobjegao iz Texasa, lagao sam. Pobjegao sam, odjahao sam. - Otišao sam u Oregon. Tamo sam se ubrzo oženio i dobio Billa i Guya. Majka im nije dugo živjela. Onda sam se ponovo oženio djevojkom koja je imala indijanske krvi, zbog čega je, koliko sam vidio, samo bila finija. Bila je to divna žena, pružila mi je jedinu sreću koju sam upoznao. Ti se, naravno, sjećaš svoje majke i doma u Oregonu. Mislim da sam drugu veliku grešku počinio kad sam krenuo u Arizonu. Ali, oduvijek me je privlačio stočarski kraj. Čuo sam za divlji Bazen Tonta, i to da se ovdje nastanjuju Teksasani. Jim Blaisdell mi je poručio da je ovo rajski vrt Zapada i da obavezno dođem. Pa, i jest tako. Osim toga, majka ti je umrla... - Prije tri godine, u Tonto je došao Lee Jorth. I što se meni učinilo čudnim, otprilike godinu dana nakon njegova dolaska, iz Texasa je dojahala Družina krivog noža. Jorth se bacio na uzgoj ovaca. S nekim drugim ovčarima, živi u gudurama Urvina. Negdje tamo, u divljim guštarama, nalazi se skrovište Družine krivog noža. Izgleda da samo ja dovodim u vezu pukovnika Jortha, kako ga ovdje zovu, i Daggsa i njegovu bandu. Ali, to nije važno. Kao ovčar, Jorth je sasvim prirodno u sukobu s rančerima. Međutim, rješenje koje bi se moglo naći ako bi se razmotrili i u obzir uzeli interesi i dobro obiju strana Jorth ne želi. On na takvo rješenje nikad neće pristati zato što ne spada među poštene ljude. U dosluhu je s Daggsom. Ja to, sine, ne mogu dokazati, ali znam. Vidio sam to u njegovim očima onog dana kad sam ga sreo kod Greavesa. Vidio sam i više od toga. Siguran sam da sam mu pročitao namjere. Nikad se neće pokušati sa mnom obračunati pod ravnopravnim uvjetima. Tvrdio je odlučio iskoristiti sukob između ovčara i rančera da upropasti moju obitelj i mene; da mi vrati milo za drago. No, što je najgore, neće se on zaustaviti na tome. Ovo će biti rat između Teksasana, i to krvav rat. Ima gadnih tipova u Tontu... ima i onih najgorih, koji su jedva izvukli žive glave iz Texasa. Jorth će uza se imati neke od

njih... I sad mi reci, hoćemo li skrštenih ruku čekati da nas ovce protjeraju s naših pašnjaka, hoćemo li čekati da nas lupeži ubijaju iz zasjede? - Ne, nećemo - mirno će Jean.

- Dobro. Hodi do kuće - reče rančer i pode. Ni riječi nije progovorio dok nisu stigli do kućnih vrata. Tamo uvuče prst u okruglu rupu u drvenim vratima, otprilike u visini čovjeka Jean prepozna rupu od zrna i opazi da se oko njezina ruba zalijepilo nekoliko sijedih vlasi. Rančer stane pred vrata, rupa je ostala svega palac iznad njegove glave. Pogledao je Jeana, očima iz kojih su vrcale mahnite, plamene iskrice. - Sine, prije tri dana na mene su mučki pucali. U trenutku kad sam maknuo glavu, čuo sam prasak puške. Zaprepastio sam se, ali sam hitro skočio u kuću. Posljednje riječi Jean gotovo nije čuo. Činilo mu se kao da se iznutra sav presavio, u naizmjenično vrelim i hladnim grčevima izazvanim novim, uspaljenim čuvstvima. Nešto užasno u njemu se spremalo planuti. Prvi je metak već ispaljen - a on je Isbelove krvi. Zaista, u njemu je njegov otac stvorio desetostrukog Isbela. Krv nije voda. Otac nije govorio gluhi čovjeku. Činilo mu se da je sve jača bura u njemu logična posljedica godina provedenih u miru, u spokojstvu šume, u snenom iščekivanju tko zna čega. Sva se njegova strastvena priroda odazivala pozivu krvi. - I to je otprilike sve, sine - zaključio rančer. - Sad shvaćaš zbog čega osjećam da će me ubiti. Ja to osjećam ovdje. Svečanim gestom prinio je ruku srcu. - Jean, čudne glasove čujem noću. Kao da me tvoja majka doziva, ili me upozorava. Ne mogu sebi objasniti te glasove. Ali, znam da ih čujem. - Jorth nije sam, ima svoje pristalice, pa i ti moraš imati svoje - napregnuto će Jean. - Dakako, znaj da mogu za sobom povesti najbolje ljude iz doline - ponosno će rančer. - Ali, neću tako postupiti. Ja ću im predočiti kako stvari stoje i pustiti ih da sami odluče. Računam da borba neće biti duga, po teksaški bit će kratka i krvava. Ja se, sine, uzdam u tebe, želim da ti budeš posljednji čovjek! - Pobogu oče, zar ne postoji drugi izlaz? Pomisli na Ann... na žene moje braće... na... na druge žene! Oče, te su proklete teksaške krvne osvete užasne, zvjerske! - plane Jean. - Jean, bi li našim ženama bilo lakše kad bismo onim gadovima dozvolili da nas mirno pobiju? - Oh, ne... ne... znam... nema nade da bi... Ali, oče, nisam na sebe mislio. Ne brinem se za sebe. Kad borba započne, ja ću... ja ću se iskazati baš onako kako si me ti prikazivao. Samo... teško je... teško je... Naslonio se rukom na zid brvnare, glavu je položio na ispruženu mišicu, te se prepustio borbi koja mu je razdirala grudi. Kao u jednom trzaju, u njemu se nešto prekine. Nestalo je nečeg dječaćkog i nadajućeg - u njega je polako nadirala tamna plima njegove baštine, rastao je divlji nagon za samoodržanjem naslijeđen majčinom poluindijanskom krvi, i bijesan žar osvetnika koji je baštiniio od oca Tekšašanina. U trenutku kad je podigao glavu, kao da je ščepan ledenim pritiskom u prsima, sjetio se Ellen Jorth kako s Urvina gleda u dolinu, zanesenim, mekanim pogledom, drhtavih usana, tužna, zamišljena lica, kako svojim tamnim očima zuri u beskrajne daljine; zurila je u nepoznato, a iz nje je izbijala neiživljena želja za životom. Jean je bolećivo mislio na Ellen. - Oče, teško je... mladima - reče on s gorčinom. - Znaš, mladi ispaštaju zbog grijehova svojih očeva. A kako je s Jorthom? Ima li on djece? Očeve su oči čudnovato bljesnule. U njemu su se raspoznavali iznenađenje i čudan predosjećaj. - Ima jednu kćerku. Zove se Ellen Jorth, po majci. Kad sam je prvi put vidio, pomislio sam da je preda mnom duh djevojke koju sam ljubio i izgubio. Gledajući je, činilo mi se da mi netko zabija nož u slabine. Ali, njezin je izgled jedno, a što je ona uistinu, to je drugo. I premda sam ostario, srce me... Bah! Znaj da je Ellen Jorth najobičnija, prokleta djevojčura! Jean Isbel se uputio sam među cedrove. Njegove bi se brige i zdvajanja morale okončati odlukom da prihvati očev stav. Njegova trenutačna i žarka odluka da

bude onakav kakvim ga je otac prikazao, morala bi u njemu pobuditi odmjerenu i oštroumnost, oživjeti lukavstvo Indijanca, razviti mržnju. Ali, postojala je neka prepreka. Neka sjenka. Jedan se lik nametao njegovu duhu. Pogodile su ga posljednje očeve riječi - u kojoj mjeri, toga ni sam još nije bio svjestan. Zar je samo jedan dan prošao od trenutka kad je upoznao Ellen Jorth? Kakve su se to promjene zbile? Odjednom do njega, poput daha, dopre miris njezine kose. Potom ponovo osjeti svježe, slatke usne! Uzdrhtao je. Ogleđao se unaokolo kao da ga progone ili opkoljavaju nečije oči. "Boli me," izgundao je, "njezin pogled... i onaj poljubac... duboko su se usjekli u mene. Nisam smio zastati da porazgovaram s njom. A ubit ću joj oca i prepustiti je na milost i nemilost tko zna čemu i komu!" Osjećao je da negdje nešto mora biti krivo postavljeno. Posve je zaboravljao da je maloprije odlučio da svoju muževnost i život posveti borbi koja će se okončati samo krvlju. Da je shvaćao sebe, uvidio bi da ta odluka nimalo nije uzbudljiva i da je nespojiva s nagonom koji ga neodoljivo privlači. "Ellen Jorth! I moj je otac rekao da je obična djevojčura! Tako... sad mi je jasno... njezino ponašanje... zašto mi nije prilijepila šamar kad sam je poljubio... I držala se mirno i hladnokrvno! Djevojčura? Znači, pokvarena je... pokvarena! Narugala mi se... možda joj je bilo krivo što je moj poljubac bio sasvim čedan! Drugačiji nije mogao biti, zaboga. Poslije poljupca ništa drugo nije umjela reći, već samo: "Ah, već su me i drugi ljubili." Naljutio se na sama sebe što mu se u grudima širi novo čuvstvo. Zar ga je Ellen Jorth za samo jedan dan začarala? Ljubomorani su oni koji su je ljubili? Nije! Ali u njegovu je strastvenu odgovoru bilo stida i dvojbe. Krivica koju je osjećao morala je postojati nezavisno od njega. Ako je pogriješio, nije počinio zločin. Biti privučen lijepom djevojkom u šumi,- prepustiti se takvom porivu - to nije nesreća, nije krivica. I prije je mogao napraviti kakvu glupost zbog neke djevojke, premda nikad nije ispao tako brzoplet. Ellen Jorth mu se urezala u svijest, a s njom se urezalo i kajanje. Potom naglo odjeknuše očeve riječi: "Ali njezin je izgled jedno, a što je ona uistinu, to je drugo!" U značenju tih riječi krije se osjećaj krivice koji ga muči. Sumorno je razmišljao o tim riječima. "Njezin izgled. Da, zgodna je. Ali, na izgled se nisam odmah obazirao. Bio sam uzbuđen. Sviđalo mi se gledati je, ali nisam razmišljao zašto." Sad je svjesno prizivao njezin lik, njezino lice, beskrajno milo i još privlačnije zbog namjerno izazvane uspomene. Preplanula koža, čista i glatka; tamne, široke oči što mirno i smiono gledaju ravno naprijed, gledaju, ali ne vide; crvene usnice, tužne i slatke; to se zdravo, čisto, fino lice Jeanu najprije prikazivalo blaženim, a trenutak kasnije uzburkano strašću, prepuno mržnje, čežnje, ali time ljepše i tajanstvenije. "Ona tako izgleda, ali je pokvarena djevojčura", gorko zaključio Jean. "Mogao bih se zaljubiti u Ellen Jorth... kad bi... kad bi bila drugačija." Ali, nametnuto uvjerenje nije raspršilo uspomenu na njezin lik, niti je ušutkalo dubok i uporan glas Jeanove savjesti. Istog popodneva potražio je sestru. - Ann, jesi li već sreća s Ellen Jorth? - upita je. - Jesam, ali to je bilo davno - odvratila Ann. - Znaš, ja sam je upoznao jučer kad sam jahao ovamo. Čuvala je ovce - brzo nastavi Jean - a ja sam je zamolio da mi pokaže put. Išla je sa mnom gotovo cijelu milju. Ne mogu reći da susret nije bio zanimljiv, bar meni... Hoćeš li mi reći što znaš o njoj? - Svakako, Jean - prihvati sestra, gledajući njegovo uznemireno lice tamnim, ljubaznim i začuđenim očima. - O njoj sam mnogo toga čula, ali ja ne vjerujem u sve što čujem u Tontu. Reći ću ti što znam. Upoznala sam je prije dvije godine. Tom prilikom jedna drugoj nismo znale imena. Nikad nisam vidjela zgodnije djevojke. Svidjela mi se, a i ja njoj. Na njoj se vidjelo da je nesretna. Sljedeći put vidjele smo se na jednom skupu. Sa mnom je bilo drugih djevojaka koje su je izbjegavale. Ja sam ih ostavila i prišla joj. To

ju je dirnulo u srce. Bila je osamljena, nije imala prijatelja. Pričala mi je o sebi, kako mrzi ljude, ali obožava Arizonu. Žalila se kako nema ni pristojne odjeće. I da mi nije rekla, po njoj se vidjelo da je navikla na bolje. Kad se već činilo da ćemo se sprijateljiti, ona mi reče kako se zove i upita me za moje ime. Rekla sam joj. Jean, kao da sam je ošamarila. Problijedjela je i osupnula se. Pobježe. Prije godinu dana opet sam je vidjela. Išla sam prečicom susjedu. Srela sam je, ona je jahala zajedno s nekim, meni nepoznatim muškarcem. Bilo je to u gustoj šumi, staza je bila sjenovita. Nisu me odmah opazili. Jahali su blizu jedno drugom, muškarac ju je držao oko pasa. Odgurnula ga je. Nasmijala se. Potom ju je on opet uhvatio i stao je ljubiti. Spazivši mene, konj mu poskočio. Prošli su pokraj mene, a da me nije ni pogledala. - Ann, misliš li ti da je ona uistinu pokvarena? - Jean će bez okolišanja. - Pokvarena? Jean, što je tebi! - uzvikne Ann iznenađena i smetena. - Otac mi reče da je ona obična djevojčura. - Jean, otac mrzi Jorthove. - Sestro, ja tebe pitam što misliš o Ellen Jorth. Da možeš, bi li se htjela družiti s njom? - Bih. - Znači, ne smatraš je pokvarenom. - Ni govora. Ellen je osamljena i nesretna. Nema majke, živi sama među surovim i neotesanim muškarcima. U takvoj sredini, ne može spriječiti da je netko ne dotakne i ne poljubi. Možda je ponešto preslobodna i malo razuzdana. Ali, poštena je, Jean. Kad ti to jedna žena kaže, možeš vjerovati. Kad je tog dana prošla pokraj mene, lice joj je bilo blijedo i gordo. U tom je trenutku mrzila i mene i sebe. Dobro, ali nije odavala izgled pokvarene djevojke. Ona dobro zna što se o njoj priča u dolini, samo o tome ne vodi računa. Čak i daje povoda da se još više priča. - Hvala ti, Ann - muklo će Jean. - Molim te... to što sam ti rekao... da sam se sreo s njom... nemoj nikome reći. - Jean, zna se da neću pričati. Opet je Jean odlutao sam. Bio je neobično zahvalan sestri što je oživjela i podržala nešto lijepo u njemu, što je bilo pokolebano - velikodušnost koju je mogao ubiti sud jedne pravedne žene. Osjećao se bodro i vedro. Ipak, bol je ostala. Štoviše, sad su ga još jače mučile sumnje. Zar taj slučaj nije okončan mišljenjem o Ellen Jorth? Odbacio je očevu osudu djevojke i prihvatio sestrin sud o njezinu poštenju. "Mislim da je otprilike sve onako kako otac kaže", izgundao je. Ali, je li doista bilo "sve"? Koračao je pod cedrovima. Pratio je zalazak sunca i osluškivao glas kojota. Zadržao se pod cedrovima i nakon poziva na večeru. Iz meteža suprotnih osjećaja i zdvajanja iznikla je zaprepašujuća spoznaja da ponovo mora vidjeti Ellen Jorth.

GLAVA 4 Uzbuđena slučajem koji ju je doveo u dodir s jednim od Isbelaa, Ellen je žurila natrag u šumu. Gnušala se same sebe. Zašto je bila ljubazna prema članu omražene obitelji koja joj je upropastila oca. Hitrim koracima grabila je šumom, uzdignute glave, pogleda uprta ravno pred sebe, svaki joj je korak pričinjao nova olakšanja. Kad je došla u logor, pažnja joj bi skrenuta na drugu stranu. Mali Meksikanac Pepe je uz pomoć dva psa ovčara pokušavao što više zbiti stado ovaca, kako bi janjad spasio od nasrtaja kojota. Elleni je bila izvanredno draga kudrava janjad nesigurnih nožica, pa je u to doba mrzila sve krvoločne šumske zvijeri. Sad će stado tjednima napadati vukovi, pume, medvjedi, od kojih su posljednji naročito drski i opasni. Užasavala se starih grizlija koji su klali ovce samo da bi im pojeli vimena. Dobro je gađala puškom, ali joj je otac naložio da medvjede pusti na miru. Na sreću, takvih je medvjeda koljača ovaca bilo malo, lov na njih povjeren je ljudima s ranca, jer sami pastiri Meksikanci nisu bili sposobni štititi stada od medvjeda. Ellen je pomogla Pepeu da zalutalu janjad dovede natrag u stado, i ispalila nekoliko metaka na kojote koji su se šuljali između grmova. Šumska čistina olakšavala je čuvanje stada noću, psi su bili pouzdani stražari, i ponajviše su sami odbijali zvijeri od ovaca. Spuštao se i suton, pa je Ellen spremila i pojela večeru. S tamom se podigne i svjež noćni

vjetrić. Tu i tamo po koje janje plašljivo je blejalo. Pošto je posvršavala sve svoje dnevne poslove, Ellen je sjela pred rasplamsalu logorsku vatru i misli joj se ponovo stadoše vraćati neobičnom događaju. S ogorčenjem je pokušala misliti na druge stvari. Ali, ničega nije bilo što bi moglo nadjačati i zasjeniti dojmove susreta sa Jeanom Isbelom. Stoga im se, iako nevoljko, prepustila te je u mislima oživjela svaki trenutak i svaku riječ kojih se mogla sjetiti. U tom razmišljanju, sjetila se i svoje geste zbog kojeg se sada do ušiju zacrvnjela; obrazi joj se toliko zažariše da ih je morala pokriti rukama. "Što je pomislio o meni?" Nije joj bilo naročito važno što je on pomislio, ali se ipak pitala. A kad se sjetila njegova poljupca, bi joj još teže nego maloprije kad su je pekli obrazi. Glasno je i gorko planula. "Zna se, nije mogao misliti lijepo o meni!" Misli koje su potom uslijedile, nisu bile nimalo ugodne. Gorda, temperamentna, samovoljna Ellen Jorth postala je žrtvom sukoba osjećaja. Ne, događaj je bio tek minuo, ona ga još nije mogla shvatiti. Međutim, jednu je stvar odmah shvaćala - da gnušanjem, prezirom i omalovažavanjem ne može zbrisati susret s Jeanom Isbelom. Gordošću ga nije mogla istisnuti iz misli, što je više razmišljala, što se više upinjala da ga zaboravi, to je više raslo njezino zanimanje. I kad je toga postala svjesna, toliko se razjarila da je bijesno pogasila logorsku vatru, uvukla se u svoj šator i umotala u pokrivač. Nakon što se udobno smjestila pod toplim pokrivačima, s ovčarom koji se sklupčao pred otvorom njezina šatora, zatvorila je oči i pouzdala se da će san okončati razmišljanja. Ali, do sna je bilo daleko. Ostala je budna, slušala je kako pucketa žar raspršene vatre, zveckaju zvončići na ovnovima, bleje janjci, vjetar vitla u borju i kako odsječno zavijaju izglednjeli kojoti u daljini. Samotna noć, koja produbljuje čamotinju, izazivala je čudnovate i nametljive misli o svemu onome što ju je tog dana izmučilo. Tek nakon dugih sati bdijenja, krajnji umor donio je san. Kasno se probudila i u njoj nije bilo uobičajene jutarnje živosti. Pepe i ovčar gledali su je iznenađeno i zabrinuto. Bila je neraspoložena, činilo joj se da krv njome mili, morala se boriti protiv turobne želje da samu sebe žali. U početku joj to nije polazilo za rukom. Kao da je uživala u podavanju melankoliji za koju je zdrav razum govorio da je bezrazložna i besmislena. No, unatoč tome, takvo se raspoloženje održavalo. - Pepe, kad će se vratiti Antonio? - upitala je. Dječak nije dao zadovoljavajući odgovor. Ellen je drage volje na nekoliko dana preuzela pastirovo mjesto, ali je sad nestrpljivo iščekivala trenutak kad će poći kući. Motrila je niz zelene i smeđe šumske staze sve dok se nije umorila. No, Antonio se nije vraćao. Provela je dan uz ovce i u mnogobrojnim poslovima, koje je iziskivala briga za oko tisuću janjadi, nestalo je turobno raspoloženje. Tim je danom završeno jagnjenje. Šuma je odjekivala od blejanja. Kad je pala noć, Ellen se sa zadovoljstvom ispružila jer je, što zbog slaba sna prethodne noći, što zbog umora, jedva držala oči otvorene. Sutradan ujutro ustala je rano, osvježena, odmorna, puna života, neobično svjesna ljepote i miline mirisne šume, osjećala je kako su joj osjećaji čudnovato potaknuti nečim bezimenim. Svoja nova, raznovrsna i izvanredno ugodna čuvstva Ellen je ubrzo dovela u vezu s činjenicom da je Jean Isbel obećao da će tog dana doći na Urvine kako bi se sastao s njom. Odmah se rastužila, a s njezina lica izvjetrio je osmijeh. Proljetno jutro izgubilo je svoj čarobni sjaj. "Doista je glupo da sama sebi lažem", zamišljeno reče. "Smiješno je... što mi je to drago... a da još ne znam... Oh, mora biti da je za sve kriva ova osamljenost! Zbog nje mi je drago da vidim čak i jednog Isbela, makar bio drugačiji od ostalih!" Trijezno je prihvatila stvarnost. Ali, zajedno s njezinim veselim raspoloženjem, nestalo je i pouzdanja; njezina je taština trpjela. Uхватила je sebe kako priznaje da je Jean Isbel drugačiji od ostalih ljudi: nad takvim se

priznanjem zgrane, samoj se sebi naruga i nasmije se svojoj naivnosti. Zaključila je da je kolebljiva, prevrtljiva, neshvatljivo naivna budala. 71 Usprkos svemu tome, bez prethodne želje i odobrenja, prije nego je njezina volja rekla svoju riječ, donijela je odluku da će poći na sastanak sa Jeanom Isabelom. Dugo se borila protiv takve odluke. U jednom bi joj se trenutku činilo da je izvojevala pobjedu nad svojim novim "ja", a već u idućem trenutku uvidjela je da je pogriješila. Na kraju, iz tog sukoba niknula su neka uvjerenja koja su joj spašavala ostatke, mrvice njezine taštine. Uvjerila je sebe da mrzi sve Isabelove, svakog Isbela ponaosob, a naročito Jeana Isbela. Dalje, uvjerila je sebe da je samo krajnja radoznalost goni da vidi hoće li on uistinu doći, a ukoliko dođe, kako će se držati. Ona će ga motriti iz kakva zaklona. Neće mu prilaziti, neće dozvoliti da je vidi, niti da nasluti njezino prisustvo. Tako je liječila ranjenu taštinu i prigušila svoje zdvajanje. Mnogo prije no što se sunce počelo naginjati zapadu, za kada je Jean Isbel zakazao sastanak, Ellen se kroz šumu zaputila Urvinama. Stidjela se svoje žustrine, jer je znala da joj nakana nije poštena, a stid nisu mogli prigušiti ni trnci zadovoljstva što će skrivena pratiti Jeana, pustiti ga da je čeka i povući ga za nos. Berala je put preko mekane naslage borovih iglica na kojoj njezine mokasine nisu ostavljale traga. Po indijanski, nije išla ravno, već je pošla naokolo, pa je na Urvine izbila oko četvrt milje zapadno od mjesta gdje je razgovarala sa Jeanom Isabelom. Potom je skrenula prema istoku, pomno pazeći da gazi samo po golom kamenju. Za nju je to bila pustolovina, prva u životu. Još ni jednom nije došla na Urvine, a da nije zastajkivala da baci pogled na dolinu i divila joj se. Ovaj put ni iskosa nije pogledala plave dubine. Sva je bila zaokupljena zatiranjem tragova. Ni najmanje nije željela riskirati. Njezin je postupak bio potaknut snažnim osjećajem ženstvenosti, ali je u njoj svejednako gorio i ponos pripadnice obitelji Jorth. Morala se pentrati preko oštih stijena, ponekad je morala zaobilaziti olujom oborena stabla, ali je na kraju stigla kamo je namjeravala. Bila je to žuta kamena izbočina što se dizala iznad mjesta koje je Ellen htjela motriti. Gusti borici pokrili su je do samog ruba. Bilo je to idealno skrovište koje, mislila je, ne bi mogle otkriti ni oštre indijanske oči Jeana Isbela. Štoviše, ukoliko bi se kakvim šumom slučajno odala, i tako izazvala njegovu pažnju, odatle bi se mogla tiho išuljati i sakriti među goleme stijene ispod samog ruba Urvina, gdje je ni sokol ne bi otkrio. Nije joj preostalo drugo nego da čeka. Smjestila se na pogodnom mjestu s kojeg je mogla promatrati i osluškiivati. Znala je da će najprije čuti konja, mnogo prije no što bude vidjela Isbela, jer on sigurno neće doći pješice. "Eh, Ellen Jorth, baš si čudna", reče ona sebi. "Izgleda da te do sada nisam dobro poznavala". Ispod nje zjapio je prekrasan, dubok i kamenit kanjon, na čijoj je sjevernoj padini bilo svega nekoliko borova, dok je južna padina bila pokrivena gustim, tamnozelenim stabljem. Na padini, litice, kao kakve kule i tornjevi. Drveće je bilo nalik šumi kopalja uprtih prema nebu. Usred tamnog zelenila bijelile su se mrlje jasike. Ispod mjesta gdje se sakrila Ellen, ogromna je padina sva bila izbrazdana uskim a dubokim ždrijelima i gudurama. Milju širok izlaz iz kanjona vodio je u Bazen Tonta, u svijet divljih, šumovitih dolina, brežuljaka, uvala i jaruga što su se uzvaljale sve do Sierra Anchas. No, danas Ellen nije bila pod dojmom jedinstvena krajobraza. Uši su joj bile kao u oprezna jelena, oči su neprekidno motrile otvorena mjesta na Urvinama. U prvo vrijeme, u uzbuđenju, vrijeme joj je brzo prolazilo. Međutim, kako je sunce odmicalo prema zapadu Ellen je obuzimao nemir. Mnogo je puta očula tih pad borove šišarke, sušanj vjeverica koje su se pentrale po omorikama, prštanje istrošena kamenja, i nato bi se trgnula i uspravila. Konačno je čula šum nalik topotu nepotkovana kopita po kamenu. Tiho je dohvatila pušku i kroz gustiš

prikrala se mjestu koje je odabrala. Borići su bili gusti, pa je između njih morala puzati. Tlo je bilo pokriveno mekanim, smeđim, mirisnim sagom iglica. Kako se žurila, u brzini je o jednu bodljikavu borovu šiškarku ogrebla i raskrvarila šaku. Posisala je krv s ranice. "Samo da ovo ne bude loš predznak", izgundala je zamišljeno i natmureno se prikrađe rubu gustiša. Stigavši na mjesto, trenutak-dva ležala je potrbuške, da dođe do daha, potom se nalakti. Između grmlja jasno je vidjela izbočinu na kojoj je stajala sa Jeanom Isbelom. Pred očima su joj bila i mjesta gdje bi se on mogao pojaviti. Nervozno je utvrdila da joj je zaklon samo stotinjak stopa udaljen od izbočine. Ležala je posve mirno, znala je da se ni najmanjim šumom ne smije odati. Motrila je otvorena mjesta duž Urvina. Spazila je jelena kako prolazi čistinom, pa zaključila da je po svojoj prilici zapravo čula njegove korake. Smjestila se udobnije i čekala. Činjenicu da Ellen Jorth leži skrivena samo zato da vidi jednog Isbela u tom trenutku nije htjela razjašnjavati. Jednostavno je to činila i u tom je činu bilo cara. Naučena na sve zvuke u šumskoj zabiti, pažljivo je slušala i hvatala svaki šum i prema iskustvu stečenu u šumi tumačila mu porijeklo. Prošlo je sat vremena. Sunce se već nalazilo na sredini puta između zenita i obzorja. "Neće doći", šapnula je. Čim joj to padne na pamet, osjetila je gubitak, neodređeno žaljenje nešto nalik razočaranju. Najprije je obuzme iznenađenje, a potom se prenerazi. Njezin duh, nagao i buntovnički, nije stigao ustati u njezinu obranu. Osjetila se osamljenom, jadnom, krivom, preslabom da održi ponos, previše nestalnom da bi mogla spasiti samu sebe. Ispružila se, lice je zagnjurila u naslagu iglica, u koju je ukopala prste i u koju se cijela htjela uroniti, sakriti se. Taj joj je trenutak bio neshvatljiv i nepodnošljiv. Bodljikave iglice, koje su joj bole dlanove, obraze i uzavrele, uzburkane grudi, pružale su joj olakšanje, ili joj se barem tako činilo. Odjednom odjekne piskavo rzanje. Ellen se strese i ukoči. Potom malko zadrhta, osjećajući joj se naglo izmijenjeno. Oprezno i bešumno nalaktila se i virkala kroza žbunje. Opazila je čovjeka kako privezuje konja za grm. Izvukao je pušku iz korica i prišao rubu ponora. Gledao je u Bazen, zanesen prizorom ili mislima. Potom se okrenuo i stao gledati prema šumi; vidjelo se da otuda nekoga očekuje. Prepoznala je vitku priliku i lice tamno kao u Indijanca. Isbel. Došao je. To joj se istodobno činilo užasnim i divnim. Ruke su joj se tresle. Usprkos njezinu preziru, Jean Isbel je održao zadanu riječ. Došao je da se sastane s njom! Čudnovato - ništa drugo nego čudnovato! Već odavno cijelim je krajem, od usta do usta, prošao glas: stari Gass Isbell pozvao svog sina Indijanca da se bori protiv Jorthovih. Jean Isbel sin Teksašanina - nepogrešiv strijelac - nenadmašiv tragač opak i opasan čovjek! Jedna je pomisao zapeče poput vatre - ako je to istina, ako je on njezinu ocu neprijatelj, ako je borba između Isbelovih i Jorthovih neizbježna, ona bi Jeana Isbela trebala ubiti, sad, na licu mjesta, tamo gdje samopouzdanost i gordo stoji i čeka na nju. Koliko je bio glup kad se ponadao da će ona doći na sastanak! Ellen se spusti na tlo i obori glavu, te tako osta sve dok ne prestade čudno drhtanje od kojeg su joj se tresle ruke. Crna se i mrgodna pomisao izgubila. Nije ovdje došla zato da čovjeka ubije iz zasjede, već da ga motri, da vidi što hoće, što kani; došla je zadovoljiti neuobičajenu radoznalost. Trenutak kasnije ponovo je provirila. Isbel se bio smjestio na uzvišenju s kojeg je mogao lijepo promatrati, kako šumu tako i zapadni predio Bazena što se protezao do Mazatzala. Spremio se na čekanje. Bio je odjeven u odijelo od jelenske kože, prilično novo, koje je neusporedivo jače isticalo njegovu lijepu priliku od starog, otrcanog i prljavog odijela u kojem ga je Ellen prvi put vidjela. Nije se činio krupnim čovjekom. Ellen je bila navikla na dugačke, vižljaste, koščate Teksašane i Arizonce. Jean je bio drugačije građen. Imao je široka ramena, zbog kojih se činio niskim. Ali, po

njegovim se vitkim i snažnim udovima opažalo da nije nizak. Kad god bi se pomakao, na njemu bi poigrali mišići. Objema je šakama obujmio jedno koljeno - šake su bile smeđe, krupne, s mišićavim i snažnim zaglancima. Ovratnik mu je bio otvoren, a za razliku od muškaraca koje je Ellen znala, oko vrata nije nosio maramu. Najzad se Ellenin znatiželjan pogled zaustavi na Isbelovoj glavi i licu. Nosio je kapu od tanke kože. Kosa mu je bila vrana, glatka i kratka, koža njegova lica bila je čista i na njoj se nisu primjećivali tragovi crvene boje. Nije primijetila ni izbočene jagodice, a ni kukast nos kao u drugih ljudi koji u sebi imaju indijanske krvi. A ipak, odavao je izgled Indijanca. To je Ellen uočila u njegovim tamnim, napregnutim, prodornim očima, na široku, ravnu, misaonu čelu, u tvrdim ali spokojnim crtama njegova lica. Profil mu bijaše čist, oštro odsječen. Ellen šapne za se: "Sve sam to vidjela još prekjučer. Samo što nisam htjela priznati... i najljepši muškarac kojega sam ikad vidjela - da bude jedan Isbel!... Zar sam zbog toga došla ovamo?" Još jednom se spustila, ovaj put je prekrizila ruke, i naslonila se na njih grudima, pa je kroz malen otvor nastavila motriti Isbela. Dok ga je tako gledala, nove, zbunjujuće misli stadoše je opsjedati. Zašto je došao? Što želi od nje? Prijateljstvo i druženje među njima su nemogući. Ponio se prema njoj s poštovanjem, na vrlo ugodan način, sve do trenutka kad ju je iznenadio poljupcem. Time ju je trgao iz zanosa, iz dotad nedoživljena užitka. Prije toga, imala je posla isključivo s grubijanima i drznicima; muškarci koje je dotad upoznala uglavnom su je isprva htjeli ženiti, a kad bi ih ona odbila, nastavili bi ljubavnim ponudama koje nimalo nisu bile laskave i časne. Ukratko, imala je posla s ološem. Dodir s takvim ljudima otupio je njezina čuvstva. Ali, Jean je bio ljubazan i pažljiv. Ellen se borila da u svojoj ocjeni bude pravedna, ne samo zato da bi Isbelu priznala svojstva što ih posjeduje, već i zato da bi sebe bolje shvatila. Istina, poljubio ju je, neočekivano i nasilno. Ali, taj poljubac nije bio uvredljiv. To je jamčilo profinjenost njegovih osjećaja. Sjetila se nehinjena zaprepaštenja, stida i kajanja uz koje je neprestano pokušavao objasniti svoju drskost. A sjetila se i nagle promjene na njemu, kad mu je dobacila: "Oh, već su me i drugi ljubili!" Bilo joj je drago što je to rekla. Ipak - je li joj zaista bilo drago? Promatrala ga je. Svakog je trenutka odvrćao pogled od plavih dubina da bi se zagledao u šumu. Kad je okrenuo glavu prema njoj, sunce mu obasjalo lice i vidio se prodoran sjaj njegovih tamnih očiju. Opazila je da osluškuje. Motri i osluškuje - hoće li ona doći! Morala je smiriti uzbuđenje od kojeg se osjećala čudno mladom i stidljivom. Jean joj je u tim trenucima bio mrzak zato što očekuje da će ona doći. Nekoliko je puta ustajao i odlazio u šumu. Ali, ne daleko. Pogledao je sunce koje se priklanjalo zapadu i stresao glavom. Nestalo je njegova pouzdanja. Sjedio je i zurio u dolinu. Ali, Ellen je znala da on tamo ništa ne vidi. Činio joj se kao isklesan lik iz kamena. Odavao je dojam osamljena i rastužena čovjeka. Razmišlja li o bijednu zadatku zbog kojeg ga je otac dozvao, o žrtvama koje moraju pasti, o bespotrebnoj mržnji i jadu? Činilo joj se da mu pogađa misli. U tom trenutku ona se raznježi nad njim, u njoj je uzdrhtalo nešto nalik bolu, ali preduboko da bi ga ona shvatila. No, Isbela je požalila tek na tren, dok se opet nije javio njen ponos. A što ako je on poštuje? Sjetila se njegova zanimanja, čuđenja i divljenja, sve jačeg svjetla u njegovim očima. Nije joj bio odbojan, sve dok nije doznala kako se zove... Ali, zar je ime važno? Jest, jer on je Isbel, ali zašto ne bi mogao biti divan i plemenit čovjek... "Ah, nije, nije... a i da je, mrzila bih ga!" Odjednom ledeni trnci prodoše njome. Isbelove su prodorne oči bile uperene ravno u njezino skrovište. Srce joj stade. Ako je otkrije, svisnut će od stida. Potom uoči da u boru nad njenom glavom krešti sojka, a negdje u blizini javljala se crvena vjeverica. Ta su dva

stanovnika šuma kadra otkriti svakog skrivenog lovca i razglasiti njegovo prisustvo. Ellen se užasne. Oštrooki Indijanac čak je kadar čuti kucanje srca. S ogromnim olakšanjem gledala ga je kako se okreće i pognute glave, ruku zabačenih za leđa, šeće gore-dolje. Više nije bacao pogled na šumu. Okrenuo se prema zapadu, pa je po svjetlu na njegovu licu Ellen zaključila da će sunce brzo zaci. S hrpta su se oglasili purani. Isbel pride svom konju i stade nešto razvezivati sa sedla. Kad se okrenuo, Ellen spazi da nosi nekakav paketić umotan papirom. Stišćući taj paketić pod miškom, on se zaputi u šumu, prema Elleninom logoru, i ubrzo ga izgubi iz vida. Neko je vrijeme Ellen nepomično ležala i pitala se što to treba značiti? Kamo je pošao Jean Isbel? Naglo je sjela. "Sad zaista ne znam što da mislim", reče sebi. "Sto li je u paketu? Što smjera s njim?" Tek se uz ogroman napor volje suzdržala da ne ustane i pode za njim, da vidi što je naumio. No, sjetila se glasa o njemu kao lovcu i tragaču, pa je zaključila da je bolje na njemu ne iskušavati svoje umijeće kretanja i praćenja čovjeka kroz šumu. Najbolje će biti da ga pričeka da se vrati svom konju. Nakon što je tako odlučila, ponovo je legla i prepustila se mislima. Isbel se pojavio prije no što ga je očekivala, praznih ruku. Sad je tek uočila da nije ponio pušku. Na trenutak je skrenula pogled i s uzbuđenjem opazila njegovu pušku naslonjenu na jednu stijenu. Jean Isbel je zaista imao sasvim miroljubive nakane! Pratila je pogledom kako hitro prilazi konju, odvezuje uzde i uzjahuje. Djevojke se dojmila njegova poput strijele uspravna prilika, ležernost i gipkost pokreta. Osvrnuo se da još jednom pogleda izbočinu, kao da je želi urezati u pamćenje, potom odjaha duž Urvina. Sto je sad s njom? Nešto nije bilo u redu, ali je ona od svih osjećaja raspoznavala samo olakšanje. Kad je bila sigurna da je on već daleko odmakao, ispuzala je iz borova gustiša. Sunce je zapadalo iza Crnog vrha, zlatastom ljepotom kupalo je cijeli predio iznad Bazena. Dio Urvina, što se zmijoliko protezao prema zapadu, bio je nalik plamenoj munji koja je bljesnula prema suncu. Nad okomitim liticama stršile su izbočine koje su se na sunčevu sjaju činile vatrenim bastionima. Duboko dolje, skupljale su se tamnoplave sjenke. Bazen se spremao na spavanje. Brzim se koracima Ellen uputila svom logoru. Šumu pred njom probijali su vodoravni, zlatasti zraci koji su pomalo blijedjeli. Trenutak kasnije, još su lebdjeli samo na ovršju borova i omorika. Promukao puran uporno se javljao s visine, odgovarali su mu glasovi ženki. Ellen stiže u logor gotovo bez daha. Spazila je tovarne konje i magarce, te je znala da se Antonio vratio. Obradovala se. Čula je gdje se blejanje jagnjadi i zveckanje zvončića približava logoru. Sjetivši se da je Isbel možda dolazio u logor, bi joj drago što pastiri nisu bili prisutni. Čim je bacila pogled na svoj šator, spazila je paketić koji je Isbel nosio pod miškom. Bio je na njezinu ležaju. Tupo je piljila u njega. "Zamisli... bezobraznika!" planula je. Nogom je izbacila paketić iz šatora. Kao da se tim riječima i šutiranjem paketića oslobodila prigušena bijesa. Ponovo je udarila paketić, palo joj je na pamet da ga nogom ritne u logorsku vatru. Ali, nešto je u tome spriječi. Pustila je paketić da leži tamo gdje se otkotrljao. Pojaviše se Pepe i Antonio, dognali su stado. Ellen nije htjela da oni vide paketić, pa ga je, prezirući samu sebe, ali nekako manje bijesno, opet nogom odgurnula pod šator. Što li je u njemu? Gonjena znatiželjom, zavirila je u šator. Takvi, lijepo smotani i svezani paketići, rijetkost su u Bazenu Tonta. Odlučila je pričekati do poslije večere, kad će ga u povoljnom trenutku neotvorena baciti u vatru. Baš je briga što je u njemu. Jasno, mora da je neki dar. Razbjesnila ju je Isbelova drskost. Kako ima obraza da joj nosi nekakve poklone? Obično veseli Antonio bio je natmuren i mrzovoljan. Ellen je iz njega uspjela izvući samo to da je za miroljubive Meksikance čuvanje ovaca postao opasan posao. Djevojci je bilo jasno

da se po svoj prilici dogodilo nešto o čemu joj pastir nije htio pričati. Pomogla je da se zgotovi večera i šutke pojela svoj obrok. Zaokupile su je vlastite misli i brige. Kasnije joj Antonio reče da joj je otac poručio neka ne kreće kući po mraku. Nakon večere, pastiri pođuše pod svoje šatore, a Ellen pustiše samu uz logorsku vatru. Ona ode po paket i donese ga do vatre, da ga spali. Ali, u njoj je gorjela snažna ženska znatiželja. Stala je tresti i gnječiti paketić, da bi na koncu otrgla komadić vanjskog omota i spazila nešto ispisano olovkom. Prignula se bliže vatri i pročitala: "Mojoj sestri Ann". Zurila je u krupan, siguran, posve čitljiv i prilično dotjeran rukopis. Strgne čitav vanjski omot. Iz tiskanih riječi na unutrašnjem omotu shvatila je da paketić dolazi iz jedne radnje u San Franciscu. "Sigurno je donio kući puno darova . . . djeci... sestri", mrmljala je Ellen. "Lijepo od njega. Ovo je namijenio njegovoj sestri Ann... Ann Isbel. Da, to je ona crnooka djevojka koja mi se svidjela dok nisam doznala da je Isbel... Njegova sestra!" Po drugi put je Ellen odložila paketić pod šator. Naprosto ga nije mogla spaliti. U njoj je, osim mržnje i prezira, bilo i drugih osjećaja. Njezin je gnjev stišalo sjećanje na dobrodušnu, lijepu djevojku tiha, baršunasta glasa, na Ann Isbel. "Je li on sličan sestri", pitala se Ellen zamišljeno. Zaključila je da Jean svakako mora biti sličan sestri. "Šteta što su oboje iz obitelji koja je upropastila tatu." Legla je, a da paketić nije niti otvorila, ali ga nije ni bacila u vatru. No, činilo joj se da kako god leži, dodiruje paketić. Pod malenim šatorom nije bilo mnogo mjesta. Najprije ga je stavila kraj glave, pored puške, ali kad se okretala, dodirivala bi ga obrazom. Kao da ju je nešto zapeklo. Odmakla ga je, ali ga je trenutak kasnije dotakla rukom. Najzad ga je bacila podno ležaja, ali joj pade na noge te je, kako god ih je micala, osjećala teret tajanstvena i nepoželjna dara. Od vremena do vremena bi zaspala, ali tada bi sanjala kako se paketić pretvorio u ruku koja traži njezinu ruku, nalazi je i stišće snažnim ali nježnim stiskom. Probudila se, na desnom dlanu osjećala je nešto čudno, dlan je bio vlažan i vreo, a kad je njime dotakla obraz, činilo joj se da je taj dodir smiruje. Ležala je budna. Noć je bila tiha i tamna. Muk su remetili samo šum vjetra među borovima i slabašno zveckanje zvončića. Ležeći u dubokoj šumi, djevojka se sama sebi činila malenom i samotnom, i koliko god se trudila nije mogla misliti onako kako je mislila na svjetlu dana. Ponos, ozlojeđenost, bijes - bili su oboreni. Iako je poslijepodnevi događaji nisu promijenili, ipak su u njoj probudili nježne misli i osjećaje kakve već odavno nije osjetila. Ništa joj nije bilo bolnije i tužnije od sjećanja na vesele, sretne dane djetinjstva, na blagu i dragu majku, na stari dom. Potom joj se misli vratiše Isbelu i njegovu poklonu. Već je godinama nitko ničim nije podario. Kakav je to dar? Ali, to nije važno. Dogodila su se čuda: Jean Isbel joj je donio dar, a drugo, njegov ju je dolazak uznemirio i zbunio. "Namijenio ga je sestri, a dao ga meni, znači da o meni lijepo misli", konačno je zaključila. Jutro je donijelo nove dvojbe i kolebanja. Na kraju je umotala taj sablažnjivi paketić među deke, govoreći sebi kako će ga kod kuće sa zadovoljstvom predati plamenu. Antonio joj natovari zavežljaj na magarca. Konja nije imala, pa je morala pješice prevaliti nekoliko milja do očeva ranca. Živahno je krenula, noseći pušku i tjerajući pred sobom magarca. Ubrzo je bila duboko u mirisnoj šumi. Jutro je bilo vedro i svježije, s toliko mraza koliko ga je bilo potrebno da se suncem ozarena trava zablista. Ellen se osjećala svježom, punom života. Pjevušila je neku staru južnjačku melodiju, svakom se koraku radovala, činilo joj se da je svaki korak vodi sve bliže neshvatljivoj sreći. Mamila ju je nepoznanica života koji je stajao pred njom. Srce joj je živo tuklo u grudima, hodala je kao u transu. Misli su joj se brzo mijenjale, bile su nejasne i neodređene, nisu se odnosile ni na jučerašnje događaje, a ni na stvarnost.

Krupne, sive vjeverice bijelih repova bježale su pred njom na stazi i skakale na drveće gdje bi zastale da je motre kako prolazi. Iz svakog gustiša javljali su se purani. Plave sojke kreštale su iz krošnji stabala. Jedan je jelen, dugih i načuljenih ušiju, digao glavu s trave i nepokretno stao, gledajući je kako prolazi. Tako je, zanesena i razdragana, Ellen prešla put kroz šumu i brzo stigla na stazu koja je silazila u divlje guštare kanjona Chevelon. Sad je put bio težak i nije dozvoljavao slatka vrludanja misli. I kako se vratila stvarnosti, djevojku i ovaj put napadne osjećaj koji je imala svaki put kad se vraćala očevu rancu - spopadne je nekakva odbojnost, gorko nezadovoljstvo domom, čudan osjećaj protiv kojeg se vjerno borila da sve nije onako kako bi trebalo biti. Na početku kanjona, na malenoj, ravnoj livadi, stajala je gruba koliba sa samo jednom prostorijom uz koju se dizao dimnjak od crvena kamena. Tu je već odavno stanovao starac čudak. Zvao se John Sprague, a bavio se uzgojem magaradi. Nije imao ni goveda, ni ovaca, ni konja, čak ni psa. Pričalo se da je Sprague zapravo kopač, jedan od mnogih koji su u tom kraju tražili zlatni majdan Ukletog Holandeza. Sprague je poznavao Bazen i Urvine daleko bolje od bilo kojeg rančera ili ovčara. Od Crnog vrha do Chibuquea i od Vrhha Chevelon do Razvoda Reno, znao je svaku stazu, kanjon, hrbat i izvor, te je do svake poznate točke umio doći usred najcrnje noći. Međutim, najbolje je bio poznat po tome što mu je jedino zanimanje bilo uzgajanje magaradi, i to isključivo crne dlake a bijele gubice. Njegovi su magarci bili probrane pasmine i traženi u cijelom Bazenu. Svake godine je Sprague prodavao nekoliko magaraca. I premda se teško rastajao od njih, jednoga je čak poklonio Ellen. Starac je djevojci bio jedini prijatelj. Kad je krenula na Urvine da tamo čuva ovce, stric John, kako ga je Ellen zvala, nije bio kod kuće, nalazio se u Travnatoj dolini. Sad je djevojka sa zadovoljstvom gledala u stup plavičasta dima koji se dizao iz starog dimnjaka i začula revanje magaradi. Ušla je na čistinu i spazila Spraguea gdje stoji na vratima kolibe. - Zdravo, striče Johne! - doviknula je. - Zdravo, Ellen! - dočeka je on srdačno. - Čim sam vidio tu magaricu, znao sam tko će izbiti za njom. Gdje si bila djevojko? Sprague je bio sitan, pogrbljen starčić, sijede kose i brade, rumenih obraza, iznad kojih su gledala dva pametna, siva oka. Dočekao je Ellen nježnim pogledom. Nije joj se dopalo što su mu sijedi brkovi umrljani duhanskim sokom, i što mu je odjeća pohabana, poderana, neuredna, što zaudara, ali je nakon uzaludnih napora morala odustati od pokušaja da ga nagovori na urednost i čistoću. - Čuvala sam ovce - odvrati. - A gdje si ti bio? Nije te bilo kad sam prošla prema Urvinama. - Otišao sam po namirnice. Koliko se sjećam, još se nikad nisam toliko zadržao u Travnatoj dolini. Ali, posve prirodno, ako uzmeš u obzir... Starac je zastao, na što ga Ellen ponuka: - Što, ako se uzme u obzir? Iz džepa na prsluku Sprague izvadi crnu lulu i stane je okretati među prstima. Zamišljeno je gledao u Ellen; u tom pogledu je bilo toliko nježnosti da se ona djevojke dojmila kao sućut. Odjednom je spopade luda potreba da čuje novosti iz sela. - Ovaj... uđi kod mene i sjedi malo - reče starac. - Ne, hvala - reče Ellen i sjede na panj za cijepanje drva. - Ali, pričaj mi što je nova u dolini? - Još ništa... ali se puno priča. - Uvijek je bilo priče - Ellen će prezrivo. - Travnata je dolina leglo ogovaranja i podmuklosti! - Ellen, bit će rata, bit će krvi po cijelom Bazenu Tonta reče Sprague ozbiljno. - Rata!... Između koga? - Između Isbelovih i njihovih neprijatelja. Svi rančeri, a uopće i većina ljudi u dolini, na strani su staroga Gassa. Blaisdell, Gordon, Frederick, Blue, svi će s njim. - Protiv koga će se tući? - oporo upita Ellen. - Otvoreno se priča da ovčari nameću sukob. Osim toga, još se koješta otvoreno priča, a takve priče bome ne mogu donijeti dobro onome tko ih širi. - Striče Johne, valjda se ne bojiš meni ispričati? Znaš da te neću odati. Ti si moj najbolji

prijatelj. - I dalje želim biti tvoj najbolji prijatelj, Ellen - klimne starac čupavom glavom. - Nije lako voljeti nekoga koliko ja tebe volim, i pred njim šutjeti... Reci mi nešto: imaš li negdje kakvu rodbinu kod koje bi se mogla skloniti dok se ovdje ne okonča borba. - Nemam nigdje nikoga. - Imaš li prijatelja? - Ni njih - tužno će Ellen, pognute glave. - Žao mi je. Nadao sam se da se za neko vrijeme možeš udaljiti odavde. Podigla je lice. - Valjda ne misliš da bih bježala dok bi se moj otac borio? - planula je. - To bih želio. - Ja sam Jorthova - mrsko odvrati i opet obori glavu. Starac turobno kimne. Očito je bio u velikoj brizi. - Bi li htjela poći sa mnom? - upitao je. - Mogli bismo otići u Mazatzale i tamo sačekati dok gužva ne prođe. - Hvala ti, striče Johne, dobar si i ljubazan, ali ostajem kraj oca. Njegove su nedaće i moje. - Hm, to sam morao znati... Ellen, reci mi što ti misliš o sporu između rančera i ovčara? - Mislím da obje strane imaju pravo. Meni osobno svejedno je, bile ovce ili goveda. Ali, nije stvar u tome. Dolina je slobodna. Recimo da ti držiš goveda a ja ovce. Po mom mišljenju, imala bih pravo voditi ovce na pašu gdje god ti vodiš svoja goveda. - Točno. Ali, što ako ti dovedeš ovce na moj pašnjak i one mi unište travu, pa mi goveda nemaju što jesti? - Ja sigurno ne bih tjerala ovce na tvoj pašnjak. - Dobro. U svakom slučaju, nisi točno odgovorila na moje pitanje. A sad, recimo da meni pljačkaši odvedu puno goveda, a tebi ni jednu ovcu, a? Sto bi ti onda zaključila? - Zaključila bih da se pljačkašima više isplati da otjeraju goveda. - I to je točno, ali zar ti ništa ne bi bilo čudno? - Zašto bi mi moralo biti čudno? Sto zapravo želiš reći, striče Johne? - Ovo: zar ti ne bi palo na pamet da su lopovi možda malo i... recimo, prijateljski naklonjeni ovčarima? Ellen se strese. Krv joj jurne u sljepoočice. Sva drščući, ona ustane. - Striče Johne! - krikne. - No, no djevojko, nema potrebe da se ljutiš. Sjedi i nemoj... - Zar se usuđuješ reći da je moj otac... - Ellen, ništa ja ne kažem - prekine je starac. - Samo te potičem na razmišljanje. To je sve. Ti si sad već prava žena. Imaš razuma. Teška vremena predstoje, Ellen. Mučna mi je i sama pomisao da bi se tebi nešto moglo dogoditi. - Oh, zaista si me potaknuo na razmišljanje - odvrati Ellen, očiju punih suza. - Ožalostio si me. Znam da mog oca ne vole u ovom rančerskom kraju. Ali, to je nepravedno. Slučajno se dao u uzgoj ovaca. Voljela bih da nije, bio je to I pogrešan korak. Tata je bio rančer, dok nismo došli ovdje uzgajao je goveda. Stvorio je sebi neprijatelje koji... koji su ga upropastili. Nesreća ga je kao sjenka stalno pratila... Ali, tata je poštenjačina. - Dijete... žao mi je što sam te natjerao u plač - sućutno će starac, skrećući svoj uznemiren pogled s djevojke. - Ne zamjeri mi za ono što sam rekao. Ja sam staro brbljalo. Svejedno što radio ili govorio, neću izmijeniti ono do čega treba doći. Kamo sreće da si muško! Evo, opet počinjem. Ellen, pogledaj budućnosti u oči, bori se za sebe. Tako bi trebali raditi svi mladi. Znaš, iz borbe za pravdu iskali se pravi muškarac, ili prava žena. Sebe sigurno moraš naći. Pod "sebe" mislim ono što je u tebi pravo, iskreno, pošteno, da se toga svakako držiš i da glavu za to daješ. Ti si mlada žena, k tome vraški lijepa, što znači da ti neće biti lako, imat ćeš vraške borbe. Ovaj se kraj osvećuje ženi u koju se upire prstom. - Što je mene briga što se priča u Bazenu? - nato će Ellen. - Znam da me smatraju djevojčuróm. Puštam ih da tako misle. Davala sam im i povoda! - Loše si učinila, dijete - živo će Sprague. - Zbog pustog ponosa! Ne smiješ dozvoliti da se o tebi zlo misli, a kamoli da pružaš povoda za to. - Ja ih sve mrzim! - razjareno cikne Ellen. - Toliko ih mrzim, da uživam što me kleveću... Moja je majka bila iz jedne od najboljih teksaških obitelji. Ja sam joj kći. Znam tko sam i što sam. To me diže visoko iznad te ološi iz Bazena i njihove zmijske, podmukle zlobe. Vidim koja je ogromna razlika između njih i mene. I to mi pruža zadovoljstvo. - Ellen, ti si ludo, svojeglavo

dijete - strogim tonom reče starac. - Nabacili su se blatom na tvoje ime ... tvoju čast. .. Nisu imali razloga za to? Djevojka osjeti kako joj s lica nestaje i posljednja kap krvi, postade joj mučno u grudima. Kao hladno sječivo, starčeve riječi pogodiše je u srce. Ako značenje tih riječi i ozbiljan, strog pogled starca ne ubiše njezin ponos i taštinu, sasvim su sigurno uništili njezinu djevojačku naivnost. Nijemo je buljila u Spraguea, drhtave je ruke polako i nesigurno dizala ka grudima, kao da želi odbiti novi, smrtni udarac. - Ellen! - muklo zavapi Sprague. - Krivo si me razumjela. Kunem ti se, nisam mislio onako kako si me ti shvatila... star sam i tup. Uz to, ne poznajem žene. Ali, dijete moje, ja te volim i poštujem kao da si moja rođena kćerka... I znam da si dobra djevojka... Oprosti mi... Mislio sam reći... da nisi možda, recimo bila... nepromišljena? - Nepromišljena? - s gorčinom upita Ellen. - I veoma nervozna, i... slijepa... kad si dozvoljavala muškarcima da te grle i ljube... pogotovu sad, kad si odrasla žena? - Da... dozvoljavala sam - šapne Ellen. - A zašto si dozvoljavala? - Ne... ne znam. Nisam razmišljala. Muškarci me nikad ne puštaju na miru... ne puštaju me! Umorilo me da ih stalno guram od sebe. A ponekad... kad je netko bivao ljubazniji prema meni... a ja sam se osjećala osamljenom... nije me bilo briga ako se puno mota oko mene. Nikad nisam razmišljala. Nikad mi nije palo na pamet ono što si mi sada rekao... Nekoliko puta kad sam jahala u Travnatu dolinu... pa su me ljudi iz Bazena vidjeli... onda sam čak i ohrabrila one koji su me pratili... Oh, mora biti da sam... baš jesam bestidna djevojčura! - Nemoj pričati gluposti - reče starac i uzme joj ruku. Ellen, ti si samo mlada, osamljena i ogorčena. Nikoga nemaš, ni majke ni prijatelja... nikoga, osim gomile grubijana! Divno je čudo što si ostala dobra i poštena. A sad su ti oči otvorene, Ellen. To su hrabre i lijepe oči, djevojko, a ako je vatra u njima prava, onda ćeš svako zlo prebroditi. I bit ćeš sretna. To nikad ne zaboravi! Život je dosta težak, ali znaj da nagrađuje muškarca ili ženu koja u sebi nade ono što je vrijedno i toga se drži. 87 - Striče Johne... kako ti... lijepo govoriš. Ulijevaš mi nadu. Činilo mi se da moj život ima jako malo svrhe... Sad sigurno više nikad neću biti kukavica... neću biti nepromišljena budala. Naći ću dobro u sebi... ili ću ga stvoriti... i držat ću ga se, makar ne znam što se dogodilo. Pamtit ću tvoje riječi. Vjerujem da bi mi budućnost mogla biti sretna... ta, samo mi je osamnaest... Neću cio život proživjeti ovdje. I ta borba što prijeti zbog ovaca i goveda, mora proći. .. Negdje će se naći dobra žena koja će mi biti prijatelj i sestra... Možda se nađe i muškarac, koji me, uprkos ovome što se o meni priča, neće smatrati djevojčuricom. - Ellen, sad si me podsjetila na ono što sam ti maloprije htio ispričati, upravo kad si došla k meni... Jučer, u gostionici, čuo sam kad su te nazvali baš tim ružnim imenom. Ali, tu se našao jedan čovjek koji je zbog toga napravio strašnu gužvu. Gotovo je ubio jednog čovjeka, a drugog je udesio tako da je plakao kao malo dijete. Cijeloj je družini natjerao strah u kosti. Stari John Sprague kimne sijedom glavom i nasmije se, gledao je u Ellen ozarena lica, kao da mu sjećanje na ono što je vidio razgaljuje srce. -Jesi li to bio... ti? - istisne Ellen. - Ja? Ah, djevojko, ja sam bio tiši od miša. Taj je čovjek bio kao munja, a riječi su mu bile oštre poput mača. - Pa... tko? - šapne djevojka. - Nitko drugi već stranac, koji je prije par dana došao u ovaj kraj... jedan Isbel. Jean Isbel. - Oh! - usklikne Ellen jedva čujno. - U dupkom punoj gostionici... gdje su bile gotovo same pristalice ovčara... i mnogi baš iz Jorthove družine... Jean Isbel se jedini digao u obranu Ellen Jorth. - Nemoguće! - krikne Ellen. Nešto se strašno događalo u njezinu srcu. - Bome je - odvrati starac - a vjerujem da će ti koristiti da čuješ sve redom kako je bilo. 88 GLAVA 5 Stari Sprague se doista s najvećim užitkom dao na pripovijedanje. - Dva sam dana uglavnom proveo u Greavesovoj trgovini. Tamo sam

svašta čuo. Od toga je nešto bilo samo naklapanje, ali sam, manje-više, doznao što se događa u Travnatoj dolini. Jučer ujutro bez mnogo žurbe tovario sam magarce iza Greavesove trgovine. Iz trgovine sam nosio robu, pomalo i polako. Kad sam se tako jednom vratio u prodavaonicu po novi naručaja stvari, spazim tamo neznanca. Naočit muškarac, ne jako mlad, u odijelu od jelenje kože. Kosa mu crna kao dlaka u mojih magaraca, tamno lice, prodoran pogled, čovjek bi po njemu rekao da je Indijanac. Imao je novu pušku, kalibra četrdeset i četiri, nešto je nosio zamotano u papir, vidjelo se da na taj omot jako pazi. Imao je opasač za kojim je bio utaknut lovački nož, nosio ga je poput izvidnika i boraca protiv Indijanaca sa granice sedamdesetih godina. Meni se to učinilo neobičnim, a mislim i svima ostalima u trgovini. Naravno, svi su na njemu zapazili težak revolver, i to da ga je nosio po teksaški. Pojma nisam imao da je to Isbel, dok ga Greaves nije oslovio tim imenom. "Isbel", reče mu Greaves, "tvoj novac ne vrijedi. Ništa ti ne mogu prodati." "Ne vrijedi? Ne bih rekao", odvrati momak i baci na šank nekoliko zlatnih dvadesetica, koje odjeknuše poput zvonca. "Zašto ne bi vrijedio? Je li ovo trgovina? Hoću jedan kolan." Greaves je bio naročito mrzovoljan. Dva dana sam ga gledao. Nije mnogo spavao. Ja sam se bio smjestio iza trgovine, pa sam čuo kako obnoć dolaze nekakvi ljudi i s Greavesom nadugačko raspredaju. O čemu, ne znam, ali sam vidio da mu nije po volji. Shvatio sam da bijesni Greaves nije presretan što vidi Isbela. On se više uopće nije osvrnuo na Isbela. Držao se kao da nije čuo što Isbel traži. Ostao sam u prodavaonici. Tamo je bilo nekoliko mojih znanaca, a i drugih koje znam iz viđenja. Neki su se kartali i svi su, zna se, pili. Odmah sam uočio da prisutni nisu skloni Jeanu Isbelu. I on je to odmah zapazio, ali nije otišao. Među nama rečeno, dopao mi se taj mladić. Promatrao sam koliko sam mogao, naravno iz prikrajka. Čini mi se da su i ostali to radili, samo skriveno, razumiješ? Sve je izgledalo kao da Isbela tu nema, ali se opet i te kako osjećalo da nije tako. Zaključio sam da su svi prisutni ovčari ili njihovi prijatelji. Dan ranije, čuo sam mnogo toga o mladom Isbelu; radi čega je došao u Arizonu i kako je to opak čovjek. Kad sam ga vidio, morao sam priznati da mu se izgled podudara s glasom što ga uživa. No, uto u trgovinu udoše još dvojica, obojicu znam. Na žalost, i ti ih znaš. Vidjet ćeš, ovo što ću ti ispričati, zaprepastit će te. Od te dvojice, jedan je bio nadzornik kod tvog oca, Meksikanac Lorenzo, a drugi je bio Simm Bruce. Mislim da Bruce nije bio baš posve pijan, ali bio je dobrano potegnuto, to je bilo jasno. Čim je vidio Isbela, sav se nadio kao stari puran. "Greaves", rekao je, "ako je ovaj čovjek Jean Isbel, onda ti ne zavidam na društvu." I bez ikakva ustručavanja upro je prstom u Isbela. Greaves je, onako kiseo, suho i ozlojeđeno uzvratilo: "Simm, tu se mene nije ništa pitalo. To je dakako Jean Isbel. Možda ćeš ga ti uvjeriti da je ovdje sasvim nepoželjan." Jean Isbel je sjeo na šank i sve je čuo i vidio, ali ništa nije rekao. Po pogledu kojim je gledao Brucea, pogodio sam da se svakog trenutka svašta može dogoditi. Mislim da sam prilično dobro upoznao ljude, iz pogleda im znam naslutiti reakcije. Bruce je uzeo čašu viskija, prišao je Isbelu i stao pred njega. "Jesi li ti Jean Isbel, sin staroga Gastona?" upitao je Bruce, uz put kao da malo namješta opasač. "Jesam, upravo taj", odvratio je Isbel pristojno, ljubaznim tonom. "Ja se zovem Bruce. Uzgajam ovce i radim zajedno s pukovnikom Leejem Jorthom." "Drago mi je, Bruce", i dalje mirno odgovori Isbel. Bruce je znao da ga sad svi gledaju i slušaju. Zaljuljao se nešto bliže Isbelu. "Čuli smo da si došao u Tonto da nas ovčare istjeraš iz ovog kraja. Je li to točno?" "Krivo ste čuli", mirno je dočekao Isbel. "Ja sam zapravo došao pomoći ocu. Sto ću raditi, ovisi o tome što će se dogoditi." Bruce se počeo crvenjeti, pa je šakom mahnuo Isbelu pred nosom. "Reći ću ti ovo, Isbel Nez

Perce", zagrcne se tražeći neku naročito oštru riječ, a nato Greaves dobaci: "Simm, odličan si mu nadimak nadjenuo, Nez Perce." Prisutni se stadoše cerekati. Bruce nastavi: "Ovo ću ti reći, Nez Perce: već imamo dovoljno razloga da te istjeramo iz Arizone." "Ama nemoj! A koji su to razlozi, molim lijepo?" spremno, podrugljivim tonom dočeka Isbel. Nato je Bruce planuo, sikćući i pušući: "Koji su razlozi? To pitaš? Prokleti mješance, otjerat ćemo te zato što si se motao oko Ellen Jorth. Takve stvari kod nas ne pale. Bar ne za Isbelove." "Ti lažeš!" dobaci mu Isbel i lako kao mačka skoči sa šanka. Odmah sam vidio koliko je brz i opasan. Ali mu se pogled i ton ni najmanje ne promijeniše. "Ne lažem!" izdere se Bruce. "Ja ću te natjerati da povučesh riječ. Što sam rekao, to mogu dokazati. Vidjeli su te, na Urvinama, prekjučer, kad si bio s Ellenom Jorth. Na tebe se motrilo. Bio si s njom, grabio si je i ljubio! Kažem ti, Nez Perce, ti si žigosan čovjek u našem kraju." "Tko me je vidio?" mirno i hladno upita Isbel. Bio je problijedio. Nez Perce - naziv indijanskog plemena. "Ne možeš se izvući", derao se Bruce, mašući rukama. "Tu te imamo. Lorenzo te vidio... slijedio te, motrio." Bruce pokaže na Meksikanca koji se cerekao. "Lorenzo je nadzornik kod pukovnika Jortha. Vidio te kad si grabio Ellen Jorth! A kad to kaže pukovniku, pa Tadu i Jacksonu Jorthu!... Ho-ho! Ugodnije će ti biti u paklu nego u Tontu." Cijela se Greavesova družina primakla bliže, na nosu im se vidjelo da pucaju od sreće gledajući onaj prizor. Međutim, primijetio sam da svi oni, kao pravi Teksašani, uz put dobro paze hoće li Isbel štogod poduzeti. Isbel pogleda Lorenza, pa mu ruka hitro poleti, malog Meksikanca jednostavno podiže s tla i privuče ga sebi. Lorenzo se presta ceriti. Bi mu mučno, ali se vidjelo da nije slagao. "Kažeš da si me vidio?" upita Isbel. "Si, senor", odvrati Lorenzo. "Što si vidio?" "Vidio senor i sefiorita. Ja bih iza manzanita. Vidio senorita voli seiior vrlo mnogo. Ona voli senor poljubi. Ona . . . Uto ga Isbel raspali nadlanicom preko usta. Kako ga je zviznuo! Moj ti Lorenzo preleti preko šanka i glavačke pade kao prazna vreća. Više nije ustao. "Bruce", začu se Isbelov glas, "i svi vi, koji ste čuli što je taj podlac rekao: točno, sreo sam Ellen Jorth... I, izgubio sam glavu. Poljubio sam je... Ali, odmah sam se pokajao. Nije bilo zlonamjerno... Ispričao sam joj se... pokušao sam joj objasniti svoju glupost... I to je bilo sve. Ta je hulja slagala. Ellen Jorth je bila ljubazna sa mnom, pokazala mi je put. Malo smo porazgovarali. 'Latim, gledajući je onako mladu, zgodnu i umiljatu... izgubio sam glavu. Ona je bila posve nedužna. Taj je prokleti podlac bezobrazno lagao kad je rekao da sam se dopao Elleni Jorth. Zapravo, ona me prezrela. To mi je i rekla. Kad je doznala da se zovem Jean Isbel, okrenula mi je leđa i otišla." Starac zastane da bi ne samo pojačao dojam o onome što je dosad ispričao, već i da unaprijed naglasi važnost onoga što će slijediti. Lice mu se ozarilo, odavalo je čovjeka koji jedva čeka da ispriča tajnu koju nosi u sebi. Ellen je napeto i bez daha slušala. Nestrpljivo je iščekivala kako će završiti Spragueova priča. Zamolila ga je da požuri. - Pa, volio bih preskočiti jedan dio i odmah prijeći na kraj priče - nastavi starac i položi tešku ali nježnu ruku na djevojčino rame. - Simm Bruce se grohotom smijao... "Pazi, Nez Perce, nama ovčarima ne možeš bacati prašinu u oči", drsko će on, "misliš da ne znamo kakva je Ellen Jorth? Da si bio pametan, ne bi joj rekao da si Isbel... Ha-ha-ha!" Iznenadenim pogledom Isbel prijeđe preko zahihotala Brucea Greavesa i ostalih. Mislim da se pitao je li dobro čuo, i jesu li i ostali shvatili Bruceove riječi kako ih je on shvatio. Valjda se odlučio da provjeri. "Zašto misliš da nisam bio pametan?" upita. "Ako si joj htio biti ljubavnik, onda nisi bio pametan", naceri mu se Bruce. "Jer, da nisi izdao tko si, lako si je mogao imati." Više nije bilo dvojbe o smislu Bruceovih riječi. Neki se nasmijaše. Isbel ih je jednako gledao sve

redom. Potom se okrene Greavesu, pa mu mirno reče: "Greaves, Bruce je toliko pijan, da s njim nema smisla obračunati. Što se vas ostalih tiče, koliko vidim, svi ste ovčari i na Jorthovoj ste strani". "Pa, Nez Perce, to si pogodio", suho odvrati Greaves. Okrećući se prisutnima, raširio je svoje ruke, kao da će reći: "komediji je kraj". "U redu. Znači, vi ste Jorthove pristaše. A hoće li itko među vama reći makar jednu riječ u obranu Ellen Jorth? Rekao sam vam da je Meksikanac slagao. Vjerujte ili ne, nije važno. Ali, Bruce svojim poganim ustima kalja djevojinu čast!" Opet se neki nasmijaše, ali ovaj put ne toliko bučno, a čulo se i nervozno struganje čizama po podu. Isabelu su iskočile žile na vratu, oči su mu bile kao dvije žeravice. Greaves opet raširi svoje ručetine, kao da ne želi sudjelovati u diskusiji. 93 "Kad je riječ o ženama, ja se ne miješam... a naročito ako se radi o divljoj mački kakva je Ellen Jorth", hladno i muklo reče Greaves. "Bruce bi je morao poznavati. Prema onome što se priča i što on tvrdi, Ellen Jorth je već dvije godine njegova djevojka. Sad Isabel usmjeri pozornost isključivo na Brucea, a od te "pozornosti" meni zaklecaše koljena. "Reci to meni!" dobaci Bruceu. "Da, ona je moja djevojka, i baš zato otjerat ću te iz ovog kraja." Isabel skoči na njega. "Prokleta pijana huljo! Odvratni klevetniče i lazove!... Makar nisam Jorth, već Isabel, sto ti bogova, ne dozvoljavam da u mom prisustvu kaljaš čast te djevojke!" I zamahnuo je šakom, ali tako brzo da nisam vidio. Samo sam čuo kad je šaka pogodila Brucea. Kao kad vola mlatneš batom, tako je odjeknulo. Bruce se složi u drugi kut. Tako mi mojih crnih magaraca, istog trenutka kad je pao, Isabel se stvorio pred njim. Uurlajući, pljujući zube, okrvavljena lica, Bruce se stade dizati, a Isabel pogleda Greavesovu družinu i samo reče. "Ako itko samo mrdne, odmah pucam." Nitko nije mrdnuo, budi sigurna. Zapravo, nitko nije imao revolver, bar koliko sam mogao vidjeti. Kad se Bruce sasvim uspravio, a znaš koliko je dugačak, Isabel ga opet raspali iz sve snage, te Bruce odleti preko cijele prostorije, na šank. Kako se razdrao! Drugi ga je udarac pogodio pravo u crvenu nosinu... Još nisam vidio tako brza čovjeka kakav je Isabel. Skočio je preko šanka u istom trenutku kad je Bruce pao, pa je onda, imajući na oku ostalu družinu, stao mlatiti Brucea, čas lijevom čas desnom šakom, i lupati mu glavu o šank. Napokon se Bruce opružio po podu, sav krvav, u njemu više nije bilo života. Isabel opet skoči preko šanka, izvadi rubac, obrisa krv s ruku i baci rubac Bruceu u lice. Bruce je, teško QA premlaćen, jecao i grcao. Isabel ga s gađenjem udari nogom. Zatim se okrenuo ostalima. "Greaves, Bruceu sam rekao što mislim o njemu. Ti mu poruči da, kad me drugi put sretne, ili pobjegne ili trgne." Zgrabio je pušku i omot sa šanka i izišao. Nije se osvrnuo. Vidio sam ga kako je pojahao i udaljio se... No, reci mi, djevojko, što kažeš na sve ovo? Bila je u stanju reći samo "zbogom" i to jedva čujnim glasom. Otrčala je svom magarcu. Pred očima joj se zamagli, potekoše joj suze a ruke joj drhtahu. Osjećala je potrebu da nekamo, kamo bilo, odjuri. Nije bježala od starog Johna Spraguea, već od same sebe, od tog uzdrhtala, grozničava bića koje je, posrćući, išlo stazom. Beskonačna je bila starčeva priča! Koliko je trajala! I cijelo vrijeme dok je slušala, kidali su je osjećaji koje još nikad nije upoznala. Ukazala joj se druga, neznana Ellen Jorth. Dok je za sobom potezala magarca niza stazu kroz kanjon, glasno je jecala. Sjela je, ali je odmah opet ustala, požurila se, pa je opet stala. Progonjena, nije nalazila načina da pobjegne od misli, a niti je imala vremena ni volje da ih odbaci. Okončalo se doba njezina djevojaštva, rastrgnut je veo s tajne koju je dotle samo nagađala, njezine su se oči otvorile, spoznala je istinu o svom jalovom, pustom životu, s gorčinom je shvatila koliko su podli ljudi iz njezina klana, u usporedbi s muževnim i viteškim neprijateljem, uočila je teške posljedice zla glasa, stvorena ljudskom zlobom i podmuklošću - i sve joj

se to uskovitlalo u srcu, unijelo beskrajne promjene, suočilo je sa stvarnošću, nametnulo joj sumnju u sve što je dotad vjerovala, upozorilo je na crn, prijeteći užas nagovještavajućeg sukoba, i najzad, predstavilo joj je istodobno predivnu i zastrašujuću istinu - da ni ona ne može izbjeći sudbini žene. Oko podne stigla je na Glavicu, kako se zvalo mjesto gdje joj je otac imao ranč. Tu su se tri kanjona spajala u jedan. Glavica je zapravo bila brežuljak što se digao u njihovu stjecištu. Bio je obrastao žbunjem i cedrovima, ponegdje su iz izbijeljene trave virile mahovinom pokrivenne stijene. Ispod Glavice pružala se prostrana, travnata ravan, kroz koju je kamenitim koritom tekao potok, čije je obale pokrila vrba. U to je doba godine bilo dosta vode; duboke vododerine, što su se spuštale niz Glavicu, svjedočile su da je bilo provala oblaka, teških pljuskova i oluja. Ravna dolinica istočkana konjima i govedima, krivudala je između šumovitih padina i gubila se iza zelenog zastora na jednoj okuci. Taj je kanjon imao jednu osobitost - omorike su gusto pokrivala padinu koja je gledala prema sjeverozapadu, a na suprotnoj padini suncu izloženoj, stoga i bolje zaštićenoj od zimskih snjegova, izrasli su rijetki, žuti borovi. Kuća pukovnika Jortha bila je dobro sakrivena iza naglog zavoja najvećeg od triju kanjona, te svojim prljavim okolišem, primitivnim i ruševnim kolibama i crnim, blatnim koralima nije kvarila ljepotu Travnate dolinke. Sporim, nevoljkim korakom, Ellen Jorth se približavala kući. Još nikad, iako je tu provela tri godine života, ranč joj se nije činio toliko zapuštenim, siromašnim, odbojnim. Kako je maloprije sebe vidjela u jasnijem svjetlu, sad je tako gledala i svoj dom. Brvnara u kojoj su ona i otac živjeli imala je samo jednu prostoriju, jedna vrata, a na njoj nije bilo prozora. Imala je širok, otvoren kamin, za koji je glomazan dimnjak podignut vani, uz brvnaru. Sad se iz dimnjaka dizao dim. Ellen zastane ispred vrata i započne rastovarivati magarca. Začula je bučan, dokon smijeh više muškaraca. Kraj njezine kuće bila je još jedna brvnara, sastavljena iz dva dijela, poput dviju odvojenih koliba, koje je dijelio prazan prostor, širok i pokriven krovom. Vrata dviju koliba gledala su jedna u druga. Na jednom je vratima stajao visok muškarac u kojem Ellen prepozna Laggsa, susjeda ovčara koji je više vremena provodio sa starim Jorthom nego kod svoje kuće. Inače, Ellen nije ni znala gdje mu je kuća, nikad je nije vidjela. Čula ga je gdje razvlači: - Jorthu, dijete ti se vratilo. Odnijela je deke u brvnaru, gdje ih je razmotala i prebacila preko grubo napravljena kreveta. Bila je zaboravila omot koji je ostavio Jean Isbel. Ispao je kad je odmotala deke. Ispred kamina, po indijanski je čučala i u loncu miješala grah jedna Meksikanka, Antonijeva rođakinja, jedina posluha na rancu. Ellen se nije dobro slagala s njom, rijetko su izmijenile po koju riječ. Kutak u kojem je Ellen spavala bio je odijeljen komadom cerade što je visila sa žice nategnute od jedne do druge susjedne stijene. Grubi, četvrtasti stol sama je sklepala. Na njemu je bilo starinsko zrcalo u okviru od orahovine, četka i češalj. Pored stola, nalazio se raskliman, trošan, crni ormarić, pun svakojakih starudija. Kad god bi pogledala tu starudiju, djevojka se morala podrugljivo i samosažaljivo nasmiješiti. Ispod stola, ležao je stari, kožni kofer, kojeg je donijela iz Texasa. U njemu je držala majčinu odjeću i stvari. Iznad ležaja, na klinovima je visila njezina oskudna odjeća. Na malenoj polici bilo je nekoliko pohabanih knjiga. Očev je ležaj bio u suprotnom kutu, ali je on, osim zimi, ponajčešće spavao vani. Kraj kamina nalazila se gruba polica na kojoj je bilo posude i namirnice. Nasred prostorije, nešto bliže vratima, stajao je stol s dvije klupe. Brvnara je bila tamna, u njoj je vonjalo po dimu, osjećao se zadah zaostalih kuhinjskih mirisa i memljiva, istrunula drveta. Kroz krov, na kojem su primitivno obrađene daske ispucale i istrunule, ulazio je po koji tračak sunčeva svjetla. Na jednoj stijeni police visjela je šunka, a na drugoj

jelenski but. Zbog svoje nečistoće i neurednosti, Meksikanka je Elleni bila odvratna. U brvnari je i sad bio nered kakav je Ellen obično zaticala kad god bi nekoliko dana bila odsutna. Bez obzira na očevu osiromašenje, Ellen je sačuvala osjećaj za čistoću, pa se odmah dala na posao. Natmurena je Meksikanka izašla i pošla u svoju nastambu, Ellen je ostala sama da uživa u radu. I ruke i duh bili su joj sasvim zaokupljeni. Dok je čistila, mela i brisala prašinu; 97 do njezinih su ušiju od vremena do vremena dopirali muški glasovi, topot potkovanih konja i mukanje stoke. Prilično je dugo nesmetano radila. Odjednom se tamna prilika nade na vratima. - Zdravo, mala! - čula je nehajan, otegnut glas. - Tako, vratila si se! Ellen pogleda. Na dovratku se naslanjao prekrasno građen muškarac svijetlih očiju i kose, poput većine Teksašana. Lice mu je bilo tvrdih crta, izborano, usne skrivene dugim, žutim, na krajevima skovrčenim brkom. Na nogama je imao čizme, o opasaču mu je visio težak, nisko obješen revolver. Gledala ga je tko zna po koji put, ali joj je danas izgledao drukčije. Zapravo, sve joj se prikazivalo u novom liku. - Zdravo, Daggs! Gdje je tata? - Eno ga, karta s Jacksonom i Colterom. Slabo mu ide pa se ljuti. - Kocka se? - Mala moja, kad je pukovnik Jorth igrao radi zabave? nehajno se nasmije Daggs. - Na stolu je lijepa gomilica zlata, U džep će je strpati tvoj stric Jackson. I Colter je slabe sreće. Sporim i skladnim pokretima stupio je u brvnaru. Duge su mu mamuze zveckale. Posjednički je položio šaku na Ellenino rame. - Hajde, curo moja, cmokni me jednom. - Nisam tvoja "cura" - odvrati Ellen i izmakne se. Nato je on jednom rukom zagrlji, ni grubo ni nasilnički, više indolentno, nježno i samouvjereno, istodobno drsko i suzdržljivo. Ellen se tek uz napor otrgne od njega, ustukne i stane s druge strane stola, te ga pogleda ravno u oči. - Daggs, šape dalje od mene! - No, no, Ellen, kakve šape, ta nisam medvjed. Što ti je, mala? - Nisam mala. I ništa mi nije. Samo ti drži ruke uza se, to je sve. Pokušao je posegnuti za njom preko stola, polaganim, nehajnim pokretom, uz osmijeh. - Draga moja - reče, umiljatim, pomirljivim tonom - zar se ne sjećaš da si mi prije nekoliko dana sjedila na koljenima? Djevojka osjeti kako joj krv navaljuje u lice, kako je peku obrazi. - Jer sam bila naivna. - Ljudi moji, čujte što kaže ova mlada, stasala žena! Zar si se za nekoliko dana toliko promijenila?... Zašto si neraspložena, Ellen?... Hodi, poljubi me. Ona mu je mirno gledala u bistre i tvrde oči, nalik orlovim. U tom trenutku u njima se zrcalila pomirljivost, ali nisu odavale da ju je shvaćao. Taj trenutak beskrajno udalji Ellen od Daggsa i od svih njemu sličnih. - Daggs, bila sam naivno dijete, osamljeno, čeznula sam za nečijom nježnošću. Zbog toga sam bila nepromišljena, a morala sam to i sama znati. Teško sam shvaćala vas muškarce. Uostalom, tada nisam razmišljala kao danas. A sad... sad znam kakav ste glas stvorili o meni. - Da, razumijem što želiš reći - odvrati Daggs, mijenjajući ton. - Ali, ne zaboravi da sam te pitao hoćeš li se udati za mene. - Istina, pitao si me, i to još prvog dana kad si došao ovamo. Ali, to si učinio tek kad si vidio da od mene nećeš dobiti ono što tražiš. To ti je trebao biti put do onoga što si želio. - U svakom slučaju, učinio sam više od Brucea i Coltera. Oni ti nisu nudili ženidbu. - Tako je. Ali, više ih cijeni nego tebe, baš zato što mi nisu nudili ženidbu. - Neka me vrag nosi! - zamišljeno izusti Daggs, gladeći svoj dugi brk. - I njima ću ponoviti ono što sam tebi rekla. Reći ću tati neka vas prisili da me pustite na miru. Ne bih se udala za vučinu vaše sorte i kad bi mi se radilo o glavi. Nimalo mi se ne dopadate. Loše ste vi društvo. Daggs se malo uozbilji. U trenutku je nestalo njegove ležernosti. - Ah, gospođice Jorth, htjeli ste reći da smo mi ovčari loše društvo? - upitao je mirnim, hladnim tonom Teksašanina. - Ne! - plane Ellen. - Nisam spomenula ovčare, već sam rekla da ste vi loše društvo. - Jest vraga paklenog! Te je riječi izgovorio kao da razgovara

s muškarcem. Brzo se okrenu na petama i izađe. Napolju sretne Leeja. Djevojka je čula Daggsa kako govori: - Lee, tvoja je divlja mačka ovdje. Ali, pazi što ti kažem: mora da je netko razgovarao s njom. - Tko? - muklim glasom upita otac. Ellen je odmah znala da joj je otac pio. - Neka ga đavo zna. Ali, to nikako nije mogao biti naš prijatelj. - Ne možemo ljudima priječiti da pričaju - rezignirano će Jorth. - Pa, ne bih rekao da je tako - suprotstavi se Daggs, nasmijavši se na svoj način, sporo i mirno. - Još nisam čuo da je mrtvac progovorio. Daggs ode. Trenutak kasnije, u brvnaru ude Ellenin otac. Čim ju je spazio, njegovo se namrgođeno i neraspoloženo lice ozari. Djevojka je znala da je ona jedino biće koje otac voli. Bila je sigurna u njegovu ljubav. Samo ga je njezino prisustvo mijenjalo. Što se više nesreća na njih tijekom vremena svaljivalo i što su sretni dani bili sve dalje, Ellen ga je snažnije voljela. - Zdravo, draga Ellen! - zagrlio ju je, ali je ne poljubi, to je izbjegavao kad god je pio. - Ne možeš zamisliti koliko mi je drago što si se vratila. Ova je rupčaga prava bijeda, ali kad tebe nema, onda je još crnja... Gladan sam. Djevojka postavi na stol jelo i piće: trenutak-dva nije gledala oca. Zabrinulo ju je novootkriveno ino saznanje, neodređeno se bojala novog lika koji je gledala u ljudima oko sebe. Nekoć je Lee Jorth po svoj prilici bio osobito lijep muškarac. Bio je visok, ali nije odavao izgled jahača. Crna kosa bila je prošarana sjedinama, a na sljepoočicama je bila posve bijela. Lice, mršavo i tmurno, izbrazdale su duboke bore. Ispod okruglih, izbuljenih, tamnih i ugaslih očiju, objesile su se plave kesice. Oko usana lebdjela je gorčina, a bradu, koja je odavala slabića, većim su dijelom pokrivali sijedi brkovi i usiljena bradica. Nosio je dugačak kaput, a na glavi sombrero široka oboda. I kaput i šešir bili su crni, toliko stari, zamašćeni i pohabani, da je očigledno u njima došao iz Texasa, što je, uostalom, odavao i njihov kroj. Uporno je nosio bijelu pamučnu košulju, valjda kao znak i ostatak negdašnjeg blagostanja i života bogata Južnjaka - i ta je košulja i danas, kao i obično, bila prljava i otrcana. Kći ga je gledala kako jede, čekala je da on prvi progovori. Padne joj na pamet da je uopće nije upitao što je s ovcama i jaganjcima, i to joj se učini čudnim. Suptilnom ženskom intuicijom slutila je da ga nije briga za ovce. - Ellen, zašto se Daggs naljutio? - najzad će otac. - Sijevao je očima kad je izašao odavde. Davno je to bilo kad se Ellen požalila ocu na jednog čovjeka i njegovu nasrtljivost. Otac ga umalo ne ubi. Otada je dobro pazila da u takvim nedaćama mudro šuti. Ali, da otac nije bio toliko zaslijepljen i prezauzet svojim mislima, često je mogao biti svjedokom postupaka koji bi bili dovoljni da raspale njegovu južnjačku ćud i gordost. - Daggs me još jednom zaprosio, a ja sam mu rekla da pripada lošem društvu - ona odvratila. Jorth se prezrivo nasmije. - Ah, budala!... Zaboga, Ellen, zbog mene si zaista nisko pala, sad svaki prokleti kra... ovaj, ovčar, koji naiđe, misli da te može zaprositi. Na tu tek započetu i nedorečenu rečenicu, Ellen je oborila pogled. Sitnice koje nekad uopće nije zapažala, počele su dobivati određeni smisao. - Nije važno, tata, ionako ih sve redom odbijam. - Daggs tvrdi da ti je netko morao nešto reći. Je li to točno? - Stari John Sprague upravo se vratio iz Travnate doline. Svratila sam k njemu. Ispričao mi je sve što je čuo u selu. - Ima li štogod zanimljivo? - namrštio se otac. - Da, tata, na žalost, ima mnogo toga - odvratila ona krzmajući. Osmjelivši se, ona mu ispriča da se predviđa skori sukob između govedara i ovčara: kako se uz starog Isbela nalaze Blaisdell, Gordon, Fredericks, Blue i još neki dobro poznati rančeri: kako je starom Isbelu došao sin iz Oregona, Jean Isbel, čovjek nadaleko poznat kao borac, izviđač i tragač: kako nije nikakva tajna da pukovnik Jorth predvodi ovčare, a sukob će biti strašan i krvav. - Ha! - uzvikne Jorth, a blijedi mu se obrazi malo zarumene. - Meni je sve to dobro poznato. Ellen se pitala je li štogod čuo

o njezinu susretu s Jeanom Isbelom. Ali, ukoliko nije čuo, doznat će čim se Simm, Bruce i Lorenzo vrate. Odlučila je da ih preduhitri. - Oče, srela sam Jeana Isbela. Naišao je na moj logor. Pitao je za put do Urvina. Pokazala sam mu ga. Mi smo... mi smo malo razgovarali. Onda mi je rekao tko je, pa sam se okrenula i ostavila ga. - I Colter je sreo Isbela u šumi - zamišljeno će Jorth. Reče mi da je sličan Indijancu i da je tvrd orah. - Slažem se s Colterovim mišljenjem - kratko će Ellen. - Kakav je dojam na tebe ostavio mladi Isbel? - upita otac, odjednom se upiljivši u nju. Djevojka osjeti kako joj se krv polako penje u obraze, spopade je mučan osjećaj krivnje. Nije imala snage da to spriječi. Ali, njezin otac to ne primijeti. Buljio je u nju, ali je nije vidio. - U... učinio mi se drugačijim od ovdašnjih ljudi - izmuca. -Je li ti Sprague pričao o tome mješancu, o glasu koji uživa? -Je - Da li se tebi učinio pravim šumskim čovjekom? - Zaista jest. Nosi odijelo od jelenske kože. Korak mu je tih i brz. Ponašao se u šumi kao da je kod kuće. Oči su mu crne poput noći, a bljeskaju kao munje, oštre su, čim ih vidiš jasno ti je da tim očima ništa ne može izmaći. Jorth je grickao brk, i upustio se u teške misli. - Oče, je li istina da će izbiti sukob - upita ga Ellen trenutak kasnije. Kakav je crven, čudnovat plamen planuo u njegovim očima! Tijelo mu se trglo. - Točno je. Vrijeme je da i ti to znaš. - Između ovčara i rančera? -Da. - Ti ćeš voditi ovčare, a Gaston Isbel rančere, je li tako? - Kćeri, pogodila si. - Oh, oče! Zar se to ne može izbjeći? - Zaboravljaš da si iz Texasa. - Zar se ne može izbjeći? - uporno ponovi. - Ne može! - plane otac muklim, uspaljenim glasom. - Zašto ne može? - Zato što mi ovčari želimo da nam stada slobodno pasu po čitavom kraju, a rančeri se tome odupiru. - Ali, oče, to je glupo - žustro će Ellen. - Najzad, ovčari ne moraju polagati pravo na cijeli kraj gdje pasu goveda. - A ja mislim da moraju. - Oče, ja se s takvim zahtjevom ne slažem. Poznajem ovaj kraj. Godinama će još biti mjesta i za ovce i za goveda, otimačina pašnjaka je nepotrebna. Ako negdje ima bolje trave i vode, neka ih koristi onaj tko prvi do njih dođe. Mislim da je jedino tako pošteno, a i razumno. - Ellen, čini mi se da ti je netko iz suprotnog tabora dobro napunio uši - gorko će Jorth. - Oče! - ljutito vikne. Jorth je bio u teškom iskušenju. Bio je žrtva suprotnih a silnih čuvstava. Nešto je u njemu prevladalo, promjena je bila očigledna. Šarajući unaokolo nesigurnim pogledom, dok mu se brada neprestano tresla, unezvjereno je počeo kazivati: - Pazi, djevojko, dobro slušaj. U Bazenu postoji jedna grupa rančera, oni koje si ti spomenula, a na čelu im je Isbel. Oni su se odmah nabrusili čim su ovčari došli u dolinu. Žele je isključivo za sebe. To je razlog sukobu što sada izbija, ali nije jedini, postoji još jedan. Svi su Isbelovi lupeži. Već godinama krađu stoku i konje. Gaston Isbel je u mladosti krao nežigosanu telad. Sad je ostario i obogatio se, preostaje mu da za sobom zatre tragove iz mladosti. Krade konja i stoke želi natovariti na vrat nama ovčarima, da bi nas potom otjerao iz ovog kraja. Ellen je ozbiljno proučavala očevo lice. Pronađena sposobnost da sagleda istinu, ni sada nije otkazala. Lagao joj je dijelom, a možda i u svemu. Malo se stresla, odanost ocu nagnala ju je na borbu protiv podmuklih zaključaka i uvjeravanja. Možda u svom razmišljanju o nevoljama i neuspjesima, otac naginje donošenju pogrešnih zaključaka. Nije mogla nazvati nečasnim ni očeve motive niti pravdanje. Bilo kako bilo, dugo ju je mučilo i brinulo nešto neodređeno u vezi s ocem. Sad je pomišljala kako će doći do nekog važnog otkrića, i koliko god gorjela od želje da dozna, u strahu je zazirala od mogućih saznanja. - Oče, pred samu smrt majka mi reče da su te Isbelovi upropastili - veoma tiho reče. Toliko ju je zaboljelo kad je ugledala kako otac pokriva lice šakama, da joj je bilo teško produžiti. - Ako su upropastili tebe, upropastili su i sve nas. Pamtim što smo nekoć imali, kako smo sve izgubili, vidim na što

smo danas spali. Majka je mrzila Isbelove. Mene je naučila da im mrzim i samo ime. Ali, ne znam kako su te, zašto i kad upropastili. Želim da mi to sad ispričaš. Kad je Jorth maknuo ruke, na njegovu licu nije bilo više laži. Zaboravio je sadašnjost i prenio se u prošlost. Na licu mu primijeti bljesak nanovo oživljene mržnje. Bore se izgubiše. Mržnja mu je vraćala mladost. - Gaston Isbel i ja smo vršnjaci, roditelji su nam živjeli u Westonu, u Texasu - započe Jorth brzo i strastveno. - Išli smo zajedno u školu. Zaljubili smo se u istu djevojku, onu koja će biti tvoja majka. Kad je izbio rat, ona je bila vjerenica Isbelom. Njegovi su bili bogati, pa su utjecali na njene. Ali, ona je zapravo voljela mene. I kad je Isbel otišao u rat, udala se za mene. On se vratio i došao se obračunati s nama. To nikad neću zaboraviti! Tvoja mu je majka otvoreno priznala nevjerstvo, čak mu se i narugala time. Isbel me optuži da sam je pridobio lažima. Ali, ona preuze krivicu na sebe... Nikad joj nije oprostio, a mene je pod svaku cijenu nastojao uništiti. Od mene je napravio kockara, varalicu, čovjeka koji vara vlastite prijatelje, sa svih strana me tukao. Zatim me dovukao i pred sud, učinio je da izgubim cijelo imanje, i na kraju me kao stokokradicu dao najuriti iz Texasa. Jorthovo izobličeno, crno i naoblačeno lice u kćeri je izazvalo stravično, strastveno očajanje i mržnju. Istina o razlogu očeve i njezine propasti dovoljna je. Zar je drugo važno? Jorth lupi po stolu drhtavim, onemoćalim šakama, udarcem veoma rječitim. - I, bogamu, to mu se mora u krvi vratiti! - sikne on. Tako je Jorth odgovorio na kćerinu plemenitost i kolebljivost. Ona mu ništa nije mogla reći. Udaljila se u kut iza zavjese, gdje je na svom ležaju u polutama, bdjela razapeta srca, uzburkana duha. Ostala je tako od popodne do sutradan ujutro. Probudila se i prva joj misao bijaše da neće biti u stanju ustati - čak se tome ponadala - ali snaga u njoj kao da se umnogostručila. Tog jutra ona ne pozdravi sunce, na njegovu mjestu ugnijezdila se ženska strast da sama dođe do spoznaja, da motri događaje, da spremna dočeka neminovno i da ga nadživi. Nakon što je sama doručkovala, odlučila je uništiti Isbelov omot, tako da više nema okapanja s njim. Ali, čim ga je dohvatila, napadne je stara znatiželja. "Ama, pogledat ću što je u njemu", izgunda i hitrim pokretima razmota paketić. Ukazaše se dva para finih, mekanih cipela, kroja kakva još nije vidjela, i četiri para čarapa, dva vunena i dva pamučna. Zabezegnuto je gledala sve to. Svašta je očekivala da će ugledati, ali ovo! A upravo je to ono što želi i što joj je najpotrebnije. Čudno! I tu Ellen načini još jednu grešku - uze čarape da im opipa mekoću. "Pa da! vidio mi je gole noge! Donio mi je ono što je bio kupio sestri... Bilo ga je stid zbog mene... A ja mislila da me gledao bezobrazno, kako me ostali ovdje gledaju! Bio Isbel ili ne, sigurno je..." Ali, nije imala snage da glasno izgovori uvjerenje koje joj je diktirao razum. "Bila bi šteta sve ovo uništiti", reče ona. "To ne mogu učiniti. Možda ću jednom biti u mogućnosti da sve vratim Ann Isbel..." Ponovno je zamotala stvari, paketić sakrila na dno starog kofera i dok je polako spuštala kapak, mrko i hladno gledala je u zid, pa šapnula: "Jean Isbel... mrzim te!" Kasnije je pošla van i ponijela pušku, što joj inače nije bio običaj, osim kad je odlazila u šumu. Jutro je bilo sunčano i toplo. Nekoliko je ljudi u košuljama ljenčarilo na trijemu ispred brvnare. Ellenin otac bio se ushodaio gore-dolje, nešto je žestoko objašnjavao, čula mu je hrapav glas. Čim je ona prišla, on ušuti, a ostalima popusti pažnja. Brzim je pogledom prešla preko njih: Daggs, prekrasne, suncu izložene glave, nalik orlu; Colter, tajnovita pogleda, žućkastosiva, mršava lica; Jackson Jorth, njezin stric, glomazan, nezgrapan, trapav, s pokojom bijelom u crnoj bradi i kosi i bljeskom svireposti u duboko usađenim očima; Tad Jorth, također očev brat, mlađi, crvena nosa i zakrvavljenih očiju s izgledom slabića i pijandure. Tu su bila još trojica

dugonogih Teksašana, Daggsovi partneri, sva trojica preplanula lica, žute kose, plavih očiju, slična izgleda, od zaprašenih čizama visokih peta do širokih, crnih sombrera. Tvrdili su da su ovčari. Ellen je, međutim, znala da Rock Wells tako reći ne izbiva s ranca njezina oca, tu krade Bogu dane i samo čeka priliku da je negdje uhvati nasamu; Springer je kockar, a treći, koji se zvao Queen, samo šuti, ništa ne radi, vječno je na oprezu, na desnoj ruci nikad nema rukavice i ona mu je uvijek blizu revolvera. - Zdravo Ellen!... Zar nećeš zaželjeti dobro jutro lošem društvu? - razvuče Daggs dobroćudno ali podrugljivo. - Zašto ne bih? Dobro jutro, dragi moji ovčari, teške radiše, nemojte se polomiti radeći - mirno odvratila Ellen. Daggs izbulji oči. Drugi kao da su bili zaskočeni takvim pozdravom iz njezinih usta. Jackson Jorth se grubo nasmije. Neki dotakoše obod sombrera, a Rock Wells čak uspije istisnuti jedno lijeno, ali i uljudno izgovoreno "dobro jutro". Otac se najviše začudio njezinu pozdravu, ali se najmanje smijao. - Ellen, ne sviđa mi se tvoj ton - namrgodi se. - Oče, kažeš li ti bobu bob i popu pop? - Pa, kažem. - E, vidiš, to i ja sad činim. - Tako! - izgundala Jorth i kradom obori oči. - Kamo si se uputila s puškom? Bolje bi bilo da se ne udaljavaš od kuće. - Bolje će biti da cijelo vrijeme nosim pušku - odvratila Ellen. - Možda će me se u tom slučaju više poštivati kao čovjeka. Uto se dogodi ono što je Ellen od rana jutra očekivala. Iza padine izbiše Simm Bruce i Lorenzo i kasom napredovaše prema brvnari. Ljudi skrenuše pažnju s Ellen na pridošlice. - Sigurno nose mnogo novosti - reče Daggs. - Vidi se da su dobro tjerali konje - drugi će. - Ah! - uzviknu Jorth. - Kako to Bruce izgleda? - Prepečena - znalački ocijeni Tad Jorth. - Znaate kakvu prodaje Greaves. - Ne, Simm nije pijan - reče Jackson Jorth. - Vidite da mu je košulja krvava. Čim su na Bruceu spazili krvave mrlje na koje im je ukazao Jackson, ljudi se uozbiljiše. Jednim pokretom, Daggs se podiže u svoj svojoj visini. Bruceovo je lice bilo otečeno, u modricama, puno rana i posjekotina. Desno mu je oko bilo zatvoreno, pretvoreno u tamnoplavu oteklinu. Drugo se oko caklilo tvrdim i tmurnim svjetlom. Bruce je mišićavu, drhtavu ruku ispružio prema Jorthu. - Nez Perce me zamalo ne ubi - izdere se. Jorth je zurio u gotovo grotesknu priliku, u istučeno lice. Nije mogao doći do glasa. Daggs je prvi progovorio. - Simm, dovraga, to se i te kako vidi na tebi! - Čime te udario? - bubne Jorth. - Ja sam mislio da me je udario sjekirom, ali me Greaves uvjerio da su bile samo pesnice - bijesno zakuka Bruce. - Gdje ti je bio revolver? - osovi se Jorth. - Revolver? Dovraga i revolver! - Bruce raširi ruke. - Pitaj Lorenza. I on je imao revolver, a dobio je samo jedan udarac, još prije mene. Upitaj ga. Svi pogledaše u Meksikanca na čijem je maslinastu obrazu iskočila gadna, tamna oteklinu. - Govori Lorenzo! - nestrpljivo vikne Jorth. - Senor Isbel zvizne mene mnogo brzo - odvratila Lorenzo. - Ja vidi tisuću zvijezda, onda oko mene sve jako crno, sve noć. Daggsovi se ljudi oporo zahihotaše. Samo se Daggsovo lice izbrazda osmijehom. Ali, Jorthu nije bilo do šale. - Ispričaj nam sve kako je bilo. Brzo! - naloži on. - Gdje je to bilo? Zašto? Tko je bio prisutan? Što ste vi učinili? Bruce stade pričati sumornim i mrzovoljnim tonom. - Svratio sam kod Greavesa i tamo zatekao Jeana Isbela. Baš sam čekao takvu priliku. Znao sam što treba činiti, ali sam pogriješio što sam se razbrbljao, umjesto da hvatam revolver. Rekao sam mu da je Nez Perce, rugao sam mu se na račun hvalisanja starog Gastona Isbela, dodao sam da ćemo ga najuriti iz Tonta. Pripremao sam se za obračun... Ali, odjednom se dogodilo nešto što nisam očekivao. On opali Lorenza, samo jednom, a Lorenzo odleti iza šanka, gdje osta blaženo spavati. Ja se nisam stigao ni sjetiti da trgnem oružje, a on je već skočio na mene. Ispljunuo sam dva zuba, a trećeg progutao. Ellen je stajala odostraga, iza trojice ljudi i u sjeni. Nije se pridružila smijehu koji je popratio

Bruceove riječi. Znala je da će Bruce lagati. Ne znajući kako će na to reagirati, ali sve jače ogorčena i bijesna zbog Bruceove krajnje podlosti, sačekala je da čuje što će još reći. - Neka me vrag nosi - razvuče Daggs. - Sto ti misliš o ovome? - upita Jorth. - Uopće mi nije jasno - zbunjeno će Daggs. Teksašani tako ne postupaju, to je sigurno. Možda je stari Gass imao pravo kad je onoliko hvalio svoga sina. Ali, Bruce nije od onih koji će ustuknuti pred jednim revolverašem. Meni se ipak čini da je Isbel izblefirao Greavesa i njegove ljude, a ovu dvojicu namjerno istukao ne bi li došlo do pucnjave. - Možda Isbel ne želi biti prvi koji će proliti krv - reče Jorth. - To je nalik Gassu - tiho progovori Rock Welles. - Znam Gassa, jedno sam vrijeme u Texasu jahao za njega. ino - Čuj, Bruce - opet će Daggs - jeste li se ti i Jean Isbel svađali oko prava rančera i ovčara! Jeste li se zakačili zbog paše i vode? O tome je bilo govora? - Pa, znaš... ja sam mu svašta rekao - krzmajući odvрати Bruce. - Ne sjećam se točno... svega je bilo... bio sam bijesan... Da, da, zna se, natezali smo se upravo oko onoga što se nas najviše tiče. Svoje prodorne, orlovske oči, Daggs svrne s Brucea. Jorth, slušaj što ja mislim. Ako je točno što Bruce govori, ne moramo se bojati mladog Isbela. Do sada sam upoznao dosta revolveraša, a Jean Isbel nije od te vrste, ja ti kažem. Nema, niti je bilo revolveraša koji bi riskirao ozlijediti desnicu samo zato da nekoga istuče. - Shvatite me kako god hoćete - mrzovoljno će Bruce. Baš me briga. Ali, znajte da je Nez Perce sposoban da sa svakim od vas izađe na kraj, isto kao što je sa mnom izašao, i bez najmanje muke. Štoviše, dokučio je za Greavesa, a vi svi znate da je Greaves do grla... - Začepi gubicu - naredi Jorth. - Odgovori mi je li tuča u Greavesovoj prodavaonici izbila zbog ovaca? - Dovraga, to sam već rekao, što me pitaš - izdera se Bruce. Nato Ellen, koja se do tada krila iza visokih muškaraca, istupi naprijed. - Bruce, ti lažeš - odsječno reče. Njezina je nagla pojava toliko iznenadila Brucea, da se činilo kao da su mu noge srasle sa zemljom. Lice mu, gdje god nije bilo oteklina, mrtvački pobjljudi. Na trenutak je zadržao dah, potom ga naglo ispusti. Očiti su napori da dođe k sebi bili mučni. Počeo je nesuvislo mucati. - Ako kažem da si lažov, malo sam rekla - vikne Ellen, gledajući ga očima iz kojih su sijevale munje. Pušku je stisnula objema šakama, kao da njome potcrtava svoj prijeteći stav. - Tučnjava nije nastala zbog ovaca... Jean Isbel te nije 110 zbog toga istukao... Stari je John Sprague bio u Greavesovoj trgovini... Čuo te. Vidio je kad te Jean Isbel izmlatio onoliko koliko si zaslužio... i to je meni ispričao! Gledala ga je kako se skuplja i biva manji od makova zrna: usprkos svom bijesu, ogavno je bilo što će Bruce misliti da bi ona mogla imati njegovu krv na svojim rukama. No, odmah zatim pogodi da se Bruce boji oluje koja se nazire u očevu pogledu više nego nje. - Djevojko, o čemu ti to pričaš? - muklo i zgranuto upita Jorth. - Oče, ovo prepusti meni! Daggs pristupi Jorthu i stade mu zdesna. - Pusti je, Lee - reče mirno. - Da vidimo što će biti Bruceu. - Simm Bruce, ti si vrijeđao moju čast - strastveno uzvikne Ellen. Istog trena Daggs zgrabi Jorthovu desnicu i čvrsto je stegne. - Baš kao što sam i mislio - reče. - Miruj, Lee. Pusti malu da sama izravna račune s njim. - I zbog toga te je Jean Isbel premlatio - nastavi Ellen. Zato što si klevetao djevojku, i to iza njezinih leđa... Mene! Huljo lažljiva! - Ne, Ellen, nisam sve slagao - izmuca Bruce. - Bio sam pripit... pa i užasno ljubomoran... Znaj da je Lorenzo vidio kad te je Isbel poljubio. To će on potvrditi. Djevojka zabaci glavu, od stida i jarosti lice joj zapljusnu val rumenila. - Točno - prodorno kriknu. - Vidio je kad me Isbel poljubio! Samo jednom!... Bio je to prvi pristojan poljubac koji sam dobila. Tim mi je poljupcem dokazao da ni muškarci nisu isti... Ti si natjerao Lorenza da laže, čime si ukaljao moju čast, ako zbog vas o svojoj časti uopće mogu govoriti... Ti si mu rekao da sam tvoja. Proklet bio!

Trebala 111 bih te ubiti... sad povuci ono što si rekao... priznaj da si lagao... inače ću od tebe napraviti bogalja! - Da, Ellen, zna se, lagao sam, oprosti - brzo će Bruce. Pogled mu je skakao od pušćane cijevi, koja je titrala, do lica Ellenina oca. Dobro je znao odakle mu prijete prava opasnost. I tad se mirni i taktični Daggs pokaza gospodarem situacije. - Stanite malo! - reče. - Ellen, Bruce je bio pijan i nije znao što govori! Vidiš da priznaje i moli da mu oprostiš. Da ga osakatiš, nema smisla - nama su potrebni zdravi ljudi. Pusti ga. Tvoj mi je otac povjerio da vodim družinu, i kao voda nalažem ti da pustiš Brucea... Simm, jasno je da si podla i lažljiva hulja. Nakon ovoga, preporučujem ti da se držiš što dalje od Ellen, ukoliko ne želiš da ti probušim tikvu... Jorth, najbolje bi bilo da ovaj put smiriš svoju teksašku krv, pusti neka prođe ovako. Prepusti Brucea olovu Isbelovih. Rat između nas i njih je počeo. Ako nismo budale, priznat ćemo da stari Gass nije pretjerivao kad je hvalio svog sina Indijanca. 11? GLAVA 6 Nakon ovog događaja, Ellen je svu svoju volju i gospodarenje situacijom usmjerila jedinom cilju koji je, naizgled, za nju predstavljao spas. Kritične trenutke, koji će sigurno nastupiti, nije željela dočekati u sljepilu i slabosti. Njezine urođene mane, sanjarenje i nehat, pomoću kojih se mogla tješiti u svom samotnom životu, pretvarale su se u opasnost glede nadolazećih teških trenutaka iskušenja koje je slutila i kojih se bojala. U borbi koju vodi otac, ona mora stajati uz njega, bez obzira kakav ishod bio: a što se tiče njezinih ženskih osjećaja, tu je bila sama. Stoga je odbacila snove i nehat. Pronalazila je sebi mnogostruke poslove i tako je cio dan nečim bila zabavljena, stekla je ravnotežu i žuđeni mir. Otac joj je svaki dan nekamo odlazio, praćen jednim ili dvojicom svojih ljudi, ponekad i većim brojem jahača. Elleni je rijetko pričao o svojim putovanjima, a kad bi to učinio, svoja izbivanja iz kuće objašnjavao je posjetima susjedima rančerima ili obilaskom svojih stada. Cesto se nije vraćao istog dana. Po povratku je bazdio po rumu, a na njemu se vidjelo da nije spavao. Konji su mu uvijek bili zaprašeni i oznojeni. Za vrijeme njegovih izbivanja, Ellen je bila u stalnoj brizi i strahu, koji bi nestali čim bi se on vratio. Iz dana u dan, lice mu je bivalo mračnije i tmurnije. Bilo je to lice čovjeka progonjena prijetećom kobi. Cesto je do kasna ostajao, u mutno osvijetljenoj brvnari i sa svojim ljudima vodio beskrajne razgovore, pio i pušio, ali je sada rjeđe kartao. Ellen je znala da kad se muškarci ne kartaju, znači da im je duh zaokupljen nečim važnijim što ih uznemiruje. Još se nije spustila tako nisko da prisluškuje razgovore, ali je znala da će doći trenutak kad će biti prisiljena i na to. Tih posljednjih svibanjskih dana Ellen je shvatila pravu narav mnogih stvari koje je dotad prihvaćala kao gotove. Na rancu se baš ništa nije radilo, barem se nisu obavljali normalni, uobičajeni poslovi. Ona je često sama sebi morala cijepati drva. Jorth niti pluga nije imao. Kad je to ustanovila, Ellen se zgranula. Čak je i stari John Sprague sijao barem djetelinu i repu. Jorthova stoka i konji, međutim, zimi su slabo prolazili. Ellen se sjeti kako bi njihova stoka pobrstila sve hrastove i jasikove mladice. Mnogo je stoke skapavalo u snijegu. Ali, stada ovaca ujesen su tjerali u Bazen i preko Renoa u Phoenix i Maricopu. Na rancu nije bilo ni jedne ograde, zrnca soli za konje i goveda, kola, niti nožica za striženje ovaca. Ellen nije bila u stanju doznati točan broj konja kojih je bilo mnogo i koji su slobodno jurcali na sve strane. U šumi je bilo više čopora konja. Neki su bili plahoviti kao jeleni. Prema onome što je od ranije znala, otac i njegova braća naprosto su uživali u kupoprodaji konja. Mnogobrojne staze koje su vodile s Jorthova ranca sve su više počinjale golicati djevojčinu znatiželju. Stala je jahati tim stazama, da ispita kamo vode. Daggs je, navodno, imao ovčarski ranč nekoliko milja dalje, preko brda, u Medvjeđem kanjonu. Međutim, taj ranč Ellen nikad nije našla. Toliko ju je

zagolicalo da ga pronade, da je čak otišla svom starom prijatelju Johnu Spragueu da je uputi kako će doći do Medvjedeg kanjona. Prošla je cio kanjon, od njegova početka, uskog ždrijela obrasla javorovim guštikom, u blizini Urvina, ali nigdje nije bilo ranca, niti brvnare, pa čak niti korala. Sprague ju je uvjerio da postoji samo jedan kanjon s tim imenom. Daggs joj je tvrdio da mu se ranč nalazi upravo u Medvjedem kanjonu, a to joj je i otac ponovio. Jesu li lagali? Ili su pogriješili u imenu kanjona? Bilo je mnogo kanjona koji su vodili prema Urvinama, miljama su tekli i širili se između šumovitih brda, uvelike su se razlikovali od dubokih, 114 kratkih ždrijela žutih stijena koji su se od Bazena usijecali u stijene Urvina. Ellen je ispitala sve kanjone udaljene od šest do osam milja od kuće, prema istoku i prema zapadu. Otkrila je samo nekoliko starih, odavno napuštenih koliba. Doduše, nije svim stazama prošla do kraja. Nekoliko je takvih staza vodilo u najdublje, najgušće i najdivljije guštare koje je Ellen ikad vidjela. Nije bilo potrebno da prođe njima, jer je utvrdila da tim stazama stoka nikad nije gazila. Njezino je lutanje najzad došlo do Leejevih ušiju. Očekivala je gadnu svađu, jer je bila odlučila da ne prihvati nikakvo ograničavanje slobode. Ali, njezin je otac samo zatražio da ne jaše dalje od doline, a odmah potom zaboravio i predmet razgovora i svoju želju. Njegovo je ponašanje zapravo žalostilo Ellen: trenutak bi bio odsutan duhom a potom krajnje nervozan, sve je više pio i vodio sve vatrenije diskusije sa svojim ljudima. Ellen je u svemu tome primjećivala jasne znake njegova daljnjeg propadanja i predstojećeg sukoba. Jednog je dana Jorth dojahao kući rano ujutro, nakon dva dana izbivanja. Ellen je čula topot kopita njegova konja još mnogo prije no što se pojavio. - Ellen, hodi ovamo - dovikne joj otac. Napustila je posao i izašla pred kuću. S ocem je bio neki neznanac, mladi div oštih crta, ispitivačkih očiju i fine, svijetle i kovrčave brade. Bio je visok, ali ne prekrupan, izvanredno velikih šaka i stopala. Ellen spazi i jednog vranca kojeg su očito doveli sa sobom. Odmah je uočila njegovu ljepotu, znala je da mora biti plemenite pasmine. - Ellen, doveo sam ti konja na poklon - reče Jorth pomalo s ponosom. - Najprije sam ga htio zadržati za sebe, ali je preblag, a možda i nešto premalen za moju težinu. Već odavno nije osjetila takvo ushićenje. Još nikad nije imala ovako lijepa i dobra konja. - Oh, oče! - uzvikne ganuto. - Tvoj je, ali uz jedan uvjet - reče otac. 115 - Koji? - upita Ellen, blagom rukom gladeći uznemirena konja. | - Da na njemu nikad ne izjašeš izvan kanjona. - Pristajem... što je crn, samo mu je gubica bijela. Kako se zove, oče? - Zaboravio sam upitati - odvrati Jorth i stane skidati sedlo sa svog konja. - Slater, kako se zove ovaj vranac? Div se naceri. - Mislim, Pik. - Pik? - začudi se Ellen. - Kakvo je to ime!... Pa, uostalom, nije važno ime. Crn je, pa neka bude Pik. - Ellen, kad ga ne jašeš, sapni mu noge - otac dobaci prije nego što se udalji s neznancem. Pik je bio znojan i zaprašen, sav je podrhtavao. Imao je finu, svilastu dlaku, lijepe, tamne, pametne oči kojima je pratio svaki Ellenin pokret. Znala je kako otac i njegovi prijatelji vuku i povlače konje kroz najgušću šumu i preko grubih i teških staza. Ubrzo je došla do zaključka da je ovaj konj bio mezimac. Istimarila ga je i nahranila. Potom mu je natakla oglav s uzdama i osedlala ga. Po načinu kako je reagirao na njezinu blagu ruku vidjela je da je jako pitom, pa ga je bez bojazni pojahala i krenula. Korak mu je bio neobično ležeran. Po njezinoj je volji išao hodom ili kasom, ali kad je njemu prepustila izbor, konj je prelazio u graciozan, sitan korak, pri kojem joj je bilo veoma lako jahati. Bio je spreman da pojuri trkom na njezin najmanji znak, ali se Ellen odluči da te njegove sposobnosti iskuša idući put. - Pik, iz mog si srca izbacio magaricu Jinny - reče Ellen sažaljivo. - Ah, žene su varljive! Sutradan je pošla da pokaže svog novog konja prijatelju

Spragueu. Stari uzgojitelj magaradi nije bio kod kuće. Međutim, kako su vrata njegove kolibe bila otvorena, a vatra gorjela u kaminu, Ellen zaključila da će brzo doći, pa odlučila da ga pričekala. Sjahala je i pustila Pika da brsti svježu zelenu travu. Koliba i mala čistina ispred nje pojačavale su dojam 116 samotnosti i divljine. Djevojci se tu veoma svidjelo. Ranije je često posjećivala starca, ali je u posljednje vrijeme rjeđe dolazila, jer bi je rastužile Spragueove vijesti i njegova slabo skrivena sućut. Začula je topot kopita po kamenitoj stazi koja je vodila u kanjon, pravcem kojim je ona maloprije došla. Sprague se sigurno ne vraća tim putem. Ellen pomisli da je otac valjda poslao nekog svog pastira po nju. Spazila je konjanika među jasikama, ali ga nije prepoznala. Nakon što je prošao jednu čistinu, zastao je. Vjerovatno ju je opazio, drugačije nije znala protumačiti zašto je stao. Spazivši ga opet, učinilo joj se da se prigiba u sedlu, da proučava stazu, kao da traži nečije tragove. Zatim je opet začula topot kopita, ovaj put sporiji. Najzad je jahač stigao na čistinu, ispred starčeve brvnare, i tu stade kao ukopan. Ellen odmah prepozna priliku u odjeći od jelenske kože, široka ramena i tamno lice Jeana Isbela. Nešto je u njoj stalo drhtati i treptati, morala je upeti sve sile i svoju novopronađenu odlučnost da obuzda taj osjećaj. Isbel je polako prelazio čistinu. Djevojci se, međutim, njegovo prilaženje činilo neobično brzim - toliko brzim da nije uspjela svladati iznenađenje, nelagodnost i bijes. Njezin miran i hladan izgled činio joj se lakrdijom, karikaturom, koju će on začas razobličiti. Čim je prišao toliko blizu da mu je mogla raspoznati lice, ponovo osjeti snažan drhtaj, posve nalik onom prvom koji ju je stresao kad ga je prepoznala. Jean Isbel se promijenio. Na njemu više nije bilo mladenačkog žara. Ali, to nije izazvalo njeno uzbuđenje. Da ga nije izazvala mržnja? Isbel zaustavi konja. Djevojka je stajala kraj jednog borovog panja, pa se instinktivno naslonila na njega. Noge su joj drhtale. Isbel skinu kapu i nervozno je počeo gužvati u goloj, preplanuloj šaci. - Dobro jutro, gospođice Ellen! Nije mu otpozdravila, već ga gotovo bez daha upita: - Jeste li došli preko našeg ranca? - Nisam, zaobišao sam ga. - Jean Isbel, što tražite ovdje? - Zar ne znate? Oči su mu bile prodorne, crne kao ugljen. Djevojci se činilo kao da prodiru u nju. Mučno joj je bilo pogledati ga u oči, ali joj to uspije samo zahvaljujući rastućem bijesu. Na vrhu jezika već joj je bila prezriva aluzija na njegovo poluindijansko porijeklo i crte lica, i glas koji se o njemu proširio još prije njegova dolaska, ali nije bila u stanju to izgovoriti. - Ne znam - odvrati. - Teško je jednoj ženi u lice reći da laže - on će s gorčinom - ali s obzirom da ste Jorth, nije ni čudo što ste takvi. - Ja lažem? Vama ne, Jean Isbel. - Vama ne bih lagala ni da se radi o spasu života. Motrio ju je ispitivački, ali sjetnim pogledom. Nju su podilazili žmarci gledajući crni sjaj njegova oka. - Ukoliko je to istina, drago mi je - reče Jean. - Istina je. Uistinu ne znam zbog čega ste došli ovamo. Doduše, nametala joj se jedna pretpostavka koju nikako nije mogla potisnuti, ali je znala da je ne smije prihvatiti, inače neće biti u stanju da mu odvažno i prkosno u lice kaže koliko ga prezire. - Živi li stari Sprague ovdje? - upita Isbel. - Da. Mislim da će se brzo vratiti... Jeste li i vi pošli k njemu? - Nisam... Je li vam možda pričao kako me je gledao u jednoj tučnjavi? - Ne, nije mi pričao - šlaga Ellen stisnutih usana. A samo trenutak ranije klela se da nije u stanju lagati. Osjetila je kako joj vrela krv napušta srce, i poput plime se penje u obraze. Činilo joj se da je primorana lagati. A ipak što ima kriti od Jeana Isbela? No, jedan joj je uporan, sitan glas ponavljao da od njega mora kriti onu Ellen Jorth koja se onog dana na Urvinama sakrila i promatrala ga, koja je sakrila njegov dar kojeg kasnije nije mogla uništiti, koja je prigrlila činjenicu da se on borio za njezinu čast. - To mi je drago - zamišljeno odvrati Isbel. - A jeste li ovamo došli vidjeti mene? - upita Ellen. Znala je da

ne može odoljeti njegovoj finoći i obzirnosti. Izdat će se, izdat će ono što ni sama ne shvaća. Mora pronaći drugi oslonac - najbolje će biti da pribjegne sukobu između Jorthovih i Isbelovih. - Nisam, pošteno da vam kažem, gospođice Ellen - ožalošćenim će tonom. - Reći ću vam zbog čega sam došao. Ali, na žalost, ne zato da vas vidim... Premda priznajem da sam to želio... ali to sad nije važno. Zakazanog dana niste došli na Urvine. - Valjda niste očekivali da ću doći? - odvratila ona hladno. - Pa, vidite, i jesam - reče on gledajući je svojim prodornim očima. - Onog sam dana nešto ostavio za vas u vašem šatoru. Jeste li to našli? - Jesam - potvrdila ona hladno i nehajno. - Što ste učinili s tim? - Bacila sam, što bih drugo? Vidjela je da se lecnuo. - Niste ni otvorili omot? - Jasno je da ga nisam otvorila. - Zar vi uopće ne poznajete ljude?... Pa da, iako ste Isbel, niste rođeni u Texasu! - I sva sreća što nisam! Rođen sam u jednom prekrasnom kraju punom zelenih livada, dubokih šuma i pjenušavih rijeka, a ne u goloj pustari gdje je ljudski život jalov i trnovit poput kaktusova. U kraju iz kojeg dolazim, ljudi ne žive u mržnji. Oni znaju praštati. - Oprostiti!... Možete li vi oprostiti jednom Jorthu? - Da, mogu. 119 - Dakako, to vam ne bi bilo teško... s obzirom na svu nepravdu što ste je vi Isbelovi počinili - djevojka će ogorčeno. - Ellen Jorth, prvu je nepravdu počinio vaš otac - sigurnim glasom odvratila Jean. - Oteo je mom ocu vjerenicu... nečasno, lažima, klevetama, upornim udvaranjem dok je moj otac bio odsutan. - To je laž! - strastveno klikne Ellen. - Nije. - Jeane Isbel, kažem vam da lažete! - A ja kažem da su vama lagali - zagrmli on. U njegovim je riječima i tonu bilo silne snage, Elleni se činilo da je tuče golom istinom. Poklekla je. - Ali... mama je najviše voljela... tatu. - Da, kasnije. Nije ni čudo, jedna žena!... Ali, toliki su životi upropašteni zbog čina koji počinili vaš otac i vaša majka. Morate već jednom spoznati istinu, Ellen Jorth... Sad su sazreli plodovi tolikih godina mržnje. Sad nas više ništa ne može spasiti. Krv se mora proliti. Jorthovi i Isbelovi ne mogu živjeti na istoj zemlji... A vi morate spoznati istinu jer će u paklu koji će izbiti najgore biti vama i meni. Podržala ju je jedino mržnja koju je on spomenuo. - Ne, Jeane Isbel! - vikne Ellen. - Od vas mi ne treba nikakva istina... S vama ne želim ništa dijeliti, ni dobro ni zlo. Sjahao je i stao pred nju, ne ispuštajući uzde iz ruku. Njegov je dorat grizao žvale i zabacivao glavu. - Zbog čega me toliko mrzite? Zar sam kriv što sam Isbelov sin? Nikad nisam nanio nikakvo zlo ni vama niti ikom vašem. Sreo sam vas... zaljubio sam se na prvi pogled... iako sam to tek kasnije spoznao... Zašto me tako strašno mrzite? Djevojka osjeti da joj nešto teško pritišće grudi i oduzima joj dah. - Jer ste Isbel... Nemojte mi govoriti o ljubavi. - Nije mi bila namjera... ali... vaša mi se mržnja čini neprirodnom. A po svoj prilici, više se nikad nećemo vidjeti... 120 Protiv toga ne mogu... Volim vas. Zavolio sam vas odmah! Jean Isbel i Ellen Jorth! Čudno, zar ne?... Sve je bilo tako čudno! I to što sam naišao na vas, osamljenu i nesretnu, milu i lijepu, i što sam vas držao dobrom djevojkom usprkos... - Da, zaista je bilo čudno - podrugljivo ga prekine Ellen. Našla je svoju obranu. Ubost će ga u bolno mjesto, i tako će sakriti svoju ranjivost. - Čudi me što ste me držali dobrom, usprkos... Ha-ha! I još sam vam rekla da su me i drugi ljubili! - Da... usprkos svemu - odvratila on. Nije imala snage da mu pogleda u oči. Srce joj se divlje uzburkalo. Svaka riječ koja joj je navirala na usta, zapravo je bila lažna. - Da, ljubili su me i prije no što sam se upoznala s vama, a i poslije - nastavi ona podrugljivo. - Meni je smiješno to što vi nazivate ljubavlju, Jean Isbel. - Smijte se koliko vas volja, ali vjerujte mi da pošteno mislim - odvratila on ozbiljnim i iskrenim tonom. - Gluposti - silovito odbrusi ona, silinom rođenom iz njezina bola, stida i mržnje. - Pobogu, mora biti da sam se prevario u vama! - Dobro je da ste to konačno uvidjeli... A sad, gospodine Jean Isbel, izvolite pojahati svog

konja i izgubiti se odavde! Nakon tih riječi, Ellen se malo staloži i upilji u njega zamućenim očima. Njegovo se držanje promijenilo, nagovještavalo je novi udarac. - Imate zgodnog vranca. - Da - smeteno odgovori Ellen. - Sviđa vam se? - Obožavam ga. - Kad je tako, poklanjam vam ga. Kod vas će manje raditi i s njim će se ljepše postupati. Meni predstoji opasno i dugo jahanje. - Vi... vi mi ga... - šapne Ellen, osjećajući kako je polako napušta snaga. i - Da, poklanjam vam ga, jer je moj - odvrati Isbel. Okrenuo se i zviznuo. Pik podiže glavu, zarza i pode kasom. Što je više prilazio, sve je više brzao. Ellen još nikad nije vidjela toliku radost konja koji je prepoznao svoga gospodara. Isbel mu pogladi vrat, pa se okrene djevojci: - Izabrao sam ga iz čopora najboljih konja koje ima moj otac. Dobro smo se slagali. Moja sestra Ann ga je često jahala... Prije dva dana ukrali su nam ga s pašnjaka. Pošao sam njegovim tragom i stigao ovamo. S njegova sam traga skrenuo tek kad me doveo na vaš ranč. Onda sam zaobišao ranč i iznova mu pronašao trag. - Ukraden... s pašnjaka... išli ste njegovim tragom? - ponovi Ellen, ali nije odavala nikakve osjećaje. Osjećala se skamenjenom. - Nije mi bilo teško pratiti mu trag. Vas radi, volio bih da sam promašio. - Mene radi? - upita podražavajući njegov ton. Baš taj ton razdražio je Isbela i nagnao ga da izgubi kontrolu nad sobom. Nije ga shvatio. Pokretom u kojem nije bilo nimalo blagosti, gurnuo joj je glavu natrag da bi se zagledao u njeno lice. - Da, vas radi! - siktao je. - Zar ste toliko ludi da to ne vidite?... Nemojte si umišljati da kod mene pali vaša gluma? - Gluma?... Kakva gluma? - Glumljenje nevinosti... naivnosti... stara gluma kojom treba nasamariti čovjeka koji se trudi da bude pristojan. Pitanje, koje je bilo teško izgovoriti, ne otkide se s njezinih usana, ali se čitalo u njezinu pogledu. To je razjarilo Isbela. - Ta, znate da vam je otac konjokradica! - zagrmli. Izvana Ellen ničim nije odavala bilo kakvu promjenu. Već se bila pripremila na strašan udarac. Sad je taj udarac pao. Zbog ponosa i strašne mržnje, lice, tijelo i ruke joj se ukručiše, te ne odadoše lom i propast koji poharaše njome. Nepokretno je stajala, netremice gledala u prodorne, vatrene Isbelove oči i u njima vidjela opravdan i užasan prezir. Gola istina je bljesnula. Vjera koju je njegovala, naglo se ugasi. Tisuću je gorućih problema riješeno užasnim otkrićem. - Ellen Jorth, vi znate da vam se otac slizao s onim razbojnicima, s Družinom krivog noža - grmio je Isbel dalje. - Svakako - ona potvrdi, teksaški mirno, ležerno i nehajno. - Znao da je doveo Daggsa da mu vodi družinu u borbi protiv Isbelovih? - Svakako. - Znao da su sve te priče o sporu između ovčara i rančera zapravo samo bacanje prašine u oči? - Svakako - i po treći put ponovi Ellen. Mrko je zurio u nju. Budući mu se bijes na trenutak stišao, činilo se da je spreman zaključiti razgovor. Ali, kao da ga fascinirao njezin čudnovat izgled, nešto neshvatljivo što je iz nje zračilo. Na njegovu se blijedu i tvrdu licu ogleda pustoš. Strese glavom i široku šaku prinese grudima. - I ja se zaljubih u takvu ženu! - uskliknuo je, a drugom je rukom zamahnuo pokušavajući dočarati tragičnu i patetičnu nemoć. Pakao koji ga je Isbel ranije spomenuo, sad je ovladao Ellenom - njezinim tijelom i duhom. Prezrena je od jednog Isbela! Ali i voljena od njega! U toj spoznaji planula je njome luda, jarnosna i divlja želja da ga muči, da ga trga, i rani strahovitom uvredom. Ponos jedne Jorth! Ponos stare teksaške plave krvi! Sad je taj ponos mrtav, pregažen pred njezinim nogama, ubijen prezrivo riječima izdanka loze koja je skrivila njezinu propast. Kći konjokradice i razbojnika! U njoj se prikupljala nekakva zla snaga, i ona je prihvaćala sudbinu, proklinjala svoje neprijatelje, odlučna da ostane vjerna krvi Jorthovih. Grijevovi oca moraju se osvetiti na kćeri. - Pa vi ste me mogli imati... onog dana na Urvinama... da mi niste rekli kako se zovete - dobaci mu podrugljivo i zagleda mu se u oči. Njegova se

snažna prilika strese kao u grobnici. - Djevojko, ne razumijem vas! - Kažem da bi mi se jako dopalo da ste me uzeli - razvuče ona po teksaški. Silnim magnetizmom ju je privlačilo njegovo ranjivo mjesto - nezatamljiva ljubav prema njoj. Ženskim, paklenskim zadovoljstvom radovala se svojoj moći da može ubiti ono što je u njemu plemenito, dobro i vjerno. - Ellen Jorth, to lažete! - bubne on muklo. - Jean, ja sam dugo bila prostirač ovim razbojnicima, pa su mi već dosadili... tražila sam novog ljubavnika... Da se niste odali... Tako je hitro zamahnuo, da je shvatila što radi tek kad joj je preko usana pala njegova tvrda ručeta. Iz posječene usne briznula je topla, slankasta krv. - Dosta, djevojčuro! - surovo joj naloži. - Nemate stida?... Moja vas je sestra branila. Pravdala vas je i žalila. Bio je to posljednji udarac, pod kojim je umalo pala. Znala je da više ne može hiniti neprirodno i užasno držanje. - Jean Isbel... idite već jednom - zabrzala je nestrpljivo. Ja ovdje čekam Simma Brucea! Tek tada ga je pogodila u samo srce. Zbog sumnje u sebe i tvrdoglava povjerenja u nju, njegova strast i ljubomora nisu mogle odoljeti posljednjem ubodu. Ellenin suptilan ženski nagon skovao je ubojito oružje - riječ koja će Isbela staviti na muke. Skočio je na nju, prehitro da bi mogla ustuknuti. Jedna se njegova ruka čeličnim stiskom omota oko nje, a drugom joj surovo zabaci glavu. Pokušala mu se otrgnuti, ali je bila sasvim bespomoćna. Njegovo joj se tamno lice sve više prigibalo. Odjednom se prestala otimati. Ukočila se, poput ptice paralizirane prodornim, hipnotičkim očima zmije. Pomislila je da bi je mogao ubiti i usprkos užasu, obradovala se. - Ellen Jorth... lažete! - muklo i napregnuto iscijedio je kroz zube. - Ne! Ne! - pomamno je vrisnula. Tog trenutka popustiše joj snaga i hrabrost. Svrnula je pogled sa strahovitih crnih očiju. Njezino divlje poricanje bilo je ne samo posljednji čin sramotne prevare, već i glas žene koja odbacuje i sebe i njega i svu tu tešku, mučnu i bijednu situaciju. Isbel ju je shvatio bukvalno. Konačno ga je uvjerila. Sad je Ellen proživljavala tupi užas. - Pobogu!... onda ću i ja imati nešto od vas! - muklo je zagundao. Spazila je kako mu je na snažnom vratu poskočila žila. Vidjela je kako se prema njoj prigiba njegovo tamno, mrko lice, sad čudovišno, opasno, užasno. Prigiba se, a crte mu se gube. Osjetila je stisak njegovih mišica, nalik stisku golemih, elastičnih spirala. Divljom, surovom silom njegove se usne spustiše na njene. U njoj se sve zavrti, kao da pada u nesvijest. Gušila se. Grč prođe, a nagla navala krvi oživi njezinu svijest do oštrog i bolnog užasa. Beskonačan trenutak stiskao ju je tako snažno da joj se činilo da će joj zgnječiti grudi. Njegovi su joj poljupci pekli i palili njene usne. Potom je silovito pritisnuo usne na njezin vrat, nakon čega je izgubila dah. Nemilosrdni zagrljaj iznenada popusti, vatreni i divlji poljupci prestadoše. Isbel je pusti. Spazi ga gdje diže ruke, zakorači korak natrag, sveudilj je gledajući svojim prodornim pogledom. Njegovo inače tamno lice sad je potpuno pobijelilo. - Ne, Ellen Jorth - zahriptao je - ovako vas neću. Naglo je klonuo, naslonio se na panj i lice pokrio šakama. - U vama sam volio ono što zapravo ne postoji. Poput divlje mačke skočila je na njega, bijesno ga je stala tući stisnutim šakama, trgati mu kosu, grepsti ga po licu. Isbel se ni ne pokušava obraniti od izljeva njezina slijepa bijesa, pa se njezina žestina iscrpi čim joj je ponestalo snage. Odmakla se od njega, tresla se toliko da je jedva stajala na nogama. - Prokleti... Isbel! - dahnula je hrapavo. - Ponizili ste me! -Ja vas ponizio? - gordo i prezrivo se nasmije Isbel. Nemoguće! - Oh!... ubit ću vas! - sikne ona. Isbel ustade i obrisao krv s lica. - Samo naprijed. Eno moje puške - reče pokazujući na pušku u koricama na sedlu. - Netko mora započeti rat između Isbelovih i Jorthovih. Bit će to prljav posao. Od njega me već sada spopada muka... Ubijte me!... Prva krv u slavu Ellen Jorth! Mrka plima koja je bila naplavila Ellen naglo se stane povlačiti, odvođeci sa sobom i njezinu

lažnu hrabrost. Ellen klone. Zabuljila se u Isbelovu pušku. "Ubij ga", šaptao joj je oslabljen glas njezine mržnje. Ali, u njoj je sada bilo malo snage, baš kao u trenutku kad se našla u divovskom zagrljaju Jeana Isbela. - Htjela bih vas ubiti - šapnula je - ali ne mogu... Ostavite me... - Vi niste Jorth... kao što ni ja nisam Isbel. Nas se dvoje ne bismo smjeli miješati u ovu rabotu - reče on sumorno. Više žalim vas nego sebe... Vi ste žena... Nekoć ste imali dobru majku... pristojan dom. A život koji ste ovdje vodili... koliko god bio opak... divan je u usporedbi s onim što će vas uskoro snaći. Prokleti bili oni koji su vas u to uvukli! Ali, neki od njih past će od moje ruke! Pojahao je i okrenuo konja. Uzalud mu je Ellen dovikivala da povede svog vranca, nije zastao niti se osvrnuo. Ponovo ga je dozvala, ali joj je glas slabio, a Isbelov je konj već 126 kasao. Polako je klizila niz panj na koji se naslanjala. Isbel je krenuo stazom koja je vodila u kanjon. Osjetila je neobično olakšanje. Pratila je pogledom kako ulazi među jasike, kreće uz padinu i najzad nestaje među borovima. Činilo joj se da sa sobom odnosi nešto njezino. Bol u glavi priguši joj misli koje su nesigurno vrludale. Kad se on izgubio iz vida, oči joj se zamutiše. Što se to dogodilo s njom? Na njezinim rukama ima krvi. Krv Isbelovih! Stresla se. Je li to znamenje zle kobi? Spustila se na tlo i zaklopila oči. Stari John Sprague se ne vrati. Sati su paloko prolazili bili su to tužni sati za Ellen Jorth koja je ispružena ležala kraj panja i odvrćala oči od plavog neba i sunčevog sjaja. Najzad se tupo očajanje i crn, tmuran jad iscrpiše i polako joj se vraćala moć da suvislo misli. Što je doznala? Pogled na vranca, koji je pasao u blizini, kao da je ubrzao nemilosrdan odgovor. Pik je pripadao Jeanu Isbelu. Ukrao ga je ili njezin otac ili netko od njegovih jahača. Isbelov glas izvanrednog tragača nije bio prazna hvala njegova oca. Njezin je otac konjokradica, kradljivac stoke, ovčarenje mu služi samo kao maska, ortak je Daggusu, kolovođa Družine krivog noža. Ellen se dobro sjećala lošeg glasa kojeg je ta družina u svoje vrijeme uživala u Texasu. Otac se udružio s tom zloglasnom bandom razbojnika da pomoću njih postigne svoj cilj - istrebljenje Isbelovih. Sad joj je sve to kao na dlanu jasno. "Kći konjokradice i razbojnika!" izmucala je. Vratila se u doba svojeg djevojaštva. Samo je za prvih, najranijih djevojačkih dana okusila sreću. U svjetlu Isbelovih otkrića, sada je sagledala pravi smisao ondašnjih naglih odlazaka u nenastanjene predjele Texasa, razdoblja bijede i nagla blagostanja, i konačna dolaska u arizonsku zabit. Otkad pamti, otac joj je bio nepošten. A njezina je majka to znala. On ju je uvukao u propast. To ju je poniženje ubilo. Shvatila je, osjetivši pri tom bol i nagli revolt protiv oca. Je 177 li Gaston Isbel uistinu nečasno gurnuo oca nizbrdicom? - pitala se Ellen. Osjećala je da Isbelove sve snažnije mrzi, ali je, onakva kakva je bila, morala misliti, suditi i razdvajati pravo od nepravoga, ako zbog ničega drugog, a ono sebe radi. Nečemu što je ležalo u njoj bila je dužna nepristrano suditi. Ali, zar je važno tko je kriv za sukob između Isbelovih i Jorthovih? Međutim, duboko u duši Ellen je bila prisiljena priznati da je to i te kako važno, strahovito važno. Da bi bila vjerna sebi - onom svom "ja" koje samo ona poznaje - mora imati pravdu na svojoj strani. Ako su Jorthovi krivi, a ona se drži njih i njihova kodeksa, onda će i ona biti njima jednaka. "A ipak nisam", glasno je razmišljala. "Da, zovem se Jorth, pa izgleda da čak imam i zle krvi u sebi... Ali, to je izbilo tek danas. Dosad sam bila poštena i dobra... da, dobra, kako me majka naučila da budem... usprkos svemu... Moj me glupi ponos učinio budalom, moram priznati... A sad, ima li za mene uopće izbora? Ja sam Jorth. Moram biti uz oca." Međutim, njezino razmišljanje nije bilo uzrokom bola koji joj je parao grudi. Sto je danas učinila? Odgovor je bubnjao po njoj kao udar kakva golema čekića. Izmučena stidom, razdirana mržnjom, oklevetala je samu sebe. Zgazila je svoju

čast. Na prljav je način sebe prikazala moralnom bijednicom. Nemilosrdno je zabola nož u plemenito srce čovjeku koji ju je volio. Ah! Eto, taj se udarac odbio i nju pogodio. Čovjek koji ju je volio? Da, istina je, nepodnošljiva istina! Sad se morala nositi, ne s ocem i svojom nesrećom, ne sa zbunjujućim prisustvom Jeana Isbela, već s tajnama svoje vlastite duše. Najveće je čudo u svemu tome, što se u njemu rodila tolika ljubav prema njoj. Najveća je pogrdna i sramota u tome što je tu ljubav morala ubiti otvorenom laži. Kakva ju je nakazna pobuda potakla da se onako ponese? Da bi ranila Isbela onako kako je on nju ranio! Ali, to je bilo podlo. Nikad se ona ne bi tako nisko spustila da nije bila u strahovitom uzbuđenju. A, ako je Isabelu nanijela bolnu ranu, što li je tek sebi nanijela? Kako je njegova vjera u njezino poštenje bila čudnovato postojana, tvrdokorna! Hoće li to ikad moći zaboraviti? Mora li zaboraviti? Ali, nikad ne može zaboraviti da se o'n suprotstavio onim podlacima u Greavesovoj prodavaonici, da je namlatio Brucea koji se na nju nabacivao blatom, da je tvrdoglavo odbijao da prihvati njezine sudove o sebi samoj. Sad je žena. Naučila je nešto o složenosti ženskih emocija. Prirodu ne može mijenjati. Cijelo joj se biće strastveno uzbuđi pri pomisli na muževnost njezina branitelja. No, čak i u tom uzbuđenju nije gušila svoju mržnju. Upravo je borba između ta dva osjećaja stvarala bol koja ju je parala. "A što mi sad preostaje?" šapnula je. Nije razlučivala važnost onoga što je izazvalo to pitanje. Najgore je nepopravljivo zlo koje je danas sama sebi nanijela. "Gotova sam, ovako ili onako... Moram se držati uz oca... ili se ubiti!" Krenula je natrag na ranč jašući na Piku. Jurila je poput vjetra. Kad je sa staze krenula na livadu ispred ranca, njezina je pojava uznemirila ljude koji su se odmarali pred brvnarom. Pik je jurio punim trkom. - Tko te goni? - drekne otac čim je zaustavila konja. Jorth je držao pušku, a tu su bili Daggs, Colter i ostala dva Jortha, svi naoružani, svi na oprezu, u napetu iščekivanju. - Nitko me ne goni - odvratila je Ellen. - Zar me mora netko goniti samo zato što tjeram konja u galop? Jorthu je bilo lakše, ali se i naljutio. - Dobro, djevojko, moraš li izvoditi egzibicije pred nama? Ovih se dana nekako čudno ponašaš, a danas još čudnije izgledaš. Ne dopada mi se to. - Pa, ovo su svakako čudna vremena... za Jorthove - ironično će Ellen. - Daggs je našao tragove nečijeg konja na livadi - reče otac. - Zato smo se zabrinuli. Netko je njuškao oko ranca. A kad smo te vidjeli gdje onako ludo juriš, pomislili smo da te netko goni. - Samo sam htjela vidjeti koliko Pik može pojuriti - odgovori Ellen. - Mislim da će se dobro uznojiti onaj koji će mene goniti... kad nas budu gonili. - Ha-ha! - bučno se nasmije Daggs. - I hoće, Ellen. - Ellen, osim tog trka i izgleda - reče Jorth mrgodno i zamišljeno - čude me i tvoje riječi. - Razumijem te, tata, nisi navikao da bobu kažeš bob... odgovori Ellen silazeći s konja. - Ah! - izusti otac, pomiren s činjenicom da je nemoguće shvatiti jednu ženu. - Jesi li ti opazila kakve tragove tuđeg konja? - Jesam, i znam čiji su. Jorth se ukoči. Na ostalima je zapažala zebnju. - Čiji su? - Jeana Isbela - mirno odgovori Ellen. - On je došao ovamo tragom svoga vranca. - Jean... Isabel... tragom... svoga vranca? - ponovi otac. - Točno. Jedno je sigurno, ne smijete ga potcijeniti kao tragača. Nasta muk. Ellen polako prede pogledom preko cijelog skupa, potom stade odvezivati kolan. Jorth kletvom prekine tišinu koju Daggs popratila svojim ironičnim smijehom. - Ah, gazda, što sam ti rekao? - otegne on. Prišavši Ellen, otac je snažnom rukom okrene i zagleda joj se u oči. - Jesi li vidjela Isbela? - Jesam - također oštrim tonom odgovori Ellen. - Jesi li razgovarala s njim? - Jesam. - Sto je tražio ovdje? - Rekla sam ti. Išao je tragom vranca kojeg si mu ti ukrao. 130 Jorthova se ruka nemoćno spusti. Njegovo lice nezdrave boje smrtno probljedi. Njegovo raspoloženje od zaprepaštenja prede u utučenost, nakon koje uslijedi jarost. Podigne ruku, kao da će

udariti Ellen. No, sunula je Daggsova dugačka ruka i stisnula mu zglavak. Jorth se stade otimati i upo glasa psovati. - Pusti me, Daggs - škripavo drekne. - Zar sam pijan, pa me moraš ovako držati? - Ne bih rekao da si pijan - ironično će razbojnik. Ali, što si, to ću ti reći u četiri oka. Najzad se Jorth staložio i primirio. Ali, bilo je očito da ga je šok natjerao u grdne muke. - Ellen, je li Jean Isbel vidio vranca? - Jest. Upitao me kako sam ga dobila i ja sam mu rekla. - Je li rekao da je vranac njegov? - On mi je to i dokazao. Na svakom ćeš konju vidjeti kad prepoznaje svog gospodara. - Jesi li mu ponudila da konja uzme natrag? - Jesam, ali ga nije htio uzeti. - Što?... A zašto nije htio? - Rekao je da mu je draže da ga zadržim. On će se upustiti u prolijevanje krvi, pa neće biti u stanju starati se za tako fina konja... Ja ga nisam htjela. Pokušala sam prisiliti Isbela da ga uzme, ali je on odjahao... I to je sve. - Možda i nije sve - odvrati otac grickajući brk i motreći Ellen mrkim, napregnutim pogledom. - Tog si Isbela već dva puta srela. - Ne mojom krivicom - odgovori Ellen. - Čuo sam da te lijepo gleda. Bi li mi to objasnila? Zbog osjećaja stida, djevojci krv naglo jurnu u vrat, obraze i sljepoočice. Mišljenje njezina oca i njegove družine za nju je bilo posve bez značenja. Na njegov je sumnjičav pogled odgovorila bijesnim pogledom užarenih očiju. - Čuo sam što su rekli Bruce i Lorenzo, nastavi otac. - A Daggs - Ništa Daggs! - prekine ga ovaj. - Mene ne miješaj u to. Ništa nisam rekao i ništa ne mislim. - Da, oče, Jean Isbel me zaista lijepo gledao, kako ti kažeš, ali s tim je sada gotovo - tiho odvrati Ellen. Skine sedlo s Pika, prebaci ga na rame i uputi se u brvnaru. Tek što je ušla, za njom se pojavi otac. - Ellen, ja nisam znao da je konj Isbelov - počeo je brzo, svojim muklim, uvjerljivim glasom, Elleni tako poznatim. Kunem ti se da nisam znao. Kupio sam ga... od Slatera... Dajem ti svoju časnu riječ, ni na kraj pameti mi nije palo da bi mogao biti ukraden!... Kad si rekla "vranca što si ga ti ukrao", kao da si mi zabila nož u srce... Sjedila je za stolom i slušala oca koji je pričao hodajući gore-dolje, te je, gonjen nemirom i nervozom sve više padao u vatru. Govorio je bez prekida, kao da ga ona svojom šutnjom osuđuje, te je jedino rječitošću može uvjeriti u svoju nevinost. Ellen se činilo da su joj osjetila oštija i pronicljivija nego ikada ranije. Otac se strašno bori da stekne njezino povjerenje. Nije mu toliko stalo da ga ona voli, nagađala je, koliko želi da u njega vjeruje, da ne uvidi koliko je nisko pao! Žalila ga je svim srcem. Ona je sve što on ima, a on njoj cio svijet. I tako, dok je slušala njegovo beskrajno, nesuvislo naklapanje i nizanje argumenata u svoju obranu, polako je došla do zaključka da joj sućut i ljubav prema ocu diktiraju životnu odluku. Kao i ranije, otac na kraju zabrazdi u opširan prikaz krivnje Isbelovih i zla koje su mu nanijeli. Njegove su patnje, bar one što ih je Ellen vidjela, bile nehinjene. Ona je jedina spona koja ga vezuje za bolja, sad već minula vremena. Ona je slika njezine majke - žene koja je zbog njega napustila drugog čovjeka i otišla s njim da bi našla svoju propast i smrt. 132 - Oče, ne moraš mi ništa pričati - prekine Ellen njegovu tiradu. -Ja sam tebi vjerna, kao što ti je bila i majka... Ja sam Jorth. Moje je mjesto uz tebe, tvoja borba je i moja... Više mi nikad ne govori o prošlosti. Ako nas sreća izvede žive iz svega ovog, mi ćemo otići nekamo daleko, gdje nitko nije čuo za Jorthove i sve ćemo početi iznova... Ukoliko nam, pak, sreća ne bude naklonjena, barem ćemo dobro isprašiti te proklete Isbelove. GLAVA 7 Tijekom lipnja Jean Isbel nije jahao daleko od Travnate doline. Netko je još jednom pokušao Gastonu Isbelu oduzeti život. Ponovo je na njega iz zasjede ispaljen izdajnički hitac, ovaj put iz borika koji leži uz stazu koja vodi na Blaisdellov ranč. Nikakav trag čovjeka koji se tamo krio nije pronađen. Tlo u tom okolišu bilo je prekriveno naslagom borovih iglica, na kojoj nije bilo tragova ljudskih stopa. Pretpostavljalo se da su podmukao pokušaj izvršili Jorthovi ili su

barem bili njegovi poticatelji. Ali, dokaza nije bilo. Uz to, pokraj ovčara, Gaston Isbel je u dolini Tonta imao i drugih neprijatelja. Zbog podmuklog napada starac je bjesnio poput tigra u kavezu. Prijatelj mu Blaisdell predloži da se odmah okupe svi njihovi prijatelji. - Pustite k vragu stočarenje dok se prilike ne srede - rekao je on. Radije uzmimo puške u ruke pa pođimo stazama da se s tim tipovima ogledamo na otvorenom... Ništa nam ne pomaže što čekamo da nam najprije stjeraju metak u leda. Više Isbelovih dijelilo je njegovo mišljenje. Stari rančer je tvrdoglavo odbijao sva ta nagovaranja: - Ne, pričekat ćemo dok ne budemo sigurni. - Dok ne budemo sigurni! Pakla mu! Zar Jean nije našao vranca na Jorthovu rancu? - upita Blaisdell. - Što još čekamo? - Jean se ne može zakleti da je Jorth ukrao vranca. - Sto mu gromova, ako ne može on, mogu ja! - zabruna Blaisdell. - Cijelo vrijeme nestaje nam stoka. No, reci ti meni, tko je krade? - Otkad smo ovdje počeli gajiti stoku, ona nam je nestajala. - Gass, meni se čini da ti želiš da Jorth otvoreno započne borbu. - Zapčet će je, jako brzo - mrko je odvratio Isbel. Jeanovi napori da pronađe trag izgubljenoj ili ukradenoj stoci nisu bili posve uzaludni. Međutim, prilike mu nisu bile sklone, a u tim je krađama bilo nečeg zagonetnog. Ljetne su oluje rano započele i na njegovu nesreću pljuskovi su isprali svježe tragove koje je našao i koje se spremao slijediti. Kraj je bio veoma prostran, a stoke je bilo posvuda. Događalo se da se određeni gubitak stoke tjednima ne primijeti. Sad su krajem jahali još jedino sinovi Gastona Isbela. Dva su Isbelova jahača napustila posao. Zbog toga su vijesti o krađi stoke prekasno dolazile do Jeana, kad su tragovi već bili stari. Osim toga cijela je Travnata dolina bila prekrivena i isprekrižana raznim tragovima konja i goveda. A razbojnici, ma tko god oni bili, bili su iskusni u svom zanatu i sad se u pravom svjetlu pokazivalo koliko su prepredeni i spretni. Početkom srpnja nastade žega. Na brežuljcima Tonta bilo je vrelo. Noći su bile svježije, rana jutra ugodna, ali je dnevnu jaru bilo teško podnijeti. Jean se obradovao danu kad su se s jugozapada počeli valjati bjeličasti oblaci koji su bivali sve gušći, širi i crniji, te su, tu i tamo, srastali u olujne oblake. Sa zadovoljstvom je gledao kako iz crna baldahina lije kiša i s užitkom je slušao kako se približava grmljavina kojom kiša buba po drveću. Travnate ravni, crveni brežuljci, kamenite strmine, gustiši manzanite, patuljastih hrastova i kaktusa bili su sprženi žegom, zaprašeni, u takvom se kraju pod vrelinom i bijesom ljetnjeg sunca čovjeku lijepio jezik za nepce. Jean je žudio za svježim visinama Urvina, za sjenovitim borovima i tamnim zelenilom što se prostire ispod srebrnkastih omorika, za žuborom i marmorom bistrih potočića. Često je žudio i još za nečim, ali je tu žudnju s gorčinom gušio. Jednog je dana Jeanov prijatelj, pas ovčar oštra njuha, nestao i više se nije vratio. Bilo je različitih mišljenja o tome što se dogodilo s Vujom. Stari je rančer držao da su ga ili ustrijelili ili otrovali: Bili i Guy Isbel mislili su da su ga ukrali pastiri koji su uokolo stalno krali pse: a Jean je bio uvjerenja da je Vujo otišao s kakvim čoporom vukova. Bilo kako bilo, pas se nije vratio i Jeanu je nedostajao. Jednog jutra, u ranu zoru, Jean je začuo gdje u dolini stoka muče i juri. Požurio je k jednom uzvišenju i na svoje zaprepaštenje spazio kako jedno krdo od preko petsto junadi goni jednog samotnog vuka. Takav je prizor Jeanovu ocu već bio poznat, ali je Jeanu bio posve nov. Vuk je bio krupan, siv i crn, čupav i snažan, a kad je junad pojurila za njim, nije mu bilo lako izmicati im. Po svoj prilici, vrebao je stado, htio se došuljati i oboriti jedno govedo, pa ga je junad napala. Jean je krenuo rubom doline, nadajući se da će junad natjerati vuka njemu na puškomet. Ali, oprezni ga je vuk opazio i mudro skrenuo, te se postupno odvojio od svojih progonitelja. Jean se vratio kući na doručak, a potom krenuo preko doline. Otac je imao malo stado ovaca koje još nije bilo otjerano na Urvine,

gdje su se ovce redovito tjerale kad su u dolini Tonta zavladao vreli i suhi ljetni dani. To su stado čuvali mladi Evarts i jedan dječak, Meksikanac imenom Bernardino. Raniji pastir, Meksikanac, iskusan čovjek, napustio je posao, a ovi dječaci nisu bili dorasli čuvanju ovaca usred neprijateljske utvrde. Znalo se da stado pase u jednom udolju, prilično udaljenom od Travnate doline, gdje je žbunje pružalo određenu zaštitu od sunca, a bilo je i dobre vode i nešto pašne. Na svom putu prema tom mjestu, Jean začu pucanj. To nije bio pucanj iz puške što Jeana začudi. Koliko je on znao, Evarts i Bernardino bili su naoružani puškama, i nisu nosili revolvere. Popeo se na crnim žbunjem obrastao brežuljak koji se dizao na južnoj strani Travnate doline i s njegova vrha pažljivo promatrao okolinu. U prvi mah vidio je samo stoku, puste utrine i niske brežuljke i brdašca. Ali, koji trenutak kasnije, 136 spazi gdje prema izlazu iz doline kreće grupa jahača. Išli su prema selu, a bili su predaleko da bi ih mogao izbrojiti. Jean osjeti da iz tih crnih pokretnih točaka struji tajnovitost i prijetnja. Tko su oni? No, velika daljina nije mu dozvoljavala da raspozna konje a kamoli jahače. Osim toga, veoma su se brzo kretali. Pratio ih je pogledom sve dok mu se nisu izgubili iz vida, potom okrene konja i ponovo pode svojim putem. Tolika je grupa jahača u Travnatoj dolini predstavljala nešto neuobičajeno. Kakvo li se znamenje krije u njihovoj pojavi? Razmišljajući o tome, Jean osjeti nelagodnost i zebnju. Najzad je ušao u udolje gdje se nalazio logor očevih pastira. Uto je začuo mukli uzvik. Iz žbunja je unezvijereno izjurio mladi Evarts. Jean podbode konja i ubrzo se nade pred dječakom koji je bio izvan sebe od užasa. - Što je, momče, što se dogodilo? - upita Jean pošto je sjahao, dok je s puškom u ruci brzim pogledom prešao preko Eartsova blijeda lica, logora i okoline. - Bernardino! Bernardino! - soptao je dječak, kršeći ruke i upirući prstom u pravcu logora. Jean pretrči prostor koji je dijelio od logora. Spazio je mali šator, ugasio logorsku vatru, ostatke jela, a potom dječaka Maksikanca gdje leži nauznak, mrtav, lica jezivo izobličena rupom od metka. Kraj njega je ležao jedan stari revolver. - Čiji je to revolver? - upitao je Jean podižući oružje. - Bernardinov - muklo je odvratio Evarts. - Prije... prije dva dana ga je dobio. - Je li mu slučajno opalio? - Oh, ne, nije! On ga nije ni taknuo. - Pa tko je to učinio? - Neki ljudi... dojahali su... banda... oni su to učinili soptao je Evarts. - Znaš li koji su? 117 - Ne znam. Nisam ih dobro vidio. Spazio sam ih kako dolaze i uplašio sam se. Bernardino je bio otišao po vodu. Ja sam potrčao da se sakrijem u žbunje. Htio sam viknuti, ali su već bili preblizu... Zatim sam ih čuo kako govore. Bernardino se vratio. Oni su s njim govorili nekako prijateljski. Digao sam glavu da vidim, ali nisam mogao dobro vidjeti. Čuo sam da je jedan od njih pitao Bernardina da mu pokaže svoj revolver. Bernardino mu ga je pružio. On je pogledao u revolver, nasmijao se, bacio ga je u zrak i kad ga je opet zgrabio, revolver je opalio!... Bernardino je pao... Ja sam se još bolje sakrio i utišao. Strašno sam se uplašio. Čuo sam ih kako još nešto pričaju, ali nisam razumio što su govorili. Zatim su odjahali... Ostao sam sakriven sve dok nisam vidio tebe. - Imaš li konja? - upita Jean. - Nemam, ali mogu pojahati jednog Bernardinova magarca. - Požuri k Blaisdellu. Reci mu da odmah poruči Blueu, Gordonu i Fredericksu da što brže mogu dođu na naš ranč. Kreći! Mladi Evarts otrči bez riječi. Jean neko vrijeme osta stajati gledajući u beživotan lik maloga Meksikanca. "Nebesa mu!" mrko je uzviknuo, "rat između Jortha i Isbela je počeo!... Smišljeno, hladnokrvno umorstvo? Dao bih glavu da je ovo Daggsovo djelo. On je postao vođa i sad je započeo... Bernardino, bio si vjeran momak nećeš dugo čekati da budeš osvećen." Znajući da ne smije gubiti puno vremena, Jean brzo ždere jedno krilo sa šatora, njime pokrije dječakovo tijelo i potrči svom konju.

Odjezdi niz udolje, preko malih crvenih brežuljaka, a kad se dočepao doline, potjerao je konja. Nužnost da djeluje, izbrisala je u Jeanu mučnu jezu koju je izazvala slika mrtvog Bernardina. Čak se osjetio čudnovato, mrgodno olakšavajuće. Dugi, zamorni dani iščekivanja prošli su. Jorthova je banda preuzela inicijativu. Krv je potekla, i teći će sve dok posljednji čovjek jedne strane ne bude stajao nad mrtvim tijelom posljednjeg čovjeka protivničke strane. Koji će od te dvojice biti Jorth a koji Isbel? "Slutnja me nije izdala", izgundao je Jean. "Znao sam da nešto nije u redu, čim sam opazio one konjanike". Pogledom je ispitivao cijelu travnatu, stokom prošaranu dolinu koju je hitro prelazio, zurio je u pravcu sela, ali nigdje nije vidio traga onoj grupi konjanika. Bez dvojbe, pomislio je, otišli su u Greavesovu krčmu piti i okupiti i ostale Isbelove protivnike. Odjednom se sjeti Ellen Jorth. "Što će biti s njom?... Što će biti sa svima ženama?... S mojom sestrom?... S djecom?" Izdaleka se činilo kao da na rancu nema nikoga. Pružao je mirnu idiličnu sliku. Sprijeda je bila raštrkana stoka, goveda i konji koji su pasli, plast sijena bio je već napola pojedena, na ograđenu pašnjaku bile su krave, iz zgrada se lijeno dizao stup plavičasta dima, kokoši su kokodakale, straga su stajale čvrste, dobro građene brvnare - i cijela ta slika kao da je osporavala Jeanove crne misli i njegovu žurbu. Evo, ovo je ranč njegova oca. Nad njim na nebeskom ljetnom plavetnilu, nema ni jednog oblaka. Kad je u galopu izbio na stazu, netko ga je spazio s vrata, pa na trijem iziđoše Bili, Guy i sijedi starac. Jean je uočio kako otac pokretom ruke nalaže ženama da ostanu u kući i potom mu polazi u susret. Kad je zaustavio zapjenjena konja, ocu uz bok već su se stvorili i Bili i Guy. Sva se trojica zagledaše u Jeana brzim i napetim pogledom, u njihovim je očima bio čudnovato identičan, tvrd i vatren bljesak. Po svoj prilici, znali su što slijedi, i prije nego je i jedna riječ izrečena. - U velikoj si žurbi - reče otac. - Što je, do vraga? - mrgodno upita Bili. Guy Isbel je šutio, samo je malo probljedio. Jean skoči s konja. - Maločas je ubijen Bernardino... umoren njegovim vlastitim revolverom. Ili 4 Gaston Isbel othukne naglim i dugim uzdahom koji je očito u njemu dugo bio suzdržavan i od kojeg mu se ugnuše prsa. U njegovim bistrim očima izbije smrtonosan sjaj, blijed i hladan poput odbljeska sunca na ledu. - Tako! - hrapavo izusti Bili Isbel. Nitko od njih ne upita tko je počinitelj zlodjela. Trenutak su nepomično stajali, šutjeli, kao da su se povukli u tajna skrovišta svojih misli. Potom su pažljivo saslušali Jeanovo kratko izlaganje. - Znači, tu smo - reče otac. - Žao mi je što nemamo više vremena. Sad vidim da bih bolje učinio da sam vas poslušao i svoje ljude držao na okupu. Slučajno je ovuda naišao Jacobs. S njim nas je pet, osim žena. - Oče, valjda ne misliš da će nas ovdje napasti? - upita Guy. - Momci, toga sam se oduvijek bojao - odvrati starac. Samo što nisam vjerovao da će imati hrabrosti. Slabo sam procijenio Daggsa. Pucanje na nas iz zasjede činilo mi se Jorthovim maslom. Sva je prilika da ćemo se sad morati tući bez pomoći naših prijatelja. - Neka ti gadovi samo dođu - reče Jean. - Ja sam poslao po Blaisdella, Bluea, Gordona i Fredericksa. Možda stignu na vrijeme. Ali, ako ne stignu, nećemo se jako uznemiravati. Vidjet ćemo tko će ovdje duže izdržati, mi ili Jorthova banda. Moramo u kuću dovući dovoljno vode, drva i mesa. - Za to ću se ja pobrinuti - dočeka otac. - Jean, ti pođi na stražu, izaberi pogodno mjesto, ali ne predaleko. - Tko će reći ženama? - upita Guy. Šutnja koja je uslijedila, vrlo je rječito govorila o najtežoj i najtužnijoj strani te borbe među muškarcima. Neminovnost takvog sukoba nije nimalo ublažavala njegovu posvemašnju beskorisnost. Muškarci su to znali. Od pamtivijeka oni su se međusobno mrzili i ubijali i time oduvijek izazivali žalost i jad u svojih žena. Izborano je lice starog Gastona Isbela pokazivalo koliko on shvaća tu tragediju. AC -

Dobro, momci, ja ću im reći - on će - za njih se ne morate brinuti. One će svakako biti na svom mjestu. i i Jean odjaha na jednu glavicu nedaleko od kuće, gdje se smjestio i promatrao okolinu. Šumoviti brežuljak iza ranca bio je pogodan da se preko njega Jorthova banda neopaženo privuče bliže, ali ih je Jean čak i u tom slučaju mogao vidjeti i na vrijeme dojahati kući da spriječi iznenađenje. Minute su prolazile i nakon otprilike sat vremena Jean se počeo nadati da će Blaisdell ubrzo stići. Nade mu nisu bile neosnovane. Nešto kasnije, začuo je kako na južnoj strani odjekuje topot kopita po tvrdu tlu i kad se okrenuo, spazio je prijatelja i susjeda kako se brzo primiče cestom na krupnom bjelašcu. Blaisdell je u ruci stiskao pušku. Gledajući ga, Jean osjeti kako ga prožima toplina. Znao je da je Blaisdell Teksašanin koji će do svoje smrti stajati uz Isbela. Pratio ga je pogledom dok je jahao do kuće i vidio kako se sreću dva stara prijatelja - Blaisdell i stari Isbel. Na zelenilu Travnate doline, na mjestu gdje se duga ravan prostirala prema selu, pojavi se neka tamna, pokrivena mrlja. Grupa jahača! Jean se ovlaš strese. Krv mu je naglo zastrujala žilama. Jahači su dolazili ravno preko doline, kolnom cestom što je vodila Isbelovu rancu. U njihovu dolasku nije bilo tajnovitosti, ni varke, ni lukavstva! Jean osjeti kako ga podilazi vrešina. "Nebesa mu! Oni misle ozbiljno!" zagundao je. Sve do posljednjeg trenutka nesvjesno se nadao da Jorthova banda neće tako drsko doći. Još trenutak Jean je gledao kako se na zelenoj pozadini crna mrlja polako približava, pa je požurio prema rancu. Čim ga je opazio, otac mu je, kao i prvi put, pošao u susret. - Oče, dolazi Jorth - muklo će Jean. Zbog ljubavi prema starcu, bilo mu je mrsko što mu je prisiljen saopćiti tako neugodnu vijest. - Otkuda? - upita starac prelazeći orlovskim pogledom preko obzorja. 4 - Cestom iz doline. Odavde ih ne možeš vidjeti. . - Udi u kuću da se pripremimo. Isbelova kuća svakako nije bila građena u svrhu obrane od napada bandi Apača. Odužu dnevnu sobu glavne brvnare izabrali su za mjesto odakle će se braniti. Soba je imala dva prozora i vrata koja su gledala na stazu, te još dvojica vrata; jedna su vodila u kuhinju a druga u susjednu, nadograđenu brvnaru. Glavna je brvnara bila građena od debelih trupaca, pa je pružala bolju zaštitu od metaka nego ostale zgrade. Kad je ušao u kuću, Jeanu se činilo kao da ga gledaju avetinjski blijeda lica. Sestra Ann, žene njegove braće i djeca, svi su ga nijemo motrili pogledom koji je bio nepodnošljiv. - Blaisdell, Jean javlja da dolazi Jorth sa svojom razbojničkom bandom - najavi rančer. - Neka me vrag nosi ako ovaj dan Leeju Jorthu ne bude i posljednji! - izjavi Blaisdell. - Počistite sve s tog stola - zapovjedi Isbel - i donesite sve oružje i municiju koju imamo. Ubrzo se na stolu stvorio čitav arsenal oružja: tri nove vinčesterke kalibra 44, koje je Jean donio sobom s Obale, ogromna Gastonova "bizonka", Blaisdellova henrijevka i šest revolvera. Stol je bio prekrčan kutijama municije. - Sortirajte tu municiju - reče Isbel. - Neka svakome bude pri ruci ono što mu treba. Njihov susjed Jacobs, koji se tu našao, bio je zdepast, bradat, živahan muškarac koji je odudarao od vižljastih i mrkih Tekšašana. Imao je pušku kalibra 44 starog tipa. - Momci - reče on - da sam znao da će biti zabave i vatrometa, ponio bih više municije. Imam samo jedan šaržer. Možda mi i vaša municija bude dobra. Na opće zadovoljstvo svih prisutnih muškaraca, ustanovili su da municija koju je donio Jean odgovara Jacobsovoj pušci. - Zaista imamo sreću - izjavi Gaston Isbel. Žene su sjedile po strani, u uglu prema kuhinji, činilo se kao da su čudnovato zanesene razgovorom i poslom muškaraca. Jacobsova je žena bila sitne grade, neupadljiva lica i veoma svijetlih očiju. Jean pomisli kako je to žena koja će biti od pomoći tijekom predstojećih događaja. Svakog je trena Jean prilazio prozoru i bacao poglede na cestu. Ostali su se očevidno oslanjali na njega, jer nitko drugi nije prilazio prozoru. Sad, kad je

dokrajčena napetost što je trajala tjednima, Teksašani su dočekivali rasplet sukoba kao da prilaze nekom posve banalnom poslu. Najzad je Jean spazio gdje grupa crnih konjanika izbija na cestu. Bili su zbijeni, konje su tjerali hodom, očito su živahno razgovarali. Nakon nekoliko neuspjelih pokušaja, Jean je uspio izbrojiti jedanaest jahača. - Oče, dođi ovamo! Gaston Isbel dođe do vrata s kojih stane gledati, ništa ne govoreći. Ostali pridoše prozorima. Blaisdell je tiho psovao. Jacobs reče: - Zaboga! Dolaze nam u posjet! Žene su nepomično sjedile, napeta i sumorna pogleda. Djeca se prestadoše igrati i uplašeno pogledaše u majke. Kad su se našli gotovo na puškomet od brvnare, jahači stadoše i poredaše se u polukrugu. Sad im je Jean mogao prepoznati pokrete, ali im nije mogao razaznati lica. Začudilo ga je što ni jedan nije imao masku. - Jean, poznaješ li ikoga od njih? - upita otac. - Još nikoga ne mogu prepoznati. Predaleko su. - Oče, odoh po naš stari dalekozor - reče Guy i otrči u dograđenu brvnaru. Blaisdell strese krupnom glavom na bikovskoj vratini i zagrmi glasom nalik tutnju: - Dobro, sad ste došli, braćo ovčari, pa što ćete učiniti? Guy se vrati s dugim dalekozorom i predade ga ocu. Starac ga uze drhtavom rukom i prinese oku. Činilo se kao da se odjednom skamenio, potom se žestoko strese, spusti dalekozor, a lice mu posivi. - Jorth! - tvrdo je izustio. Bilo je dovoljno samo na tren pogledati starca da bi se opazilo kako je prepoznavši Jortha, doživio strašan šok. No, starac je došao k sebi. Opet je podigao dalekozor. - Blaisdellu, tamo je naš stari teksaški prijatelj, Daggs sporo je otegao. - I Greaves, naš krčmar iz Travnate doline, poštena kuća. Vidim i Stonewalla, Jacksona Jortha. Tu je i Tad Jorth, sa svojim crvenim nosom... Pazi, neka me vrag odnese ako ono nije Queen, jedan od najgorih revolveraša što ga je teksaška majka rodila. Mislio sam da su ga umlatili u Big Bendu. Tako sam bar čuo... Tu je i Craig, također pošten ovčar iz Travnate doline. Ha-ha!... Druge ne poznajem. Jean od oca preuzme dalekozor i pozorno stane promatrati skupinu jahača. - Simm Bruce - reče trenutak kasnije - Colter. Da, vidim i Greavesa. Morao bih poznavati i onoga što je do njega, što mu je lice kao... - To ti je sigurno Craig - prekine ga otac. Tamno lice Leeja Jortha imalo je crte slične Elleninim, i po tome ga je Jean prepoznao, osjetivši kako ga je nešto zapeklo. Pomislio je kako će lako pogoditi tko su ostali uz Jortha. Zamolio je oca da mu opiše Daggsa, a potom i Queena. Znao je da više nikad neće zaboraviti lica tih ljudi. Zatim dalekozor uze Blaisdell, pa kad se nagledao i dobro ispsovao, predade ga drugima. Jedan po jedan, svi su se poslužili dalekozorom i promotrili neprijateljsku grupu. Na kraju se dalekozor opet našao u rukama starog rančera. - Daggs maše rukom lijevo i desno kao general kad šalje izvidnice. Čini mi se da pri tom misli na naše konje. Sasvim prirodno, konačno, on nije drugo već običan razbojnik. Ni u crkvu neće poći ako tamo nešto ne ukrade. - Bude li se motao oko konja, to će mu biti posljednje reče Guy zabrinuto vireći na vrata. - Sinko, nekome će danas svakako biti posljednje - odgovori mu otac. Jean je malo pozornosti obraćao razgovoru. Netremice je motrio jahače, upinjao se da im pogodi nakane. Daggs pokaza na konje koji su se nalazili na pašnjaku između njega i kuće. Ti su konji najbolji u cijelom kraju, a u najvećem broju pripadali su Guyu Isbelu, koji je u obitelji bio najveći ljubitelj konja i njima vješto trgovao. Konji su mu bili strast. - Izgleda mi da žele odvesti konje - reče Jean. - Daj mi dalekozor - skoči Guy. Dugo je motrio grupu jahača, potom dalekozor vrati Jeanu. - Idem skloniti konje - reče. - Nemoj! - uzvikne starac. - Banda je došla krasti i pljačkati, a ne da se obračuna. Zar ti nije jasno? Da su se namjeravali tući, već bi nas napali. Sad se natežu oko mojih konja. Zgrabio je pušku. Lice mu je bilo tvrdo i odlučno, u očima mu se caklila odvažnost. - Sine, ja znam Daggsa - reče otac. - A znam i Jortha. Oni su došli da nas ubiju. Ako izađeš, sigurno ćeš

poginuti. - Idem, makar poginuo. Ne dopuštam da mi ispred nosa odvedu konje. Uostalom, još su daleko. - Dobro, Guy, nećeš poći sam - veselo će Jacobs i istupi naprijed. Na ozbiljnu licu Guyove mlade, ridokose žene nije bilo nikakve promjene. Bila je odgojena u surovoj školi. Znala je kako će u takvim prilikama muškarci postupiti. Međutim, Jacobsova je žena stala preklinjati muža: - Molim te, Bille, nemoj se izlagati opasnosti radi nekoliko konja. Jacobs se nasmije. - Nema opasnosti - reče, i izađe s Guyom. Njihov se čin Jeanu učini nesmotrenim. Pratio ih je budnim okom i odmah je uočio da ih je banda primijetila kad su ušli na pasište. Trenutak kasnije, shvatio je da su Daggs i Jorth ubilački raspoloženi. Daggs je odmah sjahao, s puškom u ruci. Za njim sjaha polovica družine. - Oče, zapucat će - vikne Jean. - Zovi Guya i Jacobsa. Naredi im da se vrate. Starac vikne, Bili se stane derati, a Blaisdell također podigne glas. Jean prodorno vrisne: - Guy! Bježi! Bježi! Ali, Guy i njegov pratilac produžili su kao da su gluhi, ili kao da miljama uokrug ne prijete nikakvi razbojnici i konjokradice. Već su se približavali konjima, kad je Jean spazio kako ispred razbojničke grupe izbijaju crveni plamenovi i bijeli oblačci dima. Odmah potom, začu se oštar prasak pušaka. Guy stane kao ukopan, ispusti pušku, zabaci ruke i padne naglavce. Jacobs se ponio kao da ga je odjednom zaustavila nevidljiva sila. Bio je ranjen. Okrenuo se i potrčao, nekoliko je koraka prešao brzim trkom, a onda je odjeknulo još nekoliko brzih pucnjeva. Jacobs ispusti pušku, posrnu, zaglavinja. Nešto je muklo uzviknuo. Začuo se samo još jedan pucanj. Jean je čuo tup udar metka. Jacobs pade na koljena, potom pade licem naprijed. Jeanu se činilo da se skamenio. Iznenadna ga je tragedija paralizirala. Nije mogao skinuti pogled s opruženih prilika. Jedna mu ruka stisne mišicu - bila je to drhtava ženska ruka, vitka, ali tvrda i napeta. - Ubiše... Billa! - glas šapne slomljeno. - Vidjela sam... Obojicu ubiše! Jacobsova i Guyeva žena bile su se prikrale Jeanu iza leđa, pa su vidjele tragediju. - Molila sam Billa... neka... ne ide - izmuca Jacobsova žena, pokri lice šakama i glavinjajući vrati se u kut gdje je ostale, uzdrhtale i blijede žene, sućutno prihvatiše. Guyova žena ostane kod prozora, virila je Jeanu preko ramena. Bila je odvažna poput muškarca. Vidjelo se da je već ranije vidjela smrt. - Da, mrtvi su - reče gorko. - A kako ćemo doći do njihovih tijela. Tek se tada Gaston Isbel prene iz mrtvila koje ga je obuzelo. - Pobogu, jadne naše žene! - zahroptao je. - Moj sin... moj sin! Ubili ga Jorthovi! Jean spazi da su sad i ostali iz Jorthove družine sjahali i krenuli ulijevo, vodeći konje. - Oče, razmješčaju se okolo - Jean će. - Nešto spremaju - javi se Bili Isbel. - Bili, izbuši rupu na zadnjem zidu, recimo na petom brvnu odozdo - naredi otac. - Moramo vidjeti što će uraditi. Stariji sin zgrabi alat, razjuri djecu koja su stajala kraj kuta, i postupi kako mu je rekao otac. Dječica su ga gledala uozbiljenim, začuđenim očima. Žene pomakoše stolice, skupiše se bliže; činilo se da nešto čekaju i osluškuju. Jean je pogledom pratio razbojнике dok mu nisu izmakli iz vida. Prebacivali su se preko neravna, cestarom obrasla tla sjeverno i zapadno od Isbelove kuće. - Čim izbušiš rupu, javi mi - reče Jean pa kroz kuhinju oprezno izađe na jedna vrata i nađe se pod niskim krovom šupe, čiji se oskudan prostor koristio kao drvarnica. Pukotine između brvana tu nisu bile ispunjene ilovačom, pa je Jean kroz njih mogao osmatrati na tri strane. Banditi su ulazili u smrekov cestar. Izgubiše se iz vida, ali se opet pojaviše, ovaj put bez konja. Jean je ocijenio da će sad napasti. No, oni se zaustaviše na rubu cestara dugo se dogovaraše. Jasno ih je vidio, premda su bili predaleko da bi ih raspoznao. U oči je upadao jedan, izdvojen od ostalih, zbijenih u grupu. Po njegovim se gestama dalo zaključiti da nešto nagovara ostale. Jean pretpostavi da bi to mogao biti Daggs ili Jorth. Čuo je njegov bučan, hrapav glas, što je,

uz njegovo držanje, u Jeanu probudilo sumnju da je prije odlaska dobro potegnulo iz boce. Uto je Bili tiho dozvao: - Jean, izbušio sam rupu, ali nikoga ne vidim. - Ja ih vidim. Nešto se dogovaraju. Čini mi se da im je voda pijan. To je Daggs ili Jorth. On im dokazuje kako nas treba napasti, ali se ostali skanjuju... Reci to ocu, i svi vi dobro pazite. Obavijestit ću vas ako krenu. Jorthovoj se bandi nije žurilo da u cijelosti sprovede svoj plan napada. Grupa se postupno malo razišla; neki su sjeli a drugi su se ushodali amo-tamo. Malo kasnije, dvojica pođoše u cestar, valjda k mjestu gdje su ostavili konje. Brzo se vratit će, noseći zavežljaj koji položiše na tlo, te se svi okupiše oko toga i sjedoše. Donijeli su hrane i pića. Jean se morao turobno osmjehnuti tolikoj hladnokrvnosti: sjetio se priča o mnogim zlodjelima koje je navodno počinila Družina krivog noža. No, ovo ga je odlaganje ohrabrilo, jer je prijateljima dalo vremena da stignu na vrijeme. Međutim, onaj tko bude došao, neće se moći probiti do kuće za dana; morat će sačekati noć. Bili je dvaput prišao Jeanu i zapitao što je nova. U velikoj sobi, iz koje se banditi nisu mogli vidjeti, vladala je velika napetost. Jean je ispričao što je vidio i što po tome zaključuje. - Zar jedu i piju? - zapanji se Bili. - Neka me... Stari će pošasaviti. On bi se što prije htio tući. - Reci ti njemu da bismo, ako mene pita, u tom slučaju za čas bili gotovi. Moramo dobro paziti! - oštro mu odvrati Jean. Gundajući, Bili pode natrag. Uslijedilo je dugo iščekivanje, krajnje napeto, a Jean je promatrao bandite kako se gozbe. Dan je bio tih i vruć. Neprirodan muk koji je vladao u brvnari, tu i tamo poremetio bi jedino smijeh djece. Taj je smijeh Jeana dražio i proganjao. Blažena djeca! Potom je čuo 148 još jedan zvuk, veoma slab, te je morao dobro napeti uši to je otac sporim korakom koračao po sobi, gore-dolje. Kako li danas mora biti ocu na srcu! Konačno su razbojnici ustali, te su s puškama u ruci krenuli niz kosinu. Približili su se još koju stotinu jarda, te je Jean napeo kokot na pušci i zagundao neka mu priđu samo još malo, pa će se neko od njih zauvijek ispružiti. Ali, banditi su dokazali da im je dobro poznato koliko nosi puška. Kad su došli otprilike preko puta korala, čučnuli su i Jeanu se ponovno izgubili iz vida. To ga uznemiri. Zna se, sad puze prema brvnari. Na kraju niza korala protezao se jarak, dovoljno dubok da se čovjek pritaji. Štoviše, taj se jarak protezao usporedno s brvnom, jedva na stotinu jardi udaljenosti, a pred njim je bila trava i sitno žbunje, iz kojeg bi razbojnici, bez naročita rizika, mogli pucati u prozore i pukotine između balvana. Kako se više nisu vidjeli, Jean zaključio da im je pogodilo namjere. Ipak je još malo pričekao, i najzad ga u njegov zaključak uvjeriše mali pramovi prašine koji su se dizali iz jarka. To ga otkriće nagna da se žurno povuče, zabrza kroz kuhinju i uđe u sobu, gdje se ljudi lećnuše, ugledavši ga gdje upada navrat-nanos. - Sklonite se da vas ne vide! - zapovjednički će, skoći k vratima i zatvori ih. - Eno ih tamo iza jarka, pokraj korala. Spustit će se u jarak, ne bi li nam se primakli... ne piše nam se dobro. Iza trave i žbunja imaju dobar zaklon. Odatle će osuti paljbu. Moramo dobro paziti kad i kako pomaljati noseve. - Jasno - prihvatit otac. - Žene, stisnite se u tom uglu i uza se držite djecu. Još bolje, ležite. Iza većeg prozora čučnuše Blaisdell, Bili i starac, i stadoše viriti iza pukotine balvana. Jean je zauzeo mjesto iza manjeg prozora; oštre su mu oči igrale kao igle na kompasu. Njegovu izvježbanu pogledu nisu izmicali ni pomak vlasit trave ni skok skakavca. - Sad dobro pazite! - dovikne ostalima. - Vidim prašinu... primiću se, blizu su onoj goleti prije jarka... Vidim grlić puške... crn šešir... opet se diže prašina, sad je ima više. Raspoređuju se iza jarka. Glasan razgovor i naglo dizanje prašine iza najvišeg i najgušćeg žbunja svjedočili su da su Jeanova zapažanja točna i da su se razbojnici osmjelili, pa ne haju za opasnost. Jean iznebuha spazi kako neka boja bijesnu iza jednog

žbuna. U hipu se napeo poput strune. Zatim se na otvorenom pojavi visok čovjek, bez kaputa i šešira. Njegova čupava, plava kosa bljesnula je na suncu. Daggs! - Hej, vi, kurvini sinovi, Isbelovi! - riknuo je drskim i posprdnim tonom. - Iziđite i borite se! Jean je munjevito podigao pušku i opalio. Spazio je gdje čuperci plave kose odlijeću s Daggsove glave. Vidio je kako je šiknula krv. Potom odjekne brza pucnjava Jeanovih drugova. Meci pogodiše razbojnika koji je već bio posrnuo. No, Jean je, dok su njime plazili užasni trnci, znao da je njegov metak ubio Daggsa i da su meci ostalih pogađali mrtva čovjeka. Daggs padne naprijed, ruke i tijelo do pasa ostadoše mu na nasipu. Trenutak kasnije, njegovi ga povukoše u zaklon. Začuše se mukli uzvici. - Daggs! - vikne Gaston. - Jean, skinuo si mu tjeme. Vidio sam to kad sam povukao obarač. Mi smo nepotrebno potrošili metke. - Mora biti da je bio pijan ili lud kad se onako pojavio i izazivao. - Arizona je nezdrava za Teksašane - ironično dometne Blaisdell. - Vidi se da je ovdje bilo previše mirno, pa su banditi zaboravili pravila igre. Bar je Daggs zaboravio. - Daggs nije učinio ništa lude od onoga što su učinili Guy i Jacobs - prozbori Jean. - Oni su bili neoprezni, a on je bio pijan. Neka nam i jedno i drugo posluži kao pouka. 150 Još kad je ušao u brvnaru, Jean je namirisao alkohol. Bili je pio kao smuk, a ni Gastonu čaša nije bila mrska, a Blaisdell je pio rijetko ali "muški". Jean odluči da im više neće dati da piju. Uzduž jarka započelo je puškaranje. Na dužini od stotinjak stopa dizali su se pramovi dima. Tanad je zviždala i ulijetala kroz prozor ili se tupo zabadala u teška vrata, a jedno je zrno probilo ilovaču između balvana upravo ispred Jeana i za dlaku ga promašilo. Nizao se plotun za plotunom. Razbojnici su bili naoružani repetirkama. Jean promijeni položaj, a i ostali slijediše njegov mudar primjer. Plotuni se pretvoriše u neprekidno štektanje. Odjednom nastane tišina, koju u brvnari prihvatiše s olakšanjem. Soba je bila puna prašine koja se miješala s dimom iz pušaka Isbelovih. Čulo se prigušeno disanje prestravljenе djece. Bila su skamenjena od straha, ali nisu plakala. Žene nisu pušale ni glasa. Iz jarka odjekne nečiji glas. - Iziđite i borite se! Zar će se Isbelovi dati pobiti kao ovce? Nitko ne odgovori na izazov. Jean se vrati svom ranijem mjestu, kraj prozora a i ostali učiniše isto. Virkali su, ali krajnje oprezno. - Momci, pucajte tek kad vam netko dođe na nišan - reče Gaston. - Možda im dosadi opreznost. Ali, Jorth se sigurno neće pokazati. Razbojnici se okaniše brze paljbe. Sad su pucali pojedinačno, s raznih točaka, i ne nasumce. Nekoliko je zrna ušlo kroz prozor i zabilo se u suprotni zid: nekoliko drugih okrznulo je prozorski okvir i odbilo koju trešćicu s njega: a ponajviše ih je probijalo ilovaču u pukotinama između balvana. Jean je shvatio da ovako opasno gađanje nije slučajno. Razbojnici pomno ciljaju i među njima mora biti nekoliko dobrih strijelaca, koji gađaju sva "ranjiva" mjesta uzduž pročelja brvnare. Da nije ležao potrbuške, dvaput su ga mogli pogoditi. Malo kasnije dosjetio se jednog trika, pa je među brvna zabio klinove, ali visoko, popeo se na njih, pa je odozgo, s gornje strane prozora, virnuo van. Ali, u takvom se izvanredno teškom položaju nije mogao dugo održati, čuo je kad je jedno zrno nekoga pogodilo. Tko bio da bio, taj glasa ne ispusti. Jean se okrene. Bili Isbel se držao za rame, gdje su mu na košulji izbijale crvene mrlje. Odmahnuo je glavom Jeanu, kao da mu želi reći da rana nije teška. Žene i djeca ležali su ničice, pa nisu mogli vidjeti što se dogodilo. Po Billovu držanju, bilo je jasno da on to niti ne želi. Blaisdell mu maramom sveza okrvavljeno rame. Razbojnici nastaviše pucati u jednakim razmacima, svakih nekoliko minuta po jedan metak. Isbelovi ne uzvraćaše. Tek nešto prije sumraka, kad se činilo da su opsjedaci postali bijesni ili možda bezbrižniji, Blaisdell opali u nešto što se micalo za jednim grmom: zagrmjela je i Gastonova teška "bizonka". - Volio bih znati što će

poduzeti kad padne mrak, a volio bih znati i što ćemo mi poduzeti - zabruna Blaisdell. - Neće jurišati - reče Gaston. - Mogli bi nam zapaliti brvnaru - nato će Bili Isbel. Među svima njima, on je bio najtmurnije raspoložen. Nešto ga je kopkalo. - Jorthovi su gadovi, ali ipak ne vjerujem da bi nas htjeli žive spaliti - odvrati Blaisdell. - Ah! - dočeka Gaston - mnogo mi ti znaš o Leeju Jorthu! On bi mene živa oderaо, pa mi na živo meso posipao žeravicu. Uz takav razgovor prođe im vrijeme od sutona do mraka. Jean je malo što imao reći. U mislima je razmatrao sve mogućnosti koje im preostaju. Kad se spustio mrak, razbojnici promijeniše taktiku. Postavili su ljude na četiri mjesta oko brvnare: i s tih su mjesta naizmjenično pucali, u razmacima od nekoliko minuta. No, ta su se zrna zarivala u brvna, pa Isbelovima nisu zadavala neku brigu. is? - Jean, što ti misliš? - upita stari rančer. - Evo što mislim: odlučili su se na dugu borbu: pucaju samo zato da nam daju do znanja da ne spavaju. - Dobro. A što bi ti učinio? - Ja ću malo kasnije van. Na taj Jeanov odgovor, Gaston samo zadovoljno zamumlja. U brvnari je bilo mračno kao u rogu. Žene su imale hranu i vodu pri ruci. Svoju večeru - meso, kruh i mlijeko Jean je pojeо kraj prozora, budno motreći u mrak. Djeca su, izmorena dugim danom, na kraju zaspala. Žene su u svom uglu tiho šaputale. Oko devet sati Jean najavi da izlazi u izviđanje. - Oče - reče - oni nas drže u šaci, ali ne noću. Opasao je remenik s mecima, uzeо lovački nož i revolver, u ruci stisnuо pušku i iz kuhinje izašao pred brvnaru. Noć je bila tamnija nego obično, zvijezde su dijelom zakrilili oblaci. Naslonjen na zid brvnare, Jean je neko vrijeme čekao da mu se oči priviknu na tamu. I u mraku je mogao odlično vidjeti, baš kao pravi Indijanac. Znao je svaku točku oko brvnare, staja i korala, svaki direk, panj, stablo, kamen u neposrednoj blizini ranca. Pošto je otprilike četvrt sata promatrao, za koje su vrijeme razbojnici opalili po jedan metak sa svakog od svojih položaja i nekoliko metaka iz jarka, Jean se stao šuljati - krenuo je na svoj smion poduhvat. Najprije se držao sjenke brvnare, potom voćnjaka, pa niza ribizlovih grmova. Tu je čučnuо i stao ogledati i osluškivati. Pred njim je sad bio otvoren teren koji se dizao u blagom usponu. Vidio je tamne grupe cedrova i smreka. U tami je, brvnari s desne strane, bljesnuо plamen, a zatim je odjeknuо pucanj. Čulo se kako je zrno udarilo u deblo. Potom je samotан ranč opet obavila tišina, a mrak se spuštao poput crna pokrivača. Čulo se brujanje kukaca. Crni horizont na jugu osvjetljavale su blijede munje. U jednom trenutku Jean je čuo i neke glasove, ali nije razabrao iz kojeg su pravca dopirali. Sada je njemu sa zapadne strane odjeknuо nov pucanj. Tane je zviznulo iznad njega i zabilo se u brvnaru. Brižljivo je proučio tamni, sivocrni otvoreni teren pred sobom, a potom teren iza sebe. Dokle god nastoji da mu iza leđa budu guste sjene, ne mogu ga opaziti. Iskrao se iz svog zaklona, pa se tihim, nečujnim koracima prebacio pod prve smreke. Strpljivo i nepomično, sačekao je da razbojnici ispale novu seriju metaka. Nakon pucnja sa zapadne strane, krenuo je, i to udesno. Uspon je tu bio prekriven grmljem, skupinama smreka i osamljenim cedrovima, što je savršeno odgovaralo Jeanu u njegovoj namjeri da zaobiđe bandita koji je pucao s one strane i da mu zađe za leđa. Popne se na hrbat, side na drugu stranu, skrene ulijevo, pa se polako stane primicati mjestu gdje je očekivao da će naći razbojnika. Život u prirodi, i danju i noću, osim vida, razvilo mu je i savršen smisao za orijentaciju. Čim je opet opazio bljesak iz puške, uvjerio se da ide ravno prema mjestu gdje se čovjek nalazi. Namjeravao je tiho se privući Jorthovu čovjeku i nečujno ga ubiti nožem, a zatim, ako mu sve lijepo pode za rukom, zaputiti se slijedećem razbojniku. Odložio je pušku, pa je počeo puzati, ni mačka se ne bi tiše kretala. Naravno, sporo je napredovao. Morao je dobro paziti kuda ide, da ne bi stupio na suvarak ili gurnuo kamen. Jelenska koža, od koje

mu je bila sačinjena odjeća, prigušivala je svaki sušanj kad bi se očešao o žbunje. Otkrio je razbojnika - sjedio je na vrh hrpta usred jedne čistine. Bio je sam. Vidio je žar cigarete koju je pušio. Tlo je na samom hrptu bilo kamenito, Jeanu nepogodno. Morao je odustati od plana da se došulja do razbojnika. Okrenuo se i strpljivo i polako pošao natrag po svoju pušku. Našavši je, istim je putem krenuo prema razbojniku, sad još sporije, jer mu je smetala puška. Ali se ni najmanjim šumom ne oda i najzad stiže na hrbat, na mjesto na kojem je 1S4 počinjala čistina, gdje ponovo spazi crnu razbojnikovu priliku. Bio je udaljen jedva pedeset jardi. U trenutku kad se podigao na jedno koljeno i polako dignuo pušku, pomno pazeći da njome ne dirne u granje smreke pod kojom je bio, iznenada osjeti neki drugi osjećaj osim one mrke, tvrde mržnje prema Jorthovima. Bio je to osjećaj od kojeg mu se smučilo, koji ga je oslabio, hladno, potresno, nezatomljivo. Što ako je ovaj čovjek Ellenin otac? Spustio je pušku. Osjetio je kako mu podrhtava na koljenu. Drhtao je cijelim tijelom. Zaprepašujuće otkriće - da ne želi, da nije u stanju ubiti Ellenina oca - predoči mu koliko je zaljubljen u nju. U tom trenutku očajničke odlučnosti, kad je već bio svjestan velike prednosti koju ima nad Jorthovima zahvaljujući svojim indijanskim osjetilima i vještinama, on dokraja spozna koliko beznadno i neodoljivo ljubi onu djevojku. Više nije pokušao poricati tu ljubav. Poput noći i samotne divljine koja ga je opkoljavala, poput neizbježnog sukoba između Jortha i Isbela, njegova je ljubav bila stvarnost, činjenica. Dahom je šapnuo svom "ja" da ne može ubiti Ellenina oca. Bio sukob kakav mu drago, bio on sto puta Isbel, on to s predumišljajem ne može učiniti. A zašto ne može? Na to nije mogao odgovoriti. Ne može gajiti nadu da će ikad zadobiti Ellen Jorth. On čak ne želi ljubav takve djevojke. Ali, on je voli. Mora se boriti protiv te strasti što tajnovito i podmuklo raste. Eto, već ga je pokolebala u namjeri. Od njega stvara kukavicu. U njegovu duhu i srcu bljesnulo je sjećanje na Ellen Jorth, njezinu ljepotu i šarm, drskost i sjetu, stid i poniženje. Umiljatost je njena nadjačala drskost. Zagonetnost njezina bića suprotstavila se sramoti koju je sama priznala. Jean podiže lice prema nebesima i bijelim zvijezdama, beskonačnim dubinama tamnoplavoga svoda. Osjećao je istinu - da je on tek atom u svemiru. Što je on, što je njegov osvetoljubivi otac, što su mržnja, strast i razdor u usporedbi s onim bezimenim, beskonačnim i vječitim, koje je osjećao u tom trenutku? Stani! Razbojnici - Daggs i ostali Jorthovi - ubili su mi brata Guya - umorili su ga surovo i nemilosrdno. Guy je Jeanu bio mio brat, prijatelj u igri. Nije bio poput Billa, zatvoren i sebičan. Billa nikad nije volio kao Guya. A sad Guy leži mrtav na pašnjaku. Ovaj je sukob krenuo krvavom stazom. Jean se skruti, kao čelikom okaljen. Vrelina mu se izgubi iz krvi. Duh mu zapljusne crna i moćna želja za osvetom. Odlučno i neumoljivo kresnu misao: mora ubijati, gdje god i kad mu se za to ukaže prilika. Uostalom, onaj čovjek tamo po svoj prilici nije Ellenin otac. Jorth će biti s glavninom svojih. Ovog razbojnika stražara može ustrijeliti, a banda će pomisliti da je to njihov kolega ispalio uobičajeni hitac. Nato Jean hitro podigne pušku, nacilja na tamnu spodobu, primiri se i pritisne obarač. Čim je odjeknuo pucanj, ustane, okrene se i udalji. Nije ni pogledao niti oslušnuo kakav je ishod njegova pucnja. Ljepljivi znoj izbio mu je na čelu, dlanovima, grudima. Srce mu je pritislo nešto odvratno, olovno teško i muklo. Priroda ga je obdarila vještinama koje posjeduju Indijanci, ali se gnušao nad ovakvim korištenjem tih vještina. Ipak, nadjačala je Isbelova krv. Svjež vjetar puhao mu je u lice. Činilo mu se da se oslobodio bremena koje mu je pritisnulo pleća. Šapat prosvjeda bivao je slabiji. Kad se ponovo opreznim korakom spustio u voćnjak, cijelo je njegovo biće bilo kao struna napeto i usredotočeno na izvršenje zadatka. Nije bilo suglasja između njegova

misaonog "ja" i njegove djelotvornosti. Prešao je stazicu, pa se kretao uz staje, njihovom zapadnom stranom, prođe ih i stupi na pašnjake. Nečujno je puzao kroz travu, istom pozornošću kojom se maloprije kretao po hrptu, samo što se sad brže kretao jer je rjeđe zastajkivao. Htio je odmaći što više udesno, da bi zaobišao jarak koji je razbojnicima pružio tako dobar zaklon. Jarak je bio napravljen zato da se za proljetnih južina i ljetnih oluja voda s kosine ne bi slijevala u korale. i No, nije dobro proračunao dužinu jarka, pa je otkrio da mu se primakao previše lijevo, ali ga to nimalo ne zabrine. Neko je vrijeme ležao i osluškivao. Opet je čuo glasove, a potom pucanj. Bljesak plamena nije vidio, ali je pogodio da je hitac ispaljen sa sjeverne strane. U toku slijedećih petnaest minuta Jean je otkrio da se najbliži stražar nalazi na kojih stotinjak jardi udaljenosti, puca s vrha jarka, a drugi mu, možda tek koji jard dalje, sekundira. Dva razbojnika, jedan drugom blizu! Na to nije računao. Malo se premišljao što bi bilo najbolje poduzeti, pa najzad odluči da se odšulja njima za leđa i da im se primakne koliko god mu to situacija bude dozvoljavala. Otkrio je da mu je jarak dobro došao, jer se njime posve lijepo mogao prikradati neprijatelju. Tu je bilo suho, pjeskovito tlo, oivičeno visokim korovom. Jedini je nedostatak bio što nije mogao izbjeći a da se putem ne očeše o suhe, nevidljive grančice korova. Da bi to koliko-toliko spriječio, puzao je kao zmija, palac po palac, dugo mu je trebalo dok najzad nije spazio ljudsku priliku koja se crnjela na pozadini tamnoplava neba. Dok mu se sporo primicao, razbojnik je triput ispalio iz puške. Nekoliko je trenutaka Jean čekao i osluškivao, potom je zmijugavo produžio dalje, dok se nije našao na dvadesetak koračaja od onog čovjeka. Do nozdrva mu dopre miris duhana, ali nije vidio žar cigarete ili lule jer mu je čovjek bio okrenut leđima. - Čuj, Bene - reče čovjek svom kolegi koji je čučao nekoliko jardi dalje - čudi me što Somers više ne puca. Jean prepozna opor, razvučen Greavesov glas i u tom trenutku zgrčiše se svi mišići njegova napeta tijela. Bio je nalik panteri spremnoj na skok. GLAVA 8 - Upravo sam i ja to isto pomislio - reče drugi. - A zar se tebi posljednji pucanj nije učinio preoštrim za Somersovu pušku? - Sad, kad si me na to podsjetio, čini mi se da je tako odvrati Greaves. - Idem tamo pogledati što je s njim. Crna se razbojnikova prilika išulja i nestade Jeanu iz vida. - Polako i oprezno - dobaci Greaves za njim. - I idi tek toliko koliko ti je potrebno da ga dozoveš. Tko će znati, možda se onaj prokleti mješanac Jean Isbel noćas igra Indijanca. Čuli su se mekani koraci preko vlažne trave. Potom se sve utiša. Jean je ležao potrbuške, mirno, obraz je naslonio na pijesak, morao je ukositi oči naviše da bi mogao motriti crnu Greavesovu priliku nad jarkom. Namjeravao je po svaku cijenu smaknuti Greavesa, a uložio je silnu snagu volje da odoli bijesnoj navali strasti koja mu se nagomilala u grudima. Ukoliko ustrijeli razbojnika, propast će mu prilika da se privuče i ostalim stražarima koji gađaju brvnaru. Pomislio je da tiho dobaci Greavesu: "Imao si pravo što se mješanca tiče!" pa da ga umlati onog trena kad se on zaprepašteno okrene. No, više voli skočiti Greavesu za vrat, makar time više riskira. Nije gubio vrijeme na analiziranje čudovišna, ubojita poriva koji ga je tog trena šćepao, ali je shvatio da je izabrao najopasniji put da ubije Greavesa. Dugo je i duboko uzdahnuo i zadržao dah. Pustio je pušku. Ustao je tiho kao sjena. Izvukao je lovački nož. Začuvši sušanj, mekano i brzo tapkanje mokasina, Greaves se naglo okrenuo. Istog je trena Jeanova lijeva ruka sunula poput zmije u skoku i obavila se oko Greavesova vrata, čvrsto ga stežući. Jednim zamahom slobodne desnice u kojoj je stezao nož, Jean je začas mogao okončati svoj smrtonosni posao. Ali, kad je njegova gola mišica osjetila topao, uzdahtao vrat, nešto je užasno provalilo iz dubina njegova bića. Jednim potezom ubiti očeva neprijatelja - nije

dovoljno! Nakon fizičkog dodira, u njemu se razularila divlja ćud Indijanca. No, u njemu je još nešto progovorilo - u trenutku kad je strahovitom snagom trgnuo unazad napeto Greavesovo tijelo, osjetio je kako njim prolaze isti čudnovati trnci, i kako ga plavi ista tajanstvena radost koja ga je spopala kad je pesnicom smrskao lice Simma Brucea. Greaves se bio zlobno iscerekao - on je potvrdio podlu Bruceovu objedu na račun Ellen Jorth. I tako, sad je Jeana Isbela pokretalo nešto jače od same mržnje. Greaves je bio težak i jak. On odskoči i baci se na leda, baš kako to čini govedo uhvaćeno lasom. Ali, Jeanov stisak ne popusti. Skotrljaše se niz nasip u pjeskoviti jarak i Jean se svom dužinom nade ispružen na svom protivniku. - Greaves, pogodio si - siknuo je - mješanac se igra Indijanca... Sad će te mješanac probosti, najprije zbog Ellen Jorth... a zatim zbog Gastona Isbela! Jeanov se pogled upre u Greavesove svjetlucave oči. Njegova desnica podigne veliki nož. Oštrica bijesnu. Nož pade nisko, koliko je to Jeanov položaj dozvoljavao, i zarinu se u Greavesovo tijelo. Cijela se Greavesova snažna, mišićava spodoba strese i ispruži. Trznuo se kao što to čini umorena životinja; u strahu i bolu. Od siline njegova trzaja popusti Jeanov zahvat. Greaves ispusti davljenički krik, koji divlje odjekne. Oslobodio se. Veliki Jeanov nož više nije bio u njemu. Gibak i brz, našao se na koljenima. Već je izvukao revolver kad Jean opet skoči na njega i stisne ga medvjedićim stiskom. Greaves opali, ali nije mogao podići niti iskrenuti revolver koliko je bilo potrebno. Jean podigne desnu ruku i još jednom zamahne nožem. Izboden, Greaves ispusti užasan, mukao krik, nakon kojeg mu se sva snaga istoči. Revolver mu još jednom prasne, pa ispade iz šake. Tijelo mu se zaljulja, i Jean ga pusti. Još jedan neprijatelj Isbelovih mrtvo se ispružio na pijesak u jarku. Jean se brzo ogleda tražeći pušku. Spazio ju je gdje se cakli na svjetlu zvijezda. Zgrabi je. Iskoči iz jarka i potrči prema brvnari. Sa svih strana odjekivala je vika Jorthove družine, bilo je jasno da se u njihovu taboru digla uzbuna. U mraku se ispred Jeana ispriječi nekakva ograda. Preskoči je i strelimice preleti stazu, dohvati se sjenke korala i ubrzo se nade kod prve brvnare. Tu se nasloni na njezinu stijenu, da povrati dah. Srce mu u grlo skakalo, tuklo je kao ludo. Svim žilama tekla je vrela krv. Znoj je s njega lio u potocima. Zube je stisnuo čvrsto, kao odapeta gvozda. Tek s naporom otvorio je usta da slobodnije i dublje udiše zrak. Ali, svi su ti fizički osjećaji bili ništavni prema vrevi koja mu je parala duhom. Najzad je sila nagona popustila, pa je opet bio u stanju razmišljati. Osvetio je Guya, prorijedio je redove Jorthovih, opravdao očevu hvalisanje. Sve mu je to pružalo zadovoljstvo. Ali, tim i takvim mislima nije obuhvatio sve što je osjećao, a naročito ne onaj gorko-slatki žalac izazvan spoznajom da smrt Ellenina klevetnika ne može zatrti dvojbu i žaljenje koji su iz sata u sat sve više jačali. Brzajući, ude u drvenicu, potom u kuhinju, odakle se tiho javi, pa produži u glavnu brvnaru. - Jean, Jean! - čuo se očev drhtav glas. - Da, ja sam. - Je li sve... u redu? - Da. Mislim da mi je jedan metak okrznuo nogu. To tek sad osjećam... Malo krvari, ali nije ništa ozbiljno. Začuše se tihi koraci, nečije se uzdrhtale ruke ispružiše da ga potraže. Bila je to Ann. Zagrla ga. Osjetio je kako joj se grudi nadimaju i kako u njima burno lupa. - Što ti je, Ann, ta nisam ranjen - reče, stišući je uza se. - Lezi i pokušaj zaspati. Kroz gustu tamu u brvnari Jean povede Ann natrag u ugao gdje su stajale žene. Srce mu je bilo puno, ali govoriti nije mogao, jer je na sam dodir Annine ruke shvatio da njegov uspješan podvig ženama nije nimalo olakšao jad. - Pričaj, što je bilo vani? - upita Blaisdell. - Ubio sam dvojicu. Onoga koji je pucao sa zapadne strane i Greavesa. - Oho! - uzvikne otac. - Znači, ono je Greaves urlao - nastavi Blaisdell. - Pobogu, još nisam čuo čovjeka da onako urla! Što si mu učinio, Jean? - Izbo sam ga. Namjeravao sam srediti stražare, jednog po

jednog. Ali, trebalo je izbjeći buku. A eto, nakon Greavesa, nisam mogao produžiti. - U svakom slučaju, sad će prestati puškarati po tami zagunda Gaston. - Zato moramo dobro paziti da nam ne prirede što god drugo, da nas ne zapale, što bi najprije mogli. Pokazalo se da je stari rančer barem djelimice pogodio. Jorthovi su prestali pucati. Nisu se ni čuli ni vidjeli. Ali, muk i prekid napada bilo je teže izdržati nego neprekidnu kišu tanadi. Crni se noćni sati razvukoše. Muškarci su na smjenu stražarili i odmarali se, ali nitko od njih nije spavao. Najzad, tama stane blijedjeti i s istoka se počne iskradati zora. U daljini se nebo zarumeni i dan izbijeli. San je djecu oslobodio straha, te su sad bila bučna i gladna. Žene su iskoristile prividno primirje da spremne topli zajutak. - Možda su otišli - reče Guveva žena, vireći kroz prozor. Otkako se razdanilo, ona je izvirivala već nekoliko puta. Jean spazi kako joj mutan pogled prelazi preko pašnjaka i zaustavlja se na tamnoj, ispruženoj prilici mrtvog muža koja leži licem u travi. Taj je pogled zabrinuo Jeana. - Ne, Esther, nisu otišli - odvrati Jean. - Primijetio sam ih na rubu žbunja. Blaisdell je bio optimist. Rekao je kako će Jeanov noćni podvig polučiti efekt na protivničkoj strani i da Jorthovi neće biti u stanju izvesti iole odlučniji napad. Međutim, prevario se. Odmah nakon izlaza sunca, Jorthovi su iz bližega i s četiriju strana počeli obasipati brvnaru uzastopnim puščanim plotunima. Tijekom noći Jorthovi su od zemlje i debala napravili grudobrane, iza kojih su sada gađali. Gledajući kako svuda unaokolo puške iz velike blizine bljuju plamen i izbacuju pramove dima, Jean i njegovi drugovi bili su prisiljeni uzvraćati vatrom. Za pola sata brvnara je bila toliko puna dima da Jean nije mogao vidjeti žene u drugom uglu. Potom se žestina napada donekle smanji, pucnjava se prorijedi, ali postade preciznija. Jedan se metak odnekle odbio i iscrtao brazdu na Blaisdellovoj sijedoj glavi. Rana je bila bolna, ali, srećom, neopasna. Vještom i sigurnom rukom, Esther starcu previje glavu i zaustavi krvarenje. Dok se ona trudila oko njega, stari se Teksašanin neprestano meškoltio. Kao da ga je do krajnje mjere raspalio pogled na krv na ruci koju je pokušavao otrti. - Isbel, trebamo da krenuti tamo - ponavljao je tko zna po koji put - i sve ih pobiti. - Nećemo! Ostat ćemo ovdje - odvrati Gaston. - Očekujem da Blue, Frederick i Gordon otvore vatru s druge strane. Svakog trenutka trebali bi stići, a oni će sigurno odmah shvatiti situaciju. Isbelove se nade ne ostvariše. Bez ikakva zastoja, pucnjava se nastavi do oko podne. Potom, Jorthovi iznenada prestaše. - Sto je sad? - pitao se Isbel. - Momci, prekinimo i mi paljbu i pričekajmo da vidimo što će dalje biti. Dim se postupno izgubio kroz prozore i vrata, zrak se u sobi ponovo raščisti. Esther još jednom priđe prozoru i baci pogled prema pašnjaku. Jean opazi kako se ona naglo stresla, potom se sva ukoči. - Pogledajte! - kriknula je. - Esther, makni se s tog prozora - naredi stari rančer. Mogla bi stradati. - Pakla mu! - zabruna Blaisdell. - Mora biti da je nešto opazila. Žena se skamenila. - Pogledajte! Svinje su provalile na pašnjak!... Pojest će Guvevo tijelo! Na njezine riječi svi ostadoše kao ukopani. Jean brzo priskoči prozoru i baci pogled na pašnjak. I zaista - tamo se pojavio čopor krupnih crnih svinja koje su rovale po travi nedaleko od mjesta gdje su ležala tijela Guya Isbela i Jacobsa. Svinje su pripadale rančeru koji ih je puštao da po volji lutaju. - Jean... svinje... Esther je mucala obraćajući se Jacobsovoj ženi. - Hodi! Pogledaj!... Hoće li ih svinje... Jacobsova žena priskoči k prozoru i pogleda van. Istog se trena ukoči. - Oče, hoće li svinje... jesti mrtva čovjeka? - jedva izgovori Jean. Starac je zurio kroz prozor. Činio se uzetim. Neočekivana situacija posve ga je prenerazila. - Jean, možeš li se dobaciti do njih? - muklo je upitao. - Do svinja? Ne mogu, izvan dometa su. - Onda moramo nemoćno promatrati stravičan prizor klonulo izusti starac. - Vidiš, tamo je povaljena ograda!... To je učinio Jorth!...

Pustio je svinje unutra! - Ah, Isbel, ne vjerujem da je tako - odmahne Blaisdell. - Jorth ipak neće pribjeći takvoj podlosti. - A ja ti kažem da je pribjegao. - Možda svinje ne naiđu na Guya i Jacobsa - neuvjerljivo će Blaisdell. Očito je i sam sumnjao u takvu mogućnost. - Eno! - prodorno vrisne Esther. - Idu ravno prema njima! Pogledavši kroz prozor, osjećajući kako mu postaje mučno, Jean se uvjeri da Esther nije pretjerala. Ann Isbel također priđe prozoru, pogleda i užasnuta krikne. Jacobsova žena samo je nijemo i omamljeno stajala. Blaisdell je grozno psovao. - Isbel, ne možemo stajati skrštenih ruku i gledati kako svinje jedu naše mrtve! - Morat ćemo. Sto bi drugo mogli napraviti? Esther se okrene muškarcima. Bila je blijeda, kao smrznuta, samo su joj oči plamsale sivim plamom. - Netko mora otrčati tamo i sahraniti ih. - Dijete moje, to bi ga odvelo u sigurnu smrt. Vidjela si što se dogodilo Guyu i Jacobsu... Jednostavno valja stisnuti zube. Neka nitko ne gleda kroz prozor. Jean se upita je li moguće poslušati očev savjet. Prizor na pašnjaku svojom grozotom privlačio je svačiji pogled. Krupne svinje rovale su po travi, neke življe neke sporije, ali se cijeli čopor postupno sve bliže primicao mrtvacima. Predvodnik, golem ali mršav nerast, koji se sigurno još nije najeo u toj pustoj zemlji, bio je na nepunih pedeset stopa od tijela Guya Isbela. - Ann, daj mi neku tvoju haljinu i šešir, ali brzo - reče Jean otrgnuvši se iz letargije. - Presvući ću se, pa ću trkom tamo. Možda mi uspije. - Nećeš! - odlučno skoči otac. - Guy i Jacobs su mrtvi. Više im ne možemo pomoći. - Ali, oče... preklinjući će Jean. Bio je rastrgnut stravičnom slikom koja se ogledala u očima žena. - Kažem ti, nećeš! - zagrmi Gaston, visoko dižući ruke. -Ja ću poći! - zvonko klikne Esther. - Nećeš poći sama! - odmah dometne Jacobsova žena, nehotice ponavljajući riječi nakon kojih je njezin suprug krenuo za Guyem. - Da se nisi ni maknula odavle - razdere se Gaston. - Idem - usprotivi se Esther. - Ne možeš me zadržati. Moj suprug je mrtav. Nitko me ne može zaustaviti. Idem otjerati svinje i sahraniti ga. 164 - Pobogu, Esther, poslušaj me - produži starac. - Ako se tamo pojaviš, Jorth i njegova banda će te ubiti. - Zlikovci jesu, ali ne vjerujem da postoji čovjek koji bi mogao biti toliko podao. Svi su se sjatili oko nje pokušavajući je odvratiti od njezine nakane, ali zaludu! Odbila ih je od sebe i izjurila kroz kuhinju, a za njom je izašla i Jacobsova žena. Jean se okrenu prozoru i spazi obje žene gdje trkom izlaze na stazu. Sa strahom je iščekivao da začuje pucnjavu. Ali, izvana se začulo samo glasno "ho-ho"! Grub smijeh razbojnika smanji Jeanov strah. Možda Jorthovi ipak nisu toliki gadovi kakvim ih prikazuje njegov otac. Dvije žene udoše u šupu i tren kasnije izadoše s lopatama u ruci. - Moraju se požuriti - bubne Gaston Isbel. Pogledavši prema pašnjaku, Jean shvati zašto je to rekao. Nesumnjivo je krupni predvodnik nanjušio vonj mrtvih tijela. Odjednom ih je opazio i zaletio se prema njima. - Požuri, Esther, potrči! - iz sve snage vikne Jean. Njegov povik nagna žene u trk. Jean stade pucati. Svinja dođe do Guveva tijela. Bila je izvan dometa Jeanove puške, a pucnjava je nije uplašila. Sad su i ostale svinje osjetile miris i slijedile svog predvodnika. Esther i njezina družica trkom se izgubiše iz vida. Zaklonile su se iza jednog korala. Odjeknula je njihova prodorna i strašna vriska. Svinje se uplašiše. Predvodnik podiže rilo, pogleda, pa se okrene. Ostale su stale, potom se i one okrenuše i pobjegoše. U brvnari je sve bilo tiho, a bilo je tiho i tamo gdje su skriveni ležali Jorthovi ljudi. Očito su i njihove oči bile uprte u hrabre žene. One najprije iskopaše grob Guyu. Esther mu umota tijelo u svoj šal, potom ga pokopaše. Tada su požurile k Jacobsovu tijelu što je ležalo nekoliko jardi dalje. I njemu iskopaše grob. Njegova žena skide sa sebe pregaču i njome ga umota. Dvije su se žene pomučile dok su Jacobsovo tijelo dignule i spustile u grob, jer je Jacobs bio krupan čovjek. Kad su i njega pokopale, njegova

udovica klekne kraj groba, a Esther pode grobu svog muža, ali ona ne klekne niti bi se po njezinu držanju dalo zaključiti da je molila. Izgled joj je bio tragičan - bio je to izgled žene koja je na krvavom arizonskom tlu izgubila oca, majku, sestru, brata, a sada i muža. Odvažnost i požrtvovnost žena sigurno je Jortha i njegove sljedbenike natjerala da se postide. Za cijelo vrijeme sahrane nisu ni metka ispalili niti od sebe dali znaka života. U brvnari je i dalje vladao muk. Jeanu su se oči mutile, neprekidno ih je morao brisati. Stari Isbel se uopće nije trudio prikrivati suze. Blaisdell je samo kimao sijedom, čupavom glavom i teško disao. Žene su tupo buljile u prazno. Djeca su razrogačenih očiju pogledavala starije, čas jednoga, čas drugog. - Vraćaju se - s ogromnim olakšanjem izjavi Isbel. - Za divno čudo, Jorth ih je pustio da sahrane svoje mrtve. Po svemu sudeći, ta je činjenica prenerazila Gastona. Kad su dvije žene ušle u brvnaru, starac slomljeno reče: - Drago mi je... vidim da nisam imao pravo da vas sprečavam... i nisam imao pravo ono reći za Jortha. Nitko mu ne stiže odgovoriti, jer Jorthova banda, razbješnjela zbog doživljene sramote i želeći nadoknaditi izgubljeno vrijeme, nastavi napad tako žestokom vatrom, da oni u brvnari nisu bili u stanju ni metka opaliti. Da bi se nekako spasili, svi su morali leći potrbuške i naprosto se priljepiti za podnice brvnare. Zrna su pljuštala kroz prozor. Sva je ilovača između brvnara bila obijena tanadima. Takva je paljba trajala više od jednog sata, potom je oslabila, najprije s jedne a zatim s druge strane, pretvarala se u sporadičnu vatru i na kraju zamukla. - Nadam se da su se ispucali u svakom pogledu - reče Gaston. - To ne znam - odvrati Blaisdell - samo se pitam gdje su, kog vruga, držali onoliko municiju. - Tišina! - naglo će Jean. - Netko nešto viče. Do njih je dopro nečiji hrapav, bučan glas: - Hej, Isbelovi! Dajte ženama da se tuku za vas, bolje će vam biti. Lecnuvši se, Gaston Isbel se uspravi, lice mu mrtvački probljedi. Izgled njegova lica Jeanu je bio dovoljan da shvati kako glas izvana pripada starom Jorthu. Jednim skokom rančer se nađe na nogama i ne obazirući se na opasnost, poleti prozoru. - Jorth - zagrmi on - izađi na dvoboj... samo ti i ja! Odgovora nije bilo. Jean odvuče oca od prozora. Uslijedila je tišina, za koje su oni u brvnari napeto iščekivali, ali s vremenom tišina postade manje napeta. Blaisdell započe razgovor kazivajući kako misli da je za sada borba okončana. Nitko mu ne proturječi. Gaston se očigledno skanjivao u to povjerovati. Međutim, nešto kasnije, promatrajući iz kuhinje, Jean utvrdi da se Jorthova banda sprema za odlazak. Skupili su se blizu žbunja, nešto niže od mjesta gdje su se nalazili dan ranije. Na putu se pojavio kola sa zapregom mazgi i okrenuše prema kosini. Razbojnici dovedoše osedlane konje iz smrekova guštika. Jean primijeti kako nose nečija tijela i podižu u kola, koja potom kreću put sela. Sedam jahača i četiri prazna konja krenuše za kolima. - Oče, otišli su. Za sada je pobjeda naša... Samo da su nas Guy i Jacobs poslušali. Starac sumorno kimne. Za ova dva teška dana vidljivo je ostario, u kosi je imao više sijedih. Sad, kad je groznica borbe minula, na njemu se primjećivala čudna promjena, bio je tupo i morbidno sumoran, pomiren sa sudbinom koju je prihvatio. Isbelovi ne nastaviše uobičajeni život na rancu. Blaisdell se vrati kući da tamo uredi svoje prilike, kako bi se mogao 167 posvetiti borbi. Gaston je čekao kad će stići ostali članovi njegove družine. Prve večeri muški su članovi obitelji stražarili na smjenu. Svanuo je novi dan. Blaisdell je javio da su Blue, Fredericks, Gordon i Colmor kod njega, na putu su da se pridruže Isbelovima. Ta je novost naizgled podmladila Gastona. Ali, njegovo oduševljenje ne potraje dugo. Čas nestrpljiv, čas turoban, nemirno se vrtio po brvnari, neprestano pogledavao kroz prozor, ponekad prema Blaisdellovu rancu, ali ponajviše na Travnatu dolinu. Na Jeanovo čuđenje, ni Esther ni Jacobsova žena ne zatražiše da se tijela njihovih

muževa iskopaju i nanovo sahrane kraj kuće. Dvije ucviljene udovice ne zatražiše tuđu pomoć, same pođoše na pašnjak, gdje nekoliko sati poradiše na uređenju grobova. Podigoše humke, utabaše zemlju, potom iznad glava i podno nogu pokopanih položiše kamenje, a na kraju ogradiše grobove. - Ja ću kući - reče Jacobsova žena, kad se vratila u brvнару. - Imat ću puno posla. Namjeravam poći majci. Stara je, bit će joj drago da budem s njom. - Da ja imam kamo poći, i ja bih išla,- gorko će Esther Isbel. Ove je riječi čuo Gaston. Naglo je podigao glavu, Estherine riječi očito su ga zapekle i zaboljele. - Esther, to nije lijepo od tebe. Crvenokosa žena, na kojoj više nije bilo ni traga njezine mladosti, stane pred Gastona i zagleda se u njega, iz njezinih je sivih očiju izbijao strahovit prezir. - Gastone Isbel, samo ću ti ovo reći - progovorila je muški odlučno. - Kad se ti i Lee Jorth toliko mrzite, zašto ne postupate kao pravi ljudi?... Prokleti Teksašani, u svoje krvave osvete uvlačite sve rođake, sve prijatelje da se međusobno pokolju! Tako ne postupaju ljudi u Arizoni... Sad svi moramo 168 patiti, a mi žene moramo biti za sva vremena upropaštene, zato što se ti i Jorth ne slažete! Da si samo upola čovjek, otišao bi i sam se obračunao s njim, i za sobom ne bi ostavljao udovice i siročad! Pod bičem njezina prezira, i sam Jean se zgrči. Gaston Isbel probljedi poput krpe. Nije joj bio u stanju odgovoriti. Pogodila ga je nemilosrdna istina. Polako je oborio glavu, njegova nepomična prilika postade oličenje jada i tragike. Pomakao se tek kad je začuo brz topot konjskih kopita. Pojavi se Blaisdell na svom bjelašu, za sobom je vodio tovarnog konja. Slijedila ga je grupa do zuba naoružanih jahača, također praćena tovarnim životinjama. - Sjašite i uđite - pozdravi ih stari Isbel. - Bille, postaraj se za konje. Nemoj im skidati sedla. Zveckajući mamuzama, jahači uđoše u brvнару, njihovo držanje odavalo im je namjere. Jean se upozna s njima. Fredericks je bio suhonjav Teksašanin, lice mu je bilo boje prašine, imao je oči bistre i žute, nalik sokolu. Njegova je majka bila Isbel. Gordon je također bio u rodu s Isbelovima, iako dalekom. Po izgledu je više bio nalik vrijednom kopaču zlata, nego bogatom rančeru. Blue je bio najupečatljiviji, najviše se isticao. Sitan, smežuran, sivook čovječuljak, cijela mu je pojava govorila o dugim godinama kaubojskog života i odavala tiha, hladnokrvna, mirna, ali i opasna čovjeka. Takvim su ga doista i držali jer je u njegovoj prošlosti u Texasu bilo nečeg mračnog, ali su ga o tome malo pitali, jer se takav pokušaj jednom pokazao veoma pogibeljnim. U cijeloj grupi jedino on nije imao pušku, ali je zato nosio dva revolvera, što nije bila baš posve uobičajena pojava ni u Texasu, a kamoli u Arizoni. Zaručnik Ann Isbel, Colmor, bio je najmlađi u klanu i Jeanu najbliži. Njegov susret s Ann silno je djelovao na Jeana i potakao ga da donese određene zaključke o nečemu što ga je već kopkalo. Sestra Ann predano voli tog Arizonca inteligentna pogleda; a da tu ljubav Colmor uzvraća, to se lako vidi; mladi su, život je pred njima; žalosno je što je i Colmor uvučen u ovaj sukob. Dok je dvoje mladih postrance razgovaralo, Jean ih je promatrao; vidio je kako se Annine ruke dižu na Colmorove grudi, kako ga njezine tamne, rječite, žudne, bojažljive oči motre i upućuju mu pitanje koje se ne usuđuje izgovoriti. Jean im pristupi i oboje ih zagrli. - Colmor, radi moje sestre, preklinjem te da se ne miješaš u ovaj sukob - šapnuo je. Colmor ga uvrijeđeno pogleda. - Ali, Jean, radi se o Anninu ocu. Ta, ja sam član obitelji! - Ti si u prvom redu Annina ljubav i, pobogu, ponavljam ti da ne bi smio poći s nama! - Poći... s vama? - upitno izmuca Ann. - Da. Otac kani napasti Jortha. Shvaćaš li? Bit će paklenske borbe i mnogo mrtvih. Očima u kojima se odražavala sva njezina intima, Ann pogleda Colmora, ali ništa ne reče. U njezinu pogledu bilo je nečeg plemenitog. Žudjela je da ga savjetuje što da učini, ali joj usta ostadoše zatvorena. I na

Colmoru se pokaza nemir koji mu je ovladao dušom. Vezivalo ga je pitanje časti, ustuknuti više nije mogao, iako je u tom trenutku shvaćao koliko je pitanje časti nakazno.

- Jean, tvoj me otac uveo u posao sa stokom - živo progovori mladić. - Njemu dugujem sve što sad imam. Kad sam ga upitao hoće li mi dati Ann, odgovorio je da će mu biti drago da me ima u obitelji... Kad se počelo govoriti o ovom sukobu, ja sam tvog oca zamolio da mi dozvoli da se borim uz njega. Nije htio ni čuti. Ali, nakon nekog vremena, kad se broj njegovih neprijatelja povećao, najzad je pristao. Sada me on treba. Ne mogu se izvlačiti, makar to činio radi Ann. - Da sam na tvom mjestu, ja bih to učinio - reče Jean, svjestan da laže. - Jean, smijem se kladiti da mi neće pasti ni dlaka s glave - osmijehne se Colmor. U njega nije bilo straha, nisu ga morale nikakve zle slutnje. - Dakako, imaš iste šanse kao i svaki drugi - odvratila Jean. - Za tebe se ja ne brinem puno. - Onda, zašto mu to govoriš? - upitana Ann. - Ako ostane živ, ruke će mu biti okrvavljene - strastveno će Jean. - Bez toga se ne može izvući... A ja sam počeo osjećati što znači ubijati svoj rod, ljude... Volio bih da tvoj muž i otac tvoje djece to nikad ne osjeti. Ann je bolje od Colmora shvatila Jeanovu misao. Malo se stresla. Oči joj se raširiše. Ali, na Colmoru ne primijeti nikakvu reakciju. Bio je mlad, vrele krvi i privržen Isbelovima. - Jean, za moju se savjest ne brini - reče uz prodoran pogled. - Ništa me više ne raduje nego da prašim po odvratnim Jorthovima. Time je bilo zaključeno Colmorovo sudjelovanje u sukobu između Isbela i Jortha. Jean nije više imao što reći. Poštovao je mišljenje svoga mladog prijatelja, ali je gorko žalio Ann. Gaston naloži da se gostima iznese meso i piće. Kad je udovoljeno njegovoj želji, žene pokupiše djecu i skloniše se u susjednu prostoriju, za sobom zatvoriše vrata. - Ha, tako! Sad možemo jesti i pričati. Pridošli su najprije htjeli čuti detalje o onome što se dogodilo. Blaisdell im je prenio sve što je osobno doživio, ali im to nije bilo dovoljno. Gastona su obasuli pitanjima. Polako, s mukom, razmišljajući, on im je iznio svoje dojmove o borbi na rancu. Molili su i Billa Isbela da kaže koju, ali se on u posljednje vrijeme nekako turobno i mrko zatvorio u se. Usprkos Jeanovu nadzoru, Bili je pio gdje god je stizao. Zatim zamoliše Jeana da ispriča sve što je vidio i sam učinio. Isprva je namjeravao uopće ne otvarati usta, prvo sebe radi, a drugo zato što nije volio pričati o svojim podvizima. Ali, kad su ga oni prozvali da govori, te se ozbiljno i pažljivo pripremili da ga slušaju, shvatio je da će svojim pomnim opisom surovosti i podlosti njihovih neprijatelja i živim opisom svog priloga u prvoj borbi s Jorthovima jače privezati pridošlice za stvar Isbelovih. I tako je cio sat govorio, počevši od susreta s Colterom na Urvinama pa do trenutka kad je ubio Greavesa. Cijelo su ga vrijeme slušali s nesmanjenim zanimanjem, pri kraju svi postadoše napeti, prignuše se naprijed, a dah im zasta. - Ah, Greaves je najzad dobio što je i zaslužio! - progovori Gordon. Svak dobaci po koju primjedbu, posljednji je bio Blue, čije pitanje pogodi Jeana. - Neobičan je to i divlji način da se ubije čovjeka. Zašto si to baš tako izveo, Jean? - Rekao sam vam. Htio sam izbjeći buku, nadao sam se da ću još nekoga umlatiti. Kimnuvši svojom mršavom, orlovskom glavom, Blue se zamisli, reklo bi se da nije zadovoljan Jeanovim odgovorom... Trenutak kasnije, on opet progovori: - Vratio bih se na ono što je Jean rekao o tragovima ukradene stoke, jer o tome imam nešto reći. Naime, ja već odavno sumnjam da netko, tko živi upravo ovdje u dolini, odgoni stoku i šuruje s kradljivcima. Ali, sad više ne sumnjam, sad sam u to siguran. Gaston Isbel se ne zapanji onoliko koliko je Jean iščekivao. - Svakako misliš na Greavesa i neke njegove prijatelje? - Ne, oni nikad nisu radili sa stokom, ne znaju ono što mi znamo. Da je Greaves bio lopov, to svi znamo. Ali, ja ne mislim na njega, već držim da je netko koga smo držali za

poštena čovjeka sklapao prljave poslove s lopovima. Taj je pošten čovjek netko među nama. Budući da je bio čovjek od djela a ne od riječi, Blue je svojom autoritativnom izjavom ostavio dubok dojam na većinu prisutnih, koji su dobro znali da je on izvanredno pronicljiv i povjerljiv čovjek. No, na Jeanovo iznenađenje, otac se nimalo ne uzbudi. Blaisdell je, međutim, stao bjesniti i kleti. I Bili Isbel držao se čudnovato ravnodušno prema novom pogledu na krađu stoke koji je prikazao Blue. Odjednom Jeanu padne na pamet neodređena, sasvim nejasna misao, kao da je zapravo dokučio tuđu misao, i on se stade pitati - zna li možda njegov brat Bili nešto o onom što je Blue izložio? Odbacivši tu misao, Jean obrati pozornost na dalji tok razgovora. - Ukoliko je to točno, za sve krađe ne možemo kriviti Jorthove - zaključiti Blue. - A ja ti kažem da nije točno - grubo se osovi Gaston. Jorth i njegova Družina krivog noža već godinama krađu po dolini. Njih treba zbrisati! - Isbele, svima nama bit će lakše ako otvoreno govorimo - mirno odvratila Blue. - Došao sam ovdje boriti se zajedno s Isbelovima. Ti znaš što to znači. Ali, time nije rečeno da Jortha moramo držati lopovom. Poštujem svačije razloge, a moj je razlog ovaj; jednom, u Texasu, kad mi je nužno bio potreban prijatelj, ti si mi pomogao. U redu, sad ja tebi pomažem. Jorth je tvoj neprijatelj, prema tome i moj. Blueove odlučne riječi Gaston prihvati kimanjem glave, gotovo s istim uzbuđenjem koji je pokazao kad mu je Esther dobacila svoj izazov. Poput parazita što se ugnijezdi u svojoj žrtvi i polako mu oduzima život, pomamna i bolećiva mržnja prema Jorthu dokopala se Gastonova srca i tu je otrovno djelovala. Blue je, međutim, svojim tvrdim glasom i hladnim, sivim očima, pokazivao kako mu je istina važnija od svega, ali je i odanost bila dio njegova vjerovanja. Premda na posredan način, i Blue je svojim riječima Gastonu predbacio činjenicu da drugi ljudi moraju patiti, a možda i umrijeti, zbog njegove mržnje. Činilo se da se i stari rančer buni protiv njegova sljepila, tvrdoglave, primitivne ali snažne prirode. Tako se učinilo Jeanu, koji je na oca gledao s još jačom ljubavi i sućuti. Je li prekasno? Na žalost! Gastona Isbela više ne mogu vratiti! Ipak, nešto se novo uvlačilo u njegov turoban duh, usredotočen samo na jednu misao. - Dobro - mrzovoljno će Blaisdell - prijedimo na posao... Predlažem da Blue vodi družinu i da ga svi bez pogovora slušamo. Tom se izboru usprotivio Gaston Isbel i zatražio da on bude voda. - U redu, neka bude tako. Reci nam što ćemo poduzeti prihvatiti Blaisdell. - Jahat ćemo Jorthovim tragom, sve dok ga na neki način ne ubijemo! Ubijemo njega... i time okončati borbu. Ostali odmahnuše glavom. - Ne - usprotivi se Blaisdell. - Ubijemo Jortha značilo bi samo ispuniti tvoju žarku želju, Isbel, ali time se ne bi okončala naša borba. Otišli smo predaleko... ako odavde krenemo Jorthovim tragom, moramo zbrisati cijelu tu razbojničku bandu, moramo se boriti do posljednjeg čovjeka. - Tako je, pobogu! - uzvikne Fredericks. - Popijmo u to ime! - reče Blue. Na te riječi, svi se okrenuše tom teksaškom revolverašu, jer su u njemu nagonski prepoznavali duh i srčanost koji pristajahu vodi takve družbe. Blue je u ovom obračunu mogao samo sve izgubiti, pobjedom on zapravo ništa ne bi dobio. Usprkos tome, poštenje mu nije dozvoljavalo da se rukovodi svojom koristi i da se Leeju ne oduži za dobročinstvo. Po svom izgledu, po dojmu kojeg je stvarao kod prisutnih, bio je pravi borac. Svi se kucnuše s njim, pa čak i Jean, koji je inače mrzio piće. Tom je ceremonijom zaključeno savjetovanje. Odmah je započela priprema za odlazak i gonjenje Jorthove družine. Jean se začas pripremio. Osedlao je i zauzdao konja, uzeo pokrivač, torbu s mesom i kruhom, napunio čaturicu, a municije je ponio koliko god je mogao. Na sebi je imao odijelo od jelenske kože i mokasine. Ubrzo su svi bili spremni. Jean se trudio da ne gleda kako se Bili oprašta sa svojom djecom, ali je to bilo nemoguće. Bez obzira kakav je

Bili čovjek, on je toj djeci bio otac i volio ih je. Čudnovato, činilo se da djeca shvaćaju značenje tog oprostaja. Bila su ozbiljna, turobna, blijeda, a na kraju se rasplakala. Jesu li osjećala da im se otac više neće vratiti? Jean osjeti ledeni dah crne slutnje. Po Billovu zgrčenu licu reklo bi se da i on ima takav predosjećaj. Kad se Bili opraštao sa ženom, Jean ga nije gledao, ali je čuo njezin glas. Stari Gaston ništa ne reče djeci, prije će biti da to nije bio u stanju. Nije ih čak ni pogledao. Pri oproštaju s Ann, držao se kao da tek na jedan dan odlazi do sela. U očima svoje sestre, Jean je spazio žensku ljubav, intuiciju i tugu. Prišla je i njemu, nije joj mogao izbjeći. - Oh, Jean! Brate! - šapnula je grleći ga. - Strašno je! Ne valja! Ne valja!... Ako je ubijanje neminovno... onda nemilosrdno ubijaj proklete Jorthove! Zbogom! Čak je i u blagoj i ljubaznoj Ann na koncu progovorila krv Isbelovih. Jean sestru predade blijedom Colmoru, koji je zagrlji. Hladnokrvno uništavanje jednog doma posve je nepodnošljivo, razmišljao je Jean nakon što je brzo prišao svom konju. Dosad su ovdje obitavale toplina i ljubav - a što će ostati? Colmor je posljednji prišao konjima. Pognuo se, po njegovu se hodu vidjelo da su mu se oči zamutile. Potom, u trenutku kad su ljudi, mrki, šutljivi, i napeti, pojahali svoje konje, Billovo najstarije dijete, krasan dječak, pojavi se na vratima. Njegova se mala prilika činila gonjena silom koja nema puno veze s tugom. Lice mu je odavalo Isbela. - Oče, sve ih poubijaj! - viknuo je sa žarom koji se nije slagao s drhtavim, dječaćkim glasićem. I tako - otrov se prenio s oca na sina. GLAVA 9 Pola milje dalje od Isbelova ranca, družba je dojahala do Evarsove brvnare, oca dječaka koji je zajedno s ubijenim Bernardinom čuvao ovce. Gaston je htio da tu zastanu. Nije bilo potrebno dozivati Evarsa, jer su se on i njegov sin tako brzo pojavili da je bilo očito kako su iz kuće motrili dolazak jahača. - Zdravo, Jake! - reče stari Isbel. - Želim s tobom nasamu porazgovarati. - Dakako, gazda, samo sjaši i uđi. Isbel odvede Evarsa u stranu i nešto mu reče, Jean nasluti očevu oštrinu prema gestama kojima je popratio svoje riječi. Shvatio je da otac nalaže Evarsu da ne sudjeluje u sukobu koji je započeo između Isbelovih i Jorthovih. Evarsa je već dugo radio za Isbelove, sad se na njegovu izbrazdanu licu, dok se opirao Gastonovoj volji, iskazivala sva njegova odanost, uz još nešto što je bilo snažnije i mračnije. Starac podigne glas: - Ne, kažem ti, nećeš i točka! Vратише se konjima, a stari Isbel, kao da se nečega prisjeti, sumornim očima pogleda mladog Evarsa. - Sine, jesi li pokopao Bernardina? - To smo jučer otac i ja uradili - odvrati dječak. - Sreća je da kojoti nisu naišli prije nas. - Što je s ovcama? - Ostavio sam ih tamo. Trebao sam ostati, ali sasvim sam... bojao sam se... Ovcama nije loše, imaju dobre trave i vode... a u ovo doba nema divljih zvijeri. - Jake, pripazi mi na to stado - reče Isbel. - Ukoliko se slučajno ne vratim, neka ostane tebi... Čuj, pošalji maloga za nama u selo. Ne s nama, jer bi ga netko mogao opaziti, tek nakon što mi odemo. Neka me potraži kod Abela Meekera. Jeana ponovo obuze nelagodna slutnja da otac kuje planove i namjerava nešto o čemu nije govorio svojim partnerima. Kad su produžili put, Jean je pognao konja naprijed, primakao se ocu i upitao ga zašto je Evarsu rekao da sina pošalje u Travnatu dolinu. Starac odgovori da dječak može biti koristan - bez opasnosti može švrljati selom, pa će ih izvještavati što se događa u Greavesovoj krčmi gdje će Jorthova banda, nema sumnje, biti na okupu. Ovo je Jeanu izgledalo logično, pa više ništa ne upita. Cesta je u dolini bila pusta. Milju dalje, pred samim selom, naišli su na skupinu brvnara, a Jeanovo brzo oko spazi radoznale, ali očito i prestrašene ljude, kako vire u želji da vide što se događa, ali tako da sami ostanu neopaženi. Nesumnjivo je cijelo naselje živjelo u napetosti i strahu. Po svoj prilici, u njihovim je očima ta zbijena skupina natmurenih jahača pružala isti dojam koji je imao i

Jean kad je gledao Jorthovu družbu. Jahači su se kretali laganim kasom, ni žurno ni uzbuđeno. Ali, oko jednog zapadnjaka lako je moglo zapaziti osobit izgled ove grupe; takvom oku nakana jahača nije mogla promaći. Ubrzo stigoše do početka sela. Njihov se dolazak iščekivao, već je bio najavljen. Jean opazi gdje iza brvnara i kroz odškrinuta vrata vire žene i djeca. Dalje, opazio je tamne prilike muškaraca, koji su se preko vrtova i voćnjaka iskradali iz kuća, i bježali prema sjeveru, prema središtu sela. Da to nisu prijatelji Jorthove bande, koji sada jure najaviti dolazak Isbelovih? Jean je bio uvjeren u to. Shvatio je da nije sasvim točna očeva ocjena odnosa susjeda prema Jorthu i njegovim skutonošama. Bilo je posve moguće da su mnogi useljenici bili zainteresiraniji za uzgoj ovaca nego goveda, te sasvim iskreno i pošteno naginju Jorthu. A bez dvojbe, bilo je i takvih koji su također bezrezervno bili uz Jortha, ali iz nečistih namjera. 177 Gaston Isbel povede svoj klan sredinom široke ceste i oni stigoše do brvnare Abela Meekera. Kao i duž ceste, iz Meekerove brvnare virila su radoznala lica. Na Isbelov poziv, vrata se otvore, na njima se pojavi nizak, zdepast muškarac. Držao je pušku. - Zdravo, Gass! Sto ima novog? - upita. - Ništa dobra. Počelo je. Htio sam te zamoliti da mi dozvoliš da s družinom uđem u tvoju brvnaru. - Samo izvoli. Svoje ću poslati Jimu. Ako i mene hoćeš, znaš da sam uza te, Isbel. - Hvala ti, Abel, ali više nikoga ne želim uvući u ovu stvar. - Neka bude kako kažeš. Vjeruj mi da bih se volio pridružiti... Moj je brat Ted sinoć ustrijeljen. - Ted! Je li poginuo? - tupo uzvikne Isbel. - Ne znamo. Od Jima smo čuli da je Jeff Campbell pričao o tome kako je Ted sinoć otišao u Greavesovu trgovinu. Greaves je uvijek bio u dobrim odnosima s Tedom, ali ga sinoć nije bilo u trgovini... - Da, zna se da nije bio, i više nikad neće biti - prekine ga Isbel uz mrki osmijeh. Sporim kimanjem glave Meeker daje do znanja da je shvatio i crna sjenka prijeđe preko njegova lica. - Campbell je dalje pričao što je čuo od nekoga tko je bio u Greavesovoj krčmi. Jorthovi su naveliko pili, pa se stadoše svađati s Tedom... opet oko iste priče - ovce i goveda - i netko opali u njega. Campbell kaže da su Teda nakon toga živa izbacili iz krčme, siguran je da nije bio smrtno ranjen. - Žao mi je, Abele, što i tvoji stradaju u ovome. Nadam se da Ted nije teško ranjen... U svakom slučaju ti i Jim ne miješajte se u ovaj sukob. - U redu, Isbel. Svejedno ću ti nešto reći: ako ovaj sukob potraje dugo, vjeruj mi da će, prije ili kasnije, cijeli Bazen biti uvučen u njega, na jednoj ili drugoj strani. - Abe, pametno zboriš, upade Blaisdell. - Baš zbog toga smo ovdje, da sve to završimo jednom brzom akcijom. - Čuo sam da ste udesili Daggsa - reče Meeker. - Dobro si čuo - razvuče Blaisdell. Meeker je izgundao nešto sebi u bradu. - Je li Daggs bio s Jorthovom družinom? - Bio je, pa je došao Jeanu ravno na nišan. - A gdje je Guy? - upita Meeker. - Pokopali smo ga, Abel - odvrati Gaston. - Sad bih ti bio zahvalan da svoje nekamo pošalješ, a nama prepustiš brvnaru i korale. Imaš li sijena za konje? - Puna mi je staja - reče Meeker, i okrene se da ude u kuću. - Sjašite i uđite. - Nećemo, ovdje ćemo pričekati dok svi vi ne odete. Nakon što je Meeker ušao u kuću, Isbelovi su ostali na konjima i stali se ogledavati, motriti i međusobno se došaptavati. Na njihov se dolazak čekalo, selo se pripremiло za bitku koja je neminovno prijetila. Iz Meekerove kuće čuli su se nerazgovjetni glasovi žena i metež izazvan užurbanim odlaskom. Uzduž široke ulice, s raznih strana virili su neki ljudi, bilo je onih koji su se skrivali, dok su se treći u malim grupicama nemirno muvali od jedne do druge ograde i nešto šaputali. Na mjestu gdje je cesta zaokretala, dizala se Greavesova kamena kuća nalik utvrđi. Niska, ravna, osamljena, sa svojim crnim prozorskim otvorima, zlokobno je prijetila. Jean je razabrao neke prilike kako izlaze na široka vrata i gledaju na cestu. - Još oko petsto dobrih konjskih koraka, pa eto i nas tamo - otegne

Blaisdell. Nitko se ne nasmije njegovoj šali. Na Gastonovu licu oči se suziše do crte, netremice je gledao prema Greavesovoj trgovini. Blue se također smrknuo, nimalo više od ostalih, ali no se, uz to, na njemu zapažalo da intenzivno razmišlja. Gledajući Bluea, Jeana prodoše trnci, on je u njemu osjećao smrtonosnu nakanu, ali više od toga nije mogao dokučiti. U držanju mještana, u opreznu motrenju i iščekivanju Jorthove družine, i u muku zbijene skupine Isbelovih pristalica, Jean je osjećao prijetnju koja se ubrzo mora pretvoriti u smrtonosnu stvarnost. Na poziv Meekera, koji je stajao iza brvnare, Gaston uđe u dvorište, a za njim i ostali. - Neka se netko pobrine za konje - naredi on, pa side s konja i uzme pušku i zavežljaj. Ostavite sedla na konjima, barem dok ne vidimo što će biti. Konje odvezaše Jean i Bili. Dok su ih u koralu pojili i davali im sijeno, Jean je imao dojam da bi mu Bili želio nešto reći, nešto mu povjeriti, da bi se htio otarasiti tereta koji ga pritišće. Bili se tako čudnovato držao kad god je bio trijezan. A ipak, nikad ne bi progovario, niti bi započinjao razgovor. Međutim, ovom prilikom Jean je bio uvjeren da bi se Billu odriješio jezik da im odjednom nije prišao Colmor. - Momci, stari je naredio da se nas trojica s triju strana uputimo prema Greavesovoj krčmi, izvan puškometa, i da nađemo dobar zaklon. Poslije se trebamo još bliže približiti i gađati Jorthove, ako se koji od njih pojavi. Bez ijedne riječi, Bili se udalji. - Nisam naročito oduševljen takvom zamisli - odvrati Jean zamišljeno. - Jorth ovdje ima mnogo prijatelja. Netko bi nas mogao gađati s leđa. - I ja sam se usprotivio, ali me stari ušutkao. Toliko je bijesan, da mu se ništa ne da dokazati. Nešto je jako čudan, ali ga razumijem. - Možda bolje poznaje situaciju. Je li rekao što će raditi on i ostali? - Nije. Blue ga je salijetao istim pitanjem, ali nije izvukao bolji odgovor. Bit će najbolje da učinimo kako kaže, bar neko vrijeme. 180 - Meni se čini da nas želi udaljiti s pravog poprišta - zabrinuto će Jean. - A možda... Ali, stari nije lud... Colmore, pričekaj ovdje dok me ne izgubiš iz vida. Ja ću krenuti naokolo, gledat ću da se krčmi što bliže prikradem otraga. Ti pođi desno. Dobro se drži zaklona. Jean pode, zaobiđe staju, kroz voćnjak prijeđe stazu, izbije na čistinu, potom se prebaci preko jedne ograde i nastavi prema sjeveru. Trenutak kasnije stigne do reda pojata i koralu, kojih se držao sve dok se nije dočepao ceste. Sad se nalazio na otprilike četvrt milje od Greavesove trgovine, a iza okuke ceste. Nigdje nikoga nije vidio. Sve je bilo pusto, cesta, polja, dvorišta, cijeli prostor iza trgovine. Kao da je kakva pošast prošla kroz miroljubivu Travnatu dolinu. Prešavši cestu, Jean se primakne nekim brvnarama, koje je zaobišao u širokom luku. Tako se domogao podnožja padine, gdje su mu grmovi i stabla omogućili da se u ravnoj crti kreće prema trgovini. Nešto kasnije, počeo se bližiti jednoj brvnari, ali je opazio da ga odande netko motri. Pobjao se da će pripucati na njega, ali se prevario. Njemu nepoznat muškarac neko je vrijeme pomno pratio njegovo kretanje, zatim mu je mahnuo rukom, kao da mu želi reći da ga se ne treba bojati, pa nestane u brvnari. Sigurno nije bio neprijateljski raspoložen prema Isbelovima. Prođe brvnaru, te se sakrije iza debela hrasta. S te je točke mogao vidjeti pozadinu Greavesove trgovine, a daljina je, po svoj prilici, bila prevelika za pušku. S objiju strana trgovine protezao se seoski pašnjak. Ispred trgovine pružala se cesta. Sa svog mjesta, Jean nije mogao vidjeti Meekеровu brvnaru i dio ceste do nje, i to ga uznemiri. Nezadovoljan svojim zaklonom, osvrtao se ne bi li našao bolje mjesto. Pronađe položaj koji mu se učini boljim, premda se ni s toga mjesta nije moglo vidjeti mnogo dalje niz cestu. Vratio se, zaobišao brvnaru, izbio na čistinu zdesna, između njega i prozora na trgovini našao se ugao Greavesove staje. Potom smjelo pohita čistinom i u tren oka stigne iza nekakvih starih kola. Nije mogao vidjeti ni prozor ni vrata prodavaonice, ali s tog je mjesta mogao gađati svakoga

tko bi se pokušao putem provući iza dućana. Samo što je na ovaj način bio izvrnut opasnosti da i njega gađaju. Svojim je ostrim očima šarao na sve strane, te ubrzo opazi Colmora gdje se, njemu slijeva, iza nekih stabala privlači trgovini. Međutim, pokraj svih napora, nije uspio vidjeti Billa. Čudio se Tome, s obzirom da se njemu zdesna nalazilo nekoliko dobrih zaklona s kojih je Bili mogao nadzirati pročelje i cijelu stranu trgovine. Kada je Colmor nestao među žbunjem, Jeanu se činilo da je ostao sam, na mrtvoj straži, pred pustim, napuštenim naseljem. Promatrao je i osluškivao, vrijeme mu je sporo odmicalo. Ipak, sjenke su se oduljile, te je po njima znao da vrijeme zapravo brzo promiče, bez obzira koliko napeto iščekuje i što su mu se trenuci činili satima. Iznenada začuje oštar prasak puške. Poskočio je, napet i spreman. Uslijedili su mukli pucnjevi iz teškog revolvera. Odbrojao ih je tri, sljedeći su, međutim, prebrzo odjeknuli jedan za drugim. Začuo se promukao krik u kojem je bilo nečeg slavodobitnog. Odmah potom, priguši ga druga vrisaka, u kojoj nije bilo naglašene emocionalne note. Najzad nad prodavaonicom i čistinom opet zavlada muk. Bio je sasvim uvjeren da će se uskoro pojaviti netko iz Jorthova klanu. Napregao se da smiri drhtanje koje su izazvali nagli hici i vrisak. Nitko se ne pojavi, niti je itko ispuštao glasa. Neizvjesnost je bila nepodnošljiva. Nije mu bilo teško iščekivati da se pojavi neprijatelj, već mu je bilo teško što odmah ne može doznati što se dogodilo. Dok je tako stajao, stišćući pušku kao željeznim kliještima, pomno motreći sokolovim očima, svakog trenutka u njemu je jačala crna slutnja, predosjećaj katastrofe. Pucanj iz puške, a za njim brza revolveraska paljba! Što li to znači? Paljba iz revolvera različitih kalibara, prema tome iz ruku različitih ljudi! O čemu se radi? No, njegov strah nije bio izazvan tim pucnjevima, već krikom što je uslijedio. Usprkos razumu i čeličnim živicama, nije uspio odagnati pomisao na nesreću. Najzad je popustio tom predosjećaju, napustio svoje mjesto i poput jelena pretrčao čistinu, i pokraj brvnare i preko izbočine u podnožju padine krenuo prema cesti. Tu ga je opreznost nagnala da stane. Nigdje nije bilo žive duše. Ponovo se zaputio trkom, brzo je stigao do Meekerove brvnare i pohitao u njezino dvorište. Tamo je, zgrčena lica, teško dišući, stajao Colmor, a ispred njega je nekoliko ljudi čučalo sa spremnim puškama. Na prvi pogled, cesta se činila pustom. Blue je sjedio na kućnom pragu i palio cigaretu. Uto vratima brvnare priđe Blaisdell. Lice mu je bilo izobličeno. - Jean... pogledaj... niz cestu - reče Blaisdell slomljenim glasom, prstom upirući prema Greavesovoj kući. Munjeviti je Jeanov pogled preletio cestom, i zaustavio se na ljudskoj prilici koja se ispružila posred puta. Bio je to čovjek krupne grade, bijela mu se kosa raspršila u prašini, raširio je ruke u košulji zasukanih rukava - bio je mrtav! Jean ga je u hipu prepoznao. Otac! Ubiše ga! Ubiše ga Jorthovi! Gotovo je. Ispunio se očev predosjećaj smrti. Nakon prvih, munjevitih misli Jeanom ovlada tupost, na trenutak je sve u njemu stalo, a zatim uslijedi težak bol u srcu. Takav je bol Jean upoznao samo kad mu je umrla majka. Prođe i taj oštar ubod bola, a za njegovim ledenim pritiskom uslijedi nagla navala uzavrele krvi. - Tko je to učinio? - šapne Jean. - Jorth! - muklo odvratila Blaisdell. - Sine, nismo mogli zadržati tvog oca... Otimalo se poput tigra. Jednostavno je sebe predao smrti! Oh, ne bi bilo toliko strašno, da nije tako ludo postupio. Zna se, došli smo ovamo da ubijemo i budemo ubijeni, ali ne na takav način... Pobogu, pa to je bilo umorstvo, čisto umorstvo! Na Jeanovim nijemim usnama lebdjelo je pitanje koje se lako moglo čitati. - Reci mu ti, Blue, ja ne mogu - nastavi Blaisdell i teškim se korakom zaputi u brvnaru. - Sjedi, Jean, ne uzimaj to toliko k srcu - mirno će Blue. - Dobro znaš da smo se svi pomirili s tim da na ovom poslu ovako ili onako zaradimo metak. I tu zbilja nije važno kako će čovjek poginuti. Glavna briga

mora nam biti kako ćemo one tamo izrešetati, da i oni osjete ono što je osjetio tvoj otac. Pod utjecajem Bluea, koji je svojim mirnim i hladnokrvnim držanjem djelovao umirujuće, Jean osjeti kako mu se podiže duh, kako prima ono što je neizbježno, kako mu se vraća kontrola nad samim sobom, pomiruje se s činjenicom da mora čekati na osvetu. Iz malene i nepomične revolveraševе prilike zračilo je nešto što ga je podsjećalo na zmiju otrovnicu koja je instinktivno svjesna svoje smrtonosne moći. Jean sjedne i obrisa znojno lice. -Jean, otac ti je sam htio izravnati račune s Jorthom i sve nas poštediti - započne Blue ispuštajući gusti dim iz pluća. Ali, prekasno se toga sjetio. Da je prije nekoliko godina, pa čak i još nedavno, izazvao Jortha na dvoboj, čovjek na čovjeka, možda ne bi bilo rata između Isabelovih i Jorthovih. Savjest se Gastonu Isabelu prekasno probudila. Tako ja mislim. - Ne oteži... reci mi što se dogodilo - Jean će, teško dišući. - Malo poslije tvog odlaska, vidio sam da tvoj otac piše neko pismo na listu koji je istrgao iz Meekerove Biblije. Meni je to bilo sumnjivo. Blaisdell mi je rekao što on sluti. Ubrzo je stigao mali Everts. Stari Gass ga je odveo u stranu, da mi ne čujemo, i nešto mu je rekao. Vidio sam da mu je nešto dao, kasnije sam pogodio da je to bilo ono pismo koje je napisao na listu iz Biblije. I ja i Blaisdell pokušali smo od 184 I njega doznati što je uradio. Ali, ni riječi! Ja sam dobro motrio što se događa, i nakon nekog vremena spazio sam maloga Evertsa gdje odlazi iza kuće. Pogledom sam pratio bosonogog dječaka dok je išao cestom i ušao u Greavesovu prodavaonicu... Onda sam motrio na tvog oca. Znao sam što je učinio: pozvao je Jortha da se suoči s njim nasamu, oči u oči!... Bio sam u to siguran kao da sam i pročitao što je tvoj otac napisao. Ništa nisam rekao Blaisdellu, samo sam čekao i motrio. Ove je posljednje riječi Blue naročito razvukao, kao da se s uživanjem podsjeća kako je sve oštroumno pogodio. Njegove se tanke usnice raširiše u osmijeh. Povukao je dva dima iz cigarete i ispustio malen oblak dima. Onda se odjednom promijenio. Munjevito je mahnuo rukom, bio je to značajan i temperamentan trzaj, za kojim uslijediše brze riječi: - Pukovnik Lee Jorth izađe iz dućana, pođe cestom, kojih stotinjak koraka. Zatim stade. Bio je u svom crnom, dugačkom kaputu i crnom šeširu, stajao je nepomično kao stijena. "Sto je ovo, pakla mu!" istisnuo je Blaisdell, čim je malo došao k sebi. - Mi ostali samo smo gledali. Tog sam trenutka bio zaboravio na tvog oca, a ni ostali ga se nisu sjetili. Svak je mislio svoje. Odjednom ga spazismo gdje kreće na cestu. Ja ga dozovem, Blaisdell ga stane kumiti i moliti da se vrati. Svi su ga preklinjali. Bez koristi! Ispsovao sam ga i upozorio da je kao dan jasno da Jorth ne misli pošteno. Ja takve stvari naprosto osjećam. Znao sam da je Jorth spremio neki trik, nisam uzalud dugo bio revolveraš. - Tvoj otac nije imao pušku, samo revolver za pojasom. Zagrabio je dugačkim koracima niza stazu, sve brže, ali je meni bilo mučno. Čuo sam Blaisdella gdje stenje, a Fredericks je psovao poput kočijaša... Kad je tvoj otac stao, otprilike na nekih pedeset koraka od Jortha, svi smo obamrli. Čuo sam njegov glas, potom Jorthov. Sjekli su poput noža, u njihovu tonu očitovala se sva međusobna mržnja. Blueov glas se malo utišao. Ispod njegova spokojstva krio se posve drugi čovjek. - Koliko sam vidio, tvoj otac i Jorth u istom trenutku posegnuše za revolverima. Bio je to ravnopravan obračun. Ali, upravo u trenutku kad su trgnuli revolvere, iz krčmo odjekne pucanj iz puške. Morala je to biti neka teška puška. Tane je pogodilo tvog oca, i to nisko, u trbuh. To se dalo zaključiti po načinu kako je pao, najprije na koljena. Opalio je i on, ali naslijepo, nije mogao pogoditi. Jorth je potrčao naprijed, kojih dvadesetak koraka, pucajući sve dok se tvoj otac nije sasvim ispružio... Jorth priđe, prigine se nad njim, pa se uspravi i ispusti pravi apački krik... Budno motreći oko sebe, Jorth polako, natraške, pođe prema krčmi i nestane iza

vrata prodavaonice. Blue je ušutio. Jean se osjećao kao da ga je, dok je Blue pričao, držao silan magnet, koji ga je iznenada ispustio i sada pada u gluhe dubine obamrlosti i tuposti. Blueovo se lice pred njim zamuti. Pognuvši glavu i naslonivši je na šake, Jean je neko vrijeme sjedio, dok mu iznenada cijelim tijelom ne prođe lak drhtaj. Onda ga oplahne smrtna studen i zahvati jeziva mučnina. No, to se stanje postupno stade gubiti i on osjeti kako u njemu raste tupo zaprepaštenje zbog naizgled umrtvljena duha. Blaisdell mu blago položi svoju krupnu šaku na rame. - Glavu gore, sinko! - reče. - Tvoj je otac to i očekivao, a i mi smo morali računati s time... Ako si prije imao razloga da ubiješ Jortha... pomisli koliko sad imaš. - Blaisdell kaže pravo! - ubaci Blue glasom u kojem je odjeknula ledena odlučnost. - Lee Jorth ne smije živ dočekati sutrašnji dan! Taj poziv, upućen onome što je u Jeanu bilo iskonsko, indijansko, nije bio uzaludan. Ali, čak i u trenutku kad se u njemu uzburkala plima osвете, osjetio je da ga peče savjest, da ga boli što mu se nameće takva čudovišna, surova kob. U dubinama njegove mašte počelo je blijedjeti i gubiti se lice Ellen Jorth. - Blue - reče Blaisdell - što prije trebamo prenijeti Isbelovo tijelo i pokopati ga, samo se bojim da će to biti moguće tek kada padne mrak. - U redu - odvrati Blue. - O tome razmišljajte vi, a ja sada razmišljam o nečem drugom. Kujem nekakav plan. Maleni je revolveraš sve više zadivljavao Jeana svojim izgledom, riječima i držanjem. Zaista, vidjelo se da Blue sprema nešto što navješćuje zlo ljudima u kamenoj kući na cesti. Revolveraš se ushodao gore-dolje dvorištem, silazio je i ulazio stazom do ulaza, potom je ušao u brvnaru gdje se motao amo-tamo, sve brže, poput uznemirene zvijeri, a na kraju zastade kao pogođen i sebi svojstvenom, vatrenom gestom podiže desnu ruku, pa će: - Jean, pozovi sve unutra. Uđoše jedan za drugim, šutljivi i natmureni, s iščekivanjem su piljili u malenog Teksašanina. Njegov se utjecaj nad njima nedvosmisleno osjećao. - Gordone, ostani kod vrata i otvori četvore oči - reče Blue. Momci, dobro me slušajte! Sve sam smislio. Vrebanje na čovjeka moj je zanat, kao što je vama uzgoj stoke. Mislim da će nama svima pomoći moje iskustvo iz Texasa. Ja ću ubiti Leeja Jortha! Prvo njega, a možda i njegovu braću. O mnogim sam načinima razmišljao prije no što sam došao na pravi. Jer, moramo ići na sigurno. Jorth mora umrijeti! Moj je plan ovakav: družina sad tamo sigurno pije, u to se možemo kladiti. Iz krčme neće izaći. Oni očekuju da mi otpočnemo borbu. Mislim čak da računaju na opsadu sličnu opsadi Isbelova ranca. Ali, mi nećemo poduzeti ništa slično, drugačije ćemo iznenaditi bandu. Među njima je samo jedan uistinu opasan čovjek, a to je Queen. Ja ga znam, ali on mene ne zna. Svoj ću posao obaviti prije nego me upozna. Nakon toga, sve će biti u redu! Na tren je zastao, suženih je očiju gledao pred sebe, na njegovu tvrdu licu ogledala se krajnja zaokupljenost, kao da zamišlja izvanredan prizor. - Dobro, u čemu se sastoji tvoj plan? - upita Blaisdell. - Svi vi dobro poznajete Greavesovu prodavaonicu nastavi Blue. - Zna da na prozorima ima drvene kapke, te se izvana ne može vidjeti svjetlo. Računam da će, čim padne mrak, Jorthova družina udariti u slavlje. Pit će, držat će upaljeno svjetlo, a kapci će biti spušteni. Zbog nas se ni najmanje ne moraju brinuti. Zgrada je kao tvrđava. Gorjeti ne može. Sigurni su da, dok su tamo, na njih ne možemo jurišati. Čim padne mrak, mi ćemo krenuti naokolo i ispasti na cestu u blizini prodavaonice. Isbela ćemo pustiti da leži gdje se sada nalazi dok se bitka ne završi. Osim njega, morat ćemo pokopati još nekoga. Prikrast ćemo se iza onog žbunja ispred Colemanova dvorišta. Tada će Jean stupiti u akciju. Uzmi sjekiru, i naravno svoje oružje, i došunjavaj se kako ti to već znaš iza trgovine. Jean, to zaista vješto moraš izvesti, siguran sam da ti neće biti teško. Tamo će biti mračno kao u rogu, pa ako bi netko i gledao iz prodavaonice, jamačno ništa

ne bi vidio. Ne moraš se žuriti, idi polako i sigurno. Ako nemaš jasnu sliku terena iza trgovine, reći ću ti kako izgleda. Kleknuvši na jedno koljeno, Blue stade prstom šarati po podu, označujući Greavesove staje i ograde, stražnja vrata i prozore prodavaonice, a naročito se zadržao na opisu ulaza u podrum, gdje je Greaves držao drva i bezvrijedne stvari. - Na ovo ti naročito skrećem pažnju - govorio je Blue jer je to veoma zgodna rupa u koju se možeš sakriti ukoliko banda izleti van. Ako polete u dvorište, onda im možeš prirediti gadnu poparu... Znači, kad se prišunjaš stražnjim vratima, malo pričekaj, promotri i poslušaj, zatim skoči što brže možeš i sjekirom udari u prozor. Ako stigneš, pogledaj unutra. Moglo bi ti koristiti. Zatim opet hitro priskoči vratima i udri sjekirom po njima. Stoj po strani, da te ne pogode ukoliko pripucaju kroz vrata. Dobro udri, raspali svom snagom... I tad ću ja preuzeti stvar u svoje ruke. Kad ti zalupiš sjekirom po vratima, ja ću uletjeti u trgovinu na prednji ulaz. Njihova će pozornost biti usmjerena na stražnja vrata, oni će gledati tamo. A ja ću skočiti unutra, vrisnuti i opaliti u Jortha. - Hm! Jesi li gotov? - istisne Blaisdell. - Jesam, i ne bih rekao da je to mala stvar - suho odvrati Blue. - U to će se, uostalom, uvjeriti i sam Jorth. - A što ćemo mi raditi? - Vi ćete mi pomoći - odgovori Blue ali mu se u glasu osjećala sumnja. - Ja sam planirao kako da ubijem Jortha, a možda i njegovu braću. Možda stignem opaliti i u Queena. Ali, sa sigurnošću želim smaknuti Jortha. Nakon toga, ne znam što će se dogoditi. Postoji mogućnost i da se lako izvučem, pa ako mi to uspije, vi trgovinu možete obasuti olovom. - Blue, usprkos poštovanju i priznanju koje ti odajem, moram ti reći da mi se tvoj plan ne dopada - izjavi Blaisdell. - Njegov uspjeh isuviše ovisi o sitnicama i ako samo jedna sitnica krene naopako, sve može propasti. - Blaisdell, mislim da ovu igru poznajem daleko bolje od tebe - odvrati Blue. - Revolveraša rukovodi nagon. Kažem ti da će trik upaliti. - Ali, pretpostavimo da su prednja vrata na trgovini zakračunata? - uporno će Blaisdell. - Nema kračuna - reče Blue. - Jesi li siguran? - Jesam. - Do vraga, čovječe! Zar ne preuzimaš strašan rizik? vikne Blaisdell. Umjesto odgovora, Blue mu uputi pogled od kojeg je Blaisdellu šiknula krv u obraze. Rančer je tek tada shvatio da je revolveraš i ranije preuzimao očajničke rizike i da će to i sada učiniti, ne zato što želi ludo izgubiti glavu, već zato što se hoće držati svog osobitog kodeksa časti. - Blaisdell, jesi li čuo za mene u Texasu? - Nisam, Blue, koliko se sjećam - odvrati rančer kao da se ispričava. - A Isbel nikad ništa nije pričao o tebi, o tome je šutio kao riba. - Moje pravo ime nije Blue. - Tako! Pa koje je... ukoliko te smijem pitati? - oporo će Blaisdell. - King Fisher. To je ime šokiralo ne samo Blaisdella već i sve prisutne. Jean se zaprepasti, u njemu je bilo i nekih drugih osjećaja koje ni sam nije potpuno shvatio - našao se licem u lice s jednim od najozloglašenijih ljudi ikad rođenih u Texasu - s odmetnikom koji je već odavno bio smatran mrtvim. - Ljudi, ja bih i dalje krio tajnu o sebi, kad bih se uopće nadao da ću iznijeli živu glavu iz sukoba između Isbelovih i Jorthovih - nastavi Blue. - Ali, znam da ću dobiti svoje, to ovdje osjećam... Isbel mi je bio prijatelj. Spasio me od linča u Texasu. Stoga ću ubiti Jortha. Ukoliko netko od vas preživi ovaj sukob, odužit će mi se time što će pričati tko sam bio i zašto sam stao na stranu Isbelovih. Jer inače, meni je mučno slušati sve te razloge o sukobu između ovčara i govedara, te priče o Jorthu i Družini krivog noža i tako dalje. Ja znam da je bilo lopovluka i kod Isbelovih. I ne želim da se tvrdi kako sam ubio Jortha zato što je bio stokokradica. - Zaboga, Blue, kasno je da sada raspravljamo o tome plane Blaisdell, zaprepašten i ljut. - Računam da dobro znaš o čemu govoriš... ali ja to ne želim čuti. U tom je trenu Bili Isbel tiho ušao u brvnaru, ali nije čuo Blueove riječi. Jean je u to bio siguran, jer je upravo dok je Blue govorio, izvana

odjeknuo bat Billovih teških čizama. Usprkos tome, u Billovu izgledu, u načinu kako je Blue od njega odvrćao svoje mršavo lice, u Billovu ulasku upravo u tom trenutku, ili pak u svemu tome zajedno, bilo je nečega zbog čega se Jeanu učini da postoji još neka tajna koja je dio skrivenih razloga što su doveli do sukoba između Jortha i Isbela. Zna li i Bili ono što tvrdi Blue? Jean je bio spreman potvrdno odgovoriti na takvo pitanje. Zaokupljen gorčinom i zdvajanjem, Jean je zurio kroz otvorena vrata u jezivu sliku ispružena očeva tijela na kojem se na suncu bijeljela kosa. - Blue, bolje da si to zadržao za sebe, pa i svoje pravo ime - reče Jean gorko. - Sad je prekasno, ne može koristiti ni jednoj ni drugoj strani... Ali, cijenim tvoje prijateljstvo prema mom ocu i spreman sam ti pomoći da ostvariš svoj plan. Jeanova odluka kao da je spriječila dalji prosvjed ili protivljenje od strane Blaisdella ili bilo koga drugog. U Blueovu kratkom, mrkom osmijehu čitalo se zadovoljstvo. Većina ostalih mrgodno se zatvori u se. Ushodali su se, izlazili i ulazili, motrili natmurenim očima, nigdje nisu nalazili mira. Jean je tisuću puta bacio pogled na cestu, na tragično ispruženu priliku mrtva oca. Ta je slika izazivala tisuću raznolikih osjećaja, ali ponajviše žalost. Kakvu žalost! Gaston Isbel leži licem u prašini seoske ceste! Velike krvave mrlje isticale su se na leđima njegova prsluka i na jednom ramenu bijele košulje. Kugle su prošle kroza nj. Kad god je Jeanov pogled pao na krvave mrlje, morao je obuzdati plimu divljih poriva. U međuvremenu, popodnevnici su sati prolazili, a selo je svejednako izgledalo kao da su ga svi stanovnici napustili. Na cesti se ne pokaza ni pas. Jorth i nekoliko njegovih ljudi izađoše ispred trgovine i sjedoše na stubište, u zbijenoj grupi, kao da se dogovaraju. Svaki je njihov pokret odavao sigurnost i važnost. Pred sumrak, vratiše se u trgovinu, zatvoriše vrata i spustiše kapke na prozorima. Tad Blaisdell pozove Isbelovu grupu da večeraju. Jean nije osjećao glad. I Blue, koji se cijelo vrijeme držao po strani, nije pokazao volju za jelom. Nije ni pušio, iako je cijelo prije podne proveo s cigaretom u ustima. Sumrak se spusti, a za njim ubrzo pade noć. Nigdje nije bilo svjetla. - Pa, mislim da je došlo vrijeme - reče Blue i ispred ostalih izađe iz brvnare. Jean je išao za njim, nosio je pušku i sjekiru. Ostali su ih bez riječi slijedili. Blue skrene lijevo i pode preko polja da mjesto s kojeg se nazirao niz tamnih stabala. - Tu cesta skreće - reče Jeanu. - Tamo je Colemanova brvnara... Bilo ti sretno! Jean osjeti stisak čeličnotvrde ruke, u tami spazi bljesak Blueovih očiju. Nije smogao riječi da odgovori momku škrtom na riječima, ali je svom snagom stisnuo tanku, ali tvrdu šaku, pa se žurno izgubi u tami. Čim se našao sam, svijest o važnosti zadatka koji je ležao na njemu, natjera ga da živne. Našao se na poslu koji mu potpuno odgovara. Znao je da mu je zadatak opasan, ali je također znao da je Blue hladnokrvno na sebe preuzeo najopasnije djelo. Zar je moguće da je taj kauboj, kome su se već sjedine pojavile u rijetkoj kosi, glavom i bradom veliki King Fisher? Razmišljajući o tome, Jean se čudio i divio, a sjetivši se Jortha, sav se strese. Za deset do petnaest minuta, Jorth će pasti s krvavom pjenom na usnama. To je Jean znao po nečemu što je vrebalo u tamnoj, samotnoj, tihoj, sparnoj ljetnoj noći. Išao je brzo. Trkom je prešao cestu, pa krenuo istim putem kojim je popodne išao, nakon nekoliko trenutaka zastao je, teško dišući, na rubu čistine iza Greavesove trgovine. Tamo je probijala svijetla točkica. Jeanu poskoči srce. U trgovini je gorjela velika lampa koja je visjela nasred stropa. Osluhnuo je, čuo je glasove i grub smijeh koji su neskladno odjekivali u noćnoj tišini. Blueove pretpostavke bile su sasvim točne. Unutra se naveliko slavila smrt Gastona Isbela. Nekoliko trenutaka kasnije, nakon što je povratio dah, sav se pripremio na akciju koja mu je predstojala. Vid i sluh kao da mu se pojačaje. Kretao se bez i najmanjeg šuma. Došao je do kola, iza kojih je na

trenutak čučnuo. Nejasno, sablasno blijedo tlo činilo se nestvarnim koliko i sam plašt tame nad njim. Kroz tamu, koja se činila gustom poput oblaka, ali je zapravo bila prozirna, probijalo se tanko svjetlo iz Greavesove trgovine. Iznad crne četvorine trgovine dizala se siva pruga krošanja stabala, a još više, prostiralo se tamnoplavo nebo osuto zvijezdama. U daljini je zalajao samotan pas. Ljudski glasovi se začuše jasnije, neki su bili duboki, mukli, neki opet bezbrižno glasni. Skupio je sve svoje sile, čula su mu bila u savršenom skladu s lakim i gipkim pokretima. Prešao je deset kratkih, hitrih koraka, pa zastao. S tog mjesta, njegove su prodorne oči mogle pratiti svako kretanje oko trgovine. Da je ispred zgrade bila postavljena straža, sad bi je morao spaziti. Prebacio se do ograde, ušao u dvorište, uronio u gustu sjenu staje, pa se pred njim crna zgrada trgovine stala sivjeti - bojom kamena u mraku. Zirkao je u tamu. Na sivilu zida nije se odražavala nikakva ljudska prilika - vidjela se samo jedna crna mrlja, po svoj prilici ulaz u podrum kojega je spomenuo Blue. Kroz mali, crni prozor probijao se tračak svjetla. Desno su se crnjela široka vrata. Bešumno se nastavio šuljati. Opet je stao. Sad se potpuno uvjerio da nema stražara. Čuo je zveckanje čaša, otegnut teksaški govor, potom tvrd i opor Jorthov glas. Čitavo se Jeanovo biće napelo i titralo. U njemu je gorio plamen, a kožom su mu plazili hladni trnci. Samo uz ogroman napor volje uspio se još malo zadržati u mjestu, da bi bolje osluhnuo, ogledao se i osigurao. Bio je to samo trenutak - za vrijeme kojega ga je žarko palila uzavrela krv što je u njemu bjesnjela. U trenutku kad je skočio kao da je u njemu nešto eksplodiralo. S nekoliko hitrih skokova našao se između vrata i prozora. Naslonio je pušku na kameni zid i zamahnuo sjekirom. Prozorski kapak puče i pade na pod prostorije. Nastali muk poremeti jedno "Sto je to?" Jean je svom snagom zamahnuo sjekirom i tresnuo po vratima. Donja polovina vrata popusti i izvali se. Iz rupe probi jarko svjetlo. - Pazi! - netko vrisne. - Ruše stražnja vrata! Jean ponovo udari, ovaj put jače. Odbijeni komadići vrata odletješe u trgovinu. - Sjekirama provaljuju vrata - muklo dreknu drugi glas. - Gurnimo šank na vrata. - Ne! - odjekne autoritativan glas u kojem se osjećala i strava. - Pustimo ih da upadnu. Potražite zaklon, da ih dostojno dočekamo. - Ne ulaze - začu se odgovor nečijeg muklog glasa. - Pripucat će na nas iz mraka. - Gasi svjetlo! - izdera se netko. Trećim, silovitim, udarcem Jean probije i gornji dio vrata. Unutra su se uzvici i psovke miješali sa struganjem klupa po podu i batom čizama. Tu buku nadjača i utiša prodoran vrisak, sasvim drugačiji, ispunjen užasnim značenjem. I Jeanova se sjekira zaustavi na pola puta, on je ispusti i zgrabi pušku. - Neka nitko ne mrdne! Poput zvižduka čeličnog biča, glas je zaparao tišinom. Bio je to Blue. Jean se brzo prigine i pogleda kroz rupu na vratima. Ljudi koje je spazio kao da su bili skamenjeni, i to u neprirodnim položajima. Jorth je stajao nešto ispred ostalih, na njemu nije bilo šešira ni kaputa, jednu je ruku ispružio, iza njegova tamna profila na do vratku prednjih vrata ocrtavala se prilika malešna čovjeka. Blue! Samo ovlaštan pogled na Blueovo lice, u njegove uperene revolvere koji su malko podrhtavali, bio je dovoljan da Jean shvati zašto je revolveraš izabrao ovaj trik. - Tko si ti? - daščući, muklim tonom upita Jorth. - Ja sam Isbelova desna ruka - odsječno odvrati Blue inače nekad prilično poznat u Texasu... King Fisher! To je prisutnima moralo predstavljati jamstvo smrti. Jorth je čuo za tog odmetnika i sad je, kao kroz maglu, shvatio da mu je došao kraj. Na svjetlu lampe njegovo lice dobi zelenobljedu boju. Ispružena ruka drščući mu se stade spuštati. Revolver u Bluevoj lijevoj ruci poskoči i stane rigati vatru. Nekoliko pucnjeva gotovo se slilo u jedan. Jorthova ruka omlitavi, ispusti već istrgnuti revolver. Tijelo mu se presavije. Zalepeta rukama kao ranjena ptica krilima, pa se uhvati za trbuh. Njegovo smrtnobljedo

lice ničim se ne izmijeni niti skine pogleda s Bluea. No, u njegovu je krik, što ga je ispustio, bilo užasne smrtno jarosti i strave. Potom se zanese, sveudilj s čudnovato ukočenim izrazom lica i očiju uperenih u svog ubojicu, i padne. Njegov pad razbije magičnost trenutka. Usprkos revolveraškoj rutini, i sam je Blue zastao da gleda Jortha u smrtnom grču. Nato Jorthovi ljudi trgnuše oružje i zapucaše. Jean spazi kako Blue obara ljudeskaru koja se sruši preko Jorthova tijela. Odmah potom, brz poput misli, Jean podigne pušku i opali u veliku lampu. Bukne plamen i lampa padne na pod, nestade svjetla, tama je bila nalik crnu, neprozirnu zastoru. Zbog crvenih bljesaka iz revolvera mrak se činio još gušćim. U trgovini se čula pucnjava, vrisak, psovka i bat čizama. Jean ugura cijev puške kroz vrata i stane pucati, nisko i na sve strane, sve dok mu se šaržer ne isprazni. Izvuče i revolver, te i njega isprazni. Zagrmješe puške ispred prodavaonice, Jeanovi su drugovi ušli u akciju. Tanad zazviždi kroz razbijena vrata. Jean brzo otrči oko ugla zgrade, pazeći da malo skrene ulijevo, a kad se nešto udaljio od prodavaonice, opazi kako nasred ceste suklja vatra iz puščanih cijevi. Blaisdell i ostali gađali su vrata trgovine. Okretnim prstima, Jean ponovo napuni pušku. Zatim brzo pretrči cestu da bi došao iza leda svojim prijateljima. Njihova je vatra oslabjela. Opazio je tamne prilike kako mu idu u susret. - Blaisdell, ja sam! - oprezno dovikne. - Jean? - Rančer se približi. - Ah, za tebe se nismo bojali. - A Blue? - oštro zapita Jean. Tamna, sitna prilika pride Jeanu. - Tu sam, Jean - reče Blue oporo. - Sjajno si obavio svoj zadatak. Morat ćete me previti, ali mislim da nisam teško ranjen. - Colmor je pogođen - začu se Gordonov glas, nekoliko jardi dalje. - Neka mi netko pomogne. Jean otrči da Gordonu pomogne pridržati klonulog Colmora. - Jesi li teško ranjen? - zabrinuto zapita Jean. Mladić je oborio glavu na grudi, teško je disao i nije odgovorio. Morali su ga gotovo nositi. - Hajdemo, ljudi! - dovikne Blaisdell, pošto se okrenuo ostalima koji su još uvijek pucali. - Fredericks, Bille, pomognite mi da nađem staroga Gassa. Mora biti tu negdje. Nešto dalje na cesti, naišli su na tijelo Gastona Isbela. Podigoše ga i pođoše za Jeanom i Gordonom, koji su pridržavali ranjenog Colmora. Jean se osvrne i spazi Bluea gdje se vuče iza ostalih. Bilo je pretamno da bi dobro vidio, ali je Jean ipak imao dojam da je Blue ranjen teže nego što je rekao. Meekerova brvnara nije bila daleko, ali dok su stigli do nje, vrijeme se zabrinutom Jeanu beskrajno oduljilo. Colmoru je naizgled bilo nešto bolje. Ušli su u Meekorovo dvorište. Blue je bio posljednji, jedva se dovukao. - Blue, kako ti je - uznemireno upita Blaisdell. - Pa, kako da ti kažem... čizme su još na meni - gotovo šapatom odvrati Blue. Zateturao je u dvorište, spustio se na travu i ispružio se. - Čovječe, pa ti si teško ranjen! - uzvikne Blaisdell. Ostali stadoše i po prešutnom dogovoru spustiše Isbelovo tijelo na tlo. Blaisdell klekne kraj Bluea. Jean prepusti Colmora na brigu Gordonu i požuri do Bluea, te mu se zagleda u lice. - Ne, nisam... ranjen - odvrati Blue još tišim glasom. Samo sam... ubijen!... Queen me udesio!... Sjećate se... što sam vam rekao... Queen je... jedini opasan među njima... znao sam... mogao sam ga ubiti... Ali, pošao sam... uništiti Leeja i njegovu braću... Blueov se glas izgubi. - Ah - izusti Blaisdell. - Kako je Jorthovo lice bilo smiješno... kad sam rekao... da sam King Fisher - šapnu Blue. - Još smješnije... kad sam ga svega izrešetao... Ali... Queen... Umuknuo je. - Blue - viknu Blaisdell. Odgovora nije bilo, rančer se prigne i položi dlan na revolveraševe grudi. - Otišao je... Tko zna je li stvarno bio Teksašanin King Fisher. Nitko ne bi vjerovao... Ali, ako je zaista pobio Jorthove, ja ću povjerovati. GLAVA 10 Dva dana samotnog života u šumi izazvaše u Elleni neizmjerne promjene. Nekako koncem lipnja njezin otac i dva ujaka spremili su se i odjahali zajedno s Daggdom, Colterom i još šestoricom. Otišli su naoružani do zuba,

neki natmureni od silna pića, drugi uozbiljeni pred neminovnom bitkom. Otac Elleni nije ostavio nikakvu poruku, čak je zaboravio oprostiti se s njom, ili je to namjerno izbjegao. Na licima ljudi ogledala se njihova crna misija. Otišli su, a koliko god oštra bila bol koju je pri tom osjetila Ellen, njihov joj je odlazak ipak predstavljao olakšanje. Čula je toliko hvalisanja, da je počela sumnjati u ishod sukoba Isbel-Jorth. Pas koji laje, ne ujeda. Možda će netko i na jednoj i na drugoj strani biti teško ranjen, pa čak i ubijen, a sukob će se potom nastaviti kako je dosad tekao, na prijateljima. U njoj se nešto neprestance i izvanredno brzo mijenjalo, te je mogla govoriti o svakodnevnoj promjeni. Uvečer bi mrzila samu sebe, a ujutro bi ustala i odmah zapjevala. Osim Ellen, na rancu su ostali Antonio i sluškinja Meksikanka. No, Ellen se s njima vidjela samo za vrijeme jela, a ponekad čak ni tada, jer je odlazila starom Johnu Spragueu, ili se uvečer kasno vraćala kući i sama sebi spremala večeru. Do Spragueove brvnare nije bilo daleko, a kako više nije jahala svog vranca Pika, išla je pješice. Pik je bio naučen da svaki dan dobije svoj obrok zobi, stoga bi odmah ujutro rano prilazio rancu i rzao. Ellen se, međutim, bila zaklela da ga neće hraniti, pa je to Antonio preuzeo na sebe. Ali, jednog jutra Antonija nije bilo, pa je Ellen sama morala hraniti Pika. Kad je položila ruku na njega, konj je protrljao gubicu o njezino rame, a u njoj se odmah pokoleba uvjerenje da joj je konj mrzak. "Zašto bih ga mrzila?" upita se. "Konj nije kriv što pripada jednom..." No, u jedno je bila sasvim sigurna da joj je samoj bilo sve ljepše. U samotnoj je šumi dan brzo prolazio, ali se Ellen ipak činio dugim. Provodila je vrijeme sa svojim mislima. Jutro je redovito bilo sunčano, čisto, mirisno i živobojno, a u njezinu je raspoloženju bilo čežnjive sjete. Redovito bi njezinu sreću remetile uspomene; uspomene bi pak izazvale osjećaj stida, a stid je poticao revolt. Danima se za sumraka naprosto dovlačila kući, sumorna, izmučena, slomljena. Ipak, nije se prestala boriti. Došle su lipanjske oluje, šumsko se smeđe, suho, prašnjavo tlo promijenilo. Izbijala je zelena trava, cvijeće je procvatelo, po kanjonu se čipkasta paprat valjuškala na vjetru i prigibala svoje ljupke vrškove jantarno obojenim vodama. Ellen je neprekidno obilazila svježja udolja, borovima osjenča gudure čiji je kamen prekrila mahovina, gdje su potoci srebrnkasto žuborili a jeleni dolazili na pojilo. Lutala je sama. Ali, s vremenom je našla društvo u jasikama i skladnoj glazbi malenih slapova. Kad bi zauvijek mogla živjeti u ovoj samoći, kad se nikada ne bi morala vratiti na ranč i u kuću koja ju je podsjećala na glas na koji je došla, mogla bi sve što je bilo zaboraviti i biti sretna. Obožavala je oluje. Kraj je bio suh, ona je već odavna naučila da s dobrodošlicom pozdravi pahuljaste oblake kad bi se valjali s jugozapada. Nailazili su kao da brode, izvijali su se i crnjeli, da bi najzad stvorili veliku, purpurnu, srditu masu koja bi se naizgled naslonila na rub brda i praskala zasljepljujućim munjama i sipala sive zastore kiše. Grom bi rijetko kad pukao u blizini ranca, ali gore, u Urvinama, nije bilo oluje a da se bar jedan plemeniti bor nije rascijepao i srušio. Za oluje, ovčari i šumski ljudi nikad nisu logorovali pod borovima. U ljudima je živio urođen strah od munja, ali se Ellen nije bojala munja, strahotnih prasaka i gromkih tutnjava što su odjekivali uzduž tvrdih stijena Urvina. Oluja joj 1QQ je donosila olakšanje u grudima. Duboko u njezinu srcu krila se oluja koja se tek pribirala. Zadovoljstvo joj je prčinjalo naći se vani, kad se zemlja tresla a nebesa kao da se raspadaju. Dani se pretvoriše u tjedne koji ponesoše Ellen na krilima samoće i čame, dok joj se najzad nije počelo činiti da su prošle godine od postojanja onoga "ja" koje je bila zamrzila. Kad god je uspomena poremetila njezin mir, ona se toliko borila da joj se činilo kako se nosi sa samom mržnjom. Preziri i mržnja! Ali, i njezina se borba pretvarala u sanjarenje. Jer, uspomena je neumitno izazivala sjećanje

na Jeana Isbela, njegovu ljubav i njezinu kukavičku laž, na što bi se ona malko stresla, nesvjesno se hvatala za grudi i napuštala svoju bitku da bi se prepustila maglovitim i sjetnim sanjarijama. Čista i umirujuća šuma, sa šaptom vjetra i nametljivom samoćom, postavila se između Ellen i odvratnog ovčarskog ranca, karikature od doma i oličenja tragedije njegova vlasnika. Postavila se između njezina dva "ja", onog što joj se silom prilika nametao i drugog kojeg nije poznavala - mislioca, sanjalice, romantičara, koji u mašti proživljava život kakav je voljela. Svanulo je i ljetno jutro koje će joj donijeti neobične vijesti. Predosjećanje takvog dana javilo joj se još u snu, a sada je poprimalo svoj stvaran lik u prekrasnu sunčevu sjaju, u plutanju pahuljastih oblaka preko plava neba, u svečanom šumu vjetra u borovima, u divljem krikom plavih sojki i u plemenitoj rici sobova. Sve je to nagovještavalo neobičnost novoga dana. Naslutila je, osjetila je da će joj se nešto dogoditi. Zadrhti. Elleni Jorth ne može se dogoditi ništa lijepo, ništa što budi nadu. Rođena je zato da pati, da bude zaboravljena i umre sama. Međutim, sva priroda oko nje kao da se prekrasnim prijekorom bunila protiv njezinih mračnih misli. U njoj se našao duh sličan onom što se krio u svjetlu jutra. U njezinu je živu biću bilo nečeg jačeg od samih misli. Izašla je na vrata brvnare, raširila ruke, željna da zagrlji bezimnog jutarnjeg vjesnika. Dobro poznat glas prekine njezin zanos. - Djevojko, silno mi je drago što te vidim sretnu i mrsko mi je što sam morao doći. Ali, dva sam dana bio u Travnatoj dolini i nosim novosti. Pred njom je stajao stari John Sprague, čiji osmijeh nije mogao prikriti nemir. - Oh, striče John! Prestrašila sam se - uskliknu Ellen, potom polako dometne: - Travnata dolina? Vijesti? Ispružila je ruku kao da ga preklinje, a Sprague joj odmah zgrabi šaku, kao da je želi umiriti. - Da, novosti, i ne tako loše za vas Jorthove. Odigrala se prva bitka između Isbelovih i Jorthovih... Sjećaš li se da sam ti obećao kako ću ti ispričati što god čujem. Vidiš, nisam čekao da ti dođeš do mene. - Tako - reče Ellen mirno. Kakav je to lažljivi mir, upitala se, što se javlja u trenutku kad joj strašan kamen liježe na srce? Prva bitka - ne tako slaba za Jorthove! Znači, ispalo je slabo po Isbelove! Sva joj se ćutila odjednom skrutiše. - Sjednimo tu vani - govorio je Sprague. - Lijepo je jutros, sunčano. Znaš da sam se strašno zapuhao. Odučio sam se od pješačenja. Osim toga, napustio sam Travnatu dolinu noću, sad sam umoran. No, vrijedilo je sinoć biti u selu. Bilo je... - Tko... tko je poginuo? - prekine ga Ellen muklim i tihim glasom. - Guy Isbel i Bili Jacobs od Isbelovih, a Daggs, Craig i Greaves od vaših - reče Sprague žurno i nešto osupnuto. - Ah! - uzdahne Ellen, pa se opusti i nasloni na stijenu brvnare. Sprague sjedne na jedan panj kraj djevojke, okrene lice prema njoj, na njemu je ležao ozbiljan i važan teret. - Čuo sam najrazličitije priče - nastavio je žustro - ljudi su u selu nasmrt uplašeni, pa se ne može vjerovati njihovu naklapanju. Ali, ipak sam od Jakea Evarsa čuo kako je zapravo bilo, pravu istinu. Pobili su se prije tri dana. Družina tvoga oca dojahala je na Isbelov ranč. Isbelovi su primijetili da im Daggs želi odvesti konje. Nato su Guy Isbel i Jacobs istrčali na pašnjak. Daggs i još neki ustrijeliše ih... - Zar ih na takav način ubiše? - skoči Ellen. - Tako Everts kaže. On je osobno bio na hrptu, kune se da je sve vidio. Ubili su Guya i Jacobsa na pravdi Boga. Nisu imali mogućnosti braniti se, a kamoli da se bore!... Nakon toga, ljudi tvoga oca opkoliše Isbelov ranč. Bitka je trajala cijeli dan, noć i sutrašnji dan. Everts veli da su Guy i Jacobs ostali cijelo vrijeme ležati na mjestu gdje su ubijeni. Međutim, čopor svinja provalio je na pašnjak, stale su jesti mrtvace... - Pobogu! - krikne Ellen. - Striče John, valjda mi ne govoriš da otac nije htio prekinuti bitku koliko je bilo potrebno da se otjeraju svinje i pokopaju mrtvaci? - Everts kaže da su oni prekinuli pucnjavu, ali samo zato da promatraju svinje. A onda, što se zbilo? Iz

Isbelove brvnare izašle su žene, ona rida, Guyeva, i Jacobsova supruga, pa one otjeraše svinje i pokopaše svoje muževe na licu mjesta, na pašnjaku. Evarts kaže da je i grobove vidio. - Krvožedni bi se Teksašani mogli nečemu naučiti od žena - žestoko će Ellen. - Daggs je bio pijan, dignuo se s mjesta gdje se krio, pa je izazivao Isbelove da izidu van. Izrešetalu su ga mecima. Iste noći, netko je od Isbelovih ustrijelio Craiga koji je bio sam na straži... I na kraju, Jean Isbel se išuljao u mraku, zaskočio Greavesa i izbo ga nožem. Upravo zbog ovog posljednjeg došao sam k tebi. - Zašto si mi to posebno naglasio? - polako upita Ellen. - Jer je nešto čudno u cijelom tom slučaju... i jer je pri tom spomenuto tvoje ime, Ellen. - Moje je ime... spomenuto? - ponovi djevojka. I Užas i odvratnost ustupiše mjesto novom slijedu misli i sve jačem zaprepaštenju. - A tko me spomenuo? - Jean Isbel - odvrati Sprague tonom kojim je htio iskazati svu važnost tog imena. Ellen je sjedila skamenjena, ruke je stisnula među koljena. Osjetila je kako joj se krv polako povlači s lica, kako joj trnci plaze niz potiljak. Spomen tog imena zaustavio joj je tijekom misli. - Ellen, to je čudna priča, i previše čudna, a da bi bila laž - nastavi Sprague. - Poslušaj me! Evarts je to doznao od Teda Meekera. A Tedu Meekeru je ispričao Greaves, koji je umro tek sutradan, nakon što ga je Jean izbo. Tvoj je otac ustrijelio Teda zato što je okolo pričao ono što je čuo... Da, Greaves nije odmah umro. Na dva mjesta bio je strašno proboden. Previli su ga i sutradan ga kolima prebacili u Travnatu dolinu. Evarts kaže da je Ted Meeker bio u dobrim odnosima s Greavesom, pa ga je otišao obići, ležao je u sobi odmah do svoje prodavaonice. Prema Meekerovoj priči, Greaves je došao k svijesti i progovorio. Ispričao je kako je sjedio u tami, od vremena do vremena pucao u Isbelovu brvnaru, kad je iznenada začuo da je nešto šušnulo u travi. Shvatio je da se netko šulja k njemu. Ali, nije stigao zgrabiti revolver, jer je na njega skočilo nešto poput grizlija. No, bio je to čovjek. Istjerao mu je zrak iz pluća i odvuкао ga u jarak, pa mu reče: "Greaves, ja sam, mješanac. Mješanac će te izbosti, najprije zbog Ellen Jorth, a zatim zbog Gastona Isbela!"... Greaves ispriča kako ga je Jean probo lovačkim nožem... Više se ničega nije sjećao. Umro je ubrzo pošto je to ispričao. Mora biti da se strašno borio, iz sve snage. Drugim udarcem noža Isbel ga je skroz probio... Kad je Greaves to ispričao, bili su prisutni još neki iz družine, pa su se, naravno, pitali zbog čega je Jean Isbel rekao "zbog Ellen Jorth"... Netko se sjetio da se Greaves nabacio blatom na tvoje ime, Ellen. Tako su dokučili zašto je Jean to rekao Greavesu. Razvila se velika priča. Kad je naišao Simm Bruce, neki su se smijali i podbacivali mu kako njega čeka treći ubod Jeanova noža. Bruce je bio pijan, pa je psovao i buncao kako je Jean zaljubljen u njegovu djevojku... Na Meekerovu nesreću, nekoliko ga je ljudi pitalo što mu je Greaves ispričao, a on je taman stigao do Jeanovih riječi da će izbosti Greavesa najprije zbog Ellen Jorth, kadli naiđe tvoj otac!... Onda je doznao sve redom kako je bilo... što je Jean Isbel rekao i učinio... i zašto. Doznao je i kako je Greaves podržao Simma Brucea kad te je on klevetao! Sprague je zastao i zagledao se u Ellen. - Oh!... A onda... što je tada učinio? - šapne Ellen. - Rekao je: "Zaboga, bio mješanac ili ne, evo jednog Isbela koji je pravi čovjek!" I tu na licu mjesta ubije Brucea, a Meekera teško rani. Skočiš na njega te ga spriječiš da još jednom puca u Meekera. Ovoga izbaciš napolje i on otpuza do susjedove kuće. Tamo ga je našao Evarts. Djevojka osjeti kako je Spragueova hrapava ali nježna ruka blago trese. - Sad reci, što misliš o Jeanu Isbelu? Njezinu misao kao da je zapriječio golem, nepremostiv, sivi zid što se kretao prema njoj. - Kažem ti, Ellen - nastavi starac - Jean te voli, strašno te voli, i vjeruje da si dobra djevojka. - Oh, ne... ne vjeruje! - izusti Ellen. - Vjeruje, kažem ti. - Striče Johnne, to mi naprosto ne ide u glavu! -

zavapi ona. - Ali, tako je. Ti si, Ellen, i dobra i zlatna, i on to zna... Kakva je ovo nesretna rabota! Jadan čovjek! Strašno te voli, a mora se tući protiv tvojih! Ellen, tvoj je otac pravo rekao: makar je Isbel, pravi je čovjek... A ja mogu dodati da je najveća sramota što vas dvoje razdvaja mržnja. I to mržnja s kojom vi nemate nikakve veze. Starac je potapša po glavi spreman da krene. - Možda će se ovom borbom okončati nesreća. Nadam se da hoće. Ali, bilo kako bilo, Ellen, ne ruši mostove za sobom... Sad moram požuriti natrag. Dođi k meni što prije možeš... I, ne misli zlo o Jeanu Isbelu. Sprague se udalji, ali Ellen nije ni gledala ni slušala kako odlazi. Sjedila je savršeno nepomično, premda je osjećala da je diže nekakva nevidljiva i moćna snaga. To je kretanje bilo nalik onom koje čovjek osjeća u snu. Tijelo joj je bilo nepokretno poput kamena, a osjećala je kao da je nešto uznosi. A kad je osjetila kako njezinim okamenjenim fizičkim bićem kola krv, i kako struji njezinim žilama, spopala ju je nezadrživa želja da poleti prostorom ili da nekamo odjuri. U tom je trenutku vranac Pik, koji je dolazio s livada, opazi i zarže. Ellen skoči i potrči mu u susret. Zagrlila je konja, svoje je uzavrelo lice zagnjurila u njegovu grivu i stisnula se uz njega. Potom, isto tako naglo, pojurila je po sedla i uzde i taj je težak teret ponijela kao da nosi praznu vreću. Prebacila je sedlo na konja, snažno i žustro ga pritegnula i svezala kolan. Bacila se na Pika, a on, osjetivši njezinu žustrinu, krene trkom niz stazu kroz kanjon. No, jahanje, kretanje, uzbuđenje - nisu bili sve što joj treba. A jesu li joj potrebe bile iscrpljene samoćom, šumskim stazama, dugim miljama samotne divljine? Pik je ujednačeno grabio krivudavom stazom. Vjetar je hladio Ellenine užarene obraze. Godili su joj udarci jasikovih grana. Iznad zelene padine kanjona gomilali su se mekani oblaci što su sve više tamnjeli. Pik je pojurio po ravnu tlu, preskakao je jaruge, kasom je prelazio kamenjare, a uz dugu padinu pošao korakom. Ellen prebaci uzde preko unkaša. Ruke joj nisu mirovale. Pritiskala je grudi, gladila bijele jasike, čupala javorovo lišće, trgala ljubičaste klekove bobice, pa je ruke opet vraćala k srcu. Srcu koje je htjelo iskočiti iz grudi ili prsnuti! Nadulo se i teško kucalo. Nije se mogla uskladiti s ritmom vlastitih potreba; u njoj je sve živo tražilo da se raspojasa. Pik se dohvati ravnog tla. Veličanstveni, smeđezeleni borovi kao da su zaštitnički, s razumijevanjem nad njom prigibali svoje guste grane. Između stabala plovili su komadići azurnoplava neba. Veliki su se bijeli oblaci nadsvodili nad njom, a na nju su padali sunčani zraci poprskani borovim iglicama. Ispred nje na kraju laganog uspona, uzduž stijena Urvina, prolamali su se teški olujni gromovi. Je li bježala od sebe? Jer, Pikov ju je korak zadovoljavao samo kad je bijesno letio preko čislina. Samo je tada suh vjetar, težak miris borovine, bljesak smeđe, zelene i plave boje, mekan ritmičan topot kopita, osjećaj da pod sobom ima snažna konja, udarac grana po njezinim mišicama koji se u naporu nadimaju - svi ti osjeti, samo su tada, i to povremeno, gušili rastuću kataklizmu u njezinu srcu. Kao da je letjela na krilima vjetra, kraj nje su brzo promicali javorovi guštici, jasikovi šumarci, borjem natkrivene šumske staze, miljama dugi nizovi srebrnkastih jela; a onkraj šume blistalo se ogromno prostranstvo Bazena, osjenčano ljubičastim i srebrnkastim oblacima, ocrnjeno sivom olujom, a na zapadu ozareno sunčanim nebom. Odjahala je ravno do Urvina, do mjesta s kojeg je onog nezaboravnog dana motrila Jeana Isbela. Našla se na izbočini iza borova gustiša i zatekla sliku od koje su joj se nemirne ruke prikovale na grudima. Cio se veličanstveni svijet okružen nebom, oblacima i bezdanom činio razderan olujom. Zrak je bio nepokretan i sparano, vonjao je mirisom izgorjela drveta koji ostavlja grom kad udari u stablo. S tankih, sivih rubova oblaka nad njom, otkidale su se i padale rijetke, teške kišne kapi. Na istoku je visio olujni oblak, crno se nadvio iznad Urvina s

kojih je dugačka, mutna koprena kiše padala u ponor. Pljuštanje kiše ličilo je na ujednačen tutanj riječnih brzaca. Iz crna oblaka iskoči krivudava prodorna, plavičastobijela munja. Udarila je razornim treskom, koji uzdrma i samu stijenu ispod Ellen. Zatim, kao da se uz zaglušan tutanj, sama nebesa otvoriše i zatvoriše uz silnu i dugu jeku. Mukao tutanj i dugo bubnjanje udaljiše se prema istoku. Kiša je lijevala teškim pljuskom. Na jugu se pružala slika purpurom zaodjenutih brda i kanjona što su se naizmjenice valjali prema nejasnim, visokim vrhovima. Dok je Ellen promatrala taj prizor rukama stišćući grudi, dok je s neizmjerljivim olakšanjem promatrala oluju i bezdane dubine što je podsjećahu na njezinu dušu, iza duge naslage purpurnih oblaka na zapadu provali sunce i obasja svijet svojim zlatastim zracima. "To je meni namijenjeno!" krikne Ellen. "Duh moj... i srce... i sama duša moja... ah, znam! Sad znam!... volim ga... volim ga... volim ga!" "Oh, volim Jeana Isbela... i moje će srce ili pući ili iskočiti iz grudi!" Silina njezine strasti bila je nalik bljesku sunca. Pred njom je sve uzimalo, sve se umanjivalo. Od iznenadne spoznaje istine, zamagliše joj se oči. Dugo joj je trebalo dok je ušla u borov guštik i stala puzati između suhих, bodljikavih suvaraka, preko saga mirisnih iglica do skrovišta iz kojeg je onda motrila Jeana Isbela. Tu ona legne i tako ostade neko vrijeme, lica zagnjurenna među iglice koje je šakama gnječila, grudi pritisnutih uz tlo, klonula, obamrla. Ali, ona je bila silno vitalna. Minula je i slabost što je popratila spoznaju da voli Jeana, i Ellen najzad dođe k sebi, svjesna svoje ljubavi. No, u prvi mah to nije bila svijest o postojanju muškarca, svijest o novom, sirovom, iskonski prirodnom, čulnom životu; svijest o oslobađanju milijuna naslijedenih, uzdrhtalih tjelesnih nagona nad kojima je imala taman toliko vlasti koliko i nad suncem. Ukoliko je pri tom nešto mislila, misao joj je bila ograničena na potrebu da se sakrije poput zvijerke, ukopa u samu zemlju, pokrije zelenim gustišem i izgubi u divljini prirode. Nesvjesno tražeći majku, obratila se prirodi. Ljubav je bila nešto što se rada iz njezinih dubina, nalik izvoru bistre vode koja se nakon duga izbivanja pod zemljom, kao u grču, probija na površinu i šiklja. Napetost joj postupno popusti. Tijelo joj prirodno omekša. Okrenula se naznak, na lice joj padne šarena sjena koji su tvorili sunčevi zraci i granje. Oko nje padale su rijetke kišne kapi. Zrak je bio vruć, krcat mirisom suhe borovine i jela, protkan vonjem sumpora. Mjesto gdje se Ellen ugnijezdila bilo je toplo. Ničije oko nije je vidjelo u prepuštanju osjećajima. Krasan osmijeh lebdio joj je na usnama, osmijeh sanjalice, sjetan i čulan. Njezine tamne oči što su zurile u nebo, čudno su blistale. Gledala je napregnuto, ali ništa nije vidjela. Divljina ju je štitila svojim tajnovitim, iskonskim oružjima - stijenom, stablom, oblakom, sunčevim sjajem. Njenu ustreptalu kožu žmarali su mnogobrojni i bezimni osjeti koje stvara živo tijelo napregnuto do krajnjih granica. Nije mogla ležati mirno, ali joj je svaki pokret bio blag. Nije znala što osjeća. Proživljavanje uzvišenog trenutka nadjačavalo je svaku misao. Crni olujni oblak sa svojim bjeličastim, zmijolikim munjama i sivim koprenama kišnih pljuskova, purpurno prostranstvo što se poput obojena mora valjalo do mutnih planinskih silueta, zlatast sunčev sjaj - te su bajne ljepote prirode očarale njezine oči. U svoj je zaklon upuzala jer je osjetila potrebu da bude opasana bliskim, opipljivim stvarima. I tu je, u tom zaklonu, njezino tijelo platilo danak spoznaji života. Šokom, grčem, bolom, popuštanjem i potom neizrecivim i nepodnošljivim osjećajem njezina srca! S jedne je strane bila kao divlja zvijer koja se sama našla u šumi, te je prisiljena na parenje koje traži produženje vrste. S druge strane, bila je više biće, do najsitnije stanice preplavljena neodoljivim i tajnovitim zanosom koji život pruža tijelu. I kad je čar popustio, u njezin se duh probila svijest o čovjeku kojega

voli - o Jeanu Isabelu. Tad su se osjećaji i misao zgrabile ukoštac oko toga tko će zagospodariti nad njom. Iznenada je za nju postojao tako jasno, da ga je vidjela, čula, gotovo dotakla. Sva njezina intima krikom ga dozivala da je zaštiti, spasi, voli, ispuni. Njezina spoznaja više nije bila poricana, niti je oko nje bilo dvojbe. Od trenutka kad je prvi put pogledala u Jeanovo tamno lice, ona ga je zavoljela, ali toga nije bila svjesna. Sad se poklonila i prignula, i skrušeno zadrhtala pod vlašću nečega što je izvan granica njezina shvaćanja. Misao joj se prikovala za početak bajke za tri prilike kad ga je vidjela. Svaki pogled, riječ, njegov čin sad joj se vraćahu. Ljubav na prvi pogled! On sam je to tvrdio gorko, rječito, odbacujući njezino poricanje. Njome je zagospodarila slijepa, slatka ekstaza, ekstaza od koje mile žmarci. Tijelo joj se učini preslabim i prekrhkim, premalenim i pretankim za plamen iz kojeg sukljaju munje, bljesovi i predivan sjaj. Njezino srce mora pući ili iskočiti. Nesmiljeno je sjećanje vrtložilo Ellenine misli. Na kraju je, drščući, stala na koljena, kao bičem pognata na djelo. Činilo joj se da joj je prvi Jeanov poljubac svjež, blag i sramežljiv, još uvijek na usnama. Oči joj se sklopile, a vrele suze stale joj liti niz obraze. Ruke joj napipaše samo tvrde suvarke i borove grane. Zar je posegnula da ga dohvati? Potom joj usne, lice i vrat zapekoše drugi, siloviti i tvrdi Jeanovi cjelovi, a uz vatren buktaj uspomene planu spoznaja da bi sad za njih dala svoju dušu. Posvema se predade neodoljivu nasrtaju ljubavi. Gubitak majke i prijatelja, lutanja od nemila do nedraga, samotani život među drskim i surovim ljudima, razvili su u njoj zahtjev za silovitom ljubavi. Srušila je sav ponos, pobudila poniznost, ubila mržnju. Obrisala je suze s lica, i onako klečeći, na grudi je pritisla široku mirisnu borovu granu. "Poći ću k njemu", šapnula je. "Reći ću mu... koliko... koliko ga ljubim. Tražit ću... da me odvede... da me odvede na kraj svijeta... što dalje odavde... prije nego bude prekasno!" Bio je to svečan, prekrasan trenutak. Ali, posljednje je riječi zloslutno zapekoše. "Prekasno?" opet šapnu. I odjednom joj se učini da joj se duša trese u smrtnom grču. Prekasno! Da, prekasno. Ona je ubila njegovu ljubav. Jorthova krv u njoj, zatrovana mržnjom, pronašla je jedini put kojim će plemenitog Isbela ujesti u samo srce. Podlo se odričući svoje ženstvenosti, niskom se i ciničnom laži ponizila pred njim i predstavila u lažnu svjetlu. Zgrčila se, stresla se pod teretom neshvatljive činjenice. Izgubljena je! Izgubljena! Gorko je zajecala. Jean Isabel je drži za onakvu kakova se predstavila. Ranije je bila osramoćena, a sad je ponižena, zgažena, i izgubljena u vlastitim očima. I, ako bi maločas dala sve za njegove poljupce, sad bi dala život da ponovno stekne njegovo poštovanje. Jean Isabel joj je već na prvi pogled ukazao poštovanje za kojim je žudjela, i ljubav u kojoj bi našla spas. Kakvom je groznom greškom upropastila svoj život! Ne majčina, već očeva krv, krv Jorthovih, donijela joj je propast. Ponovo je pala na mekan prostirač od borovih iglica i tu je ničice ležala u agoniji. Sve njezine dosadašnje patnje nisu ni izbliza bile slične ovoj. Probudila se u spoznaji blistave i zanosne ljubavi prema čovjeku kojega je držala omraženim, koji se borio za njezinu čast i koji je ubio da osveti sramotu koju je sama na sebe preuzela. Shvatila je da je izgubila njegovu ljubav i ono što joj je sada, u njezinu beščašću, bilo neizmjereno dragocjenije - njegovu vjeru u njezinu čednost. To joj slomi srce. GLAVA 11 Iznurena tijelom i duhom, Ellen se toga dana vratila kući za sumraka koji je bio melankoličan i sparani. Preko tamna obzorja na istoku blještale su munje. U brvnarama nije bilo nikoga, ni Antonija ni Meksikanke. Ellen se tome začudila, ali, izmorena i klonula, nije bila u stanju na to misliti, niti ju je bilo briga. Nahranila je i napojila konja i uvela ga u koral. Potom se, ne večeravši i ne razodjenuvši se, bacila na ležaj i odmah zapala u težak i nemiran san. U neko doba noći odjednom se

probudi. Kojoti su zavijali, po čemu zaključi da je zora blizu. Tijelo ju je boljelo, u mozgu je osjećala pritisak. Upravo je ponovo počela tonuti u san kadli iznenada začuje brz topot konja u kasu. Ljudi se vraćaju. U olakšanju i bojazni, ona se posve razbudi, a obamrlost prođe. Konji zastadoše na stazi koja je vodila od njezine brvnare, očito kod korala gdje je ostavila Pika. Čula ga je kako se javio rzanjem. Prema topotu kopita, zaključila je da ima šest do sedam konja. Tihi glasovi ljudi miješali su se sa škripom i tupim udarcima sedala po tlu. Nešto kasnije, na trijemu druge brvnare začu se težak bat čizama. Zaškripiše neka vrata. Zatim se nečiji lagan korak, praćen zveckanjem ostruga, primicao vratima njezine brvnare, nečija je teška ruka zalupala na vrata. Znala je da to nije otac. - Hej, Ellen! Po glasu je prepoznala Coltera. Tko zna zbog čega je njegov ton ili nešto u njemu izazivao sitne trnce što joj žmarnuše niz kičmu. Nato je živnula, stresla je sa sebe iscrpljujuću letargiju. - Hej, Ellen jesi li tu? - glasnije upita Colter. - Jesam, gdje bih bila? Što hoćeš? - Pa... drago mi je što si kod kuće. Vidio sam da nema Antonija i one žene, pa sam se zabrinuo jesi li tu. - S kim si došao? - upita Ellen, pridižući se i sjedajući. - S Rockom Wellsom i Springerom. I Tad je bio s nama, ali smo ga morali ostaviti u jednoj brvnari uz put. - Sto je s njim? - Teško je ranjen. Začulo se zveckanje mamuze, kao da je Colter nemirno maknuo nogu. Gdje su otac i stric Jackson? Nekoliko trenutaka nije bilo odgovora, što poveća Elleninu bojazan, a potom Colter progovori: - Iza nas, na stazi. S njima ćemo se sastati u brvnari u kojoj smo ostavili Tada. - Zar opet odlazite? - Da... a i ti ćeš s nama, Ellen. - Neću - kratko će ona. - Ići ćeš, makar te morao silom ponijeti - odvrati Colter glasom koji nije trpio pogovora. - Ovdje je opasno ostati. Na tragu nam je onaj prokleti mješanac Jean Isbel sa svojom bandom. Spomen toga imena djelovao je na Ellen kao ubod užarena noža usred srca. Htjela bi Coltera obasuti stotinama pitanja, ali ni jedno nije mogla izustiti. - Ellen, čim prije moramo brisati odavde i sakriti se - zabrinutim tonom nastavi Colter. - Ovdje ne možeš ostati sama. Zamisli što bi bilo da te uhvate Isbelovi!... Do gola bi te svukli i svezali za drvo... Moraš ići, nema druge... čuješ li me? - Čujem... ići ću. - Dobro - on će brzo. - Požuri! Polagani Colterovi koraci i zveckanje njegovih mamuza udaljiše se i izgubiše. Ellen zbaci sa sebe pokrivače, i još trenutak osta zuriti u mrak u brvnari. Sto je tu hladno, sivo, sumorno i tamno - baš kao i u njezinu životu! Prisiljena je raditi ono što joj je zapravo mrsko. Kao Jorth, mora se latiti šume i klanaca i kriti se poput zeca u grmu. Ali, nužnost trenutka i nagovještaj budućih događaja nagnaše je da hitro djeluje. Otvorila je vrata da u brvnaru uđe svjetlo. S istoka je nastupao dan uz bistro svjetlo na kojem se još bjelasala Danica. Bljesak rumenila najavi skori izlazak sunca. Ellen iščetka i počeshlja kosu. Spazivši da joj sa smeđih kovrča padaju borove iglice, osjeti nekakvu čudnu bol. Oprala je ruke i umila lice, potom spremi sebi doručak jer je bila jako gladna. Sunce izađe i promijeni izgled šume. Prvi put u životu Ellen je mrzila njegov zlatast sjaj, prekrasno plavetnilo neba, kreštanje sojke i orla, pa je tog jutra zanemarila vjeverice koje je oduvijek voljela hraniti. U brvnaru uđe Colter. Elleni se činilo kao da ga tog jutra gleda posve drugačijim očima, ili se pak on promijenio. Sad je na njegovoj vitkoj i snažnoj prilici nalazila više teksaških osobina nego prije. Njegove sive oči bile su svijetle, bistre i divlje kao u orla. Njegovo je lice, žučkastosivo, s dugim, oborenim, plavim brkom, moglo prikriti misli, ali ne i oštrinu duha. Onog trenutka kad mu je sreća pogled, u njemu je osjetila snagu kojoj se nagonski suprotstavila. Colter nikad nije bio grub ili drzak kao Daggs, ali je bio istog soja, zbog svoje mučaljivosti, hladnokrvnosti i strpljivosti možda čak i opasniji. - 'Brojutro, Ellen - razvuče on. - Blažene oči koje to vide. - Colteru, nisam raspoložena za laskanje. - Ja

bogme jesam, nakon onolikog vrebjanja, pucnjave i jahanja. - Pričaj mi kako je bilo. - Djevojko, duga je to priča. Sad nemamo vremena. Pričekaj dok se negdje ne ulogorimo. - Trebam li ponijeti svoje stvari ili ih mogu ostaviti ovdje? - Mislim da je bolje da ih ostaviš. r> - Ali, ako se ne vratimo... - Pa, po svoj prilici, nećemo se tako brzo vratiti - neodređeno odgovori. - Colteru, ne idem u šumu samo u krpama koje imam na sebi. - Ellen, moramo ponijeti svu hranu koju imamo. Ne idemo u posjet susjedima. Tovarne životinje su umorne. Smotaj ono što ti je najdraže i što ti najnužnije treba. I za to ćemo naći mjesta. Colter izađe, a Ellen, gledajući za njegovom visokom prilikom koja se udaljavala preko staze, osta u nedoumici. Je li njezina nedoumica i zabrinutost izazvana situacijom, ili je, pak, njezina intuicija na taj način opominje da se čuva tog čovjeka? Nije znala naći odgovor. Ali, s njim mora poći. U ovakvu trenutku, kad se oko nje zbivaju grozne stvari, njezina je predrasuda nerazumna. Još uvijek osjeća da ne smije misliti samo na sebe. Našla se na čudu kad je pošla odabrati najdraže stvari. Jedno je odbacivala a drugo spremala, predomišljala se i iznova birala. Pokraj majčinih stvari, najdraži su joj bili dugo skrivani darovi Jeana Isbela. Nije se mogla rastati ni s jednim ni s drugima. Dok je tako izabirala što će ponijeti, Colter ponovo ude i bez riječi stade kopati u uglu gdje je Ellenin otac držao svoje stvari. Djevojka se naljuti. - Što tražiš tamo? - upita. - Tvom će ocu trebati njegovi dokumenti, zlato koje je ovdje ostavio i čisto rublje. Sto ti misliš? - mirno odvrati Colter. - Tako je, no mislila sam da ću ih ja ponijeti. Nato Colter ništa ne odgovori, sasvim slobodno produži rovati po kutu, bezobzirno bacajući stvari oko sebe. Ellen mu okrene leđa. Kasnije, kad je Colter otišao, ona priđe očevu kutu i ustanovi da su i dokumenti i rublje ostali, ali je zlato odneseno. Možda i griješi, jer nije gledala je li Colter, kad je odlazio, nosio kakav omot. No, učinilo joj se da je odnio samo zlato. Stari i umazani dokumenti njezina oca bili su naokolo razbacani, pa ih ona pokupi i strpa u svoj omot. Netko je osedlao Pika, koji je stajao privezan za ogradu korala, grizao žvale i kopitom grebao tlo. Džepove kaputa Ellen napuni mesom i kruhom, pa ga smota i sveže iza sedla. Sad je bila spremna za polazak. No, morala je čekati, ali se ne vrati u brvnaru, već osta kraj svog konja. Promatrala je ostale kako tovore, primijetila je da Springer ispod šešira ima zavoj na glavi. Kretao se sporo, nedostajalo mu je energije. Ellen se, ugledavši ga, strese, ne htjede misliti. Ionako će uskoro doznati što je bilo, možda će se i ona sama uskoro naći usred nove bitke. Gledala je ljude kako na brzinu tovore hranu iz brvnara. Pogled joj se više puta sretne s Colterovim, njegovo promatranje joj se ne dopadne. - Idem pozdraviti Spraguea - reče ona Colteru. - To izbij iz glave! U njegovu je tonu bilo prepotencije koja razdraži Ellen, ali je bilo i nečeg drugog što spriječi njezinu ljutnju da se iskaže. Što je to u Colteru što joj nalaže opreznost? Ostala dva Teksašanina čudno se nasmijaše, ali kad ih Colter ispotiha i grubo ispsova, istog trenutka umukoše. Ellen se udalji, te sjede na panj gdje ostade do trenutka kad je pozva Colter. - Ustani i zajaši. Poslušala je nalog i kad se našla na konju, iza one trojice, pomislila je kako napušta ono što joj je tri godine bilo domom. No, ni jednom se nije osvrnula. Ponadala se da se više nikad neće vratiti u turoban i bijedan dom. Colter i ostali potjeraše tovarne životinje preko livade, dalje od staza, pa uz padinu i šumu. Ellen je ubrzo shvatila da je Colterov cilj zametnuti trag. Zmijoliko je išao kroz šumu, izbjegavajući mekano i zaprašeno tlo, suncem sasušenu ilovaču gdje se u proljeće kupi voda, koliko je više mogao držao se travnata i borovim iglicama posuta tla. Idući na začelju, Ellen je kratila vrijeme motreći kakvi i koliki tragovi ostaju za njima. Zaključila je da Colter očigledno ima dugo iskustvo u prikrivanju tragova i da pokazuje vještinu

stokokradice. Međutim, nije bila naročito uvjerena da bi on bio u stanju prevariti pravog šumskog čovjeka. No, dosjetila se da je Colteru stalo samo da što više oteža traganje za njima, kako bi imali dovoljno vremena da izmaknu progoniteljima. S tom misli - da će ih netko goniti - nikako se nije mogla pomiriti. Ali, Colter je to po svoj prilici očekivao, a to je vidjela i po Wellsu i Springeru, čije je mrko, zlokobno i nesigurno držanje uvelike odudaralo od njihova uobičajena mira i spokojstva. I tako, nisu išli najlakšim i najravnijim putem kroz šumu, već su tjerali ravno i kroz najveći gustiš, preko hrbata i kanjona, kamenitim, neravnim terenom. Pomalo su skretali prema sjeverozapadu, gdje je teren bivao sve divljiji; Ellen se na kraju prestala orijentirati, više nije znala gdje bi mogli biti. U podne nisu zastali, niti su izmučenim i oznojenim životinjama dali da predahnu. U drugim okolnostima, Ellen bi uživala u jahanju kroz prekrasnu, sve gušću i tamniju šumu. Ali, pod ovakvim okolnostima, hladno je gledala divlju ljepotu proplanaka i padina pod jelama, i dubokih kanjona. Vidjela je i osjećala sve oko sebe, ali se nije divila ni uzbuđivala, osim što bi protrnula svaki put kad bi se Piku na skliskoj i strmoj nizbrdici izmakle stražnje noge. Sto su više odmicali, šumski je krajobraz bio zeleniji i bogatiji. Trava je bila gusta i visoka, a jarugama je tekla voda. Stijene, brončane, bakarne i žućkastomrke boje, tu i tamo svojim zelenilom poprskivala je mahovina. Osjetivši kako joj sunce grije lijevi obraz, Ellen se sjeti da je dan na izmaku i da je Colter još jače skrenuo prema sjeverozapadu. Još nikad nije jahala kroz tako gustu šumu i niz tako krševite kanjone. Pred sumrak, put im otežaše još dublji i neprohodniji kanjoni. Colter skrene desno, u potrazi za mjestom s kojeg bi se mogao spustiti niz kosinu gusto obraslu jelama. Sjahao je, a ostali slijediše njegov primjer. Ellen nije smjela voditi Pika, kojem su se stražnje noge stalno klizale, stoga mu prebaci uzde preko unkaša i pusti ga da se sam spušta. Čula je konje kako frkću, hriplju i probijaju se kroz gusto žbunje. Na jednom se konju odriješio i objesio jedan zavežljaj, pa su ga morali skinuti i odvaljati nizbrdo. Na dnu je bučao potok. Usko ždrijelo, oko kojega je vladala posvemašnja sjena, vlaga i puno svježe mahovine, predstavljalo je izvanredan prizor. Odozdo su se jedva nazirale daleke, tonućim suncem osvijetljene jele. Ljudi pretovariše konja s kojeg je pao zavežljaj i ponovo krenuše, ovaj put uz kanjon. Nigdje nije bilo konjskih tragova, ali su se na sve strane primjećivali tragovi medvjeda i jelena. Sunce zađe, nebo se zamračí, ali družina produži put. Kretanje je bivalo sve teže, a divljina sve dublja. Colter najzad zađe u veoma gust vrbik, pa se ubrzo nađoše u jednom poprečnom kanjonu, čiji ulaz Ellen nije ni opazila. Iza jednog zavoja, kanjon se širio i na kraju pretvarao u nešto nalik džepu, naizgled zatvorenom sa svih strana; bilo je to samotno i zabitno mjesto kakvo stokokradica samo poželjeti može. Skrivene iza ispupčenih stijena i gustih jela, stajale su dvije trošne brvnare, spojene zajedničkim krovom i trijemom, nalik zgradama na Jorthovu rancu. Ellen osjeti miris dima, a kad skrenuše iza brvnare, opazi vatru. Kraj nje je stajao čovjek koji je pomno motrio kako se primiče Colterova družba. - Zdravo, Queen! - dobaci Colter. - Kako je Tadu? - Dobro se drži - odvrati Queen, pregibajući se nad vatrom na kojoj su se pekli komadi mesa. - Gdje je otac? - naglo upita Ellen, obraćajući se Colteru. Međutim, kao da je nije čuo, Colter priđe jednom konju i stane ga rastovarivati. Queen pogleda djevojku. Lice mu je samo dijelom bilo osvijetljeno sjajem vatre, Ellen mu nije mogla vidjeti izraz. Ali, kako joj ni Queen nije odgovorio na pitanje, u njoj porastoše zebnja i zle slutnje. Dugo i zamorno jahanje pomoglo joj je da se pomiri s mučaljivošću i tajnovitošću ljudi s kojima se našla. Otac se možda negdje zadržao, ili je još uvijek na ubilačkom poslu koji ga je toliko zaokupio; možda ima i crnjih razloga zbog

kojih nije ovdje. Stisnula je zube i posvetila se konju. Kad se vratila vatri, sjetila se strica. - Queen, je li stric Tad ovdje? - Da, eno ga tamo leži - odvrati Queen, pokazujući na bližu brvnaru. Požurila je prema tamnom dovratku. Brvnara je zapravo bila stara, bijedna čatrlja na kojoj su se brvna iskrivila i raskrečila. Tek što je privirila, pred njom se stvori Colter i intimnom i posjedničkom gestom na nju položi ruku. Ellen na trenutak pusti da mu ruka počiva na njezinu ramenu. Zar je osuđena da do vijeka od sebe odbija grubijane među koje ju je bacila sudbina? Hoće li Colter ono što je Daggs vječito tražio? Tijelo joj je bilo sasvim iscrpljeno a duh utučen. No, bez obzira što Colter mislio tom gestom, njegovu ruku nije mogla dugo podnositi na sebi, pa se izmakla. - Striče Tad, jesi li tu? - vikne Ellen u tamu. Čula je gdje je šušnuo štakor, do nozdrva joj dopre memljiv zadah iz odavno nenastanjene kolibe. - Ti si, Ellen! - javi se glas koji ona odmah prepozna, premda je neobično zazvučao. - Da, tu sam, na moju nesreću!... Kako si ti, djevojko? - Dobro sam, striče, samo sam umorna i zabrinuta. Ja sam... - Tad, kako je rana? - prekine je Colter. - Sad mi je lakše - umorno odvrati Jorth. Ali, neću se lako izvući. Još uvijek pljujem krv. Tvrdim da mi se metak zadržao u plućima, a Queen me uvjerava da je prošao kroz pluća. - Drži se, Tad - dobaci Colter ohrabrujuće, ali u njegovu glasu Ellen osjeti ravnodušnost. - Ah, kao da će mi to koristiti, pakla mu! - uzviknu Jorth. - Mi smo ionako gotovi, Colter! - Hajde, prekini! - odbrusi Colter. - Kukanjem nećeš pomoći ni sebi ni nama. Jorth ne odgovori. Ellen začu njegovo disanje koje se činilo neprirodnim. Bilo je brzo i kratko, praćeno hripom i krkljanjem, zatim bi se čulo kako ranjenik piju je. Ellen se nasloni na dovratka. Shvatila je da mu krv što iz njega ide sprečava disanje. - Striče, boli li to? - Boli, Ellen, peče me kao da sam u paklu. - Oh, ne znam kako bih ti pomogla... Treba li ti što god? - Sto bi mi moglo trebati? Queen je za mene učinio sve što je mogao... samo se još nije... molio. Colter se nasmije, sporim, otegnutim, ležernim smijehom Teksašana. Ellen se sažali nad ranjenim stricem, kojega inače nikad nije voljela jer je oduvijek bio pijanac, kockar i raspikuća koji je nemilice trošio novac njezina oca. Sad je bio samo bandit u bjekstvu, izmučen teškom ranom koja je možda i smrtonosna. - Striče, ja ću se moliti za tebe - reče ona tiho. - Ellen, ti si jedina od svih Jorthovih koja valja - odvrati joj glasom u kojem ona osjeti tugu. - Ah, sad su mi se oči otvorile... Mi smo te uvukli u sam pakao! - Striče, još uvijek nije tako strašno - odgovori ona nesigurnim glasom. - Bit će, Ellen, ukoliko ne... - Hajde, prekini s trabunjanjem, razumiješ? - grubo dobaci Colter. Colterov odnos prema stricu, makar i ranjenom, zapanji Ellen. Tad Jorth sigurno nije bio taj koji će od bilo koga primati naređenja, a ponajmanje od bandita iz Družine krivog noža. U svojim je mislima Ellen nazrela snagu koja izbija iz Coltera čija se nepomična prijeteća, ohola prilika, diže kraj nje, u tami. - Ellen... je li ti Colter... rekao za... Leeja i Jacksona? javi se ranjenik. Gusta tama u brvnari pomogla je djevojci da se pripremi na novi šok. - Rekao mi je da će se otac i stric Jackson ovdje sastati s nama - ona žurno odvrati. Čulo se kako Jorth teško diše, zatim kašlje i pljuje, iz njega je šištao zrak. - Slagao te, Ellen... Više se nikad nećemo sastati! - Što? - šaptom istisne Ellen. - Ellen - nastavi Jorth brekćući - tvoj otac i stric Jackson su mrtvi i pokopani! Osjetila je kako ju zahvaća tupost, mrtvilo, kako joj polako popuštaju koljena. Pala je na travu pokraj zida kolibe. Nije se onesvijestila, nije bila ošamućena, ni obnevidjela, samo se njena misao za neko vrijeme zaustavila. Iznenada je iznova oćutjela strašno kidanje u srcu, praćeno osjećajem bolnog i nenadoknadivog gubitka, a nakon toga njome ovladaše gorčina i duboka tuga. Sat kasnije, našla je snage da priđe vatri i nešto pojede, ne bi li okrijepila izmučeno tijelo. Svi su je, čak i Colter, susretljivo i šutljivo

posluživali, tu i tamo kradom je gledali iz sjene oboda svojih crnih šešira. Spustila se mrkla noć. Nigdje zvijezda. Vjetar je žalobno cvilio među borovima, sva je okolna divljina i zabit bila u skladu s Elleninim mislima. - Djevojko, prava si junačina - s divljenjem joj reče Colter. - Ali, hrabrost nisi dobila od Jorthovih. - Po čemu to sudiš? Pa i Tad je junačina - blago se usprotivi Queen. - Po mom računu nije - odvrati Colter. - Nije teško biti junačina kad ti je duša u grlu, a netko je kraj tebe. A što se tiče Leeja i Jacksona, oni su oduvijek bili kukavice kakve je trebalo tražiti. Uostalom, oni i nisu bili Teksašani, ta rođeni su u Louisiani... Ali, Ellen ima nešto posebno u krvi. Djevojci je njihov razgovor bio odvrat. Ustade i upita: - Gdje mogu spavati? - Sad ću ti ja osvijetliti, lezi u brvnari kraj Tada - reče Colter. - Tako će biti najbolje. - Pa, ako misliš da ćeš ga nagovoriti da ti što god priča, onda se varaš - Colter će svojim hladnim tonom koji je Ellen osjećala kao da njime para tvrdi čelik. - Dobro sam ga ispsovao i rekao mu da začepi gubicu. Ne smije govoriti, kašlje zbog govora, pa iz njega ističe krv... Osim toga, ja sam najpozvaniji da ti ispričam kako su ubijeni tvoj otac i stric. Tad to nije vidio, već je bio ranjen kad se to dogodilo. Svatko ima svoje mišljenje, ali ja najbolje znam kako je išlo. - Ispričaj mi odmah - zavapi Ellen. - U redu, kad baš hoćeš. Hodi sa mnom - reče Colter i odvede je dalje od vatre, u mrak. - Jadna mala! Strašno mi je žao. Dugom je rukom zagrlila oko pasa i privuče je k sebi. Ellen se ne odupre. Sva su joj čula bila umrtvljena tugom. - Ellen, ti sigurno znaš da sam te uvijek volio, je li tako? - upita Colter malo zadihano. - Ne znam, Colter. To je meni novo... i nije ono što sam htjela čuti. - Pa, dobro je da i to čuješ. Istina je. Štoviše, tvoj otac te pred svoju smrt dao meni. - To sigurno lažeš! - Kunem ti se da je istina. Bio sam uz tvog oca do posljednjeg trenutka, čuo sam mu posljednje riječi. Znao je da te već odavno volim. I rekao mi da te ostavlja meni na brigu. - Moj me otac namijenio tebi za ženu? - zaprepašteno uzvikne Ellen. Očito je to pitanje donekle iznenadilo i na trenutak zbunilo Coltera. - Da budem žena stokokradici... banditu iz Družine krivog noža! - sumorno i u nevjerici uzvikne Ellen. - Pa, i tvoj je stric, kao i ja, bio u Daggsovoj bandi - odvrati Colter pribravši se. - Nije istina! - krikne Ellen. - Jest. Bio je u bandi već godinama - samouvjereno će Colter. - Još u Texasu. On je nagovorio Daggsa da dođe u Arizonu. Djevojka pokuša pobjeći, ali više nije imala ni tjelesne ni duhovne snage, a Colter ju je još jače stisnuo. Iznenada se ona opusti. Zar može izbjeći sudbini? Ničega više nema radi čega bi se borila. - Dobro... nemoj me toliko stiskati - jedva izgovori. - Ispričaj mi kako je ubijen otac... i tko... Colter se prigne nad njom, zagleda joj se u lice. U tami su mu se caklile oči. U dodiru njegova tijela i stisku kojim ju je privlačio sebi, osjećala se silna snaga. Sve se to djevojci činilo nestvarnim, ružnim snom - i mrak, i jecaj vjetra i jeziva samoća, i bandit čiji stisak i nametljiva volja podsjećaju na hladan čelik. - Otišli smo u Greavesovu prodavaonicu - počeo Colter. - Kako Greavesa više nije bilo, pili smo po volji. Neki se od nas dobro napiše. Bruce je bio mrtav pijan, a i Tad. Tvoj je otac također puno popio, još ga nisam vidio da toliko pije. Ipak, nije baš bio pijan, samo su mu živci popustili. Stao je plakati, tražio od nas da netko ode i poruči Isbelovima da se rat prekine... Da, bio je spreman odustati od dalje borbe. Mislim da je na njega djelovala Daggsova smrt, pa strašno masakriranje koje je Jean Isbel izveo na Greavesu, te je Lee izgubio svoju borbenost. Rekao mi je: "Coltere, uzet ćemo Ellen i otići iz ovog kraja, negdje ćemo početi nov život... negdje gdje nas nitko ne poznaje." - Oh, zar je tako rekao?... Je li to uistinu namjeravao? grcajući šapne Ellen. - Kunem ti se mrtvom majkom - uvjerljivo će Colter, pa produži: - Kad je pala noć. Isbelovi dojahše, prikradoše nam se u mraku i pripucaše

na nas. Navalili su na vrata, pokušali su nam zapaliti krov nad glavom, neko su vrijeme urlali oko zgrade. Zatim odoše. Mi smo pretpostavili da te noći više neće biti gužve. No, svejedno smo postavili straže. Ja sam bio najtrezniji, pa sam preuzeo stvar u svoje ruke. Malo smo se svađali oko pića. Tvoj otac reče da će, ako produžimo tako piti, to biti kraj Jorthovih. Smislio je da sutradan ujutro poruči Isbelovima kako je spreman sklopiti mir. Trebao sam ja otići i srediti stvar s Gastonom Isbelom. Najzad je Lee otišao na spavanje, u Greavesovu sobu, a nešto kasnije pode i Jackson. Neki legoše u prodavaonici. Ja sam čuvao stražu do oko tri sata, ujutro. Već sam bio toliko pospan da su mi se kapci sklapali kao da su od olova. Stoga sam probudio Wellsa i Slatera i postavio ih da stražare, svakog na po jednom kraju prodavaonice, pa sam legao na šank i zaspao. Svojim utišanim, napregnutim glasom, uzbuđenjem koje ga je naizgled zahvatilo, a naročito jednostavnim, neposrednim nizanjem činjenica, Colter je uvjeravao Ellen u istinitost svoje priče. Njezina se neodređena sumnjičavost temeljila isključivo na Colterovu držanju prema njoj. Sad je osjećaj istisnuo razum. Slike i prizori, prizvani Colterovim opisom, pričinjahu joj se stvarnima kao što je bila stvarna i čudnovata činjenica da ravnodušno pušta jednog običnog bandita da je privija u naručaj. Probudio sam se nakon nekog vremena - nastavi Colter nakon što se iskašlja. - Bilo je to u cik zore. Bilo je tiho kao u grobu... Meni je nešto čudno mirisalo. Wells i Slater su ponovo pili, spazio sam ih gdje leže, ili mrtvi pijani ili spavaju. Udario sam ih nogom, ali se nisu ni pomakli. Onda sam čuo gdje netko ječi. Glas je dolazio iz sobe gdje su spavali tvoj otac i stric. Ušao sam. Bilo je tek toliko svjetla da ih mogu vidjeti. Kad tamo... Stric Jackson je ležao na podu, tako reći napola presječen, mrtav i hladan poput kamena. Lee je ležao na krevetu... još je bio živ, u posljednjim trzajima... Reče mi: "Mješanac Isbel... izbo nas je... na spavanju". Kapci su na prozorima bili otvoreni. Našao sam tragove Isbelovih mokasina na zemlji ispod prozora, a u sobi su mu tragovi bili krvavi, jer je ugazio u lokvu krvi koja je iscurila iz Jacksona. Ako se ikad nađeš u Greavesovoj trgovini, i sama možeš pogledati te krvave tragove... Tvoj je otac brzo umirao... "Coltere", reče mi, "pobrini se za Ellen", a time je puno toga mislio. "Da sam se samo na vrijeme našao s Gastonom Isbelom" - govorio je, a zatim je stao bulazniti. Malo poslije je umro... Probudio sam ljude, pa smo prije svanuća iznijeli tijela tvog oca i strica, odnijeli ih izvan sela i pokopali... Isbelovi su na nas pucali dok smo ih sahranjivali! Tad je tada ranjen. Zatim smo se uputili na Jorthov ranč... Eto, Ellen, to sam ti imao ispričati. Tvoj je otac bio spreman zakopati ratnu sjekiru i pomiriti se sa svojim životnim neprijateljem. Ali, i njega i tvog strica mučki je, kao pravi divljak, umorio Nez Perce, Jean Isbel... Strašno ga je izbo... smišljeno... da bi što više patio... a samo da zadovolji Isbelovsku osvetničku krvožednost! Kad mu je mukao glas ušutio, Ellen je kroz stisnute usne, kao led hladne i krute, uspjela istisnuti: - Molim te... pusti me... pusti me ovdje samu. T7I - Svakako, svakako! Razumijem te, mala moja - prihvati Colter. - Bilo mi je strašno mrsko što sam ti to morao ispričati, ali si morala čuti istinu o onome što je mješanac počinio... Odnijet ću ti zavežljaj u brvnaru i prostrijeti deke. Pustio ju je i udaljio se u mrak. Bez trunke snage u sebi, Ellen polako klone i prostre se kraj panja. U tami, na svježem i vlažnom tlu, ležala je nepomično i beživotno. Ništa nije vidjela i ništa nije čula: noć, vjetar, hladnoća i rosa za nju nisu postojali. Satrlo ju je očajanje, činilo joj se da beskonačno tone u bezdan. Našla se u paklu? U svom očajanju, silno je i bolno poželjela smrt. Rođena zbog nevjere, ukleta dijelom zle krvi, prokletnički progonyjena višim pobudama i željama za boljim i sretnijim životom, vučena i bacana od nemila do nedraga, iz divljine u čamu, iz zabiti u pustoš, odvajkada lišena zadovoljstva

koje čovjek nalazi u miru, veselju i domu, prepuštena društvu surovih nasilnika i propalica, čudnom igrom kobi gonjena u ljubav, u neutaživu ljubav prema jednom mješancu, divljaku, Isabelu, starom očevu neprijatelju i na kraju ubojici koji je zvjerski ubio njezina oca - zar je išta preostalo radi čega bi bilo vrijedno živjeti? Osveta! Oko za oko! Smrt za smrt! Ali, ne, ona nije u stanju ubiti Jeana Isbela. Možda se ljubav može pretvoriti u mržnju, ali Ellen Jorth ne može ubiti - nikada! Mogao bi je vući za kosu i valjati je u prašini, od nje stvoriti nakazu, u svojoj divljačkoj i neutoljivoj žeđi isjeći je na komadiće - ali bi ona posljednjim dahom šapnula da ga voli i da mu je slagala kako bi ubila njegovu vjeru u nju. Upravo je čudnovata vjera u njezinu čestitost pridobila njezinu ljubav. Od tolikih muškaraca, našao se jedan jedini, Isabel, koji je spoznao njezinu pravu prirodu i neokaljanu ženstvenost. Ne samo čudno, već užasno, razorno! Zaista je ona nevjerna Jorthovima! Nevjerna, kao što joj je majka bila nevjerna Gastonu Isabelu! Samrtne muke i propast zapravo su gorki plodovi grijeha njezinih roditelja. "Okončat ću sve", šapnula je sjenkama noći koje su se pružale nad njom. Ona nije kukavica - ne može je spriječiti strah ni od boli, ni od smrti, ni od nepoznatog što vreba onkraj života. Neće biti teško, bit će to posljednje uzbuđenje, posljednji zanos da u pokori, u najvišem dokazu svoje ljubavi prema Jeanu Isabelu, na Urvinama poljubi stijenu po kojoj je kročila njegova noga i da se potom baci u provaliju. Ona je posljednja od Jorthovih. Tako će biti osvećena nepravda nanesena Isabelovima. "Ali on nikad neće doznati... nikad neće doznati... da sam lagala!" zajecala je noćnom vjetru. Izgubljena je - niti ima pravo živjeti niti umrijeti. Ona je samo korovčić na stazi života, korovčić koji se gazi, koji je blatom gušen. Ona je samo truo končić u zamršenoj mreži ljubavi, mržnje i osvete. Končić koji je pukao. Činilo joj se da pada sve dublje. Zar nema kraja tom ponoru? Da se Colter vratio, u njoj bi našao lutku, krpu, poniženo biće koje se ne bi oduprlo njegovom gnjusnom zagrljaju. Bilo je to biće spremno da još dublje tone u blato, da bude nemilosrdno kažnjeno jer je izdalo plemenitu ljubav jednog muškarca a i samu sebe. Ali, Colter se ne vrati. Vjetar je žalobno cvilio, sovuljage su zlokobno hukale, lišće je šuštalalo, kukci su zujali svojom sjetnom noćnom pjesmom, logorska je vatra treperila i umirala. I tad - kao da se sama ova priroda prignula nad Ellen. Ima pravo biti očajna, njezino priznanje bilo je istinito, stvarno je ponižena, i sve je to teško koliko god život može biti težak - ali ona pripada prirodi. A priroda, je li je ona izdala? Tu je, oko nje, zabitna šuma, carstvo stabala, mahovine cvijeća i potoka, puno divljih ptica i zvijeri, gdje kamen govori a čama ima uši, gdje se Ellen oduvijek osjećala dijelom prirode. U mraku njezine duše žmirnuo je žižak nade - i počeo jačati. Taman oblak, što je plutao mrklinom neba, najednom se raskide i u tren bijesnu sjaj jedne zvijezde, bijele, hladne, čiste i blistave. Eilen je u nju zurila sve dok je plutajući oblak opet ne otme njezinu ukočenu pogledu. Zar zvijezda ima neke veze sa zemaljskim paklom? Život može gaziti i uništavati, no - zar ne postoji viši smisao? Roditi se, patiti i umirati - može li to biti sve? Očajanje je nije napustilo, bol se u njezinim grudima nije stišao. Ali, tijekom dugih sati, čudnovatim zbližavanjem sa šumom, kratkotrajnim pogledom na divnu zvijezdu, uz poimanje značenja koje je Eilen suptilno osjećala u kucanju svoga srca i pulsua svoga duha, i najzad, uz glas što joj je u savjesti zagrmio da muškarčeva vjera u ženu ne može biti veća i uzvišenija od njezine vjere u život i vječnost, stvorila se prepreka koja je zaustavila let njezina duha prema samouništenju. 111 GLAVA 12 Hladna je i tmurna bila zora na čijem se sivilu Ellen dovukla u kolibu da bi se trenutak kasnije zavukla pod ćebad i odmah zaspala snom izmorena čovjeka. Probudila se otprilike u kasno popodne. Kroz ispucan,

ugnut i trošan krov kolibe nazirahu se nebo i sunce. Stric Tad ležao je na deki prostrtoj preko naslage nabacanih grana. Na njegovo je blijedo, izborano lice, prepuno patnje, palo svjetlo. Da je živ, znala je samo po tome što je čula njegovo disanje. Deke na kojima je ležala Ellen bile su prostrte na goloj ilovači. Osim ležaja na kojima su spavali ona i stric Tad, i rijetka korova, izrasla kraj najdonjih natrulih trupaca stijene, u kolibi više nije bilo ničega. Samo do polovice prostorije protezao se strop od grubo tesanih dasaka, nad kojim se nalazilo nekakvo potkrovlje. U to se potkrovlje išlo preko grubo sklepanih ljestava što su bile naslonjene na rub stropa. Djevojka osjeti miris izgorjelog drveta i prženog mesa i začu ljudske glasove. Izvirila je i opazila da su se Slater i Somers pridružili ostaloj družini - što ih je svakako ojačalo u slučaju da budu napadnuti, ali ničim nije poboljšavalo Elleninu situaciju. Somersa se oduvijek najviše morala paziti. Colter ju je opazio i odmah dozvao: - Hodi curo, okrijepi se. Prijatelji mu se nasmijaše, ali ne glasno, već oprezno, kao da buku smatraju nečim što se mora izbjegavati. Ipak su probudili Tada koji se stao micati i stenjati. Požurivši stricu, Ellen odmah utvrdi da ima jaku groznicu i da je njegovo stanje kritično. Kako se on bacakao, to su mu se na grudima otvarale rane. Ukazana prva pomoć sastojala se u tome što su mu oko vrata i ispod miške svezali maramu. Sad je taj zavoj olabavio. Prišla je vratima i dobacila kaubojima: - Donesite mi malo vode. Colter joj donese vodu, a ona stane čeprkati po svom zavežljaju kako bi našla kakvu krpu ili ručnik kojim bi stricu mogla povezati rane. - Zar se među vama nije našao bar toliko pošten čovjek da se poštara za strica? - upitala je. - Ah, do vraga - uzvikne Colter. - Učinili smo sve što smo mogli. Valjda misliš da je bilo lako iznijeti ga uz ono brdo do Urvina. Nakon puta, više nije bio ni za šta, i ja sam to odmah rekao. - Ja ću za njega učiniti sve što mogu. - Hajde, samo izvoli. Nadam se da ćeš viđati i moje rane kad me mješanac izbode ili izrešeta. - Izgleda da si veoma siguran u svoj udes, Colteru. - Naravno da sam siguran! - lane on mrgodno. - Somers je vidio Isbela i njegovu bandu kako našim tragom idu na Jorthov ranč. - Hoćete li ih ovdje sačekati? - Upravo zbog toga sam se svađao s onim idiotima vani. Ja sam za to da napustimo ovaj kraj. Ali, prokleti revolveraš Queen odlučio je da po cijenu života ubije kravara Bluea, koji je navodno King Fisher, stari teksaški odmetnik. Samo je Queen raspoložen za novu borbu. Svejedno, Tada Jortha neće ostaviti ovdje samog. Potom se Colter nasloni na vrata i šapatom produži: - Ellen, družina me ne sluša. Najbolje da ti i ja kidnemo. Kod mene je zlato tvoga oca. Odjašimo noćas i zauvijek se oprostimo od ovog kraja. I dalje nešto gundajući za svoj račun, Colter izađe i vrati se svojem društvu. Ellen je dobila pravu predodžbu o njegovu kukavičluku: osim toga, Colterovo spominjanje očeva zlata potaklo je određene misli kojih se nije mogla otarasiti i usprkos nastojanju da se svim snagama i umijećem isključivo posveti stricu. Tad je već bio toliko pri svijesti da je shvatio da se oko njega trudi Ellen i zahvalio joj se pogledom koji je duboko dirne. Od tog joj se pogleda misli usmjeriše drugim putem. Njegove patnje, koje je mogla olakšati, i neminovna smrt koju je bar malo mogla odgoditi, izazvaše njezino sažaljenje i brigu, te ona zaboravi svoj jad. Pola ga je noći njegovala, smirivala ga, hladila mu vrućicu. Znala je da bi on umro da nije bilo njezine skrbi. Najzad je Tad zaspao. Sjedeći kraj njega u samoći i tišini pozne noći, Ellen osjeti kako joj se mijenja priroda, kako se u najskrovitijim dubinama njezina bića miče nešto neodređeno i bezimeno, kako joj nešto šapuće iz tame, iz šume i s neba. Postoji nešto veliko, nešto što neće napustiti njezinu dušu. Sva je bila zaokupljena brigom za ranjenika. Ubrzo mu je posvećivala i dvostruko veću pažnju jer je u tome nalazila zaštitu od Coltera. Kad je otišla po vodu, Colter je

pošao za njom, nasrnuo poput medvjeda i pokušao je zagrliti, ali je ona bila brža. - Hoćeš li poći sa mnom? - upita je. - Neću. Ostat ću sa stricem - odvrati ona. Nije znao kako da se suprotstavi takvom razlogu. Ellen je uočila da su Colter i njegova družba na kraju snaga, da zapravo padaju pod teškim naporom. Imali su hrabrost i hladnokrvnost ljudi iz divljine, ali samo do određene granice. Sto se Coltera tiče, shvatila je da je naprosto opsjednut strašću prema njoj i da ga se stoga mora dobro čuvati, premda zbog svog tvrdoglavog ponosa nije htjela priznati da ga se boji. Nakon ovog ispada dobro se pazila, od stričeva ležaja udaljavala se samo onda kad Coltera nije bilo u blizini, kad se negdje u kanjonu nalazio u izviđanju. Dani su prolazili u napetosti i iščekivanju, u neprestanu motrenju, u njezi strica i u čekanju na trenutak koji joj se činio predodređenim. Colter ju je slijedio poput lovačkog psa. Na svakom koraku stvorio bi se pred njom, nagovarao bi je da pobjegne s njim, plašio je opasnošću od Isbelovih, moljkao bi je da mu se preda. Odahnula bi jedino kad je zajedno s ostalim ljudima jela i kad bi navečer zakračunala vrata. Ali, zatvorena i zakračunata vrata nisu predstavljala bogzna kakvu zaštitu. Da Colter samo jednom udari u njih svojim snažnim ramenom, srušio bi ih. Oboje su to vrlo dobro znali. A opet, nije se bojala onoliko koliko bi objektivno morala. Kraj sebe je držala svoju pušku i premda sebi nije dozvoljavala da razmišlja o trenucima u kojima bi bila prisiljena upotrijebiti oružje, ipak se osjećala jačom samim tim što joj je bila pri ruci. Colter se igrao s njom kao mačka s misom, ali u ovom slučaju mačka nije bila sigurna da će joj plijen pasti šaka. Spoznala je i trenutke slabosti - slabosti fizičke, umne, duševne, moralne - trenutke za kojih je, pod težinom rastućeg bremena napetosti, bila nemoćna oduprijeti se osjećaju bijede, poniženja, klonulosti i istodobno odbijati nasrtljivca Coltera. Dolazio je u kolibu, te je, ne obazirući se na Tada Jortha, drsko salijetao i napastovao Ellen. Događalo se da je zatekne u trenucima klonulosti i obeshrabrenja, te bi je posve lako, bez muke stisnuo u zagrljaj i poljubio: takvo bi ga njezino držanje naprosto zgranulo i opilo. U takvim prilikama, njegova bi se nježnost - ukoliko bi se u Colteru uopće moglo govoriti o nježnosti - očitovala tako što bi djevojku pustio čim bi vidio da će ona za koji trenutak pasti u nesvijest. Vjerojatno je došao do veoma laskava zaključka da ga Ellen čas prezrivo odbija a čas mu ne može odoljeti. Ellen je pak prebrodila dva veoma kritična trenutka s tim čovjekom, ali je njezin duh stala moriti bolećiva sumnja, nalik otrovu, koja joj se nagonski nametnula - da mora doći, i to brzo, do konačne, posljednje odluke. Ovaj put joj duh ne pritekne u pomoć, nije bilo ni tajanstvenih nagovještaja ni šapta. Kakva li užasa u tome! Mora li ona istrunuti ovdje, poput onih trupaca? Najgore je sve prisutnije i snažnije beznađe. Čemu sve ovo? Ima li ikakve važnosti? Zar će itko ikada pomisliti na Ellen Jorth? "Oh, jao meni!" kukala je u nevolji, "što mi preostaje? Postoji li nešto što bi se još moglo dogoditi?" No, uslijedilo je nekoliko boljih dana. Stričevo se stanje bar naizgled poboljšalo, a Colter ju je pustio na miru. To je zapanji. Mogla je jedino pretpostaviti da je opasnost od Isbelovih takvom silinom zaokupila Coltera da je zasad zaboravio na nju. Potom, jednog vedrog kolovoskog jutra, kad je već počela lakše disati i kad je njezina opreznost popustila, Colter je sretne te je šutke, mrgodno, strastveno i silovito zgrabi i podiže na ruke. Žestoko se otimala, ali joj je posvemašnje iznenađenje oduzelo snagu. Nato, njezina je slabost umrtvi kao nikad dotad. Gotovo bez ikakva napora, Colter je hitrim korakom ponese prema omorikama u podnožju stijenke kanjona. - Colteru ... kamo ... oh, kamo me nosiš? - najzad je uspjela viknuti. - Ni sam ne znam - strastveno je odvratio on. - Bio sam lud što te već ranije nisam odnio. Umjesto toga, čekao sam. Nadao sam se da ćeš me zavoljeti... Sad nas je

Isbelova banda opkolila, Somers je među stijenjem vidio onog mješanca. A Springer je vidio ostale kako se šuljaju. Ja sam doletio po konja i tebe. - A stric Tad?... Ne možemo ga napustiti - vikne Ellen. - Moramo! - mrko će Colter. - On ti više neće biti na vratu... čim ga se Jean Isbel dokopa. - Oh, pusti me! - zavapi Ellen. - Ja bih ga spasila. Colter joj smijehom iskaže koliko je njena molba besmislena. Iznenada je spusti na noge. - Miruj! - naloži joj. U sjeni omorika stajao je privezan njegov krupan dorat, osedlan, sa zavežljajem i dekom. Brzim potezima Colter je odveže, gotovo ne skidajući oka s Ellen. Segnuo je rukom i uhvatio je. - Hajde, penji se! Nogu u stremen! Tog trena Ellen se nije mogla oduprijeti njegovoj snažnoj volji ni njegovoj silovitoj ruci. Osjetila je kako je podiže u sedlo iza sebe. Zatim, konj poleti. Što zbog konjskog kasa, što zbog stiska Colterove ruke, Ellenin položaj bio je mučan. Granje joj izgrebe i koljena i stopala. Kroz vrbov gustiš, za kojim se krio ulaz u bočni kanjon, Colter je tjerao konja galopom, a čim se našao u širem i otvorenijem kanjonu, još ga je snažnije mamuzao. Na Elleninu sreću, teren se stao blago uspinjati, pa je Colter morao usporiti. Opet su se našli u sjeni, među borovima. Odjednom Colter grubo zaustavi konja. Ellen je čula neku viku, prepoznala je Queenov glas. - Natrag, Colteru! Natrag! Uz kletvu, Colter okrene konja. - Samo što nisam naletio ravno na njih - promrsio je hrapavo. Tek što je podbo konja da ponovo krene, odjekne pucanj. Ellen osjeti kako ju je nešto strahovito streslo, kao da joj je kretanje odjednom zaustavljeno, a zatim kako je neka sila zbacuje sa sedla, čupa iz Colterova stiska, baca je u zrak. Na sreću, pala je na mekano tlo i gustu travu, nije se ozlijedila, samo što joj je od silnog trzaja ponestalo daha. U tren oka Colter se našao kraj nje, digao je na noge. Spazila je konja gdje leži okrvavljene glave. Naokolo su se dizali visoki borovi. Opet je pukla puška. - Trči! - zašištao je Colter i zaletio se vukući je za ruku. Netko je vrisnuo: - Ovdje smo, Colteru! - Bio je to opet Queenov piskav glas. Ellen potrči iz sve snage, srce joj je lupalo, pred očima se sve okretalo, oko sebe vidjela je samo borove i zelenilo gustih omorika prema kojima su trčali. Izgubila je ravnotežu, počela je padati, ali nije mogla pasti, jer ju je zadržavao Colterov željezni stisak kojim joj je stegao ruku. Vukao ju je i na kraju odnio u gustu sjenu. Obnevidjela je. Oko nje se okretalo i nestajalo drveće. Glasovi i pucnjava učiniše joj se dalekim odjecima. Potom joj sva osjetila proguta gusta tama. Nakon nekog vremena, počela je opet nešto nazirati oko sebe, isprva je sve bilo sivo, pa se nešto kretalo, onda su iz tog sivila iskrsele nejasne, visoke spodobе nalik avetima. Došla je svijesti i vidjela da leži na nečijim rukama. - Mala moja, jedva smo im izmakli - dopro joj je do ušiju Colterov tvrd, sve jasniji glas. - Ne čudi me što si pala u nesvijest. Držao ju je objema rukama, glava joj je počivala na njegovu lijevom ramenu. Njegovo lice ukazalo joj se najprije kao nejasna, siva mrlja, potom, kako joj se vid razbistrio, vidjela je da mu je lice napregnuto i oznojeno, a oči odavahu napetost. Neprestance je okretao glavu da pogleda što se zbiva njima za leđima, pokretom koji je izražavao oprez divlje životinje. Na vratu su mu iskočile debele, nategnute žile. Kraj Coltera kročila su dva njegova partnera, Ellen je čula njihove prigušene korake. Osjetila je kako Colter mijenja pravac puta, čas lijevo, čas desno. Napredovali su smotreno, strahujući od onoga što im je za leđima, nesigurni u ono što je pred njima. - Bolje je da idemo što lakše i da dobro pazimo kuda ćemo i kamo - javi se jedan razbojnik. Ellen prepozna Springerov glas. - Imaš pravo. Ta otvorena padina uopće mi se ne dopada, pogotovu kad se Nez Perce šulja unaokolo - razvuče Colter, pa spusti Ellen na noge. Drugi se razbojnik nasmije. - Jesi li ga vidio kako skače između stabala? Četiri sam puta pucao u njega, ali bih prije pogodio vjevericu u punom trku nego njega.

Brbljavi je razbojnik bio cinični zloliki Somers. Nosio je dvije puške i dva redenika. Colter familijarno štipne Ellen pod bradu. - Curice, više nisi toliko blijeda. Sjedi tu. Ne želim da te pogodi kakav metak, a ovdje zbilja ne znaš otkud ti prijeti opasnost. Ellen ga je sa zadovoljstvom slušala. Dolazila je k sebi i tijelom i duhom, premda se još uvijek osjećala slabom. Nalazili su se na šumovitoj kosini s koje se vidjelo travnato dno kanjona. Somers, Colter i Springer osvrtao su se na sve strane, pažljivo su promatrali, a naročito su motrili pravac iz kojeg su došli. Vjerojatno su znali da će ih netko slijediti, opkoliti ih ili im presjeći put, ali nisu izgledali jako uplašeni. Somers je palio cigaretu, Springer je jednom rukom brisao znoj s lica i uz put brojio preostale metke na upola ispražnjenom redeniku. Colter je pružio svoj lešinarski dugi vrat, zirkao niz kosinu i pogledom prelazio preko drveća sve do vrha kanjona. - Slušajte! - rekao je napeto u jednom trenu; glavu je malo nakrivio u stranu, uho je okrenuo laganom povjetarcu. Svi stadoše oslušivati. Ellen je čula kako joj srce kuca, lišće šuška, kako djetlić udara po kori, a čula je i još neke zvukove koje nije poznavala. - Bit će jelen - reče Somers. - Ni ja ne vjerujem da su već stigli - prihvati Colter. Najzad, gore smo mi njih sredili nego oni nas. - I to fino i elegantno - klikne Springer, pa s glave skine crni sombrero i zavuče prljav kažiprst kroz rupu koju je probio metak na šeširu. - Meni je malo nedostajalo. Ležao sam iza jednog panja, slušao sam i motrio, samo što sam malo podigao glavu, a ono... zum! Sad će mi se šešir stalno provjetravati. - Gdje je ostao Queen? - upita Colter. - Najprije je bio sa mnom - odgovori mu Somers. - Zatim, kako je pucnjava jenjavala, pošto sam ja sredio onog sijedog crvene njuške, onog prijatelja Isbelovih... - Mislim da je to bio Blaisdell - prekinu ga Springer. - Queenu je dosadilo ležati i čekati - nastavi Somers. Htio je u akciju. Čuo sam ga da nešto gundā, pa sam ga upitao što mu je, a on mi je odgovorio da mu je već dosta indijanskog šuljanja i vrebjanja. Odmah zatim nekamo se udaljio. - To ti je duh revolveraša - reče Colter vrteći glavom. Od onog trenutka kad je Blue stao pred nas i izjavio da je on King Fisher, Queen je postao sve mračniji. On drugačije ne može. Napraviti će isto što je napravio i Blue. I to će mu biti posljednje. Pravi je Teksašanin. - Zbilja misliš da je Blue bio King Fisher? - upita Somers. - Ni govora! - odgovori Colter, odmahnuvši rukom. Mnogi su nazovi revolveraši uzimali Fisherovo ime. A Fisher je već nekoliko godina u grobu. - Možda imaš pravo, ali ne zaboravi da Blue nije bio "nazovi" - nato će Somers. - Bio je to revolveraš, i te kakav! - Meni to ne moraš govoriti - dopuni Springer. Odgovor je razdražio Coltera, koji opet nervozno mahne rukom i promijeni temu razgovora. - Koliko ih je ostalo u Isbelovoj družini? - Tko će znati? Bilo ih je dosta - odvrati mu Somers. Pucali su sa svih strana... Springeru, jesi li ti koga sredio? - Nisam ... koliko ja znam - suho će Springer. - Imao sam priliku da ubijem mješanca... ali bio sam brzoplet. - Je li Slater bio u tvojoj blizini kad je vrisnuo? - Nije, ležao je pokraj Somersa. - Pa zar se nije blesavo ponio? - upadne Somers. Metak ga je pogodio, mislim da ga je okrznuo otraga jer je ležao potrbuške. Ne vjerujem da se radilo o teškoj rani. Ali, on skoči na noge i počne se okretati poput čigre, napravio je od sebe metu da bolju nisu mogli poželjeti. Isbelovi ga izrešetaše kao sito! - I onda sam ja smaknuo Billa Isbela - s očitim zadovoljstvom će Colter. - Kad su ubili konja poda mnom, morao sam misliti na Ellen, nisam imao vremena dohvatiti pušku. I sami ste vidjeli kako sam stao bježati. Ostao mi je samo revolver, pa što sam drugo mogao nego leći iza oborena debla i slušati kako olovo zviždi. Wells je bio iza jednog drveta kojih trideset jardi od mene. Kad je pogođen, prevrnuo se naglavačke, pa se natraške dovlačio k meni. Ja sam počeo puzati uzduž debla, njemu u susret. Ali, on je na pola puta

posustao. Prišao sam mu i uzeo njegovu pušku i opasač. Našao sam se iza jedne omorike. Izvirio sam i spazio Billa Isbela. Pucao je da je milina, svi su oni pucali kao da ih je stotina. Baš su tada gađali Slatera... Eh, Billa sam pogodio posred trbuha. Presavio se, pa se okrenuo oko sebe i stropoštao s Urvina. Sad sigurno leži negdje ispod one suhe omorike. Što bih ga volio pogledati iz bliza. - Kad bi to učinio, ne bi se pokazao ništa pametnijim od Queena - reče Somers. - Ne zaboravi da se još nismo izvukli. - To i ja znam - prihvati Colter. - Uz to, ostao sam bez konja. Gdje ste vi ostavili svoje konje? - U kanjonu ispod onog vrbika. Osedlani su, ali nisu vezani. Morat ćemo ih potražiti prije mraka. - Colteru, što ćemo dalje? - upita Springer. - Ovdje ćemo malo pričekati, prijeći ćemo kanjon i vratiti se u kolibu. - A onda? - nato će Somers, sumnjičavim okom mjereći Coltera. - Moramo jesti, moramo doći do pokrivača - autoritativno odvrati Colter. - Tamo se možemo i prikriti, a i bolje se braniti ako dođe do borbe, nego bježati po šumi. - Meni se čini da si baš ti bježao - predbaci mu Somers. - Da, i to još s djevojkom - dometne Springer. - Čudno, zar ne? Oba su razbojnika mjerkala Coltera mrkim i nepovjerljivim pogledom. Međutim, on im ne odgovori već mu se pogled kojim je neprekidno nemirno šarao na sve strane, na nečemu iznenada zaustavi. - Je li ono vuk? - upita on upirući prstom. Ostala se dvojica pomakoše da bolje pogledaju. Sa svoga mjesta Ellen ništa nije mogla vidjeti. - Golema mrcina - reče Somers. - Čini mi se da nas je nanjušio. - Ide rubom Urvina - nastavi Colter. - I to sasvim slobodno. Za mene je to dobar znak. Možda su Isbelovi krenuli na drugu stranu. - Meni je to bome loš znak - tmurno dočeka Springer. - Zašto? - upita Colter. - Jer sam već vidio tu životinju. Prvi put i meni se činilo da je vuk. Ali, drugi se put našao kraj Isbelovih. Neka me vrag nosi ako to nije poludivlji pas ovčar Gassa Isbela. - Pa što ako i jest? - Ho!... Onda se ne moramo ni truditi da se sakrijemo sarkastično će Springer. - Jean Isbel će s tim psom i zrikavcu naći trag. - Ma što kažeš! - izmuca Colter. Očito je mogućnost koju je Springer razlagao bacala novo svjetlo na njihovu situaciju. Njih trojica ušutješe zaokupljeni nemilim mislima, oprezno motreći na sve strane. Somers zađe među žbunje, ali se ubrzo vrati. U njegovu je pogledu bilo nečeg značajnog. - Čuo sam nešto - reče, pokazujući palcem iza sebe. Puca suho granje, valja se kamenje... Nije jelen! Valjalo bi se odšuljati iza ove zaravni. - Pođite vas dvojica, a ja ću odavde promatrati - reče Colter. - Ne bi išlo - dočeka Somers spremno, a Springer se zlački naceri. To naljuti Coltera, ali on suzdrži svoj bijes. Trenutak je razmišljao, pa se okrene djevojci. - Ellen, čekaj ovdje dok se ne vratim. Ako za neko vrijeme ne dođem, ti se prebaci preko kanjona i kroz vrbik pođi u kolibu. Pričekaj do mraka. Dohvatio je jednu pušku i opasač i tiho se pridružio onoj dvojici. Sva trojica se bešumno izgubiše u cestaru. Elleni nije preostalo nego da učini kako joj je Colter rekao. Ranjeni stric ostao je bez ičije skrbi, i zbog toga se htjela čim prije vratiti da ga njeguje. Kad bi i htjela pobjeći od Coltera, kamo bi mogla poći? Sama u šumi, izgubila bi se i umrla od gladi. Njezina je sudbina vezana za sudbinu Jorthovih, do konca. A čini se da do konca ne preostaje mnogo vremena. U napregnutosti, u neprekidnom motrenju, vrijeme joj je letjelo. Od vremena do vremena, do nje je dopirao pokoji pucanj iz bočnog kanjona, njoj zdesna, na koji bi odgovorili pucnji iz blizine. Borba je opet počela. Međutim, nakon nekog vremena pucnjava prestade. Šumski su kukci zujali, jasike je milovao topli povjetarac, gavrani su graktali, a crvene vjeverice i plave sojke brbljale. Odjednom odjekne kratak lavež, na što se Ellen strese, naglo uspravi i ukoči osluškujući. Vuk nije, a neće biti ni kojot. Lavež se ponovio. Pas ovčar! Kako mu ne bi poznavala glas, kad ga je toliko puta čula! Ustala je i promijenila položaj da bi bolje mogla vidjeti kamenitu strminu koja se dizala iznad nje.

Spazila je životinju po kojoj bi se na prvi pogled reklo da je krupan šumski vuk. Ali, kad mu je ponovo začula lavež, bila je sigurna da se radi o psu ovčaru. Pratila ga je pogledom. Shvatila je da pas traži put kojim će se spustiti podno litice. Trčao je amotamo, potom se izgubio iz vida. Nekoliko trenutaka kasnije, začula mu je lavež s niže stijene. Sad je to bio glas psa koji hoće nekoga dozvati u pomoć. Ellen zaključila da se pas nalazi otprilike na mjestu gdje se, po Colterovim riječima, Bili Isbel srušio s litice. Bi li pas lajao da je taj čovjek mrtav? Sigurno ne bi. Nitko nije dolazio, pas je neprekidno lajao, a Ellen je bivala sve nemirnija. Bio je to doziv za pomoć i ona mu se najzad odazva. Od trenutka kad je Colterov konj pogođen i kad ju je razbojnik odvuкао u zaklon, neprekidno ju je držao samrtan strah od Isbelovih. Ali sad je, mirno razmišljajući, došla do zaključka da joj u njihovim rukama ne može biti gore nego u Colterovim. Krenula je naći psa. Šumovita se zaravan protezala u širini od nekoliko stotina jarda, potom se tlo pretvorilo u kamenitu strminu koja se dizala do Urvina. Mjesto gdje je pas lajao činilo se nedalekim, ali se djevojka pri kraju morala pentrati preko opasna krša i probijati kroz gusto žbunje. Zadihana i oznojena, najzad je stigla podno litice za koju utvrđi da nije toliko visoka koliko se izdaleka činilo. Pas je nju prvi spazio, jer kad ga je ona vidjela, prilazio joj je. Bio je krupan, rutav, sivkastobijele i crne dlake, divlje njuške i pametnih očiju, svojim je izgledom opravdavao Springerove tvrdnje. No, koliko god joj se primicao lukavo i oprezno, držanje mu je bilo prijateljsko. - Hej ljepotane! - Ellen će šapćući. - Sto je... što se dogodilo? Pas zacvili, spusti načuljene uši, malo opusti tijelo, i zamaše čupavim repom. Kako ju je pogledao svojim sivim, bistrim, inteligentnim očima! Zatim pode natrag. Pošavši za njim, Ellen obide jednu izbočinu litice i ugleda čovjeka kako leži nauznak. Oko njega je bilo zemlje i sitnog kamenja, vidjelo se da se stropoštao odozgo. Bio je bez kaputa, po čudnom položaju tijela i udova bilo je očito da su mu kosti slomljene. Požurivši k njemu, Ellen opazi veliku krvavu mrlju na njegovoj košulji, sasvim nisko pri pasu. Imao je otvorene oči, bio je pri svijesti, mogao je micati glavu. Nije prepoznala njegovo zaprašeno, mršavo lice, ali su joj se njegove crte i pogled činili čudnovato poznatim. - Vi ste Jorthova - preneraženo je rekao slabim glasom. - Jesam, ja sam Ellen Jorth - odvrati ona. - A vi ste Bili Isbel? - Sve što je od njega ostalo. Ali, presretan sam što me netko pronašao... makar to bio i Jorth. Klekla je kraj njega. Bio je ranjen u trbuh, Colter je točno rekao, metak mu je prošao ravno kroz crijeva. Čak i da se uopće nije ozlijedio padom s litice, sama mu je rana bila smrtonosna, sati su mu bili odbrojani. Ellen se strese. Neshvatljivi su muškarci! Okrutni, krvožedni, nemilosrdni! - Isbel... žao mi je... ali... za vas nema nade - tiho mu reče. - Nećete još dugo živjeti... ne mogu vam pomoći. Vjerujte mi da bih učinila sve što se može. - Gotovo je! - uzdahnu on, gledajući nekamo iza nje. Pa... i bolje je ovako... No, ipak možete nešto učiniti za mene... Hoćete li? - Svakako, samo mi recite. - Podigla mu je glavu i naslonila je na svoje koljeno. Drhtavim je rukama smakla mokru kosu s njegova oznojena čela. - Nešto imam... na duši - šapne. Svojom tananom, ženskom senzibilnošću, Ellen je shvatila i sažalila se. - Da - ohrabri ga ona. - Krao sam stoku... ocu i Blaisdellu... u dogovoru s Daggsom... Nisu Jorthovi... baš za sve krivi... želim da to dozna moj brat Jean. - Pokušat ću... mu javiti - uspjela je šapnuti zaprepaštena Ellen. - Od svijetu nas... samo je Jean čestit čovjek - nastavi Bili. - Tata je također bio nepošten... strašno je mrzio Jortha! Da, vašeg oca... Sad su njih dvojica poravnali račune. - Kako to mislite? - izmuca Ellen. - Vaš je otac ubio moga oca... Znae, na kraju nas je otac htio spasiti... pa je poručio vašem ocu da će se sresti s njim... u lice... da se dvobojem između njih dvojice okonča borba. Našli su

se na cesti... ali, netko je pripucao, iz puške... pao je... a vaš ga je otac dokrajčio. - A onda je - dobaci Ellen i nehotice jetko i podrugljivo - vaš brat ubio mog oca! - Što! - šapne Bili Isbel. - Krivo ste obaviješteni... Jean je mogao ubiti... vašeg oca... ali nije... Nama je to bilo čudno. - Ah! Pa tko je onda ubio mog oca? - silovito vikne Ellen, a vlastiti joj je glas bubnjao u ušima. - Blue. Upao je u trgovinu... sam... sam je stao pred sve njih... Zaprepastio ih je... dobacio im je... da je on King Fisher... Zatim je ubio vašeg oca... i Jacksona Jortha ... Jean je bio iza... a mi ostali ispred prodavaonice. Bila je strašna pucnjava... Pogodili su Colmora ... Blue je izletio... teško ranjen... obojica su umrla... ispred Meekerove kuće. - Znači, Jean Isbel nije ubio nijednog Jortha! - izusti Ellen čudnim, dubokim glasom. - Nije - živo potvrdi Bili. - Mislim da je ova borba... Jeanu bila najteža. On nije živio ovdje... među nama... Moja sestra Ann kaže... da se on zaljubio u vas... Je li tako? Vrele su suze zapekle Ellenine oči, glava joj pade na grudi. - Da, tako je - dršćući je šapnula. - Sad mi je jasno... Kakva šteta!... Sve je moglo biti drugačije... Kad čovjek umire, onda mu se oči otvore... Eh, da mi je ponovo proživjeti život!... Jadna moja djeca... napuštam ih... upropastio sam ih! A zbog čega? Neka mi bude oprošteno... Zagrcnuo se i šaptom zatražio vode. Pažljivo mu je položila glavu na tlo, ustala je, uzela svoj sombrero i žurno pošla niz kosinu. Za njom se dizala prašina i valjalo kamenje. U njoj je ključalo. Niz sitno kamenje strmine sišla je skaćući i klizeći, dohvatila se zaravnj, preskočila je i trkom nastavila do dna kanjona i vrbikom oivičena potoka. Zagrabila je vode u sombrero i pošla natrag, sad je morala hodati polako i paziti da ne prolije vodu. I upravo se tada na nju, svom žestinom i silinom okomilo strahovito značenje onoga što je učinio Bili Isbel, okomio se i u njenim očima preobrazio i sam okolni svijet zlatasta sunčeva sjaja, nebeskog plavetnila i šume. Nije prolila ni kapi dragocjene vode. Ni jednom nije pogrešno zakoračila, usprkos tome što je bila tako zanesena da je uočila kako je prošla cijelu strmu kosinu tek onda kad joj je pas lavežom zaželio dobrodošlicu. Potom, dok ju je preplavljivalo ganuće i u naletima zapljuskivao njezin uzbuđen duh, klekla je da ugasi žeđ umirućem neprijatelju čije su riječi njezinu slabost pretvorile u snagu, mržnju u ljubav, tmurno očajanje u nešto neizrecivo lijepo. Ali, zakasnila je. Bili Isbel bio je mrtav. GLAVA 13 Vođeći poludivljeg psa, Vuju, Jean Isbel je bio na tragu najopasnijem iz Jorthove družine, revolverašu Queenu. Crne mrlje krvi na kamenju i jasni tragovi čizama u gustišu ukazivali su na ranjena bjegunca koji se sporo probija naprijed. Stoga je Jean zadržavao psa i oprezno se kretao, pazeći i osvrćući se na svakom koraku, baš kao Indijanac. Vjieran svom soju i oponašajući Blueovu krajnju drskost, Queen se sinoć iznenada stvorio u logoru Isbelovih. Jean ga je prvi opazio i skokom pantere domogao se mraka. Ali, u ramenu je ponio i prvi metak koji je Queen ispalio u nastalom okršaju. Na Gordona i Fredericksa srušio se pljusak Queenove tanadi. A oni, izmasakrirani olovom, dok su teturali i padali, imali su toliko životne snage da trgnu revolvere, ušutkaju Queena i natjeraju ga da se, posrćući, izgubi u šumskoj tami. Bez oružja, izmučen bolnom ranom, Jean je cijelu tu noć ispunjenu grobnom i prijetećom tišinom stražario kraj logora. Svjetlo zore otkrilo je jezovit prizor: leševe Gordona i Fredericksa kraj ugasle logorske vatre. Mrtvaci su svojim ukočenim šakama sveudilj stiskali revolvere. Jean ih sahrani što je bolje mogao, i kad ih je pokopao i na grobove im položio ravno kamenje, bilo mu je jasno da je sad ostao samo on, jedini preživjeli iz klana Isbelovih. I sve što je u njegovu duhu bilo divlje, primitivno i očajničko u njega je udahnjivalo sve veću hrabrost i odlučnost. Potom, po treći put za posljednjih tragičnih dana, priđe mu pas ovčar Vujo. Isprao je ranu koju mu je zadao Queen i čvrsto je svezao.

Oštro ga je boljela i pekla, te ga time neprekidno podsjećala i poticala na posljednje djelo koje još mora obaviti. Krvno nasljeđe kojim ga je otac obdario, nepokolebljiva ljubav prema bezvrijednoj djevojci koja je onako omalovažavala i prezrela njegovu ljubav i tako ružno ponizila i izvrgla ruglu njegovu jadnu, romantičnu, dječaćku vjeru, ubijanje neprijatelja koje je po svojim posljedicama čudovišno, gonjenje i borba, gubitak suboraca - sve je to u Jeanu Isabelu na kraju izazvalo neodoljivu, pomamnu želju, sve je to bilo uzrokom njegova duševnog nazatka, sve je to u njegovu pomračenu duhu rasplamsavalo neumoljivu, bezobzirnu strast da u sukobu Jorth - Isabel ustraje do istrebljenja, do posljednjeg čovjeka. Kad je sunce izašlo, napustio je logor. Nakon što je sa sobom u maloj torbi ponio nešto mesa i kruha, držeći žustrog i divljeg Vuju na uzici, pošao je Queenovim krvavim tragom. Crne mrlje krvi na tlu i nepravilni tragovi čizama ukazaše mu da je Queen teško ranjen. Tu je posrnuo ili sjeo, najvjerojatnije da previje rane. Jean nade bačene komade rupca, crvene od krvi. Dalje su tragovi krvi bili rjeđi. U gustišu ispod omorikinih širokih, srebrnkastih grana, Queen se odmarao, možda je i spavao. Potom je mučno, vukući korake, možda ranjen u nogu, krenuo dalje, izišao je iz tamnozeleno udolja na otvoren hrbat obrastao borovima. Tu se opet odmorio, valjda je i pričekao da utvrdi gone li ga. S tog se mjesta njegov trag potpuno otvorio Jeanovu vještu oku. Revolveraš je znao da su mu na tragu. Svog je neprijatelja vidio. Stoga je Jean veoma oprezno produžio, pazeći da zaobiđe svako mjesto gdje bi ga mogla dočekati zasjeda, koristeći sve svoje poznavanje šume da ne izgubi trag, a sebe da očuva. Queen se sporo kretao, možda zbog rane, a možda i da svom goniocu priredi doček iz zasjede, a Jean prilagodi svoj korak prema njegovu kretanju. Od podne toga dana udaljenost se među njima nije uvećala, ostala je u granicama do kojih dopire odjek pucnja. Sunce zapade, sumrak se spusti, a za njim noć. Jean otpuže pod omoriku niskih i gustih grana, pojede nešto kruha i mesa, nahrani psa i legne da se odmori i naspava. Misli su mu bile bremenite, teške i crne poput noći. Negdje je zaurlao vuk željan parenja. Pod Jeanovom rukom, Vujo se strese. Ono je bio poziv koji ga je izmamio s ranca. Vučja krv'u njemu žudjela je za divljinom. Jean mu zaveže uzicu od kravlje kože za zglavak. Kad okonča ovaj mračni poduhvat, pustit će Vuju da se pridruži samotnom vuku što tuguje u šumi. Praskozorje je bilo hladno, vedro, mrazno, srebrnkasta se trava caklila, lišće je s jasika padalo uz tiho, mekano šuštanje. Kada se pomolilo crveno sunce, Jean se ponovo našao na Queenovu tragu. Na potočiću mrazom zaleđenih obala, bistre vode, hladne kao led, Jean je ugasio žeđ prigrabujući se iznad kamenja na kojem su se osušile kapi krvi. I Queen je tu morao gasiti žeđ. Kakvu je pomoć mogla hladna, ukusna i čista voda, toliko draga šumskim ljudima i životinjama pružiti onom ranjenom i gonjenom razbojniku? Zašto nije pričekao na otvorenom da se bori i da pogleda u oči smrti koju je i sam sijao? Gdje mu je smjelost revolveraša? Queena je žeđ za životom vukla sve dalje i dalje. Došao je i trenutak kad je postalo jasno da Queen više ne misli na postavljanje zasjede. Odustao je od pokušaja da progonitelja namami u klopku, a i od pokušaja da zametne trag. Ojačao je ili mu je snaga, gonjena očajanjem, porasla, pa je zabrzao na svom putu kroz divljinu. Ali, tako će, u najboljem slučaju, proći svega nekoliko milja dnevno. A počeo je i skretati prema sjeverozapadu, prema duboku kanjonu, gdje su Blaisdell i Bili Isabel našli svoj kraj. Queen je napustio svoje prijatelje, sam je i na svoju ruku stupio u svoju posljednju borbu, ali im se sad očevidno želi vratiti. Negdje je u gustoj, divljoj i dubokoj šumi ostatak Jorthove družine sebi našao sklonište. Jean je pustio Queena da ga vodi prema tom skloništu. Tamo će biti i Ellen Jorth. Jean ju je vidio s njima. Zapravo je on pogodio i

ubio Colterova konja i uzdržao se od daljnjeg pucanja jer je Colter za sobom vukao djevojku, štiteći se njezinim tijelom. Prije ili kasnije, Jean će im pronaći skrovište. Ona će biti tamo. Pomisao na njezinu ljepotu, onečišćenu bludom sa zlikovcima, doda novi bijes njegovoj žeđi za krvlju i žudnji za osvetom. Ako mu opet dobaci svoj prezir u lice, on će je ubiti i tako satrti lozu Jorthovih! Pala je nova noć, tamna i hladna, lišena zvjezdana sjaja. Vjetar je jačao. Vujo je bio nemiran. Njušio je zrak. Opet je žalobni, žudni, divlji i gladni urlik vuka poremetio muk. Htio je pobjeći. I za vrijeme noći, dok je Jean spavao, pregrizao je uzicu i nestao. Sutradan, Jeanu nije bio potreban pas da bi slijedio Queenov trag. Niska magla i gusta kišica ometali su razbojniku orijentaciju. Zalutao je, a vidjelo se i to da je to uočio. Čudno, kako će se zreo čovjek, borac i prekaljen u stotinama okršaja, ogrezao u krvi, u posljednjem iskušenju prepustiti panici samo zato što je zalutao! To je Jean čitao iz tragova. Queen je lutao u krug i glavinjao kroz maglu, pa je najzad upao u nekakav kanjon koji ga je vodio upravo prema udolju Tonta. Ali, Queen je kasno došao do tog saznanja. Kad je to shvatio, noć ga je već sustigla. Razvedrilo se još prije jutra. Jarko i crveno sunce izbilo je na istoku i svojim je svjetlom okupalo kraj. Jean pronađe da je Queen napredovao i noću, nesumnjivo u nadi da će nadoknaditi gubitak vremena. Ali, umjesto da se vrati uz kanjon u mraku se popeo na kosinu obraslu manzanitom, zbog čega se morao uhvatiti ukoštac s čudnovatim grmljem španjolskog imena, čupati se iz njegova zagrljaja, i tu je klonuo. Svakako će tu sačekati Jeana, u tom će gustišu na njega vrebati. Tu su brojna skloništa koja bi Jean odabrao da je u Queenovoj koži. Mnoge je stijene i gusto žbunje Jean zaobišao ili im je prilazio krajnje oprezno. Manzanita raste u grmovima kroz koje se može probiti samo sitna divljač. Gustiši su bili i po nekoliko stopa visoki, ponegdje toliko visoki da Jean preko njih nije mogao gledati. Bili su lijepog izgleda, sitnog kao pocakljenog lišća zlatastih bobica i tamnocrvenih grana. Granje je bilo tvrdo, nesavjetljivo. Na svakom je žbunu bilo suhog, niskog granja, bodljikavog kao trnje što se poput kaktusa kaci čovjeku za odijelo i ne da mu naprijed. Kroz manzanitu se moglo ići ili neprekidno vijugajući, tražeći uske prolaze između žbunova, ili probijajući žbunje ravno uz velike napore, ili pak pentrajući se preko vrhova. Jean je pribjegao posljednjem načinu, ne zbog toga što je bio najlakši, već, naprotiv, zato što je tako mogao vidjeti daleko više ispred sebe. Tako je bukvalno prelazio s jednog na drugi žbun. Često je upadao u praznine, pa se ponovo morao pentrati, mnogo je puta pod njim popustila i pukla grana, ali je nekako uspijevao prelaziti od jedne krošnje do druge, držeći ravnotežu vještinom Indijanaca i strpljivošću čovjeka kojega podržava cilj i snažna odlučnost. U tom kraju, koji se nalazio ispod Urvina, s južne strane, sunce je silno peklo. Niotkud povjetarca da razblaži suhi zrak. Još nije bilo podne, a Jean se već gadno mučio, sav u znoju, prašina se na njemu slijepila, bio je umoran, vruć i žedan. Divio se upornosti i vitalnosti koju je pokazivao ranjeni razbojnik. Napokon ga je vrelo sunce prisililo da napusti krošnje manzanite i da nastavi drugim putem, vijugavim i uzanim prolazom što se probijao među žbunjem. Queenov bi krivudav, isprekidan trag kroz manzanitu mogao pratiti i nevješt tragač. I na kraju, Jean je spazio Queena gdje daleko naprijed i visoko na padini poput kakva crna kukca puzi preko zelenila. Kad je vidio gonjenika, Jean se uzбудio kao lovački pas kad opazi divljač. Ali, ako već nije mogao svladati osjete, bio je u stanju kontrolirati reakcije. Polagano ali sigurno, nastavio je kroz prašinu i jaru, a svaki put kad je spazio mrlju krvi, u žilama mu je zastrujala vrelina. Queen se penjao prema Urvinama i nakon nekog vremena izgubio se iz vida. Je li pao? Ili se pritajio? Nije, puzao je dalje, što je Jean kasnije uočio po laganom drhtaju žbunja. Uspio se razbojniku bliže

primaknuti, na toliku udaljenost 948 da ga Queen nije mogao gađati revolverima. Tako je tijekom cijelog vrelog popodneva hajka napredovala puževim korakom. Na pola puta do Urvina nestalo je manzanite i sad se dalje protezala žuta, kamenita padina išarana cedrovima. Queen se dohvati blago ukošene glavice i pođe uz nju, ostavljajući za sobom krvave tragove sve do vrha, gdje ih umorni progonitelj izgubi u tami što se skupljala. I treća je noć prošla. Dan je razbojniku bio nemilosrdan dušmanin. Svoj trag nije mogao zamesti. Ipak, zahvaljujući navjerojatnije posljednjim, očajnički skupljenim snagama, dokopao se glavice obrasle gustom šumom, po kojoj je Jean prosudio da je blizu pozornice na kojoj će se odigrati obrana u kanjonu. Queen se približavao razbojničkom konaku. Jean je naišao na tragove konja, a potom i na ostale tragove za koje je bio siguran da ih je prije više dana tu ostavila njegova vlastita družina. Slijeva hrptu, mislio je, mora biti duboki kanjon što ga je omeo da razbojнике dostigne onog dana kad je poginuo Blaisdell, a po svoj prilici i Bili Isbel. Nešto je Jeanu kazivalo da se hajci bliži kraj, a u njegovu mrku duhu neodređene su sumnje i bojazni predskazivale predstojeću katastrofu. Osjećao je potrebu da stane, da se najede, da se odmori od napora nagomilanih posljednjih tjedana. Ali, njegov ga je naum nepomirljivo tjerao naprijed. Posljednje Queenove snage presahnule su pred otvorenom, golom glavicom, na kojoj nije bilo ni žbunja ni trave, s triju strane opkoljenom šumom, a s četvrte nevisokom liticom što je svoju sivu stijenu dizala ponad borja. Preko te prašnjave goleti puzao je Queen, ostavljajući za sobom tragove što su nedvosmisleno ocrtavali njegovo stanje. Jean je dugo promatrao okolno drveće i nisku, izbočenu liticu i nije mu se dopalo ni jedno ni drugo. Bit će pametnije držati se zaklona, pomislio je, i zaobilazno se približiti mjestu gdje Queen put vodi u šumu. Jean se već osjećao preumornim i presumornim, njegova ga je opreznost počela izdavati. Usprkos tome, po tisućiti je put suzdržao nesmotrenu smionost i nestrpljivost osvetničkog duha, krenuo je uz rub šume i s mukom se probijao da obiđe čistinu. I odjednom, stao je kao ukopan. Ugledao je čovjeka gdje sjedi ispod jednog stabla, leđima naslonjen na deblo. Zablujao se u nevjerici, mislio je da ga oči varaju. Cesto je imao prilike vidjeti panjeve i stijene što su čudnom igrom prirode bili nalik čovjeku koji stoji ili čuči. I ovo može biti samo prikaza, kojom mu duh podvaljuje očima - te vidi ono što bi želio vidjeti. Nastavio je put, šuljajući se od drveta do drveta, dok je najzad bio siguran da je ono tamo uistinu čovjek. Sjedio je uspravno, smiono se zagledao u čistinu, nalaktio se na koljena. Zagledajući se pažljivije, Jean zapazi da u svakoj šaci stišće po jedan revolver. Queen! Konačno, vratila mu se odvažnost. Više nije mogao puzati, uvidio je da neće pobjeći i tako je, hrabrošću koja daje spoznaja o neumitnom kraju, odabrao čistinu da se, licem u lice, sretne s neprijateljem i umre. Jean osjeti divljenje prema razbojniku. Držeći spremnu pušku krene ispred borova. Čovjek koji je motrio, morao bi ga već ugledati. Ali, Queen se nije niti pomaknuo. Štoviše, njegov je čudan, neprirodno ukočen položaj toliko zapanjio Jeana da je zastao i upola izgundao svoje čuđenje. Sad se nalazio na pedesetak koraka od Queena, na dometu njegovih revolvera. Oštro je viknuo: "Queen!", ali se prilika niti za dlaku ne pomakne. S otkočenom puškom, spreman da opali čim Queen podigne revolver, Jean prevali još nekoliko koraka. Stao je i očajnički, napetim i prodornim pogledom, zurio u nepokretnu priliku. Hladan znoj izbi mu na čelo. Odjednom shvati - Queen je mrtav! Ustuknuo je do tog stabla, pripremajući se da se suoči sa svojim neprijateljem i tamo je umro. Jean je ponovno krenuo, ni sjenka sumnje nije mu pomučivala zaključak. Bio je posve siguran. Nakon svega, Queen neće poginuti od njegove ruke. U svojim su samrtnim grčevima,

Gordon i Fredericks banditu zadali smrtonosne rane. Jean je išao naprijed, svejednako se čudeći. Jeziva li i mučna prizora! Vidi se da je Queen za četiri dana gonjenja prošao paklenske muke. Prišao mu je - ukočenim se pogledom zagledao u Queenov leš. Revolveri su mu bili privezani za ruke. Jean se žestoko prene - misli su mu odjednom promijenile tijek. Hitrim pogledom je shvatio da je Queen postavljen na to mjesto, a drugim je pogledom otkrio tragove čizama u prašini. "Sto mu gromova, prevarili su me!" sikne Jean i munjevitim se skokom nađe iza bora. Ali, nije uspio posve izmaći prepredenjacima koji su ga ovako prepredeno podvalili. Čim je skočio, osjetio je udarac, meso mu se razdiralo a olovo žeglo. Potom je začuo pucanj. Metak mu je prošao kroz lijevu mišicu. Krijući se iza stabla, spazio je kako se oblačić bijela dima diže s litice - upravo s onog mjesta na kojem je njegova oštra smotrenost uočila opasnost. Uslijedilo je još nekoliko prasaka, nekoliko se bijelih oblačića diglo, pokazujući gdje su se sakrili banditi. Tanad je zujala i otkidala komadiće kore s debla. Jean opazi jednog čovjeka koji je istrčao iza jedne stijene i pognut se zaletio prema drugom kamenu. Jean je hitro nanišanio i opalio. Čovjek stade napol puta. Padne, ustane i baci se iza grma koji ga je jedva krio. Jean još nekoliko puta opali u taj grm. Ranjena ruka nije ga boljela, ali se šok, izazvan ranom, zadržao u njegovoj svijesti, što ga je zajedno s ogromnim iznenađenjem zbog toga što je prevaren i naglim razmahom dugo obuzdavanog a silno strastvenog poriva, nagnalo da nepromišljeno i u žurbi isprazni spremnik svoje vinčesterke, kako bi ubio ranjena čovjeka. Više nije imao pušćanih metaka. Strasna želja da ubije navela ga je da počini grešku. Jean je psovao sam sebe, ruka mu segne za pojas. Revolvera nije bilo. Korice su bile prazne. Čvrsto je bio privezao revolver, ali su uzice pukle. Olovo se i dalje zarivalo u stablo ili je zviždalo kraj njega. Jean se oprezno prigne i iz Queenove šake istrgne revolvere. Ali, oba su Queenova revolvera bila prazna. Jean ponovo izviri da promotri pod kojim kutom banditi pucaju i ocijeni kojim će putem otrčati u šumu u zaklon. Potrčao je iz petnih žila i domogao se zaklona. Vriska što se za njim digla, upozori ga da su ga opazili i pogodili zbog čega bježi. Osvrnuo se i opazio nekolicinu ljudi kako se spuštaju niz liticu. Zatim je odjeknulo bučno njištanje prestravljena konja. Bacio je neupotrebljivu pušku i zaputio se niz kosinu, držeći se gušćih borova i obilazeći skupine omorika. Dok je trčao, uzburkana misao tmurno mu se usredotočila na bjekstvo, na potrebu da nađe logorište gdje je pokopao Gordona i Fredericksa i gdje će uzeti drugu pušku i municiju. Osjetio je kako mu niz mišicu curi krv, ali nije osjećao bol. Sad je došao u rjeđu šumu, koja je pružala slab zaklon. Nije se usuđivao skrenuti i potrčati uzbrdo. Jurio je ravno naprijed i taj ga pravac ubrzo dovede do nagle strmine niz koju nije mogao produžiti jer je bila preokomita. Kad je zastao da dođe do daha, začuo je topot konjskih kopita po kamenju, zatim njihove tupe udare po mekanu tlu. Razbojnici su pogodili kojim je pravcem krenuo. Nije imao vremena gledati gdje su. Zapravo, nije mu ni bilo potrebno, čim je poletio duž litice udesno, jedna je puška planula i metak mu zazujao iznad glave. Poletio je strelimice, kao jelen, preskakao rupčage, oborena debla i stijene, a u ušima mu je zviždao vjetar. Brzim je okom, tik uza sam rub provalije, spazio gusto omorikino granje. Skočio je ravno u zelenu masu. Kroz gornje je granje propao, zbog same težine i skoka, ali je potom raširenim rukama uspio ublažiti i usporiti pad, dok najzad ne ščepa jednu savitljivu granu koja se pod njim savije, te se on još niže uhvati za drugu, tvrdu, koja se ne ugne pod njegovim teretom. Hvatajući se jednom pa drugom rukom, domogao se debla i hitro se spuštao s jedne na drugu granu, dok se napokon nad njim nije zacrnio i sklopio granati svod, a pod njim se prostrla smeđa, sjenovita padina.

Siguran da ga odozgo ne mogu otkriti, klizio je ispod drveća i postupno plućima vraćao dah. Prebacio se na stijenu što se uspravno dizala iz tla pokrivena sivom mahovinom i tu je zastao i osluhnuo. Odozgo dopre slab topot kopita po kamenju, činilo mu se zdesna. Njegovi će gonitelji prije ili kasnije otkriti da se spustio u kanjon. No, za neko je vrijeme siguran. Sad je obratio pažnju rani na mišici. Metak mu je prošao kroz meso, nije povrijedio kost. Rukav košulje bio je natopljen krvlju. Jean ga zasuka, čvrsto zaveza ranu maramom, ali zavoj ubrzo postade tamnocrven od krvi što mu je potekla niz ruku. Pojavila se i tupa bol. Nije mu dugo trebalo da smisli najbolji izlaz iz situacije. Zasad je izbjegao opasnost. U ovakvu kamenjaru i tako gustoj šumi, nema razbojnika koji će ga uhvatiti. Ali, jedino mu je oružje nož, a u džepu ima svega komadić mesa, nešto soli i šibica. Stoga je bilo prijeko potrebno da nade posljednje logorište, gdje će se naoružati puškom i opskrbiti municijom, ispeći kruha i odmoriti se da bi opet mogao poći tragom bandita. S razlogom je vjerovao da je kanjon u kojem se upravo nalazio bio poprište nedavne bitke, koja je započela najprije na Urvinama, a kasnije se nastavila na jednoj šumovitoj zaravni. Stoga se, ustavši, zaputi prema travnatoj ravni koju je nazirao između stabala. Dok je išao lagano i oprezno poput Indijanca, mozak mu je neumorno radio. Queen je nedvojbeno bježao u pravcu ovog kanjona, do trenutka kad je zbog magle izgubio orijentaciju. Kada se ponovo orijentirao, čudesnom je i junačkom snagom zapeo da prijeđe padinu pod manzanitom, popne se na Urvine i nade prebivalište svojih partnera. Ali, smrt ga je, eto, spriječila. Jean je shvatio da je Queen, budući je uvidio da dalje ne može, stao i pričekao da se s revolverima u ruci obračuna sa svojim goniocem. U takvu je položaju umro. Potom, čudnom igrom slučaja, njegovi su ortaci naišli na njega, dokučili što se zbilo, ispraznili njegove revolvare i namjestili ga uz drvo u namjeri da na taj način Jeana navedu na tanak led. Poslužili su se lukavim trikom i postavili dobru zasjedu, zamalo nisu uklonili i posljednjeg Isbela. Takav vješti plan svakako je Colterovo maslo. Još od borbe kod ranca Isbelovih, što se sad činila dalekom prošlošću, Colter se pokazao neusporedivo uspješnijim i opasnijim neprijateljem nego što su to bili Jorth i Daggs. Prije toga, ljudi iz Isbelove družine malo su ga poznavali. I upravo je Colter ostao da vodi ostatak bande i da drži Ellen Jorth kao svoje vlasništvo. Stijena kanjona koja se dizala Jeanu zdesna bivala je sve višom i krševitijom, a na lijevoj stijeni stale se ukazivati padine i gustiši dok se na kraju stijena ne pretvori u prostranu čistinu koja je na zapadu graničila s pojasom vrbove šume a na istoku s borjem. Jeanu je trebalo nekoliko trenutaka promatrati liticu iznad zaravni, da bi je prepoznao. Nekoliko milja uz kanjon nalazi se mjesto gdje su se bili ulogorili Jean i prijatelji i gdje ih je Queen iznenadio. Negdje u ovom kraju leži sklonište razbojnika. Došavši do takvog zaključka, najopreznije se prikrađao naprijed. Bio je potpuno siguran da neće ispustiti zvuk, niti učiniti pokret, ili znak koji se po svojoj prirodi neće složiti s divljim mirom kanjona. Prvo osjetilo što je najavilo promjenu bio je njuh. Namirisao je ovce! Čudilo ga je što nailazi na miris ovaca. Mora biti da je nedaleko odavde neko stado. Zatim je, s položaja na kojem se našao, vidio čistine u vrbiku i spazio tragove ovaca utisnute u crni mulj na obali potoka. Nakon toga, do njegovih ušiju dopro je sitan brecaj zvonaca, i najzad, kad je pogledom uspio dohvatiti dalje u kanjon što se širio, s iznenađenjem je ugledao kako su vunaste točke išarale čitava jutra pašnjaka. Paslo je na tisuće ovaca. Jean je znao da Jorth ima nekoliko stada koja mu čuvaju pastiri na brdu, ali pojma nije imao da se njegove ovce nalaze zapravo više od dvadeset milja od kanjona Chevelon. Istraživao je pogledom, ali nije mogao ustanoviti ima li tamo čobana ili pasa. No, znao je da pokraj onolikog stada mora biti pasa. A koliko

god bio lukav, oku i njuhu pasa ne može izbjeći. Bit će pametnije da se vrati istim putem kojim je došao, pričekava mrak, prijeđe na drugu stranu kanjona i iskobelja se iz njega, pa zaobilaznim putem pode cilju. Odmah se okrenuo i pošao natrag. Ali, gotovo istog trenutka stao je kao ukopan i stresao se - začuo je topot kopita. Konji su nailazili baš pravcem kojim je želio poći. Bili su mu blizu. Odmah je zaključio da su ljudi koji su ga gonili na Urvinama, sišli u kanjon. Pogledom je hitro osmotrio okolicu i utvrdio da nigdje u blizini nema sigurnog zaklona. Nema smisla izvrnuti se pogibelji dopuštajući da im bude u neposrednoj blizini kad prođu ovuda. Pojas šume bio je uzak i rijedak, Jean nije imao vremena da ga bolje ispita. Morao se opet okrenuti i poći uz kanjon, nadajući se da će uz put naići na dobro skrovište ili na prigodan put kojim bi se ispeo na vrh. Držeći se podnožja stijene, pošao je naprijed, prošao je mjesto s kojeg je spazio ovce i najzad se zaustavio na mjestu gdje se traka šume svijala prema zapadu. Šuma se dalje nastavljala do same stijene kanjona. Jean je produžio šumom i najzad se zguren probijao kroz vrbik tankih i žutih grana s bogatim zelenim lišćem što je šušalo o samu stijenu. Odjednom je naišao na dvije kamenite izbočine što su se, jedna za drugom, protegle iz zida kanjona. Digao je glavu i zirkao kroz vrbovo lišće, te otkrio da se u stijeni kanjona nalazi uska napuklina. Krile su je niske vrbe i ukošene omorike što su rasle nešto više. Divlje, odlično skriveno skrovište! Uzduž podnožja stijene vidjeli su se tragovi sitnijih životinja, zrak je tu bio težak, kao u svakom gustišu, ali nije bio suh. Negdje u blizini moralo je biti vode. Jean je sad lakše disao. Svi su se zvukovi izgubili, osim šuštanja ptica u vrbovu lišću. Činilo se kao da guštara drijema. Jean se odlučio odšuljati malo dalje, pa pričekava neko vrijeme, koliko je potrebno da mine opasnost. Dok je išao zlatastozelenom polutamom, iznenada se pred njim ukazalo nekakvo svjetlo. Izbivši iz vrba, našao se pred uskim, vijugavim kanjonom, po čijoj se sredini, poput trake, protezala travnata čistina išarana vrbama, a sa strane po jedna traka šume. Jeanova je radost bila kratkog vijeka. Novim ga je šokom streslo lomljenje grana negdje iza njega; vrbikom koji je ostao za leđima išli su jahači. Potrčao je uz podnožje stijena, iza trake drveća. Poput trake šume u glavnom kanjonu, i ovdje je drveće bilo rijetko i pod njim je bilo malo žbunja. Doduše, bilo je mladih omorika, čije su debele grane doticale travu i pod njima se Jean mogao sakriti. Ali, budući je znao da u blizini ima pasa ovčara, odlučio je da se pritaji samo u krajnjoj nuždi. Jahači koji su iza njega, po svojoj prilici čobani. Usporio je korak da bi se osvrnuo. Nije vidio ništa što bi se kretalo, ali je čuo buku koju dižu konji, iako mu sada jahači nisu bili toliko blizu kao maloprije. Pred njim se uski klanac širio kao grlić u boce. Otrčat će do njegova kraja i naći će pogodno mjesto da se popne gore. Iako je bio u žurbi i uzbuđen, nije mu izmakla osebujna divlja priroda tog klanca. Bila je to napuklina, na vrhu obrasla borovima i dobro skrivena, u kraju ispruganom kamenitim hrptovima i prosječena kanjonima. Nebo je nad glavom nalikovalo krivudavoj plavoj vrpci. Stijene su bile crvene, pune izbočina što su se zelenjele omorikama. Od jedne do druge stijene bilo je jedva stotinjak stopa. Razbacano kamenje sprečavalo je Jeana da se drži podnožja stijene. Morao je ići rubom trake stabala. Klanac se dalje širio i bivao sve krševitiji. Kroz stabla Jean je opazio da se na kraju sastaju dvije stijene i tvore ovalnu kotlinu čiju prirodu još nije mogao odrediti, ali mu se činilo da je ravna, s čistinom usred guštare koja seže do strme litice. Sad je njegov nemir prerastao u strepnju. Možda ne nađe pogodno mjesto kojim bi se popeo na vrh strme, teško prohodne litice. Teško dišući, ponovo je zastao. Njegova situacija još jednom postade kritična. Iscrpljen je. Nedostatak sna, odmora i hrane, naporno i dugo gonjenje Queena, rana na mišici, i očajnička borba za spas života -

sve ga je to oslabilo do te mjere da je dolazio u opasnost svaki pokušaj koji bi zahtijevao teške napore. Upro je sve svoje snage da smisli izlaz iz nove nevolje. Sjene koje su bacale litica i granje, te gomila poobaljenih stijena, nisu Jeanu dozvolile da dobro promotri teren pred sobom, te je gotovo naletio na brvnaru koju je s tri strane krilo drveće, a s četvrte, ispred nje, bila je mala čistina. Bila je to stara, trošna brvnara slična kolibama koje je viđao obilazeći kanjone. Oprezno joj je prišao i izvirió iza nje. Na prvi pogled reklo bi se da je već odavna potpuno napuštena. Jean je nije stigao detaljnije razgledati. Kloparanje konjskih potkova izazva u njemu uzbuđenje slično onome što ga je prije nepun sat natjeralo u paničan bijeg. Tijelo mu se trgne pod nagonskim impulsom, ali se ubrzo pribrao. Krenuti natrag bilo bi pogibeljno, poći naprijed bilo bi fatalno. U skrivanju je ležala jedina nada. Topot kopita se približio. Jean je još trenutak suzdržao svoj nagon za samoočuvanjem. Spriječiti sebe da ne potrči, bilo je gotovo nemoguće. Tjerao ga je iskonski, životinjski nagon za bijegom. Uspio ga je potisnuti, pa je obišao oko kolibe. S pročelja je sad vidio da se radi o dvjema spojenim brvnarama. Došao je do vrata i htio je zaviriti unutra kad ga topot konja i glasovi iz blizine upozoriše da više nema ni trenutka vremena. Kroz rijetko je drveće opazio da se miče nešto riđe. Konji! Mora bježati! Dok je prolazio pokraj vrata, osjetio je miris truleži, a krajičkom je oka spazio da na tlu nema ničeg drugog osim gole zemlje. U kolibi očito nitko ne živi. Stao je i brzo se osvrnuo. Pogled mu je najprije pao na ljestve prislonjene odmah pokraj vrata, u brvnari. Promotrio je. Ljestve su vodile u mračno potkrovlje koje se protezalo do polovice kolibe. Neodoljiv je poriv pognao Jeana. Uma 257 kao je u brvnaru i po ljestvama se popeo u potkrovlje. Gore je bilo tamno kao u rogu. No, on se uspuzao na tjesne daske potkrovlja, okrenuo je glavu vratima, ispružio se i utišao. Nakon trenutka koji se njemu učini neizmjerljivo dugim, začu se topot kopita. Potom se na tren utiša. Jeanovo je napeto uho očulo sitan zveket mamuza i tup udar čizme po tlu. - Draga moja, evo nas opet kući! - razvukao je nečiji spor, miran i podrugljiv glas s teksaškim naglaskom. - Kući!... Pitam se... Colteru... jesi li ikada imao kuću ... majku... sestru... a o dragoj da i ne govorim? - uslijedio je gorak i ironičan odgovor. Uzdrhtalo, oznojeno Jeanovo tijelo iznenada se ukoči u silnom šoku i ohladi. Imao je dojam da mu se i same kosti tresu i ledeno koče. U trenu spoznaje, stalo mu je srce. Kao da mu je grudi polako opasala zemlja, te mu ih sada steže i poseže mu za vratom. Ženski glas - pa to je glas Ellen Jorth! Zvuk toga glasa treperio je u njegovim snovima. Sad zna - natrapao je na sastajalište Jorthove družine. Doista, teška je bila sudbina Isbelovih i Jorthovih koji u međusobnom sukobu nađoše smrt. Ali, ničija se golgota, pa čak ni Queenova, nije mogla usporediti s očajničkim mukama koje je morao podnijeti Jean. Zavolio je Ellen Jorth neobičnom i uzvišenom ljubavlju, oglušio se o zle glasine o njoj i držao je čestitom djevojkom. Poštedio joj je oca i strica. On je Isbelove oslabio ili čak izazvao njihovu propast. I sad voli Ellen ludo, smrtno, iako je iz njezinih usta čuo da je nevaljala - još više je voli jer pati zbog njezine užasne sramote. I njemu - posljednjem Isbelu - namijenjena je najsvirepija sudbina: da se poput ranjena štakora nađe u zamci; da bespomoćan i ranjen mora ležati bez oružja; da mora slušati a možda i gledati kako Ellen Jorth djelom potkrepljuje svoju posprdnu tvrdnju. Njegova volja, zavjet koji je dao, vjera koju ima, krv njegova - moraju ga nagnati da poštuje neumoljivo tvrdnu odluku: da će on biti posljednji preživjeli u obračunu između Jorthovih i Isbelovih. Ali, hoće li moći tu ležati, i slušati - i gledati - a ima zdravu ruku i nož? GLAVA 14 Čuo se mukao udarac kožnih sedala o mekano tlo ledine, potom topot puštenih konja. Na vratima kolibe nešto je šušnulo, zatim je nešto tvrdo udarilo u drvo. Jean je tiho pomakao

glavu da bi virio kroz pukotinu između dasaka. Opazio je gdje se svjetluca puška naslonjena na dovratnik. Potom preko otvora vrata padne nečija sjenka. Uz dug i umoran uzdah, Ellen Jorth sjedne na prag. Skine sombrero i na svjetlu zasja njezina tamnosmeđa, valovita kosa, otraga vezana u pletenicu. Sunce joj je vrat obojilo u tamnozlatasto. Imala je prljavu i poderanu sivu bluzu, pripijenu uz gipko tijelo. - Colteru, što kaniš učiniti? - naglo upita. U njezinu glasu bilo je prizvuka kojeg se Jean nije sjećao. Osjetio je kako mu trnci probadaju ledeno napregnuta čula. - Ostajemo ovdje - glasio je odgovor, popraćen zveckanjem ostruge. - Ja ovdje više ne ostajem - odvrati Ellen. - Muka mi je na pomisao da mi je stric ovdje umro, sam... bez ičije pomoći, u mukama. Ovo je proketo mjesto. - Razumijem te, nije ti lako. Ali, pakla mu, što mi tu možemo? Nastala je duga šutnja koju prekine Colter. - Jutros se moralo nešto dogoditi. Somersa i Springera još nema, a i Antonio je otišao... Čuj, Ellen, jesi li ti čula pucnjavu? - Učinilo mi se nešto tako - odvrati ona sumorno. - S koje strane? - Nekako s brda, prilično daleko. - I meni se tako učinilo. Nikako ne mogu dokučiti tko bi to mogao biti. Somers je naišao na posljednje logorište Isbelovih. Našao je jedan grob, iskopao ga i u njemu našao tijela Jima Gordona i još nekog čovjeka kojeg nisu prepoznali. Queen je održao riječ. Sam je napao Isbelove i ubio onu dvojicu. Ali, netko je za sobom ostavio krvave tragove, samo ne znam je li to bio Queen ili Jean Isbel. Ukoliko je to bio Queen, onda je sigurno da ga Isbel goni. Ako su to pak bili Isbelovi tragovi, onda je jasno da mu je Queen za petama. No, Somers i Springer nisu mogli slijediti taj trag, nisu bogzna kakvi tragači. Danima već tumaraju šumama, ne bi li naletjeli na Isbela. Ako je tako, i ako su ga udesili, brzo bi se morali vratiti. Ako su pak izvukli deblji kraj, onda Isbel sad traži mene. Po mom mišljenju, od Queena i Isbela, jedan više nije živ. Nadam se da je to Isbel. Ukoliko je on još živ, onda je on posljednji od Isbelovih, a možda sam i ja posljednji od Jorthove družine? Ne gorim baš od želje da se sretnem s tim mješancem. Zato držim da moramo ostati ovdje. Ovo je najbolje skrovište u cijelom kraju. Hrane imamo, a i vode i trave. - Da ostanem ovdje... nasamo s tobom! Jean je bez daha slušao njihov razgovor. Zamišljena, oborene glave, pognutih leđa, Ellen je šutjela. - Ellen, što je s tobom? - upita Colter. - Osjećam se bijedno, koliko se žena može osjećati bijedno. - Nisam mislio na to. Razumijem da ne možeš drugačije primiti nesreću koja se sručila na tebe. Nije nikakva utjeha, ali moraš shvatiti da je tvoj otac bio nevaljalac... Međutim, čudi me druga promjena na tebi. - Ne znam čemu se to čudiš. Izgleda da me nisi dobro ocijenio, ili su me drugi tebi krivo prikazali. Colter se tiho nasmija. - Dobro, neka bude kako hoćeš. Samo, koliko se još misliš tako držati? - Kako? - Pa, tako hladno. - Colteru, već sam ti rekla da me pustiš na miru. - Da, već si mi rekla. Ali, ovaj si put gora nego ikad... Meni je to već dosadilo. U mirnu i sporu Teksašaninovu tonu pojavila se nota neumoljivosti, nagovještaj neograničene moći. Slegnuvši ramenima, Ellen polako ustade, dohvati svoju malu pušku i okrene se da ude u brvnaru. - Colteru - dobaci preko ramena - donesi moj zavežljaj i deke. - Svakako - prihvati on dobroćudnim tonom. U brvnari Ellen utakne cijev puške u pukotinu između dva debla, potom se polako okrene. Jean ju je gledao, ali mu se činilo kao da gleda drugu, nepoznatu osobu. Njezino je lice dobilo crte starije, ozbiljnije žene. Jean je očekivao neku promjenu, ni sam nije znao kakvu - valjda tvrde crte, izobličenu ljepotu, očaj, gorčinu, izgubljenost, nešto u skladu s njezinom nesrećom. Ali, pretpostavka mu je bila pogrešna. Na njoj nije bilo ničeg takvog. Ogromne su promjene bile prisutne, ali je ljepota ostala, samo je postala nekako drugačija. Gledao je njezine crvene usnice, nujne, zamišljene oči što su bile uprte u prazan prostor, crne kao ugljen, divno ozarene bijesom. Sav obuzet

promatranjem ljepote ljubljenog lica, Jean u prvi mah nije shvatio značenje njegova izraza. On je samo gledao lice koje ga je progonilo u mislima. Ali, ubrzo je u njezinom izrazu otkrio očajnu i sumornu želju na granici snaga. Djevojka je osluškivala, očekivala da čuje polagani korak praćen zveckanjem ostruga. Ubrzo ga je i čula i u isti mah na njoj se zbila neka promjena. Odjednom je to bila žena koja krije svoja osjećanja. Nekako se opustila, u očima joj je izbljedio žar bijesa. Na vratima se pojavi Colter noseći zavežljaj i smotane pokrivače. - Baci to ovdje - reče ona. - Nije neophodno da ulaziš. To raspali Coltera. Dugačkim korakom prijeđe prag, nade se u brvnari i baci najprije deke, zatim i zavežljaj djevojci pred noge. Mirno sjedne na prag i drsko se zagleda u nju. Jednom rukom gurne sombrero koji mu pade s glave, a drugom segne u gornji džep na prsluku iz kojeg izvuče malu duhankesu. Cijelo vrijeme oči nije skidao s nje. Na svjetlu koje je ulazilo iznad Colterove glave Jean je jasno vidio razbojnikovo lice i ta slika u njemu izazva navalu osvetničkog bijesa. - Ellen, mislim da je najbolje da odmah bude što treba biti, i to sad ovdje - reče Colter dok je, ne skidajući oči s nje, polako sipao duhan na papirić. - A što? - Hoću da bude onako kako je bilo prije, i mnogo više odvrati Colter. Prsti, među kojima je stiskao papirić, lagano su mu podrhtavali. - Što misliš time reći? - Dobro znaš što mislim. - I po glasu i po držanju, vidjelo se da gubi hladnokrvnost. - Možda ne znam. Voljela bih da budeš jasniji. U razbojnikovim zelenkastosivim očima kristalne bistrine, najednom zaigraše sitni plamičci. - Kad sam posljednji put položio ruku na tvoje tijelo, udarila si me. Valjda ne misliš da me to oduševilo. - Opet ćeš dobiti, ako se usudiš dirnuti me - odvrati ona, gledajući ga mrgodno i ravno u oči. - Šališ se, valjda. - Ni najmanje. Vidjelo se da ju je ozbiljno shvatio. S njegova lica nestane nevjerice i zbunjenosti, ostade samo ljutina. - Dosta sam dugo čekao - reče on uz gestu u kojoj je bilo osjećaja. - Tvoja ranija popustljivost više mi nije dovoljna. Na te Colterove riječi, Jean osjeti kako se strese ledenim, mučnim drhtajem. Zaklopio je oči. Na kraj svoga sna dugo je čekao, ali je najzad dočekao. Djevojka progovori, glasnije i oštrije. Ali Jean, koji se na tren osjećao kao omamljen, nije shvatio njezine prve riječi. - Proklet bio! Nikad nisam bila popustljiva prema tebi i nikad neću biti. - Ali... ljubio sam te... i grlio - nastavi Colter prekinuvši motanje cigarete. - Jesi, grubijane, jer si iskoristio priliku kad sam bila toliko utučena i slaba da nisam mogla ni prst podići. - I misliš da bi me sada mogla spriječiti? - Samo probaj, pa ćeš vidjeti! - Možda ću i probati - istisnu Colter. - Ali, nešto bih htio znati... Što je bilo s Daggsom? - Isto kao i s tobom. Jurio me, sad mi se čini kao da je prošla cijela vječnost od onda... Što sam onda znala? Bila sam naivna, cijelo vrijeme okružena samo grubijanima. Gonio me iz dana u dan, iz sata u sat. Nije mi svaki put uspjelo da ga držim na pristojnom odstojanju. Ponekad me nije bilo briga. Bila sam dijete. Poljubac više ili manje, nije mi ništa predstavljao. Ali, kad sam spoznala... Sjetno Ellen obori glavu i ušuti. - I ti misliš da ću ja povjerovati u to? - posprdno se naceri Colter. - Baš me briga hoćeš li mi povjerovati! - uzvikne djevojka dižući glavu. - A što je bilo sa Simmom Bruceom? - S tim kojotom? Lagao je o meni. I svako bi dijete vidjelo da laže. - Hvalio se da si ti njegova djevojka. Nije se mnogo libio pričati i o pojedinim detaljima vaše veze. Žureći preko Colterove glave, van, u šumu, djevojka kao da je tamo tražila utočište. Očito je u tom čovjeku osjećala veću opasnost no što se mogla nazreti po njegovu tonu i držanju. Usne je stisnula čvrsto, kao da bi im htjela smiriti drhtanje ili spriječiti oštar izljev jarosti. Jean, koji ju i 263 je netremice gledao, shvati da se ona ne samo boji Coltera, već strahuje i zbog situacije u kojoj se nalazi. Činilo se da će mu srce pući. U njemu je vladao pravi kaos - rušila su se njegova uvjerenja i predrasude. Ništa mu

se nije činilo realnim. Evo, sad će se probuditi i shvatiti da je bila samo mora. Bandit se posvetio zaboravljenoj cigareti. Konačno ju je smotao, zapalio, cijelo vrijeme oborene glave, zamišljeno ispustio gust dim, pa se odjednom zagledao - lice mu je bilo kremeno tvrdo, oči su mu gorjele poput topljenog čelika. - Dobro, Ellen, a što je sa Jeanom Isbelom... s našim prijateljem, mješancem Nez Perceom... ne možeš poreći da su te vidjeli da je taj radio s tobom što je htio, zar nije tako? Kao bičem ošinuta, Ellen se strese. Njezino se preplanulo lice prevuče tamnim crvenilom koje polako izbljedi do mrtvačkog bljedila. - Proklet bio, Colteru - planula je jarasno. - Život bih dala da ti Jean Isbel ovog trenutka hoće skočiti za vrat!... Greavesa je ubio zato što je prljao moju čast!... Zbog te tvoje gnusne uvrede, i tebe bi ubio!... A ja bih uživala gledati kako to radi... Zmijo bezdušna! Huljo lopovska! Lazove!... Lagao si mi o očevoj smrti. I znam zašto. Ukrao si njegovo zlato... A sad hoćeš mene ... očekuješ da ti padnem u zagrljaj... Pobogu, zar ne znaš da postoje i čestite žene? Je li ti majka bila čestita? Je li ti sestra bila čestita?... Ah,"kao da govorim zidu... No, ovo moraš čuti, Jime Colteru! Ja nisam ono što ti misliš! Nisam prokleta djevojčura kakvom ste me slikali vi probisvijeti, podlaci i lazovi!... Na žalost, Jorth jesam! Nemam doma, nemam svojih, nemam prijatelja! Bila sam prisiljena da tobože živim, i to kraj razbojnika... kraj ogavnih propalica tvoga i Daggsova kova! Ali, ja sam čestita djevojka! Čuješ li me?... Poštena sam, i tako mi časti, svojom pokvarenošću nećeš uspjeti od mene stvoriti drolju! Kao na opruzi, Colter se podigne u svoj svojoj visini. Začas je nestalo njegova nehaja. 264 Nestalo je i Jeanove ledene zebnje, mraza koji ga je ukočio. Bešumno je izvukao nož i spremio se za skok, motreći očima divlje mačke. Čim se Colter nade bliže rubu poda potkrovnice, skočit će na njega. Ali, sad treba pričekati. Colter ima revolver. Ne smije mu pružiti priliku da ga izvuče. - A je li? Nadaš se da će mi Jean Isbel skočiti za vrat, zar ne? Ukoliko sam i imao samilosti prema tebi, ovime si je prokockala. Ruka mu je munjevito poletjela, takvom brzinom da Ellen nije stigla ni trepnuti. Od siline njegova zahvata, djevojka otetura do sredine brvnare, a u njegovoj ruci osta rukav njezine bluze. Sopćući, ispružila je obje ruke da bi ga odbila dok je on polaganim, dugačkim korakom prišao bliže. Gonjen nesavladivim porivom, Jean se upola pridigne kako bi u jednom skoku stavio sve na kocku. Ali, shvatio je da je udaljenost prevelika. Iako je zaslijepljen srdžbom i strašću Colter ga na vrijeme može čuti ili vidjeti, pa bi Jeanov pokušaj propao. Tresući se poput pruta na vodi, Jean se opet spusti i kroz pukotinu među daskama nastavi motriti. Ellen ne ustukne, ne vrisne, uopće se ne pomakne. Iz svakog je njezinog mišića zračila spremnost na borbu, bljesak njezinih očiju zaustavio bi i zvijer, ali ne Coltera. Krupna Colterova šaka munjevito se ispruži i zgrabi djevojku za grudi. U njemu je razbuktala strast zahtijevala nasilje. Divljačkim trzajem strgne joj bluzu: razgolitiše se bijela, lijepo oblikovana ramena i uzburkane grudi. Učas se njezina bijela koža osu jarkim crvenilom. Skršena grubošću i surovošću razbojnika, Ellen padne na koljena: izbezumljena i prestravljena pogleda, dršćućim rukama pokušavala je prikriti svoju golotinju. Colter odjednom stane kao ukopan. Po kamenitoj stazi odjeknuo je brz topot konjskih kopifa. - Pakla mu! - uzvikne. Tko je to bio? Razjareno baci djevojci u lice komad bluze kojeg je stezao u šaci i skoči na vrata. Jean vidje gdje Ellen hvata dobačenu krpu i mota je oko sebe, naslanja se na zid i tupo zuri u vrata. Topot kopita naglo se zaustavi pred samom brvnarom. - Jim, vraški važne vijesti! - začuo se nečiji hrapav, sopćući glas. - Bolje bi bilo da si s takvim vijestima stigao barem pola sata kasnije - ležerno odvrati Colter. - Pola sata kasnije? Odmah ćeš zaboraviti na ljubav... kad čuješ što ću ti reći... samo da dođem do daha. -

Springeru, a gdje ti je Somers? - upita Colter. - Sav je izrešetan, ukoliko me oči nisu prevarile. - Ali gdje? - Eno ga leži u grmlju iza jedne litice. Nisam sačekao da vidim koliko je teško ranjen. Ali, znam da je primio olova. Poskakivao je kao kokoš kad joj odsiječeš glavu. - Gdje je Antonio? - Pobjegao je, pseto kukavičko - s gnušanjem će Springer. - Tako! A Queen? - Mrtav! Nastala je tišina toliko nabijena napetošću da je Jean osjećao kao da je sputan ledenim sponama. Spazio je gdje se djevojka opet diže, jednom rukom pridržava poderanu bluzu, drugu pruža pred sebe i uz luđački pogled tetura prema vratima. - Hajde, govori - grubo i zapovjednički će Colter. - Jim, nema mnogo toga, ali je užasno. Pošli smo ja, Somers i Antonio. Žena je ostala kod ovaca. Odjahali smo uz kanjon, ispeli se na vrh pa skrenuli i pošli na hrbat. Tamo smo tražili tragove. Na jednoj goleti naidosmo na Queena kako sjedi na tlu naslonjen na stablo. Još nikad nisam vidio tako čudnu sliku! Vražji revolveraš, sjeo je tako na otvorenom da dočeka Jeana Isbela koji mu je bio na tragu, kako smo odmah pogodili, i tako je umro... Kad smo ga našli, još se nije bio ohladio... Somers je smjesta smislio zgodan trik. Namjestio je Queena malo bolje i svezao mu revolvere za šake, a najsmješnije u svemu ovom bilo je to što su revolveri bili prazni! Queen više nije imao ni metka! Skamenili smo se od čuda... Onda smo se sakrili na jednoj litici, možda kojih stotinjak jardi dalje. Konje smo ostavili u guštiku iza nas. Dugo smo čekali. Ali, ipak smo dočekali mješanca. Bio je prelukav! Baš pravi Indijanac! Nije htio preći preko čistine, već je prošao rubom šume, naokolo. Onda je opazio Queenu. Bilo ga je divota promatrati. Tren-dva je stajao, pa je uperio pušku i krenuo naprijed, ravno na Queenu. U tom sam trenutku htio zapucati, znao sam da ga mogu pogoditi, ali mi Somers nije dao, htio je da ga pričekamo, da budemo potpuno sigurni. Ali, što se dogodilo? Kad je prišao Queenu, Isbel se našao upola sakriven stablom. A ja više nisam imao strpljenja čekati, pa sam opalio. Pogodio sam ga. Svi smo zapucali. Somers se pokazao, a onda je Isbel otvorio vatru. Čitav je šaržer ispraznio na Somersa, pa je iznenada prestao pucati. Odmah sam shvatio da više nema municije. U to sam se posve uvjerio kad sam ga vidio da bježi. Ja i Antonio skočismo na konje i pojurismo za njim. Ubrzo smo ga spazili gdje poput jelena grabi niz hrbat. Vrisnuo sam i podbo konja. Uto me Antonio napusti, pobježe. Ja nastavih. Opet sam pripucao na njega. Izgubio mi se iz vida. Slijedio sam ga po krvavim tragovima što ih je ostavljao na kamenju i na travi, ali tragova odjednom više nije bilo. Mora biti da je skočio niz strminu. Drugo ništa nije mogao učiniti, inače bih ga vidio. Našao sam mu pušku i donio sam je da se uvjeriš u istinitost ovog što ti pričam. Brzo sam se vratio natrag i spustao niz kanjon. On se morao nalaziti negdje uzduž onog zapadnog zida. Teško je pogođen, dajem glavu ako nije tako, poznajem ja tragove krvi. - Sad si i mene uznemirio - reče Colter. - Jime, što da radimo? - žustro će Springer. - Ako smo pametni, morali bismo mješanca namamiti u stupicu. On je posljednji Isbel. - Ne samo to, prijatelju, on je posljednji i od cijele Isabelove družine - značajno će Colter. - Samo mi pokaži gdje su njegovi tragovi, ja ću ga pronaći. - Budi siguran da ću ti pokazati. Samo, pazi! Zar ne bi bilo bolje da najprije utvrdimo je li prešao na drugu stranu kanjona? Ja mislim da nije prešao, ali najbolje je uvjeriti se. Ukoliko nije prešao, onda ćemo ga uhvatiti negdje uzduž zapadnog zida. Nema oružja. Ne bi onako bježao da je bio naoružan... Jime, možemo reći da nam je u šakama! - Da... ima on svoj nož - zamisli se Colter. - Zbog toga se ne moramo brinuti - sigurnim će tonom Springer. - Teško je pogođen, kažem ti. Ništa drugo ne trebamo uraditi, samo mu pronaći tragove i slijediti ih, naravno veoma oprezno. Negdje se pritajio poput ranjena vuka. - Springeru, ja želim

osobno dokrajčiti prokletog mješanca - bijesno sikne Colter. - Dao bih deset godina života da mu mogu zabiti cijev pištolja u grlo i opaliti. - U redu. Požurimo. Možda se nećemo mučiti više od desetak minuta. Kažem ti, ja sam ga i sam mogao tražiti... samo, priznajem, bilo me je strah ... - Ti pođi naprijed - odjednom će Colter grubo. - Najprije moram obaviti jedan mali poslić u brvnari. - Ha-ha... Dobro, Jime, krenut ću stazom pa ću te pričekati. Sam neću ići tragati za Jeanom Isbelom, ne, dragi moj, to nije za mene. Jeza me spopadne kad se sjetim njegova noža kojim je zaklao Greavesa. Ako mene pitaš, bolje bi bilo da za sada ostaviš na miru djevojčuru, poslije ćeš imati dovoljno vremena za... - Springeru, morat ću je svezati da... Colterov se glas izgubi, po sporim koracima dvojice ništarija Jean je pogodio da su se udaljili od vrata. Dok je netremice gledao Ellen, koja je stajala iza vrata, Jean je napeo uši da nešto ne propusti od razgovora koji su vodila dva razbojnika. Cijelo je djevojačko tijelo kao struna napeto odavalo da i ona napregnuto osluškuje. Leđa je okrenula Jeanu, nije joj mogao vidjeti lice. I, premda ih nije htio gledati, morao joj je vidjeti obnažena ramena. Izvirila je na vrata. Iznenada se trgnula, uvukla glavu i lice napola okrenula te polako podigla lijevu ruku, na čijoj su mišici ostali tragovi Colterovih tvrdih prstiju. Raširila je oči, a pogled joj se ukočio. Bio je uprt u šaku koju je upravo skinula sa stepenica na ljestvama koje su vodile u potkrovlje. Na šaci i na zglobu jarko se crvenila krvava mrlja. Jeanu se stisne srce - shvatio je da je, kad se penjao, ostavio krvave tragove na ljestvama. Učini mu se da doživljava najstrašnije trenutke u svom životu. Djevojčino lice na smrt probljedi, oči joj potamnile i još se više raširile od strahovita zaprepaštenja i vrtloga misli, pa se odmah zatim u njima ukaže užas. U tom je trenu krv na ljestvama povezala s bijegom Jeana Isbela. Stajala je tako trenutak, okamenjena, samo su joj se grudi burno nadimale, zatim joj ukočen pogled poleti uz ljestve do potkrovlja. Njezin se izgled, čak i njezina prilika, izmijeniše kao čarolijom. Jeana nešto bolno zaguši u grlu. Djevojka polako sakrije za leda okrvavljenu šaku, dok je drugom rukom svejednako pridržavala razderanu bluzu na grudima. Izvana se začu Colterov ležeran, ujednačen korak. Istoga trena kao da je Ellenino biće zahvatila neizmerna vitalnost i snaga. Isbel, kojem je žeiiska priroda bila velika nepoznanica, nije shvaćao što se zbiva s djevojkom. Ustuknula je od vrata prema zidu. Njezino se držanje stubokom izmijenilo, sad je bila popustljiva žena, u kojoj je zgasnula vatra. Kad se u do vratku ukazala visoka Colterova prilika, Jean osjeti da ga bole oči od napora, jer se s nevjericom zabljuje u ženu koja je tijekom nekoliko sekundi svojim preobražajem mijenjala njegovo poimanje čovjeka. - Jime... čula sam... sve... što ti je Springer ispričao - reče ona. Njezin izgled zbuni Coltera, od njezina se glasa vidno trgnuo. - Čula si, pa što onda? - grubo odvrati, zastajkujući na samom pragu koji je jednom nogom već prekoračio. Gledao ju je crnim, sumnjičavim, nasilničkim i zlu radim očima. - Strah me je - šapne ona. - Koga? Mene? - Ne... Jeana Isbela. Mogao bi te ubiti... pa što bi onda bilo sa mnom? - Neka me vrag nosi! - zapanji se Colter. - Što je sada tebi? Pokrenuo se kao da će ući, ali nešto ga zadrži. - Samo trenutak ranije bio si mi odvratan, mrzak - reče Ellen. - Ali sad... kad znam da je Isbel negdje u blizini... da vrebaju... čeka pogodan trenutak da te ubije... a možda i mene... sad u meni više nema mržnje. Odvedi me odavde. - Zar si izgubila živce? - To ti nije jasno? Hoćeš li me odvesti? - Hoću, ali ne sada. Moraš pričekati da najprije Isbelu prosviram tikvu. - Ne! - krikne ona. - Odvedi me odmah... i... slušat ću te... bit ću tvoja... moći ćeš raditi od mene... što god hoćeš. Krupna Colterova prilika priskoči kao da je u njemu šiknuo izvor vrele krvi. Džinovskim se korakom stvorio pred djevojkom. - Tko je lud, ja ili ti? - upita muklo. Njegovo je crno i tvrdo lice

odavalo zaprepaštenje. - Ne šalim se, Jime - šapnula je, primičući mu se malo bliže. Podigla je bijelo lice, zagledala se u Coltera rječitim ali i nedokučivim pogledom crnih očiju. - Nikoga nemam osim tebe... Bit ću tvoja... izgubljena sam... Ako me hoćeš, vodi me odmah, prije no što se ubijem. - Ellen, tu nisu čista posla. Jesi li mi rekla pravu istinu kad si poricala vezu sa Simmom Bruceom? - Da, rekla sam ti istinu. - Dobro. A kako objašnjavaš to što si me obasipala svim pogrđama koje su ti padale na pamet? - Ah, bila sam bijesna. Htjela sam da me ostaviš na miru. - Bijesna! Vraški je to bijes - mrko otpovrne Colter. - Ne znam što da mislim, jesi li luda ili mi lažeš. Još maloprije nisi mi dozvoljavala ni da te dotaknem. - Sad ti dozvoljavam... ukoliko mi obećaš da ćeš me odvesti... odmah. Ovo mi mjesto tjera strah u kosti. Ne bih ovdje mogla spavati znajući da se Isabel vrti u blizini. Bi li ti mogao? - Pa, ne bi mi baš bilo najugodnije. - Onda, hajdemo. Sumnjičavo i polako stresao je mršavom, orlovskom glavom, motrio ju je prodornim, nepovjerljivim pogledom. - I sad mi to pričaš, nakon što si onoliko drobila o svojoj čestitosti? - dobaci joj svojim ironičnim tonom. - Zar je važno što sam drobila? Čuo si što ti nudim - vatreno će ona. - Ti spremaš neku prevaru - muklo je istisnuo. - Čovječe, zar je malo to što ti dajem? - Nije, ali to je podvala. Hoćeš da te odvedem, pa da me onda prevariš... hoćeš pobjeći... tko će ga znati što sve planiraš izvesti... Sve su žene varljive. Nije dovoljno povjеровao u njezinu čudnovatu preobrazbu. Koliko god bio neosjetljiv i tvrd, bit će da mu se ipak usjekla Ellenina pomamna i strastvena osuda njega i njegova soja. Ali, ta osuda ni najmanje nije dirnula njegovu nemilosrdnu, surovu prirodu. Njezina nagla, neočekivana promjena, primamljiva ponuda koju mu je podnijela, prenerazi ga 271 a slike predstojećih užitaka ga omamile. Odavao je izgled čovjeka trgana nedoumicom između ljubavi i mržnje, čovjeka čija je ljubav žudila za tim da bude uzvraćena, a mržnja tražila poniženje omraženog bića. Ne predaju, već osramoćenje! Njegova je želja bila da tu ljepotu gazi po miloj volji. I ona mu pročita misao. Ispustila je razderanu bluzu iz šake, bestidno je njegovu pogledu izložila gole, uzbibane, bijele grudi, oči su joj pri tom bile crne kao noćna tama, ali pune vatre, lice užasno bijelo, tragično, svejednako čudnovato i krasno. - Odvedi me - šapnula je i prema razbojniku pružila najprije jednu, a zatim i drugu ruku. Tek što je podigao ruke, Colter je skočio, i uz neartikuliran krik i ozarenog, presretnog lica zgrabi je u zagrljaj. Ali, kad je njezina lijeva ruka pošla prema njegovu vratu, on je iznenada stao, začas je nestalo njegove strasti, orlovska mu se glava podigla pokretom ptice grabljivice kad spazi plijen. Ugledao je krv na njezinu dlanu i zglavku. - Pakla mu, što je to? Krv! - uzvikne i snažnim joj zahvatom zgrabi ruku. - Otkud ti to? Jesi li ranjena?... Miruj! Djevojka nije mogla istrgnuti ruku iz njegove šake. - Ogrebla sam se... - Gdje? ... Ali, otkud tolika krv? » Odjednom je žestokim pokretom odbacio njezinu šaku. Iz njegovih žutih očiju iskočiše plamičci gnjeva. Ošinuo ju je vatrenim pogledom- progledao je njezinu varku. Polako je ustuknuo, ruka mu se oprezno spustila na revolver, oči su mu kružile naokolo i proučavale prostoriju. Pogled mu padne na prašinu na tlu ispred vrata. Stresao se, potom se sav ukočio, nalik kamenu, krajnje polagano pokrenuo je glavu, kao da u onoj prašini traži iglu, pogled mu je najprije kliznuo lijevo, pa podno ljestava, prešao na prvu prečku, pa na drugu i treću, sve do ruba stropa, do samog potkrovlja. Trgnuo je revolver i okrenuo se prema djevojci. 272 - Ellen, ti ovdje kriješ mješanca! - reče joj uz jezivi smiješak. Djevojka se ne pomače, niti išta reče. Na tren se činilo da će klonuti, ali to je bio samo odraz preobražaja kad se iz njezine podatljivosti iščahurila tvrda odlučnost. U svakom slučaju Ellen je znala što hoće. Colter je drugu ruku ispružio i šakom prešao preko prečki

na ljestvama, zatim je djevojci okrenuo dlan, da i ona vidi tamnu krvavu mrlju. - Vidiš li? - upita bandit. - Da, vidim - odgovori ona zvonkim glasom. Jarost ga promijeni, izobličiti. - I što si obećavala... ako odemo odavde... bit ćeš moja... sve je to bila laž! - Ne, Colteru, to sam iskreno mislila. I sad sam spremna ići s tobom... samo njega pusti! Posljednje je riječi izustila šapatom i popratila ih pokretom ruke prema potkrovlju. - Ellen! - zapanjeno plane Colter. - Pa zar ti voliš tog mješanca... tog Isbelai... Ti njega voliš} - Da, volim ga... iz sve duše... tom se ljubavlju ponosim... mogla mi je biti spas... Ali sad, spremna sam i u sam pakao ići s tobom... samo ako ga poštediš. - Tako mi svih paklenih demona! - zgranuto zahripa bandit, kao da se čak i u njegovoj crnoj duši našla mrvica poštovanja. - Ženo!... Jorth će se prevrnuti u grobu. On bi ustao iz groba kad bi te dobio taj Isbel. - Požuri! - zavapi Ellen. - Springer bi se mogao vratiti. Čini mi se da sam ga čula kako te doziva. - Ne, Ellen, neću poštedjeti Isbela... a ni tebe - naceri se on zlobno i prijeteći, pa se okrene u namjeri da se popne u potkrovlje. Gore se Jean Isbel pripremio na skok kojim će se baciti na Coltera u trenutku kad se popne na ljestve. Uto Ellen prodorno vrisne, zgrabi svoju pušku čiju je cijev zatakla između dva brvna uz stijenku, napne kokot i uperi je. - Colterul Od tog vriska i značajno izgovorenog njegovog imena, bandit se ukoči. - Poštedjet ćeš Jeana Isbela! - naloži Ellen zvonkim glasom. - Baci taj revolver!... Odmah ga baci. - Da, Ellen... polako. Nemoj gubiti živce... pustit ću Isbela - muklo progunda Colter, cijelo mu se tijelo stresa i skupi. - Baci revolver... Ne okreći se!... Colteru!... Ubit ću te! Ali, on ne shvati svu ozbiljnost njezine prijetnje i spremnost da je ostvari. - De, de, Ellen - dobaci joj malo glasnije, i želeći je dovesti do krajnjeg iskušenja stane se okretati. Puška prasne i tane pogodi Coltera posred grudi. Pogureno mu se tijelo uspravi u grču. Ispusti revolver. Objema rukama zamlatara prema djevojci. Lice mu se izobličiti od užasnog iznenađenja. - Za-bo-ga! - šapnuo je krkljajući i potom kao obnevidio, drhtavim rukama segne da zgrabi Ellen. - Kurvo jedna!... Sad ću te... Sčepao je puščanu cijev. Još jedan prasak! Colter zaglavinja i pao bi na Ellen, da ona ne odskoči u stranu. Njegove smrtnim grčem stisnute šake iščupaše joj pušku iz ruku. Pao je, okrenuo se na leđa, ispružio se. Užasnuta lica, Ellen ustukne pred jezivim prizorom. Izvana se začu prodorni doziv i brzi bat koraka. Svejednako žureći u Coltera, Ellen se nasloni na zid. - Hej... Jime... gdje si? - vikao je Springer. Kad se njegova prilika pojavi na vratima, Jean još jednom skupi sve svoje snage i opet se spremi na silovit skok. Springer najprije ugleda djevojku i to ga zaprepasti. Stao je kao pogođen, ali ne samo zbog njenih obnaženih grudi, već i neizreciva užasa u njenim očima koje su ukočeno zurile u nešto na tlu. I tako, slijedeći njezin pogled, Springer ugleda mrtvog Coltera. - Ubila si ga! - krikne. - Zašto?... Kučko jedna? Ako si ti ubila njega, ja ću tebe, Ellen Jorth... Prišao je Colterovu tijelu. Jean tiho ustane, zakroči i poput tigra se baci na razbojnika. U trenutku kad je skočio, Springer se brzo okrene i vrisne. Jeanove ga noge svom snagom pogodiše i odbaciše na zid, o koji Springer snažno tresne glavom. Jean pade, ali se odmah podigne, i to upravo u trenutku kad je upola ošamućeni Springer izvadio revolver. Još jednom se Jean baci i samo jednom zamahne šakom u kojoj je stiskao nož - i više ne pogleda u Springera. Posrćući, Ellen je istrčala van, zaglavinjala je preko ledine i pala na koljena. Jarko se sunce ljeskalo na njezinim bijelim ramenima i mišicama. Jean je već bio na vratima, spazio je i odmah se okrenuo da pokupi njezinu razderanu bluzu. Ali, preko te krpe ležalo je Springerovo tijelo. Zgrabio je jednu deku i izjurio van. - Ellen! Ellen! Gotovo je! Pride joj i prebaci joj deku preko ramena. Ona mu pomamno zagrlila koljena. Jean je kao omanljen zurio u njezino mrtvački blijedo, stravom izobličeno lice i u tamne oči iz kojih

je izbijao mučan izraz. - Jesi li... jesi li... - šapnula je. - Jesam... - gotovo je - tiho joj odgovori. - A gotova je i borba između Isbelovih i Jorthovih. - Najzad! - odgovorila je slomljena. - Jean... ranjen si... krv na ljestvama... - Nije teško, samo u mišicu, vidiš?... Umotaj se što bolje možeš ovom dekom i ustani. Pokuša joj pomoći da stane na noge, ali se ona još jače stisnula uz njegova koljena i uz njih prislonila lice. Tijelo su joj tresli snažni grčevi. - Ellen, ne smiješ tako klečati - molećivo će on, ne znajući ni što da učini ni što da kaže. Činilo mu se kao da će mu srce pući. - Jean, Jean! - zajeca ona grčevito ga stišćući. Još se jednom pokuša pridići, ali joj je tijelo otežalo kao olovo, kraj njegovih je nogu klečala kao u zemlju ukopana. - Ubila sam Coltera - šapnula je. - Morala sam ga ubiti... Ponudila sam mu se... - Da mene spasiš! Oh, Ellen, Ellen! Sve se oko mene rušilo!... Smiri se. Da, morala si ga ubiti. Spasila si mi život, jer ja nikad ne bih dozvolio da te odvede... Jest, ubila si ga... Ti si Jorth, i ja sam Isbel... Oboje smo ubili, okrvarili smo ruke, ja za tebe a ti za mene! Njegov sjetan i umirujući glas dade joj snage i ona podigne blijedo lice, oslabi stisak oko njegovih koljena, nagne se natrag i zagleda u njega. Jeana do srca dirne i uzbudi ljubljeno i slatko lice, uljepšano tragikom i očajanjem. - Okrvarila sam ruke! - šapne Ellen. - Jesam... strašno mi je bilo... ubiti... Ali, više mi nije ni do čega stalo... hoću samo da mi oprostiš... i da mi opet vjeruješ... jer je tvoja vjera moj spas! - Ljubavi, nemam ti što oprostiti. Baš ništa... Molim te, Ellen... - Sлагala sam ti! - ona zajeca. - Sлагala sam ti! - Molim te, Ellen, draga, slušaj me. - Na riječ "draga", izgovorenu iz njegovih usta, Ellen se opet grčevito stisne uz njega. - Sad i ja znam, danas sam shvatio, i kunem ti se da je tako, svime ti se kunem, mojom mrtvom majkom... da nikada... ni trenutka zapravo nisam povjerovao, u ono što si mi rekla. Nikada! - Oh, Jean, ljubim te... ljubim te! - Ellen, nemam snage da te podignem... ali kleknut ću kraj tebe! - Kraj